

**Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини
Факультет фізичного виховання
Кафедра спортивних дисциплін**

Карасевич С.А., Карасевич М.П.

ЛЕГЕНДИ УКРАЇНСЬКОГО СПОРТУ

КНИГА ПЕРША

**Навчальний посібник для студентів факультетів
фізичного виховання**

Умань 2017

УДК 796(092)
ББК 75.3(4Укр)-8
ЛЗ8

*Рекомендовано до ужиття
Уманського державного педагогічного університету імені Павла
Тичини*

*як навчальний посібник для студентів факультетів фізичного
виховання вищих навчальних закладів
протокол №10 від 21 червня 2016 року*

Рецензенти:

Пангелова Наталія Евгенівна – доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор кафедри теорії та методики фізичного виховання і спорту ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди;

Священко Зінаїда Василівна, доктор історичних наук, професор кафедри загальної історії Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Марченко Оксана Юріївна – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент кафедри фізичного виховання і спорту, проректор із науково-педагогічної роботи Полтавського університету економіки і торгівлі.

Легенди українського спорту : навч. посібник. Книга перша / укл.: Карасевич С. А., Карасевич М. П. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2017. – Кн. 1. – 448 с.

У навчально-популярному посібнику запропоновані читачам цікаві сторінки і шляхи у великий спорт легендарних українських спортсменів, їхні здобутки на Олімпійських іграх, світових і європейських чемпіонатах, змагальні випробування на вітчизняному терені спортивної слави України.

Посібник буде корисним для всіх, хто цікавиться і вболіває за український спорт як вагомий чинник визнання нашої нації у всесвітньому просторі, кому не байдужа історія становлення українських спортсменів як рівних серед світових зірок у спортивному бутті народів планети.

**УДК 796(092)
ББК 75.3(4Укр)-8**

ВСТУП

Українському спортивному руху є чим пишатися. Десятки золотих, срібних та бронзових медалей на Олімпіадах і чемпіонатах світу, світові рекорди і справжні спортивні подвиги — усе це досягнення наших спортсменів. Своїми перемогами вони захоплюють уболівальників на всіх континентах і зміцнюють міжнародний авторитет України у ХХ – ХХІ ст.

Після Другої світової війни було активізовано контакти у галузі спорту із Заходом, розгорнуто масовий фізкультурний рух, підвищено рівень спортивної виконавської майстерності. У зв'язку з цим посилювався і фізкультурний рух в УРСР. Українські спортсмени здобувають знаменні успіхи у міжнародних змаганнях.

У вдячній пам'яті українців назавжди залишилися спортивні подвиги Б. Гуревича, Я. Куценко, Б. Шахліна, В. Чукаріна, Л. Латиніної, О. Гончаренко, Є. Буланчика, В. Куца, Н. Откаленко, Л. Лисенко-Шевцової, А. Бондарчука та інших легендарних постатей у світовому спортивному просторі.

Мабуть, не випадковою була Постанова Ради Міністрів СРСР від 9 січня 1959 р. «Про керівництво фізичною культурою і спортом у країні». Комітет фізичної культури і спорту при Раді Міністрів УРСР було реорганізовано на Союз спортивних товариств і організацій УРСР, підпорядкований Всесоюзному спортивному союзові.

Обласні, міські, районні й місцеві ради фізичної культури керували роботою всіх спортивних організацій, які поділялися на добровільні спортивні товариства, колективи фізичної культури (на заводах і фабриках, у колгоспах і радгоспах) чи спортивні клуби.

Це відчутно вплинуло на якісний рівень розвитку фізичної культури і спорту в Україні. Так, на початку 1981 р. у УРСР було близько 45 000 фізкультурних колективів, які об'єднували понад 15 млн. чоловік. Серед них - майже 4 300 спортсменів-розрядників, більше 500 майстрів спорту СРСР, понад 300 майстрів спорту СРСР міжнародної класифікації, близько 60 заслужених майстрів спорту СРСР, біографії яких розміщені на сторінках цієї книги, 3 000 тренерів та інструкторів, 2 500 класифікованих спортивних суддів.

У цей період було побудовано і реконструйовано тисячі спортивних споруд: 160 000 спортивних майданчиків, зокрема 20 000 футбольних полів; понад 13 600 спортивних залів, 300 басейнів, 600 лижних баз, 8 000 стрілецьких тирів, 901 стадіон, плавальний центр у Харкові, веслувальний у Херсоні та ін.

Імена українців можна знайти як серед зачинателів всесвітнього олімпійського руху, так і серед чемпіонів та призерів літніх і зимових олімпіад. Із 1994 р. наша країна представлена у Міжнародному олімпійському комітеті як незалежна держава, і у тому ж 1994 р. на XVII Зимових Олімпійських іграх у норвезькому Ліллекхамері юна фігуристка з Одеси Оксана Баюл виборола першу золоту олімпійську медаль для Незалежної України. Через два роки на XXVI Олімпійських іграх в Атланті українські спортсмени здобули 23 медалі, а на XXVIII Олімпійських іграх у Пекіні встановили рекорд, виборовши 27 золотих, срібних і бронзових нагород і посіли 11 місце за кількістю медалей серед більш ніж ста країн-учасниць.

Чимало українських спортсменів стали всесвітньо відомими, будучи у складі ще збірних команд СРСР з різних видів спорту. Представниці української школи художньої гімнастики — Ірина Дерюгіна, Олександра Тимошенко, Оксана Скалдїна та інші — неодноразово ставали чемпіонками світу та Європи.

А гімнастка Лариса Латинїна завоювала 18 олімпійських медалей. Протягом 1964 — 2012 рр. була володаркою найбільшої кількості олімпійських нагород за всю історію Олімпійських ігор.

Футбольна команда «Динамо» (Київ) — тринадцятиразовий чемпіон СРСР — двічі завойовувала Кубок володарів кубків Європейських країн (у 1975 р. і 1986 р.), а у 1975 р. — Суперкубок Європи.

Гравців «Динамо» — спочатку Олега Блохіна, а пізніше Ігоря Беланова і Андрія Шевченка — було визнано найкращими футболістами Європи і нагороджено «Золотим м'ячем», а гравця дніпропетровського «Дніпра» Олега Протасова — «Срібною бутсою» як найкращого бомбардира європейських чемпіонатів. Найбільша заслуга у цьому в багаторічного наставника київської команди — Валерія Лобановського.

Гандболістки київського «Спартака» на чолі з ушавленим тренером Ігорем Турчиним 13 разів ставали володарками Кубку Європейських чемпіонів, а гравці Зінаїда Турчина та Лариса Карлова неодноразово визнавалися найкращими гандболістками на чемпіонатах світу і Європи.

Багаторазовий чемпіон світу у стрибках із жердиною, олімпійський чемпіон Сергій Бубка встановив 35 світових рекордів, неодноразово перемагав у світовій серії Гран-прі, шестиразовий чемпіон світу, удостоювався звання «найкращого спортсмена світу». Після завершення спортивної кар'єри він заснував турнір «Зірки Жердини», який став престижним у світі.

Здоров'я населення, його фізична підготовка були предметом уваги Верховної Ради та уряду незалежної України, починаючи з перших років її існування. Доказом цього є прийняття Закону України «Про фізичну культуру і спорт» (1993 р.).

Це особливо стає актуальним, коли посилюються загрозливі тенденції зниження рівня здоров'я, середньої тривалості життя, зростання кількості дітей із відхиленнями генетичного походження. Як відомо, близько 90% дітей, учнів і студентів мають відхилення у стані здоров'я, з них понад 50% — незадовільний рівень фізичної підготовки.

У 1994 р. на XVII зимових Олімпійських іграх у Ліллекхаммері українські спортсмени виступали вже самостійною командою. Першу золоту олімпійську медаль для незалежної України здобула фігуристка Оксана Баюл — срібний призер чемпіонату Європи 1993 р., чемпіонка світу 1994 р., чемпіонка Олімпійських ігор 1994 р.

Виступ українських спортсменів на XXVI літніх Олімпійських іграх в Атланті заслужено вивів Україну у десятку провідних спортивних держав світу. Дев'ять разів представники українського спорту піднімалися на найвищу сходику Олімпійського п'єдесталу. Імена цих спортсменів стали відомі у цілому світі: борець греко-римського стилю В'ячеслав Олейник, спортивна гімнастка Лілія Подкопаєва, штангіст Тимур Таймазов, художня гімнастка Катерина Серебрянська, боксер Володимир Кличко, легкоатлетка Інеса Кравець, спортивний гімнаст Рустам Шаріпов, яхтсмени Євген Браславець та Ігор Матвієнко, а також багато інших спортсменів.

Українські спортсмени є нині одними з найвідоміших у світі українців. Нападник Андрій Шевченко став справжнім символом України на футбольному полі, граючи за італійський «Мілан». Кумира багатьох футбольних фанатів в Італії називають «Диявол зі Сходу» і навіть видали про Андрія книжку з такою ж назвою. Для тифозі (вболівальників) він просто Шева, якого критикують і яким захоплюються.

«Золотою рибкою» ще і сьогодні величають Яну Клочкову, яка плавала краще за всіх у світі і з кожних змагань привозила додому цілу зв'язку медалей.

Український шахіст Руслан Пономарьов у свої 14 років став наймолодшим у світі гросмейстером, чемпіоном світу серед юнаків до 18 років. Ще однією гордістю українських шахів була Катерина Лагно, яка у 12 років стала наймолодшим гросмейстером світу серед жінок. Нині вона у чільній десятці жіночого рейтинг-листа ФІДЕ. У кінці 2012 р. скарбничка українських шахів поповнилася ще однією блискучою перемогою — чемпіонкою світу з шахів серед жінок стала харків'янка Ганна Ушеніна.

Всесвітньо відомі українські боксери — Володимир і Віталій Клички, Василь Ломаченко і Олександр Усік, Сергій Дзензирук і Сергій Савченко.

Постійно з медалями поверталися з випробувань різного рівня художня гімнастка Безсонова, легкоатлет Іван Гешко, стрілець Микола Мільчев, перспективними є фехтувальники Наталія Конрад і Володимир Лукашенко, які вперше в історії спорту незалежної України здобули золоті медалі чемпіонату світу.

Одним із найкращих і легендарних альпіністів світу є Владислав Терзиул, який зійшов без кисню на всі 14 восьмитисячників планети, повторюючи рекорд Рейнхольда Месснера. Постійно привозять медалі з міжнародних змагань представники рукопашного бою, скалолази та самбісти (Україна посідає друге місце серед 52 країн, які культивують цей вид спорту).

Розвиваються в Україні і такі національні види спорту, як козацький двобій, бойовий гопак, спас. Вони є втіленням українських бойових традицій і цікавлять здебільшого небайдужу до вітчизняної історії молодь. Станом на 2012 р. в Україні функціонує 1687 дитячо-юнацьких спортивних шкіл різних форм власності та підпорядкування, у яких нараховують більше півмільйона вихованців віком від 6 до 18 років. До занять у спортивних школах також залучено 6,5 тис. дітей-інвалідів. 191 спортивна школа в Україні має статус спеціалізованої школи олімпійського резерву.

Спеціалізовані навчальні заклади спортивного профілю діють у 13 регіонах країни, з них: 9 вищих училищ фізичної культури, 3 училища олімпійського резерву, 4 ліцеї-інтернати спортивного профілю, 2 школи-інтернати спортивного профілю.

У спеціалізованих закладах культивується 37 олімпійських видів спорту і займається 5,5 тисяч спортсменів. Кожен п'ятий вихованець цих закладів входить до складу національних збірних команд України з олімпійських видів спорту.

Відповідно до Єдиного календарного плану фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів з метою масового залучення дітей та підлітків до регулярних занять фізичною культурою і спортом та підвищення їхньої рухової активності систематично проводяться спортивно-масові та фізкультурно-оздоровчі заходи по всій Україні («Старти надій», «Ігри Чемпіонів» та ін.).

Проблемним питанням залишається фінансування та сучасне оснащення спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю, а також визначення нової методології фізичного виховання дітей та молоді.

Загалом на початок 2012 р. спортсмени з олімпійських видів спорту взяли участь близько тисячі міжнародних випробуваннях.

Вони вибороли 450 нагород: 110 золотих, 137 срібних, 203 бронзових (в олімпійських номерах програми — 314 медалей: 78 золотих, 95 срібних та 141 бронзову; у неолімпійських номерах — 136 медалей: 32 золоті, 42 срібні та 62 бронзові).

А у минулому році з олімпійських видів спорту на чемпіонатах світу українські спортсмени здобули 6 золотих нагород. Чемпіонами світу стали легкоатлетка Ольга Саладуха, Вікторія Терещук (сучасне п'ятиборство), боксери Василь Ломаченко, Тарас Шелестюк, Євген Хитров та Олександр Усик.

Українські спортсмени з неолімпійських видів спорту вибороли на чемпіонатах світу 94 золотих, 88 срібних та 87 бронзових медалей; на чемпіонатах Європи — 110 золотих, 67 срібних та 73 бронзові медалі; на кубках світу — 16 золотих, 11 срібних та 10 бронзових медалей.

Фізична культура в Україні є часткою загальної культури суспільства, спрямована на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей людини з метою гармонійного формування її особистості. Практика засвідчує, що фізична культура, до складу якої входять фізичне виховання, спорт та фізична рекреація, є важливим засобом підвищення соціальної і трудової активності людей, задоволення їхніх моральних, естетичних та творчих запитів, життєво важливої потреби взаємного спілкування, розвитку дружніх стосунків між народами і зміцнення миру.

Спорт як органічна частина фізичної культури є сферою діяльності людей, виявлення та уніфікованого порівняння у

змаганні їхніх досягнень у певних видах фізичних вправ. У той же час спорт є основою міжнародного спілкування, демонстрації досягнень суспільства у цій сфері діяльності, він сприяє утвердженню гуманістичних цінностей та спортивного авторитету України у світовому співтоваристві.

У «Національній доктрині розвитку фізичної культури і спорту» окреслено найбільш актуальні завдання, які необхідно розв'язати у 2016 р. Серед них:

- розбудова фізкультурно-спортивного руху з урахуванням змін в усіх сферах суспільного життя та ціннісних орієнтацій населення;

- забезпечення переорієнтації практичної діяльності сфери на пріоритетну проблему – зміцнення здоров'я різних верств населення засобами фізичного виховання і спорту;

- створення умов для задоволення потреб кожного громадянина України у підвищенні рівня здоров'я, фізичного і духовного розвитку;

- виховання у населення України активної соціальної орієнтації на здоровий спосіб життя.

Але найбільше виховує людей постійний екскурс у спортивну скарбницю легенди – історичної минувшини і спортивної слави нашої держави. Якраз цьому істотно сприяє Музей спортивної слави України, започаткований відповідно до Розпорядження Ради Міністрів УРСР.

Від 8 вересня 1965 р., у якому, зокрема, наголошувалося, що «з метою пропаганди серед широких верств населення фізичної культури і спорту, а також узагальнення і показу досвіду розвитку їх в Українській РСР, дозволити Раді Союзу спортивних товариств і організацій УРСР створити у Київському Палаці спорту музей фізичної культури і спорту».

Куточок спортивної слави Музею

Згодом цього Бюро Ради Союзу спортивних товариств і організацій уточнило назву — «Музей спортивної слави Української РСР» (Адреса музею: м. Київ, вул. Велика Васильківська (Червоноармійська), 55.

Телефони для зв'язку – (044) 220-93-96, (044) 220-17-94).

Протягом чотирьох років за допомогою спортивної громадськості, залучення радіо, преси, телебачення проходив ретельний збір експонатів. Їх назбиралося понад три тисячі. Першому директору Дмитру Котку і головному хранителю фондів Ользі Щепенніковій у цьому неабияк допомогли видатні олімпійські чемпіони — Борис Шахлін, Поліна Астахова, Юрій Титов, Лариса Латиніна, Валентин Манкін, Іван Богдан, Віктор Цибуленко, Ніна Бочарова, ветерани спорту – Яків Куценко, Іван П'яткін, Кіріяк Попов, Іван Бражник та багато інших видатних спортсменів і діячів спорту, які подарували музею свої спортивні нагороди, фотографії, дипломи та різну спортивну атрибутику.

Фонди Музею сьогодні нараховують більше 20 тисяч одиниць зберігання, це — медалі, знаки, значки, фотографії, фотонегативи, кубки, прапори, афіші, плакати, спортивна література тощо. Особливу цінність мають особисті колекції українських спортсменів — олімпійських чемпіонів, чемпіонів та призерів світу, Європи, Радянського Союзу, України.

Серед найстаріших експонатів музею — срібна та бронзова медалі І Російської Олімпіади 1913 р., яка проходила у Києві, скульптурна емблема спортивного товариства «Сокіл», пам'ятна медаль І сучасних Олімпійських ігор 1896 р., шабля та маска відомого фехтувальника П. А. Заковорта, перший кубок України з футболу, здобутий у 1937 р. київським «Динамо».

Головним напрямком діяльності музею є вивчення і популяризація історії та сьогодення вітчизняного спорту. На музей покладається завдання збору і збереження музейних експонатів, які належать до історії та сучасних досягнень українського спорту.

Нова експозиція Музею спортивної слави з його унікальною колекцією про історію розвитку спорту в Україні запрошує всіх, хто завжди вболіває за наших переможців.

Музей залишається головним науково-просвітницьким та історико-культурним центром, візитною картою країни з популяризації спортивних досягнень наших спортсменів на світових меридіанах у руслі кращих традицій і легенд вітчизняного спорту.

АВДЄЄНКО ГЕННА́ДІЙ ВАЛЕНТІ́НОВИЧ
(народився 4 листопада 1963 р.)

Український легкоатлет, стрибун у висоту, олімпійський чемпіон. Тренувався в Одеському спортивному клубі армії.

Золоту олімпійську медаль здобув на Олімпійських іграх 1988 р. у Сеулі з результатом 2 м 38 см, повторивши свій найкращий результат, засвідчений на чемпіонаті світу у 1987 р.

Тоді цей результат приніс йому срібну нагороду. Авдеєнко вигравав також чемпіонат світу 1983 р.

Заслужений майстер спорту СРСР. Вихованець Бориса Робульця.

Закінчив Одеський політехнічний інститут, здобувши спеціальність інженера холодильних установок.

ОСНОВНІ ДОСЯГНЕННЯ:

Рік	Турнір	Місце проведення	Результат	Примітки
1983	Чемпіонат світу	Гельсінкі, Фінляндія	1-ий	2,32, особистий рекорд

1987	Чемпіонат Європи в закритих приміщеннях	Льєвен, Франція	3-й	
	Чемпіонат світу в закритих приміщеннях	Індіанаполіс, США	2-й	
	Чемпіонат світу	Рим, Італія	2-й	2,38, особистий рекорд
1988	Олімпійські ігри	Сеул, Південна Корея	1-й	2,38, повторення особистого рекорду

АВІЛОВ МИКОЛА ВІКТОРОВИЧ
(народився 6 серпня 1948 р.)

Український і радянський легкоатлет, десятиборець, олімпійський чемпіон, світовий рекордсмен.

Народився 6 серпня 1948 р. в Одесі.

Зайняття легкою атлетикою розпочав у 6 класі школи. Займався в Одеській ДЮСШ № 5 у тренерів Єлизавети Іванкової та Володимира Кацмана. У 1964 р. був зарахований до складу юнацької збірної Української РСР як багатоборець. На IV Спартакіаді народів СРСР у 1967 р. посів 5-е місце.

У 1968 р. увійшов до трійки призерів чемпіонату СРСР і був членом збірної СРСР на літніх Олімпійських іграх у Мехіко, де посів 4-е місце.

У 1972 р. стає чемпіоном Радянського Союзу й у складі збірної команди СРСР вирушає на XX літні Олімпійські ігри до Мюнхена. Встановивши світовий рекорд, Микола Авілов стає олімпійським чемпіоном у десятиборстві з результатом 8 454 очки.

АВІЛОВ Микола Вікторович – легкоатлет, тренер (легка атлетика, десятиборство). Заслужений майстер спорту СРСР (1972 р.)

Двічі поспіль (у 1975 та 1976 рр.) виграє чемпіонат СРСР. На XXI літніх Олімпійських іграх у 1976 р. у Монреалі (Канада) з результатом 8 369 очок посів третє місце.

На відбірковому турнірі до XXII літніх Олімпійських ігор у Москві посів 5-е місце, після чого закінчив кар'єру спортсмена й зайнявся тренерською роботою. Мешкає в Одесі.

У 1974 р. був знятий документальний фільм «Два дні Миколи Авілова» (режисер Едуард Даргольц).

ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ І ПОЧЕСНІ ЗВАННЯ:

Орден Трудового Червоного Прапора (1972 р.).

Заслужений майстер спорту СРСР.

АДАМЕНКО КАТЕРИНА ЗАХАРІВНА
(7 листопада 1918 — 21 травня 2012 рр.)

Спортсменка і тренер заслужений майстер спорту СРСР (з 1950 р.), неодноразова чемпіонка СРСР і України з п'ятиборства, стрибків у довжину і бігу на 80 і 100 метрів з бар'єрами. Мати Олега Блохіна.

Народилася 7 листопада 1918 р. у селі Небраті часу Української Держави гетьмана Павла Скоропадського (тепер Бородянського району Київської області).

У 1935–1936 рр. працювала на небратській фабриці.

У 1938–1941 рр. — тренер ДСО «Швейники». У 1936 р. брала участь у загальноміському легкоатлетичному кросі за маршрутом Бессарабка — «Червоний стадіон» (нині — НСК «Олімпійський») і несподівано для всіх виграла пробіг. Талановиту спортсменку-любительку негайно запросили до збірної Києва з легкої атлетики.

Чемпіонка СРСР (1940 р.), у 1936–1952 рр. — рекордсменка, член збірних команд УРСР і СРСР (п'ятиборство, стрибки у довжину, біг на 80 і 100 метрів з бар'єрами).

За роки виступів за збірні Києва та республіки встановила 87 рекордів УРСР.

Перед німецько-радянською війною вийшла заміж. Народила сина Миколу. З початком війни її з малим сином евакуювали у російську глибинку, куди прийшла похоронка на першого чоловіка Адаменка. У середині 1940-х рр. познайомилася зі своїм другим чоловіком — офіцером МВС Володимиром Івановичем Блохіним. У 1950 р. вдруге вийшла заміж. У 1952 р. у них народився син Олег. Материнство не завадило їй увійти до складу олімпійської збірної СРСР на літніх Олімпійських іграх у Гельсінкі.

Катерина І Олег Блохіни

У 13 років переїхала до Києва. У 1932–1935 рр. навчалася у школі фабрично-заводського учнівства при київській фабриці імені М. Горького.

У 1944–1958 рр — викладач Київського університету. У 1958 р. закінчила Київський інститут фізичної культури.

З 1958 р. — на кафедрі фізичного виховання Київського інженерно-будівельного інституту, де пропрацювала понад 50 років.

Підготувала 6 майстрів спорту та 38 кандидатів у майстри спорту. Три скликання була депутатом Солом'янської районної ради.

Померла 21 травня 2012 р. Похована на Байковому кладовищі.

АЛІЄВ ОЛЕКСА́НДР ОЛЕКСА́НДРОВИЧ (народився 3 лютого 1985 р.)

Український футболіст російського походження, атакувальний півзахисник аматорської команди «Рух» (Винники) та, у минулому, гравець національної збірної України.

Народився і прожив дванадцять років у Хабаровську. Батько був військовим льотчиком, росіянином за національністю, у молодості грав у футбол. У дідуся Олександра було азербайджанське коріння.

Коли в Алієва-молодшого з'явилися деякі перспективи у футболі, було прийнято рішення переїхати ближче до Москви, оскільки з Хабаровська на серйозний рівень пробитися було важко. Ініціатором переїзду став батько. Алієви продали квартиру у Хабаровську і переїхали до Курська, де жила мати батька. Батьки Алієва до цього часу живуть у Курську. Саме батька Алієв вважає першим тренером. У Курську Алієв пробув близько року. Грав за місцеву юнацьку команду. Потім був запрошений в Орел.

Рік провів у школі московського «Спартака». У загальноосвітній школі Алієв майже не вчився, проте атестат отримав у Києві.

У 1999 р. Павло Яковенко взявся за проект «Футбольна академія «Динамо» — 1985», згідно з яким належало зібрати у молодіжній академії клубу «Динамо» (Київ) найталановитіших гравців із простору колишнього СРСР 1985 р. народження. Завдяки Валерію Івановичу Таранухіну з московського «Спартака» у київське «Динамо» у той рік перейшли вісім гравців 1985 р. народження — Андрій Прошин, Олександр Ситник, Сергій Пучков, Денис Адлейба, Євген Таранухін, Олексій Прохоров, Леонід Мусін і Олександр Алієв. Однією з причин відходу такої кількості гравців були умови проживання у школі «Спартака».

Проте дебютував у професійному футболі Олександр у бориспільському «Борисфені-2», який виступав у другій лізі. Провівши у чемпіонаті 10 матчів та забивши чотири м'ячі, юний футболіст звернув на себе увагу тренерів головної динамівської команди, до основного складу якої був зарахований 10 серпня 2002 р. у матчі 1/32 фіналу Кубка України проти «Енергетика» з Бурштина, а через тиждень, 17 серпня, вийшов на заміну у матчі чемпіонату України проти луцької «Волині», ставши у 17 років та 6 місяців наймолодшим дебютантом чемпіонату України у складі «Динамо».

Але пробитись до основного складу «Динамо» Алієв відразу не зумів і до кінця 2005 р. виступав здебільшого за другу команду цього клубу, яка грала у першій лізі. Заголовну команду за цей час провів лише 9 матчів у чемпіонаті, у яких забив один гол, та чотири матчі зіграв у кубку, де також забив один гол.

На початку 2006 р. на правах оренди до кінця сезону був відданий в оренду в запорізький «Металург», де Алієв виступав під керівництвом В'ячеслава Грозного.

Повернувшись до Києва, продовжив виступати здебільшого за другу команду, провівши до початку 2008 р. у головній команді лише 6 матчів у чемпіонаті.

На початку 2008 р. новим головним тренером «Динамо» став Юрій Сьомін, який почав довіряти футболістові. Навесні 2008 р. він зіграв кілька вдалих ігор за основну команду київських динамівців на позиції атакуючого півзахисника. До цього Алієв рідко грав за «Динамо» у вищій лізі, хоча за дублерів і другу команду зіграв понад півтори сотні матчів і забив більше ста голів.

7 травня 2008 р. відбувся фінал Кубка України між командами «Шахтар» (Донецьк) і «Динамо» (Київ). Алієв вийшов у стартовому складі, але «випадав» з гри і був замінений. Це стало

останнім матчем Алієва за головну команду у тому сезоні. Після гри Сьомін відправив футболіста з розташування основної команди. На прес-конференції головний тренер сказав, що той порушив режим. Алієв в інтерв'ю підтвердив порушення режиму.

Перед початком сезону 2008 – 2009 рр. Алієва повернули у розташування основної команди під час літнього тренувального збору.

На початку нового сезону він став основним гравцем команди, граючи на позиції плеймейкера. Алієв виконував усі стандарти, чимало забиваючи зі штрафних.

Першу половину сезону Алієв провів упевнено, був одним з лідерів команди, яка пішла на зимову перерву, перебуваючи на першому місці у чемпіонаті, у 15 матчах чемпіонату забив 6 голів.

У рамках групового турніру Ліги чемпіонів УЄФА сезону 2008 – 2009 рр. Алієв запам'ятався принаймні двічі.

Спочатку 21 жовтня 2008 р. на стадіоні «Драгау» проти місцевого «Порту», коли забив переможний гол-красень зі штрафного на 27-й хвилині зустрічі.

Пізніше 25 листопада, коли на 87-й хвилині драматичного поєдинку проти «Арсеналу» у Лондоні він отримав червону картку за непорозуміння з арбітром. Згадуючи той епізод, Олександр сказав: «Судья — козёл!».

У березні 2009 р. клуб продовжив контракт з Алієвим до кінця 2011 р. Чемпіонство київського «Динамо» та вихід до півфіналу Кубка УЄФА у сезоні 2008-2009 рр. стали зоряним часом для Алієва, який у 43 зіграних матчах забив 17 м'ячів.

Олександр Алієв у складі «Локомотива». 20 березня 2010

Улітку 2009 р. Сьомін повернувся до «Локомотива», а його змінив на посаді головного тренера «Динамо» Валерій Газзаєв. У першому ж матчі нового сезону Алієва спіткала травма, яку він отримав на 19-й хвилині матчу за Суперкубок України проти полтавської «Ворскли».

Відновлення після операції на зв'язках гомілкостопа зайняло трохи менше двох місяців. Повернувшись до роботи у загальній групі, Алієв зрозумів, що тренер на нього більше не розраховує.

До кінця року Олександр зіграв лише у трьох матчах чемпіонату. За словами Алієва, новий головний тренер динамівців не довіряв гравцеві, і при ньому потрапити до складу у нього не було жодних шансів. Після цього Алієв прийняв рішення покинути клуб.

9 січня 2010 р. Алієв повинен був підписати контракт із московським «Локомотивом», де працював Сьомін. Однак увечері 8 січня футболіст через офіційний сайт «Динамо» (Київ) повідомив, що залишається у складі киян.

Причиною цього Алієв назвав відсутність у «Локомотива» грошей на трансфер гравця. Тим не менше, 29 січня 2010 р. рада директорів залізничників прийняла принципове рішення купити 24-річного хавбека, після чого президент «Локомотива» Микола Наумов негайно зв'язався по телефону зі своїм колегою Ігорем Суркісом. Той погодився продати Алієва і навіть виявив готовність відкласти виплату «Локомотива»: половину з € 8 млн. московський клуб виплатив відразу, половину — у 2011 р.

1 лютого 2010 р. футболіст підписав контракт на 3 роки з російським «Локомотивом» і взяв 88-й номер. До переїзду у Москву Алієв вісім останніх років належав київському «Динамо».

У складі «Локомотива» Алієв дебютував 14 березня 2010 р. у грі чемпіонату Росії з «Рубіном», у якому москвичі програли з рахунком 0:2. У наступній грі, із «Крилами Рад», Алієв забив перші два м'ячі за «Локомотив», який виграв матч із рахунком 3:0.

На чемпіонат Росії Алієв був заявлений як громадянин Росії, попри те, що він довгий час був громадянином України та російського паспорта не мав.

19 квітня 2010 р. була створена спеціальна комісія РФС і РФПЛ, яка займалася з'ясуванням ситуації з громадянством Алієва. Сам футболіст визнав, що він був заявлений у «Локомотиві» як росіянин, у нього був відсутній паспорт громадянина РФ. Через це «Локомотиву» мало не присудили технічну поразку у матчі чемпіонату Росії проти московського

ЦСКА (1:1), оскільки з 74-ї по 94-у хвилину матчу у складі залізничників виступало сім іноземних гравців.

Олександр Алієв у складі «Динамо». 14 квітня 2012

Тим часом Алієв почав забивати велику кількість голів, переважно зі штрафних ударів. У матчі з «Сибіром» він взагалі оформив дубль зі штрафних. Незабаром він став одним із головних фаворитів уболівальників Локомотива, а Юрій Сьомін у своїх інтерв'ю стверджував, що Алієв — найкращий у світі виконавець штрафних ударів. Але водночас справи у команди склалися погано: пік кризи припав на серпень, коли команда зазнала низку поразок, а після програшу «Лозанні» у Лізі Європи уболівальники заблокували автобус команди, вимагаючи пояснень від гравців, з якого вийшов лише Олександр Алієв.

У другій половині сезону Олександр знизив результативність штрафних ударів, але все одно з 14 голами став кращим бомбардиром клубу, з 6 голевими передачами — кращим асистентом залізничників, а з 20 очками за системою «гол + пас» (14 голів і 6 голевих передач) — кращим у РПЛ.

Після закінчення сезону «Локомотив» залишив головний тренер — Юрій Сьомін, який фактично привів Алієва у команду. У ЗМІ почали з'являтися чутки про можливе повернення Сьоміна і Алієва у «Динамо». Алієв пропустив два останні збори «Локомотива» і проводив тренування в Москві.

Олександр виявив бажання залишити стан «залізничників» і повернутись у київське «Динамо», проте клубам довго не вдавалося досягти домовленості про перехід. 2 березня 2011 р. переговори між «Динамо» і «Локомотивом» закінчилися переходом Алієва у київський клуб.

Він підписав трирічний контракт. У першій половині 2011 р. Алієв гравцем основного складу не став. З літньої відпустки Алієв

навіть вийшов раніше всієї решти команди, щоб займатися з тренером з фізичної підготовки, якого найняв на власні кошти.

У другій половині 2011 р. справи у Алієва пішли дещо краще, проте у цілому рік для гравця пройшов невдало. Причиною того, на думку головного тренера «Динамо» — Юрія Павловича Сьоміна, була «велика перерва» унаслідок конфлікту в «Локомотиві», коли Алієв «три-чотири місяці перебував без ігрової практики і повноцінного тренувального циклу». Поступово футболіст набрав кондиції і став стабільно залучатися до матчів «Динамо».

У літнє міжсезоння «Динамо», яке придбало кілька відомих і висококласних півзахисників (Ніко Кранчар, Раффаель, Мігел Велозу) почало підшукувати Олександру варіант, щоб він міг грати в іншому клубі. За словами Ігоря Суркіса, таке рішення було прийняте через характер гравця.

У результаті Алієв відправився у піврічну оренду без опції викупу у дніпропетровський «Дніпро», за яке дебютував у матчі з «Таврією» (3:1).

Перший гол забив з пенальті у матчі з «Металургом» (Запоріжжя), у тому ж матчі віддав голюву передачу на Матеуса. Цей матч закінчився з рахунком 4:0 на користь «Дніпра».

Після останнього матчу Стеценко — головний директор клубу повідомив, що орендна угода Алієва закінчується, при цьому він «не влаштовує головного тренера» і Алієв повертається у «Динамо» (Київ).

На початку 2013 р. він повернувся у «Динамо», проте не проходив до основного складу команди і виступав у молодіжному чемпіонаті. Улітку 2013 р. «Динамо» заявило його за свою команду «Динамо-2», яка виступає у Першій лізі України.

Так само клуб прийняв рішення не продовжувати контракт із гравцем після його закінчення. При цьому гравець відмовився від переходу у французький «Евіан».

11 січня 2014 р. стало відомо, що Алієв приєднався до російського клубу «Анжі» на зборі у Туреччині. У новому клубі Алієв виступатиме під 8 номером, а у Лізі Європи під – 88.

25 квітня 2015 р. офіційно став гравцем аматорського футбольного клубу «Рух» (Винники), який бере участь у Прем'єр-лізі Львівської області. Олександр гратиме за «Рух» протягом трьох місяців.

Уже 26 квітня провів перше тренування за свій новий футбольний клуб.

Олександр Алієв у складі збірної України. 19 листопада 2009

У першому ж матчі за команду з Винників забив м'яч у ворота ФК «Вінниця».

Виступав у складі юнацьких збірних на чемпіонатах Європи 2002 та 2004 рр., у складі збірної України до 20 років на чемпіонаті світу серед однолітків.

У складі молодіжної збірної України до 21 року взяв участь у молодіжному чемпіонаті Європи 2006 р., який проходив у Португалії.

У тому турнірі Україна вийшла у фінал, де поступилася голландцям із рахунком 0:3.

Алієв відзначався недисциплінованістю за межами футбольного поля. Через це його довгий час ігнорував наставник збірної України Олексій Михайличенко, який добре знав звички футболіста після роботи у молодіжній збірній України.

Олександр дебютував за дорослу національну збірну 6 вересня 2008 р. у Львові, коли вийшов на заміну на початку другого тайму у матчі проти білорусів.

Із того часу постійно входив до складу збірної і був зарахований до складу збірної на домашньому Євро-2012, де зіграв в одному матчі.

Особисте життя: Разом із дружиною Тетяною виховує двох дітей — сина Артема та доньку Аліну.

Прізвищем Олександр «завдячує» дідусю, який має азербайджанське коріння; найкращий друг — Артем Мілевський, із яким Алієв пройшов шлях від академії Павла Яковенка до першої команди київського «Динамо»; таємницею свого потужного удару вважає маленький розмір ноги (39-й);

першою машиною була «Mazda», а зараз — «Mercedes»; перед грою ніколи не голиться й завжди виходить на поле з лівої ноги; хатня улюблениця — пес Саманта породи йоркширський тер'єр; одна з найулюбленіших ігор, окрім футболу, — боулінг; полюбляє дивитися російські серіали; мріє, щоб його син також став футболістом.

ТИТУЛИ ТА ДОСЯГНЕННЯ:

ЧЕМПІОНАТ УКРАЇНИ:

- 1 Чемпіон України (4): 2002/03, 2003/04, 2006/07, 2008/09;
- 2 Віце-чемпіон України (5): 2004/05, 2005/06, 2007/08, 2010/11, 2011/12.

КУБОК УКРАЇНИ:

- 1 Володар Кубка України (4): 2002/03, 2004/05, 2005/06, 2006/07;
- 2 Фіналіст Кубка України (2): 2007/08, 2010/11;

СУПЕРКУБОК УКРАЇНИ:

- 1 Володар Суперкубка України (3): 2006, 2009, 2011.

Чемпіонат України (перша ліга):

- 3 Бронзовий призер чемпіонату першої ліги (1): 2002/03.

НЕОФІЦІЙНІ ТУРНІРИ:

- 1 Переможець турніру пам'яті Валерія Лобановського (2): 2003, 2004;
- 1 Переможець Кубка «Першого каналу» (1): 2008.

МОЛОДІЖНА ЗБІРНА УКРАЇНИ:

- 2 Срібний призер молодіжного Чемпіонату Європи (1): 2006.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ДОСЯГНЕННЯ:

Найкращий бомбардир української першої ліги (1): 2004.

АНДРІЄВСЬКИЙ ВАДИМ ОЛЕКСІЙОВИЧ
(26 грудня 1912 — 12 січня 1994 рр.)

Радянський і український фехтувальник, чемпіон СРСР 1948 р. з фехтування на шаблях, заслужений майстер спорту СРСР, український тренер, творець львівської школи фехтування.

Заслужений тренер СРСР (1957 р.), ректор Львівського державного університету фізичної культури з 1967 – 1974 рр., професор (1981 р.).

Вадим Олексійович Андрієвський народився 26 грудня 1912 р. у м. Брест-Литовськ.

Дитячі та юнацькі роки провів у Харкові. У 1930 р. закінчив курси інструкторів фізкультури.

Перші уроки фехтування брав у славетного майстра Петра Заковорота, фіналіста Олімпійських ігор 1900 р. у Парижі.

У 1936 р. закінчив Московський інститут фізичної культури, працював викладачем, а згодом завідувачем кафедри фехтування і рукопашного бою Харківського інституту фізичної культури.

У роки другої світової війни пішов на фронт добровольцем. Командував окремим лижним батальйоном, який вів бої під Старою Русою.

Після важкого поранення продовжував службу у Наркоматі оборони, а пізніше очолював кафедру фехтування і рукопашного бою військового факультету Московського інституту фізкультури.

З 1946 р. працював у Львівському інституті фізичної культури завідувачем кафедри, ректором, професором.

Помер 12 січня 1994 р. у Львові, похований на Личаківському цвинтарі.

СПОРТИВНІ ДОСЯГНЕННЯ:

До 1952 р. діючий спортсмен, неодноразовий призер СРСР.

У 1948 р., незважаючи на інвалідність, став чемпіоном СРСР з фехтування на шаблях.

ТРЕНЕРСЬКА КАР'ЄРА:

Більше 20-ти років Вадим Олексійович був головним тренером збірної команди України, підготував понад 50 майстрів спорту.

Серед них призери та чемпіони світу і Олімпійських ігор, відомі тренери.

Одному з перших йому у 1957 р. було присвоєно звання «Заслужений тренер СРСР».

Серед вихованців Андрієвського: Ю. Перженцев, Є. Рюмін, В. Станкович, Є. Череповський, К. Ядловський, Ф. Кота.

ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА:

Вадим Андрієвський зробив вагомий внесок у розвиток науково-методичних основ фехтування.

Його кандидатська дисертація лягла в основу вітчизняної методики навчання і тренування фехтувальників.

Він є автором багатьох наукових праць, підручників, навчальних посібників.

НАГОРОДИ:

Орден Червоного Прапора (1944 р.);

Медаль «За оборону Москви» (1945 р.);

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941—1945 рр.» (1945 р.);

Орден «Знак Пошани» (1961 р.);

Орден Трудового Червоного Прапора (1971 р.);

Медаль «За трудову відзнаку» (1975 р.).

У 1994 р. у Львові започатковано міжнародний турнір пам'яті В. О. Андрієвського.

АНДРІЙЦЕВ ВАЛЕРІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ
(народився 27 лютого 1987 р.)

Український борець вільного стилю, бронзовий призер чемпіонату світу, срібний призер чемпіонату Європи, срібний призер Олімпійських ігор.

Заслужений майстер спорту України з вільної боротьби.

Боротьбою займається з 1997 р. Перший тренер — А. Задорожний. У 2007 р. був чемпіоном Європи та світу серед юніорів. Закінчив Національний університет фізичного виховання і спорту України.

ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ: Орден «За заслуги» III ст. 15 серпня 2012 р.

АРЖАНОВ ЄВГЕН ОЛЕКСАНДРОВИЧ
(народився 9 лютого 1948 р.)

Народився 9 лютого 1948 р. у місті Калуш Івано-Франківської області.

На думку тренерів, Євген Аржанов – особистість яскрава та суперечлива. На доріжці він був швидким, витривалим і безстрашним, не визнавав авторитетів та готовий був змагатися з будь-яким суперником. Із дитинства займався музикою та спортом. Закінчив із відзнакою хіміко-технологічний технікум. Виконавши високий, як для ігрових видів спорту області, перший розряд із баскетболу, прагнув реалізувати себе й у футболі.

Виступав на обласному рівні за калушський «Хімік», там його помітили тренери з легкої атлетики. Цікаво, що норматив майстра спорту з бігу на 800 м Євген виконав всього за кілька місяців тренувань.

У 1967 р. дев'ятнадцятирічний спортсмен перемагає на першості Радянського Союзу серед юніорів.

Аржанов: «За олімпійське «срібло» я отримав премію у 800 карб».

Олімпіада у Мехіко була невдалою. Після неї, змінивши тренера, він виборює перемогу на трьох Чемпіонатах Європи: двох зимових (1970 – 1971 рр.) та одному літньому (1971 р.). Апогеєм його спортивної кар'єри були XX Олімпійські ігри у Мюнхені (1972 р.), де він у драматичному фіналі завоював срібну медаль. Протягом 11 років рекорд Радянського Союзу з бігу на 800 м належав Євгену Аржанову (1.45,3 с.).

Пізніше працював в Африці і Кореї. Його вихованець став чемпіоном Азії на 800 м, і бронзовим призером на 1500 м.

**АСТАХОВА ПОЛІНА ГРИГОРІВНА
(30 жовтня 1936 — 5 серпня 2005 рр.)**

Українська гімнастка, багаторазова олімпійська чемпіонка. На Олімпійських іграх Астахова здобула 10 медалей: 5 золотих, дві срібні й три бронзові.

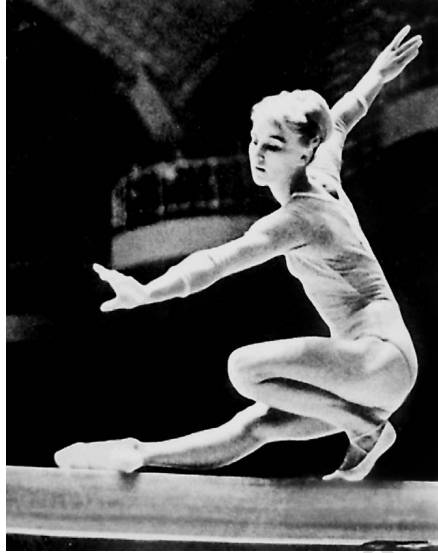
Поліна зацікавилася спортивною гімнастикою у тринадцятирічному віці, побачивши змагання з цього виду спорту у Донецьку, куди напередодні переселилася її родина. Вона почала тренуватися у клубі «Шахтар» під керівництвом заслуженого тренера СРСР Володимира Олександровича Смирнова.

За виняткову грацію на Заході Астахову іменували руською берізкою. Італійські журналісти на олімпійському турнірі у Римі навіть називали її Мадонною.

У проміжку між 1956 і 1966 рр. вона виграла низку міжнародних і внутрішніх змагань, особливо на різновисоких брусах. З 1955 по 1968 рр. Астахова входила до складу збірної СРСР.

Уперше стартувавши на чемпіонаті Радянського Союзу у 1954 р., Астахова одразу ж пробилася у збірну. На Олімпіаді, яка відбувалася того ж року, Поліна була наймолодшою у команді і стала олімпійською чемпіонкою у командному заліку. На римській Олімпіаді вона лідирувала, але втратила цілий бал після падіння з колоди, була лише сьомою з восьми дисциплін.

Така невдача дуже розчарувала дівчину, і вона навіть більше не змагалася того року, хоча виграла золото у складі команди, срібло у вільних вправах і бронзу в абсолютному заліку. У 1961 р. вона поборолала розчарування і виграла золото на брусах та у вільних вправах на чемпіонаті Європи.

На токійській Олімпіаді 1964 р. Астахова зробила внесок у перемогу у командному заліку, виграла бруси, стала другою у вільних вправах і третьою в абсолютному заліку.

Астахова — власниця 10 Олімпійських медалей, серед яких і п'ять золотих.

Українська гімнастка, багаторазова олімпійська чемпіонка, тренер

Крім того, вона чемпіонка світу в командній першості (1956, 1962),
срібний призер у командній першості (1966), у вправах на брусах (1958);
чемпіонка Європи у вільних вправах (1959), вправах на брусах (1959, 1961), колоді (1961),
срібний призер у багатоборстві (1961), у вільних вправах (1961).
Абсолютна чемпіонка СРСР (1959).
Власниця Кубка СРСР у багатоборстві (1959, 1960, 1963, 1965).
Чемпіонка СРСР у вправах на брусах (1959, 1960, 1963, 1965),
колоді (1961),
у вільних вправах (1959, 1960, 1964, 1965),
срібний призер у багатоборстві (1965),
у вправах на брусах (1958, 1961, 1962, 1964),
колоді (1959, 1960),
у вільних вправах (1961, 1963),
бронзовий призер у багатоборстві (1956, 1958, 1962, 1963),
в опорних стрибках (1956),
у вправах на брусах (1956, 1957, 1967),
колоді (1965),
у вільних вправах (1958, 1962).

Надгробок Поліни Астахової на Байковому цвинтарі

Завершивши кар'єру гімнастки, Поліна Григорівна, починаючи з 1972 р., працювала тренером збірної УРСР. У 2002 р. Астахову внесли до Міжнародної зали гімнастичної слави. Останні роки свого життя Астахова прожила у Києві.

Поліна Астахова зображена на поштовій марці СРСР, яка присвячена IX Всесоюзній Спартакіаді школярів у Мінську

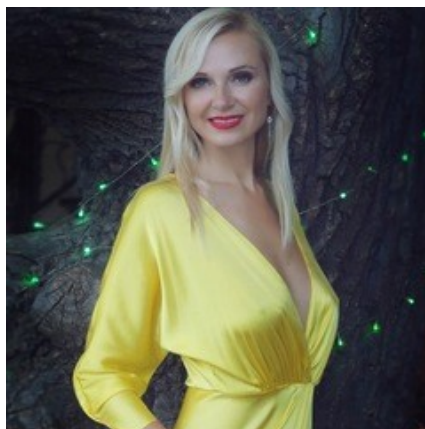
31 жовтня 2011 р. у Донецьку на стіні палацу спорту «Шахтар» з боку бульвару Пушкіна була встановлена меморіальна дошка роботи донецького художника Геннадія Грибова на честь того, що в палаці спорту впродовж одинадцяти років тренувалася Поліна Григорівна Астахова.

Гімнастка зображена у вправах на колоді за фотографією Льва Бородуліна, опублікованій у журналі «Вогник», № 46, 1962 р.

У церемонії відкриття цієї дошки взяли участь Лілія Подкопаєва — олімпійська чемпіонка, учениця Астахової, спортсмени-ветерани і вихованці спортивних шкіл міста.

БАБАКОВА ІНГА АЛЬВІДІСІВНА
(народилася 27 червня 1967 р.)

Українська спортсменка (легка атлетика, стрибки у висоту).

Заслужений майстер спорту; чемпіонка світу 1999 р., багаторазовий призер чемпіонатів світу з легкої атлетики. Бронзова медаль на Олімпійських ігор 1996 р. в Атланті. Переможець та призер багатьох міжнародних змагань.

Рекордсменка України з результатом 205 см (Токіо, 1995 р.).

За підсумками міжнародних стартів визнана кращою стрибункою світу у висоту 1995 р. Перший тренер — Анатолій Чинченко. Член Європейської комісії атлетів і комісії атлетів НОК України. Повний кавалер ордена «За заслуги» трьох ступенів. Закінчила Миколаївський педагогічний інститут (1990 р.). Тренує Вікторію Стьопіну.

Підполковник міліції. Заміжня, чоловік — Сергій Бабаков (він же був і її тренером), виховує сина (18 років) та дочку (10 років). Проживає у Миколаєві.

БАБЧУК АНТОН АНАТОЛІЙОВИЧ
(народився 6 травня 1984 р.)

Російський хокеїст, захисник. Виступає за «Атлант» (Митищі) у Континентальній хокейній лізі.

За походженням українець. Вихованець хокейної школи «Сокіл» (Київ).

Виступав за «Елемаш» (Електросталь), «Ак Барс» (Казань), СКА (Санкт-Петербург), «Норфолк Адміралс» (АХЛ), «Чикаго Блекгокс», «Ловелл-Лок Монстерс» (АХЛ), «Кароліна Гаррікейнс», «Обані Рівер-Ретс» (АХЛ), «Авангард» (Омськ), «Калгарі Флеймс», «Донбас» (Донецьк), «Салават Юлаєв» (Уфа), «Торпедо» (Нижній Новгород).

У чемпіонатах НХЛ — 289 матчів (36+71), у турнірах Кубка Стенлі — 13 матчів (0+1). У складі юніорської збірної Росії учасник чемпіонатів світу 2001 р. і 2002 р.

ДОСЯГНЕННЯ: Володар Кубка Стенлі (2006 р.); Переможець юніорського чемпіонату світу (2001 р.), срібний призер (2002 р.); Учасник матчу усіх зірок КХЛ (2010 р.). Антон вважається універсалом: атакує активно і має сильний кидок, а також надійний безпосередньо в обороні.

**БАГІЯНЦ АЛЛА МИКОЛАЇВНА
(народилася 30 жовтня 1938 р.)**

Народилася 30 жовтня 1938 р. у Харкові, там і почала займатися велоспортом у «Динамо» в секції Олександра Чорного.

Радянська трекова велогонщиця, чемпіонка чемпіонату світу зі спринту, призерка чемпіонатів СРСР та України, заслужений майстер спорту СРСР (1969 р.).

Спочатку займалася шосейними велогонками під керівництвом Бориса Фурсенко, потім перейшла у трекові дисципліни. Після одруження у 1960 р. тренувалася у свого

чоловіка, заслуженого тренера СРСР Багіянца Альберта Олександровича.

Закінчила Харківський педагогічний інститут. У 1966, 1967 рр. ставала бронзовою призеркою чемпіонату СРСР у спринті, а у 1968 р. здобула бронзу у гіті на 500 м з місця.

Того самого 1968 р. на чемпіонаті світу з трекових велоперегонів у Римі Багіянц у боротьбі з одноклубницею Іриною Кириченко здобула золото у спринті. У 1969 р. спортсменка стала чемпіонкою СРСР у командній гонці переслідування на 3 км.

У 1971 р. Багіянц народила дочку, але знову повернулася на трек. Хоча таких високих результатів спортсменка вже не показувала, проте змогла стати чемпіонкою України.

Після завершення спортивної кар'єри працює старшим лаборантом кафедра зимових видів спорту, велоспорту та туризму Харківської державної академії фізичної культури.

У різні роки отримувала державну стипендію для видатних діячів фізичної культури і спорту.

Трекові велоперегони:

Рік	Змагання	Місце проведення	Результат	Дисципліна
1968	Чемпіонат світу з трекових велоперегонів	Рим, Італія	1	Спринт

БАЗИЛІВІЧ ОЛЕГ ПЕТРОВИЧ (народився 6 липня 1938 р.)

Радянський та український футболіст і тренер.

Прославився як нападник київського «Динамо» у 1960 рр. У ранзі тренера утворив славетний тандем з Валерієм Васильовичем Лобановським у 1974-1976 рр.

Ініціатор застосування новітніх наукових методик під час тренувального процесу. Сьогодні очолює науково-дослідний центр клубу «Динамо» (Київ). Майстер спорту СРСР, заслужений

тренер СРСР. Заслужений тренер України. Кандидат педагогічних наук.

Починав грати у 1952 р. у київській дитячій команді «Будівельник». Вихованець київської ФШМ (Футбольної школи молоді), де грав з 1954 р.

Дебютував у складі «Динамо» (Київ) у 1957 р. Відзначався високою швидкістю, технікою володіння м'ячем, чудовою грою у повітрі і м'якою пластикою рухів. Запам'ятався тим, що часто замикав на дальній штанзі подачі, які виконував Валерій Лобановський.

Ці футболісти відзначалися спільним розумінням футболу, після «Динамо» грали разом у «Чорноморці» і «Шахтарі» (Донецьк).

Після закінчення ігрової кар'єри Олег Петрович спочатку пропрацював нетривалий час на кафедрі футболу Київського інституту фізичної культури.

Починав тренерську діяльність у «Десні». Прийнявши її у розпалі сезону-69, зумів вивести із зони «вильоту» у клас «Б».

У кінці сезону-70 рр. уже підбирав футболістів під нове завдання — поборотися за путівку у створювану тоді першу всесоюзну лігу. Але громом серед ясного неба стала звістка про рішення нового керівника області розформувати «Десну».

Потім тренував команду другої ліги «Шахтар» (Кадіївка). У 1973 р. був запрошений тренувати «Шахтар» (Донецьк). Новий тренер вивів гірників до вищої ліги і у сезоні 1973 р. досяг чудового результату — 6 місце у вищій лізі СРСР.

Після завершення сезону 1973 р. Валерій Лобановський, посівши пост головного тренера «Динамо» (Київ), запросив до Києва колишнього товариша із команди. Офіційно Базилевич був начальником команди, а Лобановський — головним тренером, але усі питання вони вирішували спільно і обидва ділили відповідальність за результат. Саме Олег Базилевич став ініціатором запрошення до клубу науковців з фізичної підготовки.

Розробляв програму фізичної підготовки гравців Анатолій Зеленцов — науковець, який співпрацював із Базилевичем ще, коли той очолював «Шахтар». Добре спланована робота і хороший підбір гравців швидко дали результат — титули чемпіона СРСР 1974 р., 1975 р. та Кубок володарів кубків 1975 р.

Керівництво радянського футболу призначило дует Лобановський-Базилевич наставниками національної збірної Радянського Союзу, але після вильоту у 1/4 Кубка Європи та

лише третього місця на Олімпіаді-1976 р. їх відсторонили від роботи зі збіркою.

Легендарні форварди, неповторні тренери і просто друзі

Почалися конфлікти і у клубі — деякі футболісти нарікали на надмірні фізичні навантаження. Базилевич у кінці 1976 р. залишив «Динамо» (Київ). У 1977-1978 рр. був наставником «Динамо» (Мінськ), у 1979 р. — «Пахтакора» (Ташкент).

Того року весь основний склад узбецької команди розбився у авіакатастрофі, але Базилевичу тоді дуже пощастило — його не було на борту, бо у той день наставник звільнився, щоб відвідати дружину і сина, які відпочивали у Сочі.

Після «Пахтакора» тренував ЦСКА (Москва), працював у «Славії» (Софія, Болгарія), «Зорі» (Ворошиловград), олімпійській збірній Болгарії та кувейтських командах.

У 1993-1994 рр. очолював національну збірну України з футболу.

ТИТУЛИ ТА ДОСЯГНЕННЯ

ЯК ГРАВЕЦЬ:

Чемпіон СРСР: 1961 р.; Кубок СРСР: 1964 р.; у списку «33 найкращих» — 6 разів.

ЯК ТРЕНЕР:

Чемпіон СРСР: 1974 р., 1975 р.; Кубок СРСР: 1974 р.; Кубок володарів кубків: 1975 р.; Суперкубок УЄФА: 1975 р.

НАГОРОДИ: Орден «За заслуги» III (2004 р.) і II (2011 р.).

БАЛАКІН МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ
(9 (22) травня 1911 — 3 вересня 1992 рр.)

Радянський футболіст, потім — футбольний суддя. Нападник, виступав за київські «Заліздор», «Локомотив» і «Динамо». Майстер спорту СРСР. Суддя всесоюзної категорії (1952 р.), арбітр ФІФА (1954 р.), представляв Київ. Двічі потрапляв до списку найкращих суддів країни: 1953 р. і 1964 р.

Першим клубом крайнього нападника у 1929 р. став «Заліздор» (з 1936 р. — «Локомотив»), після якого він захищав кольори столичних колективів «Динамо», «Медик» та Окружний будинок офіцерів. У 1932 — 1935 рр. входив до складу збірної Києва. У класі «А» чемпіонату СРСР провів 74 матчі, забив 20 голів («Динамо» — 49/8, «Локомотив» — 25/12). Володар Кубка СРСР у складі «Динамо» (1944 р.).

Після завершення кар'єри гравця у 1947 р. розпочав суддівську кар'єру. З 1950 - 1965 рр. обслуговував поєдинки чемпіонату СРСР у класі «А» (90 матчів) та став першим український арбітром, який отримав категорію ФІФА на обслуговування міжнародних матчів. За свою суддівську діяльність нагороджений пам'ятною срібною медаллю «За суддівство 80 матчів чемпіонату СРСР», а також значками Почесного арбітра всесоюзної категорії — за 25 років суддівської практики, та «Почесний арбітр».

У 1959 р. очолив щойно створену Федерацію футболу УРСР, а з лютого 1961 - 1983 рр. очолював колегію арбітрів УРСР.

У середині 1950 рр. був членом президії Всесоюзної секції футболу, а у 1960 р. входив до складу Президії Всесоюзної колегії арбітрів.

Зустріч викладачів кафедри з ветеранами футболу (1988 р.)
Сидять: Балакін М.М., Гончаренко М.І., Фоміних М.Ф.
Стоять: Вертоградів І.В., Кожухов В.А., Соколов В.В.,
Лоос В.Г., Попов А.В.

З 1952 по 1984 рр. працював викладачем, доцентом та завідувачем кафедри футболу Київського інституту фізичної культури.

Очолював кафедру футболу і хокею Київського інституту фізичної культури з моменту її створення 1963 р. впродовж 10 років.

БАЛТАЧА СЕРГІЙ ПАВЛОВИЧ
(народився 17 лютого 1958 р.)

Український радянський футболіст. Відомий своїми виступами за «Динамо» Київ.

Володар Кубка володарів Кубків УЄФА 1986 р Віце-чемпіон Європи 1988 р.

Вихованець маріупольської футбольної дитячої команди «Азовсталь» і харківського спортінтернату. Виступав за футбольні клуби «Металіст» Харків (1976 р.), «Динамо» Київ (1977–1988 рр.), «Іпсвіч Таун» Англія (1988–1990 рр.), «Сент-Джонстон» Перт Шотландія (1990–1993 рр.), «Каледонієн» Шотландія, граючий тренер (1993–1995 рр.).

Власник Кубка кубків-86, віце-чемпіон Європи-88 і автор 1100-го гола, забитого на чемпіонатах світу, Сергій Балтача першим із радянських футболістів переїхав до Англії

Чемпіон СРСР 1980, 1981, 1985, 1986 рр. Володар Кубка СРСР 1978, 1982, 1985, 1987 рр. Володар Кубка володарів Кубків УЄФА 1986 р.

За збірну СРСР з футболу провів 45 матчів, забив 2 голи. Зіграв 2 матчі за олімпійську збірну СРСР. Також за збірну СРСР зіграв у 1 неофіційному матчі (забив 1 гол).

Віце-чемпіон Європи 1988 р. Бронзовий призер Олімпіади 1980 р. Учасник чемпіонату світу 1982 р. Чемпіон світу серед юніорів 1977 р. Чемпіон Європи серед молодіжних команд 1980 р. Асистент головного тренера футбольного клубу «ЦСКА-Борисфен» Київ, Україна (1995 – 1998 рр.). Асистент головного тренера футбольного клубу «Сент-Міррен», Шотландія (1998 – 1999 рр.). Тренер Федерації футболу Шотландії (1999 – 2001 рр.). Тренер юнацької академії футбольного клубу «Чарльтон», Англія (з 2001-го р.).

Перший український гравець у чемпіонаті Англії перейшов до «Іпсвічу» у 1988 р. за 20 тисяч фунтів. Уже на початку 1989 р., дебютував за свій новий клуб у матчі проти «Суонсі» і допоміг виграти «Іпсвічу» - 5:1.

Дебют в Англійській Лізі

Народився 17 лютого 1959 р. у Маріуполі, нині проживає в Англії. У недалекому минулому Сергій Балтача був захисником київського «Динамо» та збірної СРСР. Саме у формі цієї збірної Балтача провів 45 матчів і забив 2 голи.

М. Михайлов, О. Кузнецов і С. Балтача святкують перемогу!

У період свого перебування в англійському клубі, провів 28 матчів, серед яких лише 3 в основному складі. Також відзначився одним забитим голом.

У 1990 р. перейшов до шотландського «Сент-Джонстона», а завершив кар'єру у «Інвернессі» у 1994 р. Після кар'єри футболіста працював тренером, зокрема і в Україні (ЦСКА-«Борисфен»).

В. Лозінський, А. Коньков, А. Баль, В. Євтушенко, С. Балтача, О. Блохін, Л. Буряк, А. Дем'яненко, В. Хлус, В. Бесонов, М. Михайлов, В. Веремєєв, А. Бойко, А. Хапсаліс, Я. Думанський, А. Сорокалет, Ю. Роменський, С. Журавльов, В. Каплун, В. Колотов, Ю. Махія, В. Рац, С. Юрчишин. – 1981 р.

У 2001 р. став тренером академії «Чарльтона». У період з 2008 – 2012 рр. працював у структурі майбутнього суперника «Динамо» - «Челсі», але по завершенні контракту з «пенсіонерами» повернувся до Чарльтону де працює і зараз.

З 2008 р. і по сьогоднішній день Сергій Балтача працює тренером футбольної академії лондонського «Челсі».

Про рідну батьківщину Україну Сергій Балтача не забуває, хоч й не досить часто, а все таки приїжджає у гості.

А прізвище Балтача українці знають дуже добре, тепер з ім'ям доньки Олени — першої тенісної «ракетки» Великобританії та сина-футболіста — Сергія — молодшого.

БАЛЬ АНДРІЙ МИХАЙЛОВИЧ
(16 лютого 1958 — 9 серпня 2014 рр.)

Український футбольний тренер. У минулому — радянський футболіст. Майстер спорту міжнародного класу (1977 р.), Заслужений майстер спорту СРСР (1986 р.).

Володар Кубка Кубків УЄФА, чотириразовий чемпіон СРСР.

Упродовж сезону 2009-2010 рр. — головний тренер одеського «Чорноморця», а з 6 по 17 жовтня 2012 р. тимчасово виконував обов'язки головного тренера збірної України, керував командою у двох матчах.

Перші кроки у футболі Андрій Баль, як і всі, робив на вулиці. А у 1969 р. його зарахували до секції ДЮСШ у Новому Роздолі. На полі він одразу вирізнявся серед своїх ровесників, тож талановитого хлопця на змаганнях обласного рівня доволі швидко помітили тренери львівського спортінтернату (нині — Академії футболу «УФК–Карпати») і у 1973 р. він став учнем цього навчального закладу. Звернули увагу на гру Андрія і селекціонери «Карпат», тож по завершенні 10-го класу Баль став гравцем резервного складу «зелено-білих», в якому він провів два сезони і став бронзовим призером першості СРСР серед дублерів 1976 р., а визначальним для його майбутнього став 1977 р.

Саме у 1977 р. Андрій Баль уперше з'явився на полі у складі «Карпат» у матчі чемпіонату СРСР. У тому сезоні всього за рідну команду він зіграв 18 матчів, в яких забив два голи. Їх було б значно більше, але Андрія постійно викликали до табору юніорської збірної СРСР, яка готувалася до прем'єрного чемпіонату світу U-20 у Тунісі. Турнір на Кубок світу завершився тріумфом радянської команди, в якій Баль був однією з ключових постатей. Причому Андрій відіграв важливу роль не лише безпосередньо на футбольному полі, а й за його межами. Він був справжньою душею команди: умів завжди знайти потрібні слова для партнера, аби підтримати його; знав, коли і що потрібно

сказати чи зробити, аби підняти настрій та бойовий дух у команді. Тож цілком логічно, що саме його партнери по команді одноставно обрали своїм капітаном. Хоча на цю роль могли претендувати і такі у подальшому зірки футболу, як Володимир Безсонов, Анатолій Дем'яненко, Сергій Балтача.

По завершенні сезону 1977 р. Андрій Баль одержав чимало запрошень від провідних клубів СРСР. Здавалося, що молодий хлопець спокуситься на пропозиції і поїде зі Львова. Тим паче, що «Карпати» того року вилетіли з вищої ліги й попереду їх чекали важкі баталії першолігового турніру. Але Андрій на всі пропозиції візитерів, у тому числі й з Москви та Києва, твердо відповідав «Ні»! Причин для цього у нього було дві. По-перше, він виявив не за роками зрілу мудрість і чітко усвідомлював, що для свого професійного росту йому краще залишитися у «Карпатах», де йому довіряли, де він стабільно виходив на поле в основному складі, де приділяли належну увагу роботі з молодими футболістами. А по-друге, Андрій вважав, що у вильоті «Карпат» з вищої ліги є і його провина, а тому хотів докластися до повернення Львову прописки серед еліти радянського футболу.

І слова свого Баль дотримав. У складі «Карпат» у першій лізі він за два сезони (1978 р. і 1979 р.) провів 82 матчі, забивши у них 9 голів. Грав Андрій у центрі поля у парі з досвідченим Левом Броварським, від якого багато чого навчився не лише у футбольному плані, а й набрався життєвої мудрості. У грі у діях Баля перш за все кидалася у вічі елегантна, можна навіть сказати витончена манера роботи з м'ячем, з яким він, на відміну від багатьох футболістів, був насправді, як то кажуть, на «ти». Здавалося, у футболі немає такого технічного прийому, який би не міг виконати хавбек «Карпат». А ще Андрій постійно виявляв неординарне вміння читати гру і приймати на полі нестандартні рішення. Його передачі партнерам частенько ставили оборону суперника у безвихідне становище. Не можна також не сказати і про його вміння уникати травм. При цьому ніколи і ніхто не міг дорікнути Баля за відсутність належних бойових якостей. Більше того, саме Андрій частенько вів вперед за собою партнерів у матчах, в яких, здавалося, його команді вже нічого не світить.

За іронією долі другий сезон у вищій лізі знову виявився вдалим для Баля на міжнародній арені, але провальним для його рідного клубу у внутрішніх змаганнях. Улітку 1980 р. у складі збірної СРСР Андрій став володарем золотої медалі молодіжного чемпіонату Європи U-23. У фінальній дуелі радянська збірна, кістяк якої вже звично складався із вихованців українського

футболу, за сумою двох матчів взяла гору над ровесниками з НДР: 0:0 – у Ростоку та 1:0 у Москві.

Разом з Балем у півзахисті тієї команди діяло ще двоє гравців «Карпат» – Юрій Суслопаров та Ярослав Думанський. А якщо додати, що гравцями національної та олімпійської збірних СРСР тоді були ще двоє карпатівців (відповідно форвард Степан Юрчишин і оборонець Олег Родін), то важко собі уявити, яким чином «Карпати», маючи потенційно чи не найсильнішу команду у Союзі, примудрилися вилетіти з вищої ліги. Проте сталося саме так. Але вини Андрія Баля, який, до речі, зіграв у всіх 34-ох матчах чемпіонату, у провалі «зелено-білих» було чи не найменше. Свідченням цього є і той факт, що по завершенні сезону його включили до списку 33-ох найкращих футболістів СРСР.

Потрапляв Баль до цього престижного списку і два наступних сезони, але вже як гравець київського «Динамо». Бо після вильоту «Карпат» з вищої ліги у 1980 р. він таки прийняв пропозицію флагамена українського футболу і перейшов до табору «біло-блакитних». Можливо, хтось може спитати: і куди ж подівся його патріотизм щодо рідного клубу? Але суто по-людськи Андрія можна зрозуміти. Адже на той момент для нього грати у першій лізі було майже однаково, що завершити професійну кар'єру. Та й інтуїція його вже вкотре не підвела – за рік «Карпати» віддали у відомство Міністерства оборони СРСР і улюбленої всіма галичанами команди практично не стало на довгих сім років. А з появою Андрія Баля у київському «Динамо» кількість прихильників цієї команди на теренах Західної України помітно зростає. Адже майже всі шанувальники таланту Андрія у західному регіоні – а їх було чимало – стали вболівати за динамівців.

У складі своєї нової команди Баль зробив блискучу кар'єру. У колекції його нагород чотири «золота», два «срібла» і одна «бронза» союзного чемпіонату, чотири перемоги у розіграші Кубка СРСР та виграв Кубок володарів кубків європейських країн у 1986 р. А ще Андрій став одним із небагатьох футболістів, хто зіграв в усіх чотирьох континентальних турнірах для клубних команд Старого Світу. Не залишилася непоміченою гра Баля і з боку тренерів збірної СРСР, у складі якої він виходив на поле 20 разів, у тому числі зіграв п'ять матчів у фінальних турнірах чемпіонатів світу 1982 р. і 1986 р. А хіба можна забути його гол на іспанському Мундіалі-1982 р. у ворота збірної Бразилії? Підібравши м'яча у центрі поля, Андрій на підступах до

штрафного майданчика несподівано для всіх пробив. Кіпер бразильців Валдір Перес явно не чекав такого зухвальства від галичанина, і збірна СРСР повела у рахунку – 1:0.

Коли Андрій Баль (на фото - зліва) грав за«Карпати», чимало вболівальників приходило на стадіон подивитися саме на його гру

По завершенні кар'єри гравця Андрій Баль багато років продовжував служити футболу в якості тренера. Зокрема, він був одним з тих, хто допоміг Олегу Блохину вивести національну збірну України до чвертьфіналу чемпіонату світу 2006 р. Останнім часом Андрій Михайлович обіймав посаду помічника спортивного директора ФК «Динамо» (Київ).

Завершив у 1993 р. ігрову кар'єру, залишився в Ізраїлі, де почав працювати на посаді помічника головного тренера спочатку у клубі «Маккабі» (Хайфа), згодом у «Маккабі» (Герцлія). Дебютував як головний тренер у 1999 р. в ізраїльському клубі «Акоах». Протягом 2001–2003 рр. очолював полтавську «Ворсклу».

З 2003 р. тісно співпрацював зі своїм колишнім партнером по київському «Динамо» Олегом Блохіним. Протягом 2003–2007 рр. входив до очолюваного останнім тренерського штабу національної збірної України, згодом у 2008 р. — до тренерського штабу ФК «Москва».

У 2009 р. тандем Блохін — Баль повернувся до українського футболу, аби допомогти покращити турнірне становище у чемпіонаті України одеському «Чорноморцю». Цього разу Баль став головним тренером, Блохін — спортивним директором клубу.

21 квітня 2012 р. повернувся разом з Блохіним до керма національної збірної України, а 25 вересня того ж року увійшов до тренерського штабу Олега Блохіна у київському Динамо. Через

хворобу Олега Блохіна, його нездатність виконувати обов'язки очільника збірної, Андрій Баль був тимчасово призначений виконувати обов'язки головного тренера національної команди України. Готував її до двох поєдинків відбору ЧС-2014: з Молдовою і Чорногорією. Незважаючи на задеклароване завдання здобути перемоги в обох двобоях, збірна України під керівництвом Баля виступила невдало (інша оцінка — провальна), спочатку зігравши на виїзді унічию проти збірної Молдови, згодом програвши на власному полі чорногорцям.

В останні роки працював у структурі «Динамо»: спершу асистентом тренера Олега Блохіна, потім тренером-селекціонером.

Цей діалог між знаменитим гравцем та тренером, а також журналісткою газети «Факти» відбувся зовсім нещодавно - у липні. А 9 серпня 2014 р. серце Андрія Баля зупинилося, підвівши вирішальну лінію під його життєвим і творчим шляхом. Ще одна легенда «Динамо» вирушила услід за іншими - тепер Валентин Белькевич і Віктор Колотов не почуватимуться самотніми, мандруючи незнаними світами.

Озираючись назад, складно розповісти про Андрія Михайловича краще, ніж він сам. **До уваги** читачів - уривки з багатьох інтерв'ю, які Баль, іронічно примруживши очі, щедро роздав моїм колегам у різні роки. Такий собі останній монолог.

«Якось трапився випадок під час юнацького чемпіонату світу. Один із хлопців у збірній команді СРСР, перед матчем перехрестився. Ось тут-то і зчинився переполох, викликали головного тренера на килим, мовляв, чому це у вас комсомолец хреститься. Тренеру нічого не залишалось робити, як звести все до жарту, мовляв, це він мух відганяв».

«Лобановський помітив мене давно (ще в юнацькій збірній) і вже тоді запрошував до Києва. Але я сам зметикував, що зарано, хотілося набратися досвіду, вдосконалити майстерність. Куди гірше приїхати у столицю і бути забракованим. Я вирішив почекати і, як-то кажуть, нагулював апетит у «Карпатах». А наприкінці сезону-1980 р. мені надійшло відразу шість пропозицій: чотири від московських команд, одеського «Чорноморця» та «Динамо».

«Щодо голу Валдіру Пересу здалеку (голкиперу збірної Бразилії на ЧС-1982 - О.Б.), то за збірну УРСР, яка готувалася до союзного Кубка «Юність», забив у Черкасах узагалі з центру поля, а навчався я у восьмому класі!»

«Після гри із Бельгією Лобановський вперше дивився на нас із жалем, немов батько на незаслужено скривджених дітей».

«Часом виникало відчуття, що арбітри реагували на наш червоний прапор (збірної СРСР - О.Б.), як бики на червону ганчірку».

«Виходжу на ударну позицію, мене збивають. Ще не підвівшись, підіймаю руки з вимогою пенальті. Чую, трибуни волають: «Гол!» Виявляється, мій партнер Аві Коен вирішив сам забити, для чого і відштовхнув мене у чужому штрафному».

«В Англії потрібно бути англійцем, в Ізраїлі – ізраїльтянином. Намагаюся цього дотримуватися. Щоправда, тепер, приїжджаючи зрідка до Ізраїлю, поступово наживаю ворогів - не до всіх вдається заїхати погостювати, тож багато хто ображається».

«Часто раджу своїм підопічним, незалежно від їх анкетних даних: «Не робіть на полі того, чого не знаєте, це вам буде «в мінус». А «плюс» простий - робити те, що вмієш найкраще».

«Не забуваю фразу знаменитого баскетболіста «Лейкерс» Ірвіна Меджіка Джонсона: «Перебуваючи у поганій позиції, ти завжди зобов'язаний шукати партнера і віддати йому прекрасний

пас. Це суть гри на команду. Але якщо наші позиції однакові, мій обов'язок - спробувати зробити все, що він міг, а то і краще».

«Впевнений, що ідеального тренера не існує. Адже команда — великий колектив, багато характерів, усі повинні співіснувати. Стати однаково хорошим для всіх — нереально».

**За збірну СРСР Андрій Баль провів 20 ігор,
забив 1 гол (у ворота збірної Бразилії на чемпіонаті світу-82).
Учасник чемпіонатів світу 1982 і 1986 рр.**

«Завжди стежу за просуванням у таблиці чемпіонату України моєї першої команди — «Карпати». Своє коріння забувати не можна».

«Мене не бентежить статус помічника, асистента. Головний тренер у команді завжди один — він відповідає за результат. У мене ж завдання не менш важливе — підготувати колектив, щоб він зміг вирішувати поставлені головним тренером завдання. Зрештою, успіх залежить від загальних зусиль, а лаври, думаю, поділимо».

9 серпня 2014 р. Андрій Баль помер раптово під час матчу ветеранів футболу у Києві на 57-му році життя. Був похований на Байковому кладовищі Києва 12 серпня 2014 р.

СІМ'Я: Дружина — Світлана, колишня артистка балету на льоду, син — Данило.

ДОСЯГНЕННЯ: У складі «Динамо» (Київ):

- Володар Кубка Кубків УЄФА 1986 р.
- Чемпіон СРСР (4): 1981 р., 1985 р., 1986 р та 1990 р.
- Володар Кубка СРСР: 1982 р., 1985 р., 1987 р. та 1990 р.

У СКЛАДІ «КАРПАТ» (ЛЬВІВ):

- Переможець першої ліги Чемпіонату СРСР: 1979 р.

У СКЛАДІ ЗБІРНИХ СРСР:

- Срібний призер Чемпіонату Європи з футболу 1988 р.
- Бронзовий призер Літніх Олімпійських ігор 1980 р.

- Чемпіон юнацького Чемпіонату Європи 1976 р.
  - Чемпіон юніорського Чемпіонату світу 1977 р.
  - Чемпіон молодіжного Чемпіонату Європи 1980 р., 1990 р.
  - Учасник чемпіонатів світу 1982 р. та 1986 р.
- ОСОБИСТІ:**
- Нагороджений орденом «За заслуги» II ступеня (2011 р.);
  - Нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня (2006 р. за результатами виступу збірної України на Чемпіонаті світу).

БАННИКОВ ВІКТОР МАКСІМОВИЧ
(28 квітня 1938 — 25 квітня 2001 рр.)

Український радянський футболіст, воротар. Вихованець житомирської заводської команди. Заслужений майстер спорту СРСР (1991 р.).

Перший президент Федерації футболу України з 1991-1996 рр. Перший віце-президент Федерації футболу України з 1996 - 2001 рр.

КАР'ЄРА ГРАВЦЯ:

- «Авангард» Житомир (1959 р.)
- «Шахтар» Коростишів (1960 р.)
- «Десна» Чернігів (1960—1961 рр.)
- «Динамо» Київ (1961—1969 рр.)
- «Дніпро» Дніпропетровськ (1970 р.)
- «Торпедо» Москва (1970—1973 рр.)

За футбольну збірну СРСР зіграв 14 матчів. Перший матч провів 29 листопада 1964 р. проти Болгарії, котрий завершився в нічию 0:0.

Останній матч за збірну провів 6 серпня 1972 р. проти Швеції, котрий завершився нічиєю 4:4.

Видатним він став ще у період своєї ігрової кар'єри. Віктор Банніков – єдиний, хто двічі отримував приз найкращому воротарю Радянського Союзу, виступаючи у різні часи за дві команди – спочатку у складі рідного київського «Динамо», а потім і у московському «Торпедо».

Свій перший, динамівський приз найкращому воротарю Союзу, який вважався свого часу найціннішим досягненням та вручався журналом «Огонек», Банніков отримав у 1964 р. Це був перший рік роботи у команді видатного тренера, з яким пов'язана золота епоха «Динамо» 60-х рр. – Віктора Маслова. Після приходу легендарного «Діда» до «Динамо» почала грати ціла плеяда нових футболістів. Був серед них і Банніков, який на той момент уже третій рік перебував у команді. Однак зоряним, проривним для нього став саме той рік.

Трохи передісторії. На момент запрошення Баннікова до київського «Динамо» у команді був хороший підбір воротарів – Разинський, Джафаров, Ключев, і, звичайно ж, іще один легендарний динамівський страж воріт Макаров. У 1963 р. Олег Макаров завершив виступи, і двері до основної команди повністю розчинилися перед молодими Віктором Банніковим та Євгеном Рудаковим, які потім довгі роки чергувалися на посту номер один у київському «Динамо».

Однак повернемося до першого року роботи на тренерській посаді Віктора Маслова. З цього року розпочався золотий прорив київського «Динамо» 60-х рр. Першим титулом, який було здобуто

«Динамо» під керівництвом Діда, став Кубок Союзу. У вигрaші цього трофею ключову роль зіграв Віктор Банніков, який став основним стражем воріт.

Найважчим для динамівців був півфінал, де вони протистояли своєму принциповому супернику, московському «Спартаку». Це була ювілейна десята кубкова зустріч між «Динамо» та «Спартаком» в історії. У дев'яти зустрічах із десяти далі йшли москвичі, а єдиним винятком став 1954 р., коли «Динамо» вперше у своїй історії виграло Кубок Союзу.

У ті часи принципівість суперництва, можна сказати, ще лише зароджувалася. Московський «Спартак» уже був неодноразовим чемпіоном СРСР та володарем Кубка, тоді як динамівці вигравали лише два головних трофеї радянських часів. «Спартак» до того ж був чинним володарем Кубка.

Ось із яких слів починалася програмка на цей півфінальний матч: «Обидва суперника володіли кришталево-срібним трофеєм, причому київське «Динамо» дісталось цієї футбольної «вершини» рівно десять років тому, а «Спартак» і до сьогодні ще володіє кубком, який, прямо скажемо, звикнув до свого «місця проживання» у призовій шафі столичної організації орденоносного суспільства».

Традиційно, фаворитом вважався «Спартак», і москвичі, напевно, підтвердили би свій статус на полі «Лужників» 8 вересня 1965 р. народження, якби не блискуча гра молодого київського голкіпера Віктора Баннікова. У той день він буквально приголомшив глядачів. Воротар робив неможливе. То з місця злітав догори, немов птах, та кулею летів уперед, то, як на сповільненій зйомці, пропливав кілька метрів у повітрі й начебто зависав на місці, перехоплюючи м'яча. Він був то легким, то твердим, як скеля. Усе, чим нагородила його природа, все, що виховав він у собі важкою працею, все це він демонстрував у тому матчі. Й відразу про цього елегантного воротаря заговорила преса. Він одразу же став воротарем збірної країни – хлопець, про якого ще зовсім нещодавно ніхто нічого не знав, який навіть і не мріяв про славу. А вона прийшла, як весела, гучна травнева гроза.

У додатковому матчі, який було зіграно наступного дня, гору взяли «біло-сині» – 3:2. Вигрaли наші футболісти й Кубок, зламавши у вирішальній грі опір непоступливих «Крильєв Советов», завдяки єдиному голу капітана команди Віктора Каневського, а Банніков знову відстояв на нуль.

Завдяки цій перемозі й виграному трофею, київське «Динамо» стало першим радянським клубом, якому довірили право участі в одному з єврокубків – Кубку володарів Кубків. Той матч проти «Спартак» став знаковим у кар'єрі Баннікова, якого було визнано найкращим воротарем країни у 1964 р. Цей титул йому дістанеться ще раз, у 1970 р., і йому будуть передувати золоті роки у київському «Динамо», у складі якого він виграє три чемпіонства та три Кубки СРСР, ставши справжньою зіркою всесоюзного масштабу!

ДОСЯГНЕННЯ:

- Чемпіон СРСР 1966 р., 1967 р. та 1968 р.
- Володар Кубка СРСР 1964 р., 1966 р. та 1972 р.
- двічі ставав «Воротарем року»: 1964 р., 1970 р.
- 4-й призер чемпіонату світу 1966 р.
- Учасник чемпіонату Європи 1972 р.
- Внесений Міжнародною федерацією футбольної історії та статистики (IFFHS) до рейтингу голкіперів, які відстояли «на 0» найбільшу кількість часу (без перерв) у національних чемпіонатах, під № 19.
- За те, що, граючи за Динамо (Київ) у період з 7 серпня 1967 - 17 квітня 1968 рр.,
- упродовж 1 127 хвилин ігрового часу не пропустив жодного м'яча.

ТРЕНЕРСЬКА КАР'ЄРА: Наставник команди «Зоря» Ворошиловград (1976 р.). Головний тренер команди «Спартак» Житомир (1977 - 1978 рр.).

БАРА́НОВ МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ
(народився 17 березня 1960 р.)

Спортсмен (веслування на байдарках). Народився у м. Кременчук Полтавської області.

Заслужений майстер спорту СРСР (1983 р.).

Закінчив Дніпропропетровський інститут фізичної культури (1983 р.).

Чемпіон світу (1981–1983 рр. – К-4, 10 000 м) та срібний призер (1981 р. – К-4, 1000 м), 7-разовий чемпіон СРСР (1977–1984 рр.).

Виступав за спортивне товариство «Буревісник» (Дніпропетровськ, 1977–1984 рр.).

Тренери – О. Коломійцев, А. Морозов.

Працював учителем у спортінтернаті (1986–1994 рр.), від 1994 р. – директор Водноспортивного комбінату у Дніпропетровську.

БАРКАЛОВ ОЛЕКСІЙ СТЕПАНОВИЧ
(18 лютого 1946 — 9 вересня 2004 рр.)

Український спортсмен ватерполіст, олімпійський чемпіон у Мюнхені (1972 р.) і Москві (1980 р.), заслужений майстер спорту СРСР.

Народився 18 лютого 1946 р. у селищі Введенці Чугуївського району Харківської області.

Виступав за харківське та київське «Динамо». Його ім'я занесене у книги рекордів Гінесса у 1993 р. за 412 матчів, що були ним зіграні за збірну команду СРСР Олімпійський чемпіон 1972 і 1980 рр., срібний олімпійський призер 1968 р.

Після закінчення спортивної кар'єри перейшов на тренерську роботу. У 1980 рр. — головний тренер молодіжної збірної України.

З 1997 – 1999 рр. — президент федерації водного поло України.

1980 р., I місце на Кубку СРСР (Баркалов стоїть зліва)

Помер 9 вересня 2004 р. Похований у Києві на Байковому кладовищі (ділянка № 49 а).

БАРТЕНЄВ ЛЕОНІД ВОЛОДИМИРОВИЧ
(народився 10 жовтня 1923 р.)

Український спортсмен-спринтер та естафетний бігун радянських часів (спортивне прізвище «Лео»), заслужений тренер СРСР. Ріс сиротою — батько ще до Другої світової війни потрапив під сталінські репресії. У 1942 р. нацистська влада

замучила його матір — бо її чоловік був радянським військовим. Виростила його бабуся, чоловік якої був царським генералом.

Спортом почав займатися з сьомого класу, виграв обласні змагання у легкій атлетиці, фехтуванні та футболі. Його футбольний тренер Чернишов — голова міського спорткомітету — визначив, що у Леоніда найкращі здатності у легкій атлетиці, та спрямовує до тренера Юрія Стешина. Стешин Бартенєва ще школярем затверджує заступником директора дитячої спортивної школи — аби він на зарплату міг закінчити освіту. Синицькі Зоя Олександрівна та Зосима Петрович допомогли його переїзду до Києва, у 1957 р. він закінчує Державний інститут фізичної культури. У 1954 р. увійшов до складу збірної СРСР, першими міжнародними змаганнями для нього стали Лондонські 1954 того ж року. Біг у свій день народження, після завершення естафети його особисто привітала королева Великобританії Єлизавета II, імениннику від її імені вручили святковий пиріг. Того самого року стає бронзовим чемпіоном Європи.

Ще до закінчення навчання — у 1956 р. — стає заслуженим майстром спорту. Виступав за київський клуб «Буревісник». Бронзовий призер Чемпіонату Європи 1958 р. у естафеті 4 по 100 метрів. Бували і прикroщі — двічі не підтверджували встановлений ним рекорд СРСР, не повірили й в Італії — у Генуї під дощем пробіг 100 метрів за 10,2 секунди.

Дванадцять разів був чемпіоном СРСР у спринті та естафетному бігу, зокрема — у 1958 р. у спринті на 100 метрів, у 1959 р. — вдвічі більшій дистанції (на 200 метрів). Срібний призер Олімпіад 1956 р. та 1960 р. У 1961 р. стає старшим тренером збірної СРСР зі спринту. Готував збірну СРСР від Олімпіади у Токіо до Олімпійських ігор у Сеулі — шість Олімпіад. З 1962 р. — у клубі «Динамо» (Москва).

Як тренер підготував більше ста майстрів спорту, серед них і його син Дмитро — кількаразовий чемпіон Росії, також Галина Бухаріна, Людмила Сторожкова, Н. Ільїна, І. Назарова.

У 2006 р. брав участь у змаганнях ветеранів, побив рекорд для своєї вікової групи.

У січні 2007 р. з ним стався нещасний випадок — на пішохідній доріжці при зеленому світлі його збив автомобіль. У московській лікарні йому діагностували переломи та струс

головного мозку. Послідувала складна операція, ставили штифти в місця переломів. Ще у відділенні почав тренувати травмовану ногу та вчився ходити без милиць. У лікарні його провідували Валерій Газзаєв, Євген Гальперін та Тамара Пресс.

БАСОВА ЛЮБОВ ВАЛЕРІЇВНА
(народилася 16 липня 1988 р.)

Українська трекова велогонщиця, заслужений майстер спорту, учасниця Олімпійських ігор у Лондоні, неодноразова чемпіонка України, призерка Чемпіонатів світу та Європи. Тренер — Сергій Базін, перший тренер — Надія Бакланова.

Любов Валеріївна Басова (Шуліка) народилася 16 липня 1988 р. у селі Шарапанівка Вінницької області.

Велоспортом зацікавилась у дитинстві завдяки першому тренеру Надії Анатоліївні Баклановій, яка жила по-сусідству.

Згодом переїхала до Луганська, де у 2007 р. приєдналася до спортивного клубу «ІСД». Тут само здобула вищу освіту в Інституті фізичного виховання і спорту Луганського університету ім. Т. Шевченка. 29 вересня 2012 р. Любов вийшла заміж за Олександра Басова.

Починаючи з юнацьких та молодіжних змагань, Любов Шуліка неодноразово здобувала призові місця на європейських та світових турнірах.

Вона шестиразова чемпіонка Європи серед юніорів та двократна серед молоді, чемпіонка світу 2006 р. у спринті та двократна віце-чемпіонка у гіті на 500 м серед молоді. З 19 років вона почала виступати за команду ISD Track Team на етапах Кубка світу.

Після переходу на дорослий рівень спортсменка також неодноразово піднімалася на подіум.

У 2008 р. на Чемпіонаті світу у командній гонці переслідування команда України у складі Любові Шуліки, Лесі

Калитовської та Світлани Галюк здобула срібло. На етапах Кубка світу вона також неодноразово ставала переможницею та призером як в індивідуальних гонках, так і у командних та по закінченні всіх етапів стала лідером загального заліку у спринті.

Наступного року Любов ще раз взяла участь у Чемпіонаті Європи серед молоді, де здобула два «золота». Доробок на етапах Кубка світу поповнився ще двома медалями — сріблом та бронзою у спринті. У 2010 р. у медальний залік спортсменки додалася бронза на Чемпіонаті Європи.

Наступний Чемпіонат Європи приніс Любові 1-е місце у спринті та 2-е місце у командному спринті.

На Чемпіонаті світу спортсменка була 5-ю у спринті, а Універсіада у Шеньчжоу принесла велогонщиці другу сходинку у гіті на 500 м. Кінець 2011 р. позначився перемогою у спринті та командному спринті на етапі Кубка світу в Астані та майкою лідера заліку Кубка світу.

Завдяки високим результатам, Національний олімпійський комітет визнав Любов кращою спортсменкою січня.

Олімпійський 2012 р. приніс спортсменці четверте місце у спринті на Чемпіонаті світу та перемогу на етапі Кубка світу у Пекіні в командній гонці переслідування.

На Олімпійських іграх у Лондоні Любов змагалася у 4-х дисциплінах: командній гонці переслідування, спринті, командному спринті та кейрині. У кейрині спортсменка не пройшла далі першого раунду, проте у спринті дісталася чвертьфіналів та посіла 7-у сходинку. У командних змаганнях у гонці переслідування збірна України не пройшла кваліфікацію, а в спринті Любов Шуліка та Олена Цось дійшли до фіналу, де у боротьбі за бронзу поступилися команді Австралії.

Статистика:

Рік	Змагання	Місце проведення	Результат	Дисципліна
2005	Чемпіонат Європи серед юніорів та молоді (U-23)	Фйоренцуола-д'Арда, Італія	1	спринт
			1	гіт 500 м
			2	кейрин
	Чемпіонат світу з велоспорту серед юніорів	Відень, Австрія	2	гіт 500 м
2006	Чемпіонат Європи серед юніорів та молоді (U-23)	Афіни, Греція	1	спринт
			1	гіт 500 м
			1	кейрин
	Чемпіонат світу з	Гент, Бельгія	2	гіт 500 м

	велоспорту серед юніорів		1	спринт
2007	Чемпіонат Європи серед юніорів та молоді (U-23)	Котбус, Німеччина	1	спринт
			3	кейрин
	Етапи Кубка світу з трекових велоперегонів	Сідней, Австралія	3	командна гонка переслідування
			Пекін, Китай	1
2008	Етапи Кубка світу з трекових велоперегонів	Лос-Анджелес, США[15]		1
		Копенгаген, Данія	3	командна гонка переслідування
	Чемпіонат світу з трекових велоперегонів	Манчестер, Великобританія	2	командна гонка переслідування
	Чемпіонат Європи з трекових велоперегонів (молодь)[16]	Прушков, Польща	2	спринт
			3	кейрин
	Етапи Кубка світу з трекових велоперегонів	Манчестер, Великобританія	3	командна гонка переслідування
			3	спринт
		Мельбурн, Австралія	1	спринт
3	командна гонка переслідування			
2009	Етапи Кубка світу з трекових велоперегонів	Пекін, Китай	2	спринт
		Копенгаген, Данія	3	спринт
	Чемпіонат Європи з трекових велоперегонів (молодь)[17]	Мінськ, Білорусь	1	спринт
			1	кейрин

2010	Чемпіонат Європи з трекових велоперегонів	Прушков, Польща	3	кейрин
2011	Етапи Кубка світу з трекових велоперегонів	Пекін, Китай	1	спринт
			2	кейрин
	Чемпіонат Європи з трекових велоперегонів	Апелдорн, Нідерланди	1	спринт
			2	командний спринт
	Літня Універсіада	Шеньчжень, Китай	2	Гіт на 500 м
	Етапи Кубка світу з трекових велоперегонів	Астана, Казахстан	1	спринт
2			командний спринт	
	Калі, Колумбія[18]	2	командний спринт	
2012	Етапи Кубка світу з трекових велоперегонів	Пекін, Китай	1	командна гонка переслідування

БАЮЛ ОКСАНА СЕРГІЇВНА
(народилася 16 листопада 1977 р.)

Українська спортсменка (фігурне катання). Перша олімпійська чемпіонка (XVII Олімпійські зимові ігри, Ліллегаммер, Норвегія, 1994 р.) незалежної України у зимових видах спорту.

Срібний призер чемпіонату Європи (1993 р.), чемпіонка світу (1994 р.). Почесний громадянин Дніпропетровська.

Навчалася в Одеському педагогічному інституті (1994 р.). Від 1994 р. (відразу по Зимовій олімпіаді у Ліллегаммері) — працювала у США за контрактом у Лас-Вегасі. Залишивши спорт, займалася бізнесом (спортивний одяг).

У 2005 р. повернулася у професійний спорт. Оксана не поривала із фігурним катанням, зокрема, брала участь у низці комерційних льодових шоу — у США та Європі (у німецькому Оберстдорфі).

Закордонний період життя Оксана Баюл залишалася громадянкою України. Опублікувала кілька книг про свій спортивний шлях і своє життя.

У 2010 р. Оксана Баюл повернулася в Україну, де мала за мету відкрити дитячу школу фігурного катання світового зразка. Баюл вступила до Інституту фізичного виховання й спорту Національного педінституту ім. Драгоманова (м. Київ).

Однак через 4 місяці полишила університет і повернулася назад до США. З 2014 р. одружена з американським бізнесменом Карло Фаріною.

Спеціалізація — одиночне фігурне катання. Виступала за спортивне товариство профспілок «Україна» (Одеса, Дніпропетровськ). Тренери — Антоніна Товстик, Станіслав Коритек, Галина Змієвська, Валентин Ніколаєв.

Перша олімпійська чемпіонка

СПОРТИВНІ ДОСЯГНЕННЯ: Чемпіонка ХУІІ зимових Олімпійських ігор у Ліллегаммері;

Чемпіонка України (1992 р., 1993 р.);

Срібна призерка чемпіонатів Європи (1993 р., 1994 р.);

Чемпіонка світу (1993 р.);

Переможниця міжнародних змагань «Скейт Америка» (1993, США) та «Кубок Націй» (1993 р., Німеччина);

ЗВАННЯ ТА НАГОРОДИ: Почесна відзнака Президента України (19 серпня 1993 р.) — за досягнення видатних спортивних результатів на чемпіонатах світу та Європи, утвердження авторитету України на світовій спортивній арені; Заслужений майстер спорту України (1994 р.)

БЕБЕШКО СЕРГІЙ ВАСИЛЬОВИЧ
(народився 22 лютого 1968 р.)

Український гандболіст. Народився у м. Нова Каховка Херсонської області. Заслужений майстер спорту СРСР (1992 р.). Чемпіон світу серед юніорів 1986 р. в Іспанії.

Срібний призер чемпіонату СРСР 1988 р. Гравець збірної СНД (1990-1992 рр.), Чемпіон XXV Олімпійських ігор 1992 р. у Барселоні. **Виступав за команди:** У 1985-1992 рр. - СКА (Київ, Україна); 1992-1993 рр. - «Квенка» (Іспанія), 1993-2000 рр. - «С'юд-Реаль» (Іспанія), 2000-2001 рр. - «Меллія» (Іспанія), 2001-2004 рр. - «Вілербанн» (Франція). Як гравець двічі входив у п'ятірку кращих бомбардирів чемпіонату Іспанії (Asobal, 1997-1999 рр.). Після завершення кар'єри гравця працював другим тренером в іспанському «С'юд-Реалі», головним тренером «Форкуси» (Іспанія, 2005-2007 рр.), «Лабаро» (Толедо, Іспанія, 2008-2009 рр.), останній вивів із другого дивізіону у Лігу Asobal. З 2009 р. – головний тренер гандбольного клубу «Динамо-Мінськ» (Білорусь).

БЕЗСОНОВ ВОЛОДИМІР ВАСІЛЬОВИЧ
(народився 5 березня 1958 р.)

Український футбольний тренер. У минулому — радянський футболіст. Майстер спорту міжнародного класу (1977 р.).

Заслужений майстер спорту СРСР (1986 р). Вихованець харківського спортінтернату. Футбольна кар'єра гравця повністю пов'язана з київським «Динамо», у складі якого провів 14 сезонів (з 1976 - 1990 рр.). Практично протягом усього часу перебування

у «Динамо» викликався до складу збірної СРСР, за яку провів 79 матчів, забивши 4 голи. Ігрове амплуа — захисник, універсальний півзахисник.

Через велику кількість травм досить рано завершив ігрову кар'єру, і вже за декілька років розпочав тренерську роботу. Тренував українські команди, а також протягом 2002—2003 рр. збірну Туркменістану. У липні 2008 р. призначений спортивним директором дніпропетровського «Дніпра», згодом — виконувачем обов'язки головного тренера, а з 2 грудня 2008 р. — головним тренером команди.

Під керівництвом Безсонова «Дніпро» зайняв 6-е місце у чемпіонаті України сезону 2008—2009 рр. і не потрапив до єврокубків.

У наступному сезоні Володимир Васильович привів команду до четвертої позиції в турнірній таблиці. У сезоні 2010—2011 рр. Дніпро після жвавого старту зазнав три поразки у п'яти турах чемпіонату України. У груповий раунд Ліги Європи клуб також не пробився, поступившись в останньому раунді кваліфікації польському «Леху».

18 вересня 2010 р. відразу після неочікуваної поразки 1-2 від ПФК «Севастополя» подав у відставку.

СІМ'Я: батько української гімнастки, абсолютної чемпіонки світу з художньої гімнастики 2007 р. Ганни Безсонової.

Футболіст, який умів все

У СКЛАДІ «ДИНАМО» (КИЇВ):

- Володар Кубка Кубків УЄФА 1986 р.;
- Чемпіон СРСР (6): 1977, 1980, 1981, 1985, 1986 та 1990.;
- Володар Кубка СРСР (4): 1978, 1985, 1987 та 1990.

У СКЛАДІ ЗБІРНИХ СРСР:

- Срібний призер Чемпіонату Європи з футболу 1988.;
- Бронзовий призер Літніх Олімпійських ігор 1980.;
- Чемпіон юнацького Чемпіонату Європи 1976 р.;
- Чемпіон юніорського Чемпіонату світу 1977 р.,

Найкращий Гравець Турніру:

- Учасник чемпіонатів світу 1982, 1986 та 1990 рр.

БЕЗСОНОВА ГАННА ВОЛОДИМИРІВНА
(народилася 29 липня 1984 р.)

Українська гімнастка, абсолютна чемпіонка світу з художньої гімнастики 2007 р., дворазова бронзова призерка Олімпійських ігор 2004 і 2008 рр.

Ганна Безсонова народилася 29 липня 1984 р. у Києві, в сім'ї спортсменів. Батько Володимир Безсонов — футболіст, виступав за київське «Динамо», мати Вікторія Безсонова — чемпіонка світу у групових вправах з художньої гімнастики. Старший брат - Олександр, майстер спорту з тенісу, бізнесмен та особистий менеджер Ганни.

Мати спочатку віддала Ганну у хореографічний клас, але вже у п'ять років Ганна була впевнена, що стане гімнасткою. Спочатку займалася гімнастикою під керівництвом матері.

Згодом займалася під керівництвом Ірини Дерюгіної (Школа художньої гімнастики Альбіни та Ірини Дерюгіних).

Ганна Безсонова брала участь у змаганнях протягом десяти років — з 1999 – 2009 рр.

Символічно, що і перший, і останній для Ганни чемпіонати світу пройшли в Японії (Осака, 1999 р. та Міе, 2009 р.).

Починаючи з 2002 р. 18-річна Ганна — лідер збірної України. Протягом десятирічної спортивної кар'єри Ганна Безсонова впевнено трималася серед лідерів світової художньої гімнастики.

Ганна Безсонова, 2008 р.

У 2003 р. Безсонова стала дворазовою чемпіонкою світу — з обручем (вона виконувала вправу під музику з балету «Лебедине озеро», ця вправа стала однією з її найкращих) та з булавами. На цих змаганнях Ганна була близька до титулу абсолютної чемпіонки світу, проте помилка у вправі з м'ячем поставила її на друге місце. Окрім того, у 2003 р. Безсонова стала триразовою чемпіонкою Європи — у вправах з обручем, булавами та стрічкою.

У 2004 р. Безсонова стала бронзовим призером Олімпійських ігор в Афінах.

У 2005 р. Безсонова виграла одразу 6 срібних нагород на чемпіонаті світу у Баку (багатоборство, скакалка, м'яч, булави, стрічка, командна першість).

21 вересня 2007 р. Ганна Безсонова стала абсолютною чемпіонкою світу. Найвдалішим став її виступ у вправі з обручем під музику з фільму «Аврора», після якого глядачі аплодували стоячи та скандували її прізвище.

У 2008 р. Ганна Безсонова стала бронзовим призером Олімпіади у Пекіні.

2009 р. став останнім у кар'єрі 25-річної Ганни. Безсонова виступила на чемпіонаті світу у Міе, де виборола три бронзові (обруч, м'яч, багатоборство) та одну срібну (стрічка) медалі.

У послужному списку Безсонової багато титулів — вона абсолютна чемпіонка світу, дворазова чемпіонка світу в окремих видах (обруч, булави), володарка золотих нагород на етапах Кубка світу, триразова чемпіонка Європи (обруч, булави, стрічка), двічі бронзовий призер Олімпійських ігор, а також багаторазова срібна призерка чемпіонатів Європи і світу.

У 2010 р. відбувся Кубок Дерюгіної, де Ганна Безсонова офіційно пішла зі спорту. Ганна виступила перед глядачами з прощальним показовим виступом на пісню Лари Фабіан «Je suis malade», цей виступ зворушив до сліз багатьох вболівальників.

Після завершення кар'єри професійної гімнастки залишилася працювати на тренерській роботі у Школі Дерюгіних. Ганна Безсонова запам'яталася глядачам елегантністю, грацією, виразністю та експресивністю своїх виступів, вболівальники дали їй прізвисько The Queen of Elegance (Королева Елегантності).

НАЙВІДОМІШІ ВПРАВИ:

на музику з балету Лебедине озеро, обруч, 2003–2004 рр.;
на музику з к/ф «Матриця», булави, 2003–2004 рр.;
на іспанську мелодію, стрічка, 2003–2004 рр.;
на музику з к/ф «Pearl Harbour», м'яч, 2005 р.;
на музику з к/ф «Аврора», обруч, 2007–2008 рр.;
на музику «Болеро (Равель)», стрічка, 2007 р.;
на музику з к/ф «Гладіатор», булави, 2007–2008 рр.;
на українську народну музику, стрічка, 2008 р.;
на музику «O, Fortuna» (Carmina Burana), стрічка, 2009 р.;
показовий виступ на пісню Лари Фабіан «Je suis malade»,
2010 р.

СПОРТИВНІ ДОСЯГНЕННЯ:

Ганна Безсонова — 4-разова Чемпіонка світу, володарка Кубків світу у 3 вправах, 3-разова чемпіонка Європи.

У 1999 р. — Чемпіонат світу, Осака 10-е місце — групове багатоборство; 3-е місце — командний залік.

У 2000 р. — Фінал Кубку світу, Глазго 5-е місце — м'яч, обруч, стрічка; 7-е місце — скакалка. У 2000 р. — Чемпіонат Європи, Сарагоса 4-е місце — стрічка.

У 2001 р. — Чемпіонат світу, Мадрид 2-е місце — м'яч, обруч; 4-е місце — булави; 3-е місце — індивідуальне багатоборство, 3-е місце — скакалка.

У 2002 р. — Чемпіонат світу, Новий Орлеан 6-е місце — групове багатоборство. У 2002 р.— Фінал Кубку світу, Штутгарт 2-е місце — м'яч; 1-е місце — булави, обруч, скакалка. У 2002 р.— Чемпіонат Європи, Гренада 4-е місце — м'яч, обруч; 3-е місце — булави, індивідуальне багатоборство; 2-е місце — скакалка.

У 2003 р. — Чемпіонат світу, Будапешт 2-е місце — м'яч, стрічка, індивідуальне багатоборство, командний залік; 1-е місце — булави, обруч. У 2003 р. — Чемпіонат Європи, Ріса 2-е місце — м'яч; 1-е місце — булави, обруч, стрічка.

У 2004 р.— Олімпійські ігри, Афіни 3-е місце — індивідуальне багатоборство. У 2004 р. — Чемпіонат Європи, Київ 2-е місце — індивідуальне багатоборство.

У 2005 р. — Всесвітні ігри 2-е місце — м'яч; 4-е місце — булави; 3-е місце — стрічка; 1-е місце — скакалка. У 2005 р.— Чемпіонат світу, Баку 2-е місце — м'яч, булави, індивідуальне багатоборство, стрічка, скакалка, командний залік. У 2005 р. — Чемпіонат Європи, Москва 2-е місце — м'яч, стрічка, командний залік; 3-е місце — булави, скакалка.

У 2006 р. — Чемпіонат Європи, Москва 3-е місце — індивідуальне багатоборство. У 2006 р. — Фінал Кубку світу, Міє 3-е місце — скакалка, стрічка, м'яч.

У 2007 р. — Чемпіонат світу, Патрас 1-е місце — індивідуальне багатоборство.

У 2008 р. — Олімпійські ігри, Пекін 3-е місце — індивідуальне багатоборство.

Переможниця Всеукраїнської церемонії «Герої спортивного року-2007» у номінації «Найкраща спортсменка року».

Після завершення кар'єри у великому спорті одним із напрямків діяльності Ганни Безсонової стало телебачення.

Під час проведення Євро-2012 вона спробувала себе в якості телеведучої. Була спеціальним кореспондентом телеканалу «Футбол».

Ще у 2009 р. Ганна Безсонова брала участь у телепроекті «Танцюю для тебе», ставши його переможницею (у парі з Олександром Лещенком). Деякий час була шеф-редактором журналу «Pink». Ганна Безсонова також відома як активна популяризаторка спорту та здорового способу життя серед молоді. Брала участь у численних благодійних проєктах.

ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ: Орден «За заслуги» III ст. (4 вересня 2007); Орден княгині Ольги I ст. (4 вересня 2008 р.); Орден княгині Ольги II ст. (18 вересня 2004 р.); Орден княгині Ольги III ст. (26 грудня 2003 р.).

БЕЛЬКЕВИЧ ВАЛЕНТИН МИКОЛАЙОВИЧ (27 січня 1973 — 1 серпня 2014 рр.)

Білоруський та український футболіст, по завершенні ігрової кар'єри — футбольний тренер. Відомий виступами за київське «Динамо», згодом у клубі працював тренером. 1 квітня 2008 р. отримав українське громадянство. На поле він не виходив упродовж неповних семи років. Термін наче й короткий, але з того часу звичні донедавна чемпіонські амбіції у рідному для Валентина «Динамо» стали виключно деклараціями, даниною колишній славі. Міняються гравці, тренери, від звичного динамівського стилю не залишилося й сліду.

Вболівальника ж не обманеш. Він бичить не лише місце у турнірній таблиці. Немає стрункості у грі, немає якості. А головне — грі киян бракує думки. Тої думки, втіленням якої впродовж тривалого часу — з другої половини 90-х і до середини першого десятиліття 2000-х — був Белькевич. Не дивно, що на трибунах Валентина увесь цей час згадували так часто. Вболівальники,

журналісти, спеціалісти. Згадували ті дивовижні передачі, розуміння гри і вміння відчувати нападника.

Диспетчер, деригент, творець – нині такі гравці є вимираючим видом не лише в українському, а й у світовому футболі. Може, такі вимоги часу і тенденції розвитку сучасного футболу. Не дарма ж великий Лобановський колись говорив, що футбол рухається у напрямку повної універсiалiзацiї, коли кожен гравець мусить вміти на полі все. Відповідно класичним розпасовщиком нині бути мало. Треба одночасно відбирати, багато бігати і вступати в єдиноборства. Щоб стабільно видавати за нинішньої інтенсивності фірмові для Белькевича паси, треба бути справді генієм.

Зрештою, Валентин таким і був. Його й тоді, наприкінці 90-х років окремі фахівці у побудовах Лобановського не бачили. Мовляв, м'який, любить зіграти на чистих м'ячах. Доля істини у таких висловлюваннях була. Візуально стиль гри Белькевича виглядав несумісним з динамівським. І справді, перебравшись з рідного Мінська до Києва влітку 1996-го р., Валентин попервах не вписувався у тренерські концепції тодішнього наставника динамівців Йозефа Сабо і з'являвся на полі епізодично. То за умови, що ігровий потенціал білоруського новачка не обмежувався позицією класичної «десятки», тобто, місцем, на якому тоді незамінним вважався Юрій Калитвинцев.

Белькевич міг зіграти і на фланзі, і як відтягнений нападник. Власне, Лобановський, очоливши киян серед сезону-1996-1997 рр., усі ці риси у грі Валентина помітив і вдало їх використовував. Калитвинцев, звісно, залишався капітаном і основним диспетчером. Однак Валерій Васильович не

«консервував» і Белькевича. Тренер чинив так само, як колись, у 70-х, випускаючи поряд Мунтяна і Веремєва.

Коли ж у зустрічі проти «Ньюкасла» у Лізі чемпіонів - 1997-1998 рр. Калитвинцев відбував дискваліфікацію, Белькевич замінив капітана блискуче видавши два ідеальних гольових паси на Реброва та Шевченка.

Зрештою, в історичних матчах проти «Барселони» Валентин не грав. На той час у квартет півоборонців Калитвинцев і Косовський виглядали незамінними, а Хацкевич, Гусін та Максимов конкурували за місце в опорній зоні. Як наслідок, кінець 1997-го р. Белькевич дограв виключно у чемпіонаті України, а навесні 1998-го р. майже не виходив на поле через травму.

Ось і вийшло, що справді знаковою особистістю у складі «Динамо» Валентин став у найкращому за часи незалежності для киян сезоні-1998/1999 рр. Вигравши конкуренцію у Калитвинцева (Юрій Миколайович навіть був змушений залишити Київ та на недовгий час пограти у Туреччині), Белькевич вів гру команди.

Білоруський плеймейкер сказав своє вагоме слово в обох ключових матчах групового турніру. Спершу був поєдинок проти «Арсеналу» на «Вемблі», який завершився внічию 1:1 після того, як Олег Лужний навів справа, а Белькевич, знаходячись у 20-ти метрах від воріт, передачею вдотик уздовж усього штрафного майданчика суперників розрізав весь захист суперників.

Ребров отримав передачу метрах у семи від воріт абсолютно без опіки і промахнувся, мабуть, вже не міг. Традиційно підняті Тоні Адамсом і Мартіном Кіоуном руки були жестом відчаю і переконали в офсайді не суддів, а українського коментатора. Великі оборонці оторопіли, усвідомивши, як динамівська «вісімка» переграла їх самотужки, одним пасом.

У матчі заключного туру чемпіонського турніру проти французького «Лансу» на виїзді кияни мусили лише вигравати. Цей результат став реальністю після того, як Белькевич ідеальною передачею справа вивів на порожні ворота Ващука і той довів рахунок до 2:0. А у півфінальній зустрічі проти «Баварії» Валентин створив ще один шедевр: передачею шведою з середини поля він прошив мюнхенську оборону вздовж і залишив Шевченкові, який вийшов на побачення з Олівером Каном, вдосталь часу для того, щоб обробити м'яч і відправити його у дальній кут. Шкода, що тієї гри, маючи величезну перевагу, динамівці так і не виграли.

З безлічі моментів господарі використали лише три, натомість тричі пропустивши у власні ворота. Можна сказати, що то була лебедина пісня тієї команди.

У наступному сезоні кияни грали вже без Шевченка і Лужного, котрі перейшли до лондонського «Арсеналу» і «Мілану» відповідно. Та ще й попервах без Белькевича, котрий через травму пропустив перших три місяці сезону-1999-2000 рр.

Повернувся Валентин лише перед матчем четвертого туру групового турніру Ліги чемпіонів проти леверкузенського «Байєра». Турнірне становище киян на той час виглядало безнадійним: з двома поразками і нічиєю вони у групі йшли останніми. Утім, перемога 4:2 повернула команду Лобановського у боротьбу за вихід до наступного раунду. Белькевич, вийшовши на заміну зі стартових хвилин другого тайму, розігнав довгою передачею на Яшкіна атаку, яка призвела до четвертого м'яча у виконанні Ващука.

Та перемога, разом з сенсаційною нічиєю «Байєра» із словенським «Марібором», дозволила «Динамо» зіграти в другому груповому етапі Ліги Чемпіонів.

З шести матчів проти «Реалу», «Баварії» та «Русенборґу» Валентин зіграв у всіх зустрічах без замін, команда Лобановського розігралася, однак десяти набраних очок для того, аби вийти в плей-оф, їй не вистачило. «Реал» здобув путівку за додатковими показниками.

Стосовно ж самого Белькевича, то два його результативних паси принесли киянам виїзну перемогу в Тронгеймі, а у Мадриді динамівці зрівняли рахунок після того, як Хацкевич замкнув передачу Белькевича з кутового.

З сезону-2000-2001 рр. істотно оновлена команда Лобановського грала тепер вже й без Реброва і двічі поспіль з чотирма очками займала у чемпіонському турнірі останні місця. Одним з найкращих у той період поєдинків у виконанні киян виявилася стартова зустріч групи у 2001 р. проти «Борусії». «Динамо» тоді вело 2:0, коли після передач Белькевича відзначилися Мелашенко та Ідахор. Утім, переваги господарі не втримали і матч завершився унічию.

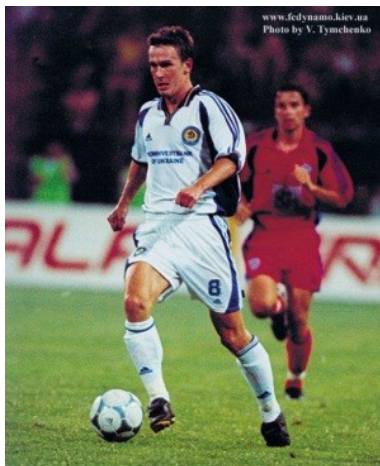

То були важкі для «Динамо» часи. 13 травня 2002 р. помер Валерій Лобановський. Команда від цієї втрати так і не оговталася та вперше з 1992 р. прогала українське чемпіонство. Белькевич був лідером того колективу, системотворчим виконавцем у побудовах Лобановського. Не помилимося, якщо скажемо, що у команді Олексія Михайличенка, який прийшов на заміну Маєстро, роль Валентина зростає ще більше. Достатньо сказати, що при новому тренері білоруський хавбек став капітаном.

На старті сезону-2002-2003 рр. Белькевич знову травмувався. В обійму він повернувся через три місяці й відзначив своє повернення голом у ворота голландського «Фейєноорда» у матчі Ліги чемпіонів. Проте, для виходу з групи динамівцям тоді не вистачило двох очок. Значно ближчими кияни були до цієї мети у 2003-му р., коли відстали від російського «Локомотива» й італійського «Інтера», які фінішували другим і третім, лише на один пункт. Не дивлячись на невдачу команди, для Белькевича той турнір був справді видатним. Матч з «Локомотивом» - перемога 2:0 і два голи Діоґо Рінкона з передач

капітана. Зустріч з «Арсеналом» - перемога 2:1 і переможний гол на рахунку Белькевича. У Москві, коли кияни програли 2:3, Валентин забив перший м'яч своєї команди.

За останніх одинадцять років той виступ киян у чемпіонському турнірі досі залишається найдостойнішим. Фактично, у наступні після смерті Лобановського роки команда виступала на тому фундаменті, який заклав Валерій Васильович. Лідери команди кінця 90-х рр. один по одному завершували кар'єру, а достойної заміни їм не було. 12 грудня 2007 р. поразкою 0:3 у Ліссабоні від місцевого «Спортінга» команда київського «Динамо» завершила найгірший у своїй історії єврокубковий сезон. Шість поразок у шести матчах. Як виявилось, саме цим поєдинком завершив свої виступи у «Динамо» Валентин Белькевич.

Одинадцять сезонів, сім чемпіонських титулів, шість кубків України – це ті трофеї, які Валентин здобув у державі, яка стала для нього другою Батьківщиною. У складі «Динамо» мінського Валентин ставав чемпіоном чотири рази, але найперше запам'ятався зустрічами у складі збірної. У 19-річному віці він поряд з досвідченими Курбиком, Родньонком, Журавлем, Величком зіграв у дебютному в історії своєї національної команди поєдинку проти литовців.

Після передачі Валентина Радислав Орловський забив господарям м'яч, який дозволив білорусам уникнути поразки. А свій перший гол у складі збірної Белькевич забив на київському Республіканському стадіоні у ворота голкіпера українців Дмитра Тяпушкіна у травні 1994-го р.

У 56-ти поєдинках за збірну Белькевич забивав десять разів. Нині білоруські фанати найперше згадують два з них. У

1999 р., матч відбору до Євро-2000 проти італійців у Анконі. Белькевич пробив Буффона ударом зльоту, отримавши у штрафному майданчику справа передачу з протилежного краю від Максима Ромащенко.

Та зустріч завершилася сенсаційними 1:1. У відборі ж до мундіалю-2002 Білорусь була в одній групі з Україною.

Ці команди до останнього туру боролися за друге місце. Білоруси у тому циклі запам'яталися найперше зустрічами проти норвежців. У Мінську виграли 2:1 після того, як спочатку Хацкевич замкнув передачу Белькевича, а на третій доданій хвилині переможний м'яч провів Роман Василюк. В Осло ж Валентин, підхопивши м'яч у середині поля, пройшов метрів 20 і пультував точно у «дев'ятку» воріт Томаса Мюре. Відігралися суперники лише за десять хвилин до фінального свистка.

То була видатна кар'єра блискучого футболіста. Футболіста, який не вважав за потрібне говорити багато, керуючись принципом Марко ван Бастена – «Нехай за мене говорять мої бутси».

Белькевич рідко давав інтерв'ю, а у своїх нечастих розмовах з журналістами був небагатослівним. Ліпше всяких слів за Валентина говорила його гра. Вдумливий, зважений, спокійний – таким він запам'ятався й на зорі тренерської кар'єри, будучи помічником тренера молодіжної динамівської команди. Він не рвався у наставники відразу, хоча досвідчені люди казали, що Белькевич з його розумінням гри володіє величезним тренерським потенціалом і вже може тренувати. Утім, Валентин впродовж років своєї гравецької кар'єри неодноразово демонстрував, що вміє чекати свого часу. Та на цей раз свої безжальні корективи внесло життя. 1 серпня Белькевича не стало.

ТИТУЛИ ТА ДОСЯГНЕННЯ: Чемпіон Білорусі: 1992, 1992/93, 1993/94, 1994/95, 1995; Найкращий білоруський футболіст: 1995; Кубок Білорусі: 1992 і 1993/94; Чемпіон України: 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2003, 2004 та 2007; Найкращий футболіст України: 2001, 2003; Кубок України: 1998, 1999, 2000, 2003, 2005, 2006, 2007; Суперкубок України: 2004, 2006, 2007.

**БЕРІНЧИК ДЕНИС ЮРІЙОВИЧ
(народився 5 травня 1988 р.)**

Український професійний боксер, срібний призер Олімпійських ігор (2012 р.), срібний призер чемпіонату світу 2011 р., бронзовий призер літньої Універсіади (2013 р.), чемпіон України. Заслужений майстер спорту України з боксу.

Народився у м. Краснодон Луганська область.

Закінчив Національний університет фізичного виховання і спорту України.

У 2009 р. Денис завоював золоту медаль чемпіоната України у ваговій категорії до 60 кг.

Першого серйозного успіху на міжнародному любительському рингу досяг 2010 р. — Денис виграв чемпіонат Міжнародної федерації студенського спорту, перемігши у фіналі досвідченого казахського боксера, чемпіона Азії Гані Олжабаєвича. Після цього чемпіонату Денис перейшов у більш високу вагову категорію.

У 2011 р. Денис поїхав до Баку для участі в чемпіонаті світу. У першому бою з невеликою різницею переміг фаворита Роніеля Іглесіаса Сотолонго. Всіх наступних суперників Беринчик впевнено перемагав з великою перевагою.

У півфіналі Денис переміг відомого британця Тома Сталкера. У фіналі спірно програв Евертону Лопесу (23-26), по ходу поєдинка декілька раз посилав суперника якому присудили перемогу у нокаунт.

На літніх Олімпійських іграх 2012 р. у Лондоні виступив у ваговій категорії до 64 кг. Перший бій цього турніру вийшов дуже важким, де Беринчик з невеликою перевагою переміг шведа Антоні Ігіта.

Потім більш впевнено переміг австралійця Джеффа Харона, у півфіналі переміг боксера з Монголії Монх-Ердене Уранчимега.

У фіналі Денис зустрівся з кубинцем Роніельом Іглесіасом Сотолонго. Кубинець був точнішим і з невеликою перевагою зміг взяти всі раунди у Беринчика, Денис програв з рахунком 15:22 — і отримав «срібло».

На літній Універсіаді, яка проходила з 6 по 17-е липня в Казані, Денис представляв Україну в боксі у ваговій категорії до 64 кг. Завоював бронзову нагороду.

У 1/16 українець здолав чеха Зденека Чладека 3:0. У чвертьфіналі поборов казаху Айдару Амирзакова з таким самим рахунком, перемога гарантувала Беринчику бронзову нагороду.

У півфіналі спортсмен зустрівся з росіянином Раджабом Бутаєвим. Зокрема, у першому раунді судді одностайно віддали перемогу російському боксеру.

Після другого раунду лише один із суддів поставив українському боксеру оцінку 10 балів. І у третьому раунді судді знову віддали перевагу Раджабу Бутаєву. У загальному заліку рахунок був на користь росіянина: 1-й суддя: 28:26, 2-й суддя: 29:25, 3-й суддя: 29:25.

Денис запам'ятався на Лондонській Олімпіаді тим, що всі свої перемоги святкував гопаком.

Не пройшов відбір у збірну України, яка виборуватиме путівки на Олімпійські ігри-2016.

Деніс Берінчик - Тарік Мадні. 29.08.2015

У жовтні 2012 р. Деніс Берінчик вступив у напівпрофесійну лігу WSB, міжнародну боксерську асоціацію під егідою AIBA, у складі команди «Українські отамани». Усього провів 3 поєдинки.

4 червня 2015 р. промоутерська компанія братів Кличків K2 Promotions підписала контракт з Берінчиком.

29 серпня того самого року відбувся дебют Деніса у професійному ринзі.

У київському палаці спорту в андеркарті бою Олександра Усика з Джонні Мюллером він переміг бельгійця Таріка Мадні технічним нокаутом у п'ятому раунді шестираундового поєдинку.

ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ:

Орден «За заслуги» III ст. (15 серпня 2012 р.) — за досягнення високих спортивних результатів на XXX літніх Олімпійських іграх у Лондоні, виявлені самовідданість та волю до перемоги, піднесення міжнародного авторитету України.

Орден Данила Галицького (12 жовтня 2011 р.) — за вагомий особистий внесок у розвиток вітчизняного спорту, досягнення високих результатів, зміцнення міжнародного авторитету України.

Медаль «За працю і звитягу» (25 липня 2013 р.) — за досягнення високих спортивних результатів на XXVII Всесвітній літній Універсіаді в Казані, виявлені самовідданість та волю до перемоги, піднесення міжнародного авторитету України.

БЕРШОВ СЕРГІЙ ІГОРОВИЧ
(народився 31 березня 1947 р.)

Відомий радянський і український альпініст.

Майстер спорту зі скелелазіння (1971 р.), майстер спорту з альпінізму (1973 р.). «Заслужений майстер спорту СРСР». «Майстер спорту міжнародного класу» (1982 р.), член клубу «Сніжний Барс» (1988 р.).

«Заслужений тренер України» (1990 р.), інструктор-методист 2-ї категорії. Багаторазовий чемпіон СРСР та України. Доцент Харківської державної академії фізичної культури.

Сергій Бершов народився 31 березня 1947 р. у селі Біла Глина Свердловської області, дитинство провів у місті Мерефа Харківської області. У дитинстві у нього були проблеми із серцем, і лікарі заборонили йому займатися спортом. Однак Сергій учинив по-своєму і став активним спортсменом, через десять років лікарі не знайшли у нього жодних проблем із серцем.

Бершов працював слюсарем, електромонтером, маляром-висотником. У альпінізм прийшов у 1965 р., завдяки своєму першому тренеру, відомому харківському альпіністові Володимирі Йосиповичу (Вилу) Поберезовському. Перше сходження здійснив на Кавказі у 1965 р. на Віа-Тау (3820 м).

Сергій Бершов у 1969 р. закінчив Харківську міську школу інструкторів з альпінізму.

Багато років працював інструктором в альптаборі Кавказу, тренером в експедиціях і при підготовці команд до чемпіонатів Радянського Союзу та України. Сергій активно займався скелелазінням, яке у той час тільки почало розвиватися у СРСР.

Незважаючи на відсутність спеціалізованих скеледромів, тренування харківських скелелазів відбувалися на старих цегляних стінах, а також на скелях у Криму. Бершов п'ятнадцять разів вигравав змагання зі скелелазіння у СРСР, шість разів ставав чемпіоном і призером міжнародних змагань.

Тричі скорений Еверест

Тричі був чемпіоном СРСР з альпінізму (1973, 1974, 1986 рр.) у технічному і скельному класах, вісім разів — призером чемпіонату СРСР. За час занять альпінізмом зробив більше ста сходжень 5Б і 6Б категорій складності, у тому числі 22 першопроходження і першосходження на вершини гір. Відпрацював у горах, як інструктор чи тренер, 1600 днів. У 1975 р. став одним з перших радянських альпіністів, що піднявся на скелі Йосеміті. Йшов першим під час першого радянського проходження маршруту «Салате» на скелях Ель-Капітан.

Як старший тренер брав участь у підготовці п'яти Гімалайських експедицій. Більше 20 разів піднімався на «семитисячники» Радянського Союзу, 12 раз на сім «восьмитисячників» у Гімалаях.

У складі збірних команд здійснив складні сходження в горах Швейцарії, Італії, США, Франції, ФРН, Непалу, Японії.

Неприступна Лхоцзе

З 1981 р. — член штатної команди альпіністів Спорткомітету СРСР, після розпаду Радянського Союзу — член штатної команди альпіністів України і одночасно — її тренер. У 1982 р. Бершов взяв участь у першій радянській експедиції на Еверест. Вночі 4 травня 1982 р. у зв'язці із Михайлом Туркевичем вперше піднявся

на найвищу вершину. За підсумками роботи першої радянської гімалайської експедиції йому, як і іншим членам команди, було присвоєно звання Заслужений майстер спорту і Майстер спорту міжнародного класу.

Після закінчення у 1984 р. Київського інституту фізкультури працював інструктором обласного спортивного комітету. Потім викладачем Харківського інституту фізкультури.

Сергій Бершов став відомим скелелазом, альпіністом і лижником завдяки своїй неймовірній витривалості.

У 1989 р. бере участь у гімалайській радянській експедиції — траверс-сходження на всі чотири вершини Канченджанги.

14 квітня 1989 р. здійснює сходження на Канченджангу Південну (8 491 м) — першопроходження у рамках підготовки траверсу всього масиву.

1 травня 1989 р. здійснює траверс-першопроходження Канченджанга Ялунг-Канг (8 505 м) — Канченджанга Головна (8 586 м) — Канченджанга Середня (8 478 м) — Канченджанга Південна (8 491 м). Цей траверс був пройдений за один день. За мужність і героїзм при підкоренні Канченджанги Сергій Бершов був нагороджений орденом «Дружби народів».

Небезпечна Аннапурна

16 жовтня 1990 р у зв'язці з Володимиром Каратаєвим здійснює у важких погодних умовах першопроходження Південної стіни Лхоцзе (8 516 м), яку безуспішно намагалися пройти багато видатних альпіністів світу. Від неї тричі відступав легендарний італійський альпініст Райнхольд Месснер. Звідси, за рік до цього, у 1989 р. зірвався у прірву з висоти 8 350 метрів знаменитий польський альпініст Єжи Кукучка (альпіністи знайшли на стіні вбиті у скелю альпіністські крюки й обірване мотуззя). Сходження Бершова—Каратаєва стало одним із найвищих спортивних досягнень світового альпінізму. Сильні снігопади, лавини і холод сильно перешкождали експедиції. Сергій Бершов і його напарник

знаходилися без кисню чотири дні на висоті 8000 метрів, вичікуючи настання хорошої погоди. Альпіністам це сходження діалося дуже важко. Без допомоги товаришів по групі, Туркевича і Копійки, Каратаєву було б проблематично спуститися вниз. Райнхольд Месснер назвав це сходження «сходженням ХХІ століття». Сходження за цим маршрутом більше ніким не було повторене. Після цього сходження Володимир Каратаєв у результаті сильного обмороження, втратив всі пальці на руках і ногах.

На найнебезпечнішу для сходження вершину Землі — Аннапурну (8 091 м) — по Південній стіні, за маршрутом Бонінгтона. 31 липня 1997 р. здійснює сходження на Нанга Парбат (8 125 м), за маршрутом Кінгстофера, у двійці із відомим українським альпіністом, невизнаним членом клубу «Восьмитисячників» Владиславом Терзеулом. 1 травня 1998 р. здійснює сходження на Шишабангма Центральна (8 013 м) за так званим класичним маршрутом в альпійському стилі із А. Боковим і І. Свергуном.

17 травня 2000 р. — повторює сходження на Еверест з експедицією краснодарських альпіністів як тренер-консультант. Гімалайський досвід сприяв тому, що весь склад експедиції — 12 осіб досягли вершини.

У 2003 р. — сходження на Деналі (6 168 м) у Кордильєрах (найвища вершина Північної Америки); у 2004 р. — Чо-Ойю (8 201 м); у 2000 р. третє сходження на Еверест (8 848 м) з І. Свергуном; у 2007 р. — Хідден-пік (до висоти 7 800 м); у 2008 р. — Брод-пік (до висоти 7 300 м).

Сергій багато раз брав участь у рятувальних роботах: на Ушбі (4 690 м), Ельбрусі (5 642 м), піку Вільної Іспанії (4 200 м), Міжіргі (5 025 м), Чатин-Тау (4 411 м), піку Клари Цеткін (6 641 м), піку Комунізму (7 495 м), Хан-Тенгірі (6 995 м), Нанга Парбат (8 125 м) і на Евересті (8 848 м).

Сергій Бершов 12 років брав участь у складних висотних роботах на ретрансляторах і у будівництві (Промисловий альпінізм). Автор газетних і журнальних публікацій, ним написані у співавторстві із журналісткою Олександрою Порохонею дві книги — «Кроки по вертикалі» (1985) і «Нехай обійдуть тебе лавини» (1992).

НАГОРОДИ: За досягнення в альпінізмі нагороджений орденами Трудового Червоного Прапора (1982), Дружби народів (1989), «За заслуги» III ступеня, «За мужність» II ступеня (1999). У 1989 р. удостоєний Почесного знаку ЦК ВЛКСМ «Спортивна

доблесть». Нагороджений Срібною медаллю «За заслуги у розвитку Кубані». У 2004 р. удостоєний звання «Почесний громадянин міста Харкова».

БЕЦА ЙОЖЕФ ЙОЖЕФОВИЧ
(6 листопада 1929 — 24 лютого 2011 рр.)

Радянський футболіст, півзахисник. Гравець збірної СРСР, Олімпійський чемпіон 1956 р. Майстер спорту (з 1961 р.), заслужений майстер спорту СРСР (з 1991 р.), заслужений тренер Вірменської РСР (з 1980 р.), заслужений тренер РСФРР. Орден «За заслуги» III ступеня (2004 р.).

За національністю — угорець. Розпочав грати у футбол в 1943 р. в юнацькій команді мукачівської тютюнової фабрики. Потім перейшов у місцевий «Більшовик», звідти — в ужгородський «Спартак». Армійську службу проходив у ГБО (Станіслав), «Спартаку» (Станіслав), львівському ОБО, а потім перейшов у ЦБРА. У чемпіонатах СРСР провів 35 матчів, забив 2 голи.

За збірну СРСР провів 2 матчі (у тому числі 1 матч за олімпійську збірну СРСР).

У віці 29 років змушений був завершити ігрову кар'єру через хворобу. Після завершення кар'єри гравця закінчив Ленінградський фізкультурний інститут ім. Лесгафта. У 1961—1972 рр. з невеликими перервами тренував ростовський СКА. Потім 2,5 роки працював у Польщі з командою Північної групи військ. Надалі тренував різноманітні команди СРСР.

У 2004 р. в Ужгороді вийшла книга журналіста Івана Жироша про Йожефа Бецу «Шлях до Олімпу».

ДОСЯГНЕННЯ: Бронзовий призер чемпіонату СРСР (1955, 1956, 1958 рр.); Володар Кубка СРСР (1955 р.); Олімпійський чемпіон 1956 р.

ЯК ТРЕНЕР: Срібний призер чемпіонату СРСР (1966 р.); Фіналіст кубка СРСР (1971 р.).

БЕЛАНОВ ІГОР ІВАНОВИЧ
(народився 25 вересня 1960 р.)

Радянський та український футболіст, нападник. Лауреат «Золотого м'яча» 1986 р. Віце-чемпіон Європи-1988 р. Володар Кубка кубків-1986 р. Заслужений майстер спорту СРСР (1986 р.). Вихованець ДЮСШ СКА (Одеса). Перший тренер — Едуард Іванович Масловський.

Беланов виступав за одеський «Чорноморець», потім перейшов до київського «Динамо».

У перші дні перебування хотів покинути тренувальний табір «Динамо», оскільки після «Чорноморця» навантаження у киян були надто важкими для гравця.

Успішно грав за збірну СРСР. На чемпіонаті світу у Мексиці у 1986 р. Беланов забив 3 голи збірній Бельгії у 1/8 фіналу і став єдиним радянським футболістом, який забив три голи у одному матчі фінальної стадії чемпіонату світу.

Третій гол був забитий з пенальті. За блискавичну гру на чемпіонаті світу та неабиякі швидкісні якості Беланова прозвали «кульова блискавка».

У фіналі Чемпіонату Європи 1988 р. не забив пенальті в основний час за рахунку 2:0 на користь голландців — м'яч попав у бутс воротаря.

Першу гру чемпіонату України на реконструйованому «Олімпійському» відкриють Олег Блохін, Андрій Шевченко та Ігор Беланов

ТИТУЛИ ТА ДОСЯГНЕННЯ: Віце-чемпіон Європи: 1988 р.; Володар Кубка володарів кубків УЄФА: 1986 р.; Чемпіон СРСР (2) 1985 - 1986 рр.; Володар Кубка СРСР (3): 1985 р., 1987 р., 1990 р.; Володар Суперкубка СРСР: 1985 - 1986 рр.; Срібний призер чемпіонату СРСР: 1988 р.; Бронзовий призер чемпіонату СРСР: 1989 р.; «Золотий м'яч»: 1986 р.; Учасник чемпіонату світу: 1986 р.

БЕЛЯЄВА ТЕТЯНА ІЛІВНА
(народилася 2 жовтня 1971 р.)

Українська спортсменка (дзюдо, самбо). Заслужений майстер спорту (1996 р). Закінчила Кам'янець-Подільський педагогічний університет (1999 р.).

Чемпіонка України (1990 р.), Європи (1992 р., 1993 р.) та світу (1992–1994 рр., 1996 р.), срібна призерка чемпіонатів світу (1990 р., 1997 р.) із самбо.

Чемпіонка України (1989 р., 1993 р., 1994 р., 1996 – 1999 рр.), срібна призерка чемпіонату світу серед студентів (1994 р.), бронзова призерка чемпіонатів Європи (1992 р.) та світу (1995 р.) із дзюдо.

Посіла 5-е місце на XXVI Олімпійських іграх (Атланта, 1996 р.). Тренер – Д. Волович. Виступала за Спортивний клуб армії (Львів. 1991–1998 рр.), спортивне товариство «Динамо» (1998–2000 рр.).

Від 2002 р. працює тренером із дзюдо у Школі вищої спортивної майстерності (Дніпропетровськ).

БИШОВЕЦЬ АНАТОЛІЙ ФЕДОРОВИЧ (народився 23 квітня 1946 р.)

Радянський і український футболіст і тренер. Нападник, всю кар'єру провів у київському «Динамо».

Чотириразовий чемпіон СРСР.

Один з найкращих нападників Радянського Союзу кінця 1960-х— початку 1970-х рр.

За збірну СРСР провів 37 матчів (найкращий бомбардир збірної на чемпіонаті світу 1970 р.). Тренував збірні СРСР, СНД і Росії.

Заслужений майстер спорту СРСР (1991 р.), заслужений тренер СРСР (1989 р.), заслужений тренер України. Орден Трудового Червоного Прапора (1989 р.), орден Пошани (Росія, 1997 р.). Починав грати у футбольній школі «Динамо» (Київ) у 1958 р. Перші тренери: Микола Павлович Мельниченко і Микола Федорович Фоміних.

Закінчив Київський державний інститут фізичної культури (1968 р.).

З 1964 р. виступав за головну команду київського «Динамо». Разом з клубом чотири рази вигравав чемпіонат, один раз — Кубок, двічі здобув «срібло» чемпіонату СРСР. Був найкращим бомбардиром «Динамо» у сезонах 1966 р. — 19 м'ячів і 1967 р. — 9 м'ячів.

Протягом 1966—1972 рр. грав за національну збірну Радянського Союзу. Виступав на Олімпійських іграх 1968 р., чемпіонатах Європи 1968 р. і 1972 р., чемпіонаті світу 1970 р. Загалом за збірну провів 37 матчів, забив 15 голів.

Мав високу індивідуальну майстерність, техніку, часто застосовував обманні прийоми і рухи. Любив самостійно обігрувати суперника. Передчасно завершив кар'єру через травму.

Протягом 1974—1985 рр. був тренером груп підготовки київського «Динамо», старшим тренером і директором СДЮШОР «Динамо» (Київ), у 1982—1986 рр. був також головним тренером юнацької збірної СРСР. Разом з юнацькою збіркою став віце-чемпіоном Європи 1985 р. З липня 1986 - жовтня 1988 рр. був головним тренером олімпійської збірної СРСР. Під його керівництвом збірна виграла футбольний турнір Олімпіади-1988.

У грі Анатолій Бишовець

Протягом 1987—1990 рр. був головним тренером «Динамо» (Москва), 1990—1992 рр. — головний тренер збірної СРСР/СНД.

Потім працював за кордоном — у сезоні 1992-1993 рр. був головним тренером кіпрського клубу АЕЛ (Лімасол), у лютому-липні технічним директором, а з серпня 1994 – серпня 1996 рр.

Протягом 1997—1998 рр. — головний тренер Санкт-Петербурзького «Зеніта», у липні-грудні 1998 р. — головний

тренер національної збірної Росії. Наприкінці сезону 1998 - 1999 рр. і на початку сезону 1999 – 2000 рр. — головний тренер «Шахтаря» (Донецьк).

Цього разу на поле вийшли лише три представники «Динамо» – Мунтян, Бишовець і Хмельницький.

У 2003 р. був головним тренером португальського «Марітіму». Віце-президент ФК «Хімки» (2003—2004 рр.).

Спортивний директор клубу «Гартс» (Единбург, Шотландія); у 2005 р. — головний тренер клубу «Тома» (Томськ); у 2006—2007 рр. — головний тренер клубу «Локомотива» (Москва).

Автор книги «Не впасти за фінішем» (2008 р.). Із жовтня 2009 р. — тренер-консультант «Кубані» (Краснодар).

Цікаві факти: Бишовець був особисто знайомий з Володимиром Висоцьким.

Одному із самих технічних українських футболістів на рубежі 60-70-х рр. присв'ятив рядки Володимир Висоцький: «Недаром клуб «Фіорентина» пропонував мільйон за Бишовця»

У Відні перед матчем з Австрією, був побитий партнерами по збірній СРСР, у числі яких був Казбек Туаєв, що вдарив Бишовця в обличчя за те, що Анатолій «займався поганими речами». Бишовець - відомий театрал, ерудована людина, любить у вільний час відвідувати музеї. Є підполковником міліції на пенсії. Знімався у документальному фільмі «Не впасти за фінішем» про проблеми спортсменів, які закінчили виступи.

ТИТУЛИ ТА ДОСЯГНЕННЯ: Чемпіон СРСР: 1966 р., 1967 р., 1968 р., 1971 р.; Кубок СРСР: 1966 р.; Учасник чемпіонату світу: 1970 р.; У списку 33 найкращих: 6 разів (1966 р., 1969 р. і 1971 р. — під № 1)

ЯК ТРЕНЕР: Чемпіон Олімпійських ігор: 1988 р.

БІБА АНДРІЙ АНДРІЙОВИЧ (народився 10 серпня 1937 р.)

Радянський і український футболіст, півзахистник. Заслужений майстер спорту СРСР (1967 р.).

Вихованець київської ФШМ. Виступав за «Динамо» (Київ) (1957–1967 рр.), «Дніпро» (Дніпропетровськ) (1968–1969 рр.), чернігівську «Десну» (1970 р.). У вищій лізі чемпіонату СРСР провів 246 матчів, забив 69 голів. За збірну СРСР провів 1 матч — 4 липня 1965 р. у домашньому матчі проти Бразилії (0:3).

У різні роки працював у тренерському штабі таких клубів, як київське «Динамо», «Таврія» (Симферополь), «Дніпро» (Дніпропетровськ). Тренував «Спартак» (Житомир), «Угольок» (Горлівка), «Поділля» Хмельницький, «Нафтовик» (Охтирка), «Хімік» (Житомир).

У теперішній час — тренер-селекціонер київського «Динамо», президент українського клубу «Шкіряний м'яч».

Кореспондент офіційного клубного сайту «Динамо» поспілкувався з ювіляром перед днем 75-річчя (2013 р.) Андрія Біби і дізнався, що ж означає для такої знаменитої людини ця дата і як він планує її відзначати.

«75-й День народження означає — відповів ювіляр, що можна трішки озирнутися назад і згадати своє життя, той шлях, який пройшов. Адже якщо взяти і проаналізувати моє життя, то виходить, що я прожив його у футболі. Це допомогло мені посправжньому зрозуміти, що таке дружба і колективізм. Завдяки футболу я здобув величезну кількість друзів, пізнав світ. Я не уявляв і не уявляю себе поза грою. Спершу як гравець, потім як тренер, а тепер як функціонер у клубній системі «Динамо». Усе разом це складається у прожиті мною роки.

Сьогодні, у мої роки, трошки сумно. Але якщо б у мене була можливість прожити життя знову, то я б не захотів нічого змінювати.

Життя оцінюється не кількістю років, воно складається з безлічі моментів і миттєвостей, які потрібно прожити гідно.

Нічого особливого влаштувати не планував. Зустрінемося з друзями та колегами тут, на стадіоні «Динамо». Можливо, прийде хтось із уболівальників привітати.

В усякому разі, у колі своєї родини. Все буде дуже скромно. Якби мені виповнювалося 50 або 60 років, то так, можна було б влаштувати свято, наприклад, у ресторані, як це власне тоді й робилося, але мені вже 75. Я вважаю, що «Динамо» – моя сім'я і гадаю, що до кінця своїх днів залишуся тут».

- Хто прийде привітати вас?

- У моєму житті було багато друзів, яких, на жаль, уже немає поряд. Це і Віктор Колотов, якого я привів у «Динамо», і дворазовий олімпійський чемпіон із водного поло Олексій Баркалов, і Леонід Островський, з яким ми ділили у «Динамо»

одну кімнату багато років, і Вадим Соснихін, і Юрій Войнов, і Валерій Васильович Лобановський, з яким ми починали грати і тренувати...

Але буде й багато з тих, хто навіть вважає мене своїм футбольним хрещеним батьком. Зокрема це Володимир Мунтян. Прийдуть, напевно, і Олег Блохін, і Андрій Баль. Будуть, загалом, ті, з ким ми рука об руку прожили ці роки».

Капітан київського «Динамо»

ДОСЯГНЕННЯ: Чемпіон СРСР (3): 1961 р., 1966 р., 1967 р.
Володар Кубка СРСР (2): 1964 р., 1966 р.; Футболіст року у СРСР: 1966 р.

Нагороджений орденом «За заслуги» III (1999) и II (2004) ступенів.

Забив перший гол радянських клубів в єврокубках (Кубок володарів кубків УЄФА) «Колрейн» (Північна Ірландія) — «Динамо» (Київ) — 1:6.

БИЛОНОГ ЮРІЙ ГРИГОРОВИЧ
(народився 9 березня 1974 р.)

Український легкоатлет (штовхання ядра). 18 серпня 2004 р. Білоног завоював золоту медаль на Олімпіаді в Афінах. Змагання проводилися на древньому стадіоні в Олімпії.

Чемпіон Європи 2002 р. Бронзовий медаліст чемпіонату світу 2003 р. Живе в Одесі. Зріст 200 см, вага 139 кг. Найкращий результат 21 м 81 см.

ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ: Орден «За заслуги» II ст. (18 вересня 2004) — за досягнення значних спортивних результатів на XXVIII літніх Олімпійських іграх в Афінах, піднесення міжнародного авторитету України.

Орден «За заслуги» III ст. (10 вересня 1997) — за видатні спортивні досягнення, вагомий особистий внесок в утвердження авторитету України у світі.

БІЛОСТІННИЙ ОЛЕКСАНДР МИХАЙЛОВИЧ
(24 лютого 1959 — 26 травня 2010 рр.)

Український баскетболіст. Заслужений майстер спорту. Переможець Спартакіади народів СРСР. Чемпіон України і світу. Триразовий чемпіон Європи. Чемпіон XXIV і бронзовий призер XXII Олімпійських ігор.

Шлях до олімпійських вершин розпочав у 12-річному віці. У 1975—1989 рр. виступав за команду «Будівельник» (Київ), у 1980 р. — за ЦСКА (Москва).

Чемпіон світу (1982 р.) і срібний призер (1978 р.).

Триразовий чемпіон (1979 р., 1981 р., 1985 р.) та бронзовий призер (1983 р.) Європи.

Закінчив Київський державний інститут фізичної культури (1985 р.). Чемпіон XXIV (1988 р.) та бронзовий призер XXII (1980 р.) Олімпійських ігор.

У 1975—1989 рр. виступав за команду «Будівельник» (Київ), за збірну України, а від 1977 р. — СРСР.

Переможець першості Європи серед юнаків (1975 р.) та юніорів (1978 р.).

Багаторазовий переможець і призер чемпіонатів СРСР і України, чемпіон літньої Спартакіади народів СРСР (1983 р.).

У 1989—1990 рр. виступав за іспанську баскетбольну команду КАІ, яка завдяки блискучій грі Олександра Білостінного стала володарем Кубка Іспанії.

У 1990—1993 рр. — гравець команди ТФГ (м. Трір) бундеслиги. Був власником ресторану «Ratskeller» у центрі міста Трір (Німеччина).

БЛОХІН ОЛÉG ВОЛОДІМИРОВИЧ
(народився 5 листопада 1952 р.)

Український радянський футболіст і український футбольний тренер російсько-українського походження.

Самий результативний бомбардир радянського футболу — 319 голів у залік клубу Григорія Федотова. Лауреат Ювілейної нагороди УЄФА як найвидатніший український футболіст 50-річчя (1954–2003 рр.).

Один з кращих футболістів в історії радянського футболу. Володар «Золотого м'яча» (1975 р.).

Майстер спорту СРСР міжнародного класу (1972 р.), Заслужений майстер спорту СРСР (1975 р.), Заслужений тренер України (2005 р.). Семиразовий чемпіон СРСР, п'ятиразовий володар Кубка СРСР, двічі володар Кубка Кубків УЄФА. Рекордсмен збірної СРСР з футболу за кількістю проведених за неї ігор і забитих голів. Один з трьох радянських футболістів, який здобував «Золотий м'яч».

Екс-тренер низки грецьких клубів, збірної України, «Москви» та київського «Динамо».

Народився 5 листопада 1952 р. у Києві у спортивній сім'ї. Мати, Катерина Адаменко, була відомою легкоатлеткою, батько працював у Київській обласній раді спортивного товариства «Трудові резерви». Матері дуже хотілося, щоб син теж став легкоатлетом, але він з дитинства обрав футбол.

Футбольну кар'єру розпочав у юнацькій команді київського «Динамо».

**«Золотий м'яч» Луїша Фігу.
Нагороджені Олег Блохін, Андрій Шевченко і Ігор Беланов**

Вихованець школи «Динамо» (Київ) з 1962 р. (перший тренер — Олександр Леонідов). Уже у ті роки він умів відмінно тримати м'яч, сміливо йти у прорив, завдавати сильні й точні удари по воротах. Талант голеадора був помічений і Блохіна взяли у дубль.

За основну команду «Динамо» Блохін дебютував 25 листопада 1969 р. на тбіліському стадіоні «Локомотив», коли Віктор Маслов випустив 17-річного форварда в основі на гру проти місцевого клубу.

З'явився Олег і в юнацькій збірній СРСР, потім у молодіжній і, нарешті, олімпійській.

У 1972 р., на Олімпіаді у Мюнхені, олімпійська збірна СРСР розділила 3-4 місця з командою НДР. На тому турнірі Олег забив шість м'ячів, один з них у матчі за 3-є місце з командою НДР, який закінчився внічию 2:2.

Ледь тільки закріпившись в основному складі свого клубу, Блохін вже у 1973 р. був визнаний кращим футболістом СРСР. Це повторилося і наступного, а потім і 1975 р. Ті роки було часом, коли у радянському футболі панувало київське «Динамо», яке очолював тренерський «тандем» Валерій Лобановський — Олег Базилевич. Незважаючи на це, Олег Блохін швидко став одним із лідерів команди.

Його фірмовим стилем були індивідуальні сольні проходи на величезній швидкості, найчастіше по лівому краю, які

залишали не у справ спочатку захисників, а потім, і воротарів суперника. Але разом з тим Блохін був універсальним гравцем, часто грав не тільки на лівому краю, але і у центрі атаки. Однак, при всій своїй любові до індивідуальних проходів, Олег був командним гравцем і чітко взаємодіяв з партнерами. З іншого боку, і вони, знаючи швидкісні якості Блохіна, завжди намагалися знайти його на полі і гострим пасом дати йому можливість для стрімкого проходу до чужих воріт.

Олег Блохін у 1977 р

Класичним став гол, забитий Олегом Блохіним у ворота мюнхенської «Баварії» у першому матчі за європейський Суперкубок 1975 р. У той рік київське «Динамо» вперше у своїй історії виграло Кубок володарів кубків, перемігши у фінальному матчі угорський «Ференцварош» — 3:0 (один з голів був на рахунку Блохіна).

Мюнхенська «Баварія» другий рік поспіль володіла Кубком європейських чемпіонів. Перед матчами за європейський Суперкубок мало хто сумнівався, що перемога буде на боці іменитої «Баварії».

Однак у Мюнхені Олег Блохін, вибравши момент, чудово виконав свій фірмовий номер — отримавши гострий пас, на спринтерській швидкості втік від захисників, серед яких був сам Франц Бекенбауер, і точно та сильно пробив у дальній кут воріт Зеппа Маєра. Цей гол виявився єдиним, а приголомшливий сольний прохід Блохіна журналісти і телекоментатори називали фантастичним.

У матчі-відповіді у Києві Блохін забив у ворота «Баварії» вже два голи — один у кінці першого тайму, другий на початку другого. Успіх київського «Динамо», який виграв європейський

Суперкубок, був сенсаційним — вперше перемогу святкувала команда з Радянського Союзу.

І вперше у тому ж таки 1975 р. приз паризького тижневика France Football «Золотий м'яч» отримав радянський футболіст — киянин Олег Блохін, визнаний кращим футболістом Європи.

Олег Блохін (крайній ліворуч у нижньому ряду) разом з іншими гравцями «Динамо» в переможному для них 1975 р

У наступному році на іграх XXI Олімпіади, що проходили у Монреалі, радянська олімпійська збірна практично повністю складалася з футболістів київського «Динамо». Тоді були завойовані бронзові медалі — у матчі за третє місце олімпійська збірна СРСР обіграла збірну Бразилії — 2:0. Щоправда, Олег, не до кінця залікувавши травму, на олімпійському футбольному турнірі забив всього лише один м'яч у ворота збірної КНДР.

Найкрасивіший гол у кар'єрі, на його погляд, був забитий московському «Динамо» у падінні через себе — у кубковому матчі 1973 р.

Через п'ять років він забив «Чорноморцю» п'ятою, а ще через рік кишинівському «Ністру» прямим ударом з кутового.

Незважаючи на чудову гру Блохіна, лише у тридцятирічному віці він вперше взяв участь у чемпіонаті світу, що проходив в Іспанії.

Збірна СРСР не дійшла до півфіналу лише тому, що поступилася збірній Польщі за різницею забитих і пропущених м'ячів. Блохін зіграв на чемпіонаті всі п'ять матчів і забив один гол у ворота збірної Нової Зеландії.

У тому ж таки 1982 р. його запросили у збірну Європи, що проводила матч зі збірною світу. А ще раніше він грав у збірній

ФІФА у матчах з дортмундською «Боруссією» і іспанською «Барселеною».

Через чотири роки, форвард вдруге поспіль взяв участь у чемпіонаті світу. У двох проведених ним матчах Олег забив один гол у ворота збірної Канади.

А напередодні чемпіонату разом з київським «Динамо» Блохін святкував перемогу у фінальному матчі Кубка володарів кубків проти мадридського «Атлетіко», обіграного з рахунком 3:0. Один гол у ворота іспанців забив Блохін, а ще три м'ячі він провів у півфінальних та чвертьфінальних матчах цього турніру.

У підсумку у рідному київському «Динамо» він грав до 1987 р., віддавши клубу вісімнадцять років. Останній свій гол за київське «Динамо» Олег Блохін забив 20 листопада 1987 р. у матчі на Кубок СРСР проти волгоградського «Ротора». Це був його 314-й гол у всіх проведених ним матчах. У чемпіонаті СРСР він забив 211 м'ячів — це досягнення так ніхто не зміг перевершити.

Йому належать усі особисті рекорди у радянському футболі. Так, наприклад, за збірну СРСР він провів 112 матчів (більше, ніж хто-небудь) і забив 47 м'ячів. Зіграв у чемпіонатах СРСР 432 рази і забив 211 м'ячів (обидві цифри також всесоюзні рекорди). У п'яти випадках (частіше інших) очолював список бомбардирів першості СРСР. 15 разів (більше за усіх) називався у числі кращих гравців сезону, причому в 13 випадках під першим номером. Тричі у результаті референдуму радянських спортивних журналістів, організованого тижневиком «Футбол-Хокей», визнаний кращим футболістом СРСР (1973, 1974, 1975 рр.).

Крім того, Блохін двічі входив у збірну команду Міжнародної федерації футболу (ФІФА) — у 1979 р. проти західнонімецької команди «Боруссія» з Дортмунда, а у наступному сезоні — проти іспанської «Барселони», грав за збірну команду Європейського футбольного союзу (УЄФА) проти збірної ЧССР (у 1981 р.) і за збірну Європи (у 1982 р.) проти збірної решти світу.

Закінчивши у 1987 р. грати за київське «Динамо», Олег Блохін потім протягом року виступав за австрійську команду Форвертс (Штайр), а 28 червня 1989 р. у Києві відбувся прощальний матч на честь Блохіна, де збірна СРСР зустрічалася зі збіркою футбольних зірок світу. Олег прощався зі збіркою, граючи за яку він забив 42 м'ячі.

На концерті у Палаці спорту, що відбувся напередодні прощального матчу Олега Блохіна, Тамарою Гвердцителі була

виконана пісня «Віват, король!», спеціально написана Ю. Рибчинським (слова) і Г. Татарченком (музика) для Блохіна.

Попрощавшись з київськими вболівальниками, Блохін поїхав на Кіпр, де наступний сезон грав за Аріс (Лімасол), після чого завершив ігрову кар'єру.

Закінчивши кар'єру гравця у складі «Аріса», Олег Блохін у 1990 р. став тренером у грецькому «Олімпіакосі». Приступаючи до першого для себе досвіду роботи головним тренером, він дав собі на це два роки. Вирішив, що якщо за цей час у нього нічого не вийде, то кине це заняття. Проте, молодому тренеру вдалося: У 1990 р. його «Олімпіакос» був за крок від чемпіонства.

У ключовому матчі другого кола Олег Протасов забив переможний м'яч основному конкурентові АЕКу, зробивши рахунок 2:1. Проте за 7 хвилин до закінчення зустрічі на полі стадіону «Філадельфія» почали вибухати димові шашки. Дисциплінарний комітет призначив перегравання, яке відбулося на Родосі. АЕК переміг 1:0 і майже гарантував собі золоті медалі.

Незважаючи на невдачу пірейський клуб на чолі з українським тренером продовжив вдало виступати — у 1992 р. ведений ним клуб з передмістя Афін завоював Кубок та Суперкубок Греції, а у національному чемпіонаті двічі (у 1991 - 1992 рр.) фінішував другим. Наступного сезону, взимку 1993 р. Олег Блохін пішов з посади головного тренера.

Восени у єврокубках грецький суперклуб, який переживав фінансову кризу і посадку до в'язниці свого власника та місцевого олігарха Аргіріса Сальяреліса, під керівництвом Блохіна дійшов до чвертьфіналу Кубка володарів Кубків, здолавши по дорозі до цієї стадії французьке «Монако», на чолі з Арсеном Венгером.

Від вдалих результатів вдячні вболівальники одного разу навіть вирушили до Києва на зустріч з місцевими динамівцями у зв'язку з 50-річчям улюбленого їм тренера.

Після закінчення контракту, Блохін на рік пішов працювати в інший грецький клуб — ПАОК (Салоніки). На момент його приходу клуб посідав 5-те місце першості Греції. У сезоні 1993-1994 рр. клуб із Блохіним на чолі знову став лише 5-м. А чемпіонство зберіг АЕК.

Після цього протягом трохи більше двох років український спеціаліст тренував афінський «Іонікос», який ніколи не піднімався вище 5-го підсумкового місця у чемпіонаті Греції.

На той момент «Іонікос» повернувся у вищий дивізіон чемпіонату Греції, і разом із Блохіним посів у сезоні 1994-1995 рр. лише 15-ту сходинку. Останню, яка дозволила клубу залишитися

у еліті. Наступні два сезони «Іонікос» Блохіна незмінно посідав 8-ме місце чемпіонату Греції, повернувши собі статус середняка ліги.

Потім Блохін провів іще декілька сезонів на чолі «ПАОКа», «АЕКа» та «Іонікоса», але гучних результатів не здобув.

Артем Мілевський і Олег Блохін

У вересні 2003 р. Блохін став головним тренером національної збірної України. Під його керівництвом збірна вперше у своїй історії успішно пройшла відбірковий етап великого міжнародного турніру — чемпіонату світу з футболу 2006 р. у Німеччині, причому путівку до Німеччини завоювала раніше всіх інших європейських команд. На турнірі збірна України, яка вперше брала участь у фінальних стадіях ЧС, дійшла до чверть фіналу — це найвище досягнення українців.

Олег Блохін на посаді головного тренера київського «Динамо»

6 грудня 2007 р. Блохін подав на звільнення з поста тренера збірної, після того як не зміг пробитися зі збірною на Євро-2008. Заяву було прийнято на засіданні виконкому Федерації футболу України.

Через кілька днів після звільнення з поста головного тренера збірної України Блохін став головним тренером російського клубу «Москва». У чемпіонаті Росії 2008 р. «Москва» посіла 9-е місце.

26 листопада 2008 р. договір Блохіна з «Москвою» був розірваний за обоюсторонньою згодою сторін.

У сезоні 2009-2010 рр. був спортивним директором одеського «Чорноморця». Головним тренером став партнер Блохіна Андрій Баль. У підсумку під їх керуванням «Чорноморець» здобув лише 5 перемог за сезон і посів у чемпіонаті України передостаннє 15-те місце та вилетів до першої ліги, після чого обидва тренери були звільнені.

21 квітня 2011 р. був знову призначений на пост головного тренера національної збірної України.

У програмі «ТСН» на українському телеканалі «1+1» з посиланням на неназвані «власні джерела» повідомили, що заробітна плата Блохіна склала 50 тисяч доларів у місяць. Під керівництвом Блохіна збірна взяла участь у домашньому Євро-2012, де не змогла вийти з групи.

25 вересня 2012 р., після відставки Юрія Сьоміна був призначений на пост головного тренера київського «Динамо».

28 вересня 2012 р. дебютував в якості тренера «Динамо» у десятому турі Чемпіонату України проти луганської «Зорі». Дебют виявився успішним: «кияни» перемогли 1:0, єдиний м'яч провів Раффаел.

Невдовзі після приходу у «Динамо» Блохіна госпіталізували з гіпертонічним кризом — причиною виявився тромб, який майже повністю перекрив сонну артерію. На другий день госпіталізації видалили тромб за допомогою малоінвазивної хірургії.

У період лікарняного Блохіна обов'язки головного тренера збірної виконував Андрій Баль, під керівництвом якого вона втратила 5 очок з 6 у двох матчах: нічия з Молдовою і програш Чорногорії. У «Динамо» головного тренера підмінив Олексій Михайличенко, і результати теж не радували: «Динамо» втратило багато очок у чемпіонаті і Лізі чемпіонів.

3 листопада Блохін вперше після операції дивився матч на стадіоні. Це була гра «Динамо» — «Таврія», проте сидіти на тренерській лавці лікарі йому ще не дозволили, і він дивився його

з ложі стадіону. У перерві, до якої «Динамо» вело у рахунку 1:0, Блохін спустився у роздягальню, поговорив з гравцями. На тренерській лавці Блохіна, як і раніше заміняв Олексій Михайличенко, він же і давав післяматчеву прес-конференцію.

До матчу 21 листопада з ПСЖ у Лізі чемпіонів (поразка 0:2), який проходив у Києві, лікарі дозволили Блохіну бути на тренерській лавці, чим він і скористався. Він же провів передматчеву і післяматчеву прес-конференції. 16 квітня 2014 р., відразу після матчу чемпіонату України проти «Шахтара», програного у Києві з рахунком 0:2, Олег Блохін був звільнений президентом клубу Ігорем Суркісом з поста головного тренера «Динамо» за незадовільні результати, показані командою під його керівництвом.

ПОЛІТИЧНА КАР'ЄРА: У 1998 р. став депутатом Верховної Ради України за списком всеукраїнського об'єднання «Громада» (№ 16). У парламенті був членом комітету Верховної Ради з питань молодіжної політики, фізкультури, спорту і туризму. У Раді IV скликання був головою підкомітету з питань олімпійського, параолімпійського руху та спорту вищих досягнень комітету ВР з питань молодіжної політики, фізкультури, спорту і туризму.

**Три українці-володарі «Золотого м'яча»
Андрій Шевченко, Олег Блохін та Ігор Беланов**

ЯК ГРАВЕЦЬ: Найвидатніший український футболіст 50-річчя (1954–2003 рр.).

Найкращий бомбардир збірної Радянського Союзу (42 м'ячі).

Рекордсмен за кількістю матчів за збірну Радянського Союзу — 112. Найкращий бомбардир в історії чемпіонатів СРСР.

Рекордсмен за кількістю матчів в чемпіонатах СРСР

7-разовий чемпіон. СРСР (1974, 1975, 1977, 1980, 1981, 1985, 1986).

5-разовий володар Кубка СРСР (1974, 1978, 1982, 1985, 1987).

Володар Кубка кубків (1975, 1986).

Володар Суперкубка УЄФА 1975.

Бронзовий призер Олімпіади 1972, 1976.

3-разовий найкращий футболіст СРСР 1973, 1974, 1975.

9-разовий найкращий футболіст України 1972, 1973, 1974, 1975, 1976, 1977, 1978, 1980, 1981.

**Олег Блохін з призом від УЄФА за 100 матчів у збірній СРСР.
11 листопада 2011**

Найкращий футболіст Європи 1975. («Золотий м'яч»-1975)

5-разовий найкращий бомбардир чемпіонату СРСР 1972, 1973, 1974, 1975, 1977.

У списку «33» найкращих 15 разів поспіль (13 разів під № 1).

Член №1 українського Клубу бомбардирів Олега Блохіна — 334 голи.

Очолює символічний Клуб радянських бомбардирів імені Григорія Федотова — 319 м'ячів (враховувалися голи у складі головної та олімпійської збірних країни, іграх на кубок країни, у чемпіонатах країни та єврокубках). Виступав за символічні збірні ФІФА, УЄФА та Європи.

ЯК ТРЕНЕР: Зірка Олега Блохіна на Алеї Зірок у Києві

Чвертьфіналіст Чемпіонату Світу: 2006 — зі збірною України. Друге місце у Чемпіонаті Греції: 1991, 1992 — з «Олімпіакосом». 1999 — з АЕК. Третє місце у Чемпіонаті Греції:

1993 — з «Олімпіакосом». Кубок Греції. Володар: 1992 — з «Олімпіакосом». Фіналіст: 2000 — з «Іонікосом». Суперкубок Греції з футболу: 1992 — з «Олімпіакосом». Найкращі тренери національних збірних за підсумками року (версія IFFHS): 2005 — 10-е місце; 2006 — 8-е місце; 2012 — 15-е місце.

НАГОРОДИ:

Орден князя Ярослава Мудрого III ступеня

Орден князя Ярослава Мудрого IV ступеня

Орден князя Ярослава Мудрого V ступеня (2006).

Орден «За заслуги» I ступеня (2011).

Орден «За заслуги» II ступеня (2004).

Орден «За заслуги» III ступеня (1992).

Орден преподобного Нестора Літописця (1992).

Почесний громадянин Києва (2006).

РОДИНА: Батько — Володимир Іванович Блохін (1922–2013 рр.), росіянин, заступник голови Київської обласної ради товариства «Трудові резерви», у минулому офіцер МВС.

Мати — Катерина Захарівна Адаменко (1918–2012 рр.), українка, заступник декана факультету промислового цивільного будівництва Київського будівельного інституту.

Брат — Микола Володимирович Блохін (1939–2011 рр.).

Перша дружина Олега Блохіна — Ірина Дерюгіна, чемпіонка світу з художньої гімнастики. Від цього шлюбу у нього є дочка — Ірина Блохіна (нар. 1983 р.). Друга дружина — Анжела. Від цього шлюбу дві дочки — Ганна (нар. 2001 р.) і Катерина (нар. 2002 р.).

**БОБРУСЬ (ПОРАДНИК) ЛЮДМИЛА КОСТЯНТИНІВНА
(народилася 11 січня 1946 р.)**

Заслужений майстер спорту СРСР (1972 р.), дворазова Олімпійська чемпіонка. Спорт – гандбол. Все своє свідоме життя Людмила Костянтинівна пов'язує зі спортом. Вона одна з найтитолованіших спортсменок СРСР.

Дворазова олімпійська чемпіонка (1976, 1980); Бронзова призерка (1973); Дворазова срібна призерка чемпіонатів світу (1975, 1979).

У складі київського «Спартак» стала 12-разовою чемпіонкою СРСР, 7-разовою володаркою Кубка Європейських чемпіонів, володаркою Кубка СРСР (1977); Дворазова чемпіонка Спартакіади народів СРСР (1971, 1975). Держава відзначила її заслуги орденом Трудового Червоного Прапора, орденом Дружби народів, орденом «За заслуги» III ступеня;

З 1993 р. Людмила Костянтинівна працює тренером з гандболу СДЮСШОР № 2 м. Києва, відкриваючи підростаючому поколінню Святошина двері у професійний спорт, виховує майбутніх легенд гандболу незалежної України.

Багато років підряд виводила на гандбольну площадку київський «Спартак» його капітан — двократна олімпійська чемпіонка, призер чемпіонатів світу

Вона завжди і у всьому приклад спортивної витримки, мужності, дисциплінованості.

Привітати іменинницю було вирішено у спеціалізованій школі № 185 імені Володимира Вернадського, що знама у районі і далеко за його межами своїми спортивними досягненнями. І це не випадково. У цій школі навчались двоє синів видатної спортсменки, а сама вона тривалий час здійснювала тут тренерську діяльність, тому директор СШ № 185 Євген

Миколайович Щербаков гостинно розчинив двері закладу для поважних гостей та винуватиці свята.

Керівник апарату Святошинської РДА Микола Пашинський, начальник управління у справах сім'ї, молоді та спорту Олександр Тихоневич та голова Київської міської організації «Об'єднання Самопоміч» Арсеній Пушкаренко привітали Людмилу Костянтинівну з днем народження, побажали жінці міцного здоров'я та благополуччя, професійного довголіття, впевненого крокування до вищим цілей та яскравих визначних перемог юних підопічних.

Керівництво району привітало з Днем народження одну з найтитулованіших спортсменок СРСР - Людмилу Бобрусь-Порадник

За вагомий особистий внесок у розвиток та пропаганду фізичної культури і спорту, виховання підростаючого покоління, за активну підтримку спортивного життя Святошинського району та з нагоди Дня народження Людмилу Костянтинівну було відзначено подякою Святошинської РДА, а керівник Київської міської організації «Об'єднання Самопоміч» Арсеній Пушкаренко вручив жінці цінний подарунок та квіти.

«Все Ваше спортивне життя – це демонстрація високої майстерності та незламної волі до перемоги. Ваші успіхи - закономірний результат наполегливої праці на ниві спорту високих досягнень.

Я пишаюся тим, що саме Святошинський район подарував світу таку блискучу спортсменку. Від усього серця бажаю Вам міцного здоров'я та життєвої наснаги, професійних успіхів та особистих творчих досягнень, сімейного щастя, злагоди та добробуту у Вашій оселі!

Нехай здійсняться усі заповітні мрії, а будь-які повороти долі завжди відкривають лише нові обрії майбутніх перспектив!

Щастя Вам, радості, добра і благополуччя!», - побажав видатній спортсменці керівник апарату Святошинської РДА Микола Пашинський.

Людмила Бобрусь: «Ми втратили ціле покоління гравців і тепер страждаємо»

Людмила Костянтинівна була зворушена проявленою увагою та щирими словами та пообіцяла, що і надалі, розвиваючи спорт у районі, намагатиметься у міру своїх сил і можливостей допомагати молодому поколінню покоряти вершини спорту високих досягнень. Після привітань Людмила Костянтинівна поділилася історією свого життя з учнями спеціалізованої школи № 185 імені Володимира Вернадського, а школярі, у свою чергу, защедрували видатну гостю та посіяли її житом-пшеницею на щасливу долю та многі літа.

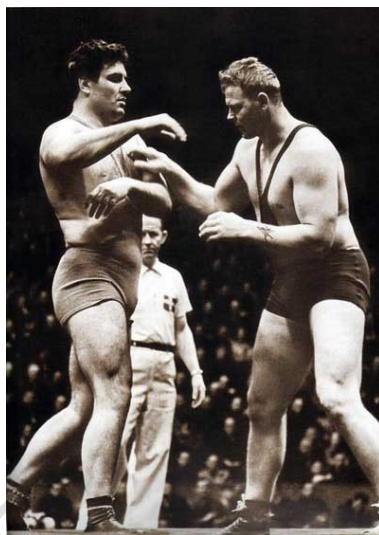
БОГДАН ІВАН ГАВРИЛОВИЧ
(народився 29 лютого 1928 р.)

Перший серед українських борців олімпійський чемпіон у важкій вазі. Заслужений майстер спорту. Заслужений тренер України, підполковник запасу.

Олімпійський чемпіон з греко-римської боротьби — Літня Олімпіада, 1960 р., Рим. Дворазовий чемпіон світу з греко-римської боротьби — 1958 – 1961 рр. Триразовий чемпіон СРСР — у 1958, 1959 та 1961 рр.

Змалку працював у колгоспі, був і їздовим, і у кузні працював, на тракторі — весь час трактористи просили прокручувати корбу. На призовній комісії у Радянську армію при видиху зламав спірометра. В армії не бажав професійно займатися спортом, але генерал викликав та наказав брати участь у спартакіаді, зайняв у частині перше місце, в окрузі друге.

Чиста перемога Богдана вже на третій хвилині поєдинку. Наступний поєдинок - з німцем Дітріхом, срібним призером Олімпіади - 56.

Займатися боротьбою почав у 1950 р., тренувався у В. Бровченка. На першості Збройних сил СРСР стає третім.

Закінчив школу тренерів та інститут фізкультури.

У 1952 р. стає чемпіоном УРСР, виграв по балах у екс-чемпіона СРСР Івана Толмачова (свого часу представляв «Спартак» (Одеса)). У 1953 р. здобуває перші місця на двох чемпіонатах УРСР — по греко-римській та вільній боротьбі. Того самого року дебютує на першості СРСР, посів третє місце. У поєдинку Швеція — СРСР не програв родоначальнику важковика у сучасному вигляді Бертілю Антонссону — у двох зустрічах дві нічиї. На Римській олімпіаді у фінальному поєдинку зустрівся також із шведським спортсменом — Рагнарсом Свенссоном.

На відкритті Московських Олімпійських ігор ніс факел з олімпійським вогнем. Займався боротьбою до сорока років. Викладав у суворовському училищі, працював начальником

футбольної команди, 12 років — директором армійської СДЮШОР (Спеціалізована дитячо-юнацька школа олімпійського резерву).

Тренував дворазового олімпійського чемпіона О. Колчинського. Під час праці у селі, як переважна більшість тодішньої молоді, і курив, і вживав алкоголь. Коли почав займатися спортом, сам собі дав обіцянку — вип'є тільки після світової першості. Вісім років тримав слово і вжив вино у 1958 р. у Будапешті. На початку 1990-х рр. змушено продав олімпійську медаль, аби не втратити житла.

БОЙЧЕНКО СЕМЕН ПЕТРОВИЧ
(27 квітня 1912 — 23 січня 1987 рр.)

Радянський і український спортсмен та тренер. Семен Петрович Бойченко народився і виріс у селі Мар'ївка Баштанського району Миколаївської області.

У 1932 р. призваний на військову службу, яку проходив на кораблях Чорноморського флоту. У серпні 1933 р. виграв першість на 300 метрів серед моряків Чорноморського флоту. У 1934 р. став переможцем змагань з плавання брасом на 100 м, 200 м на першість Червоної армії.

У 1935 р. виграв змагання з баттерфляю, ставши першим рекордсменом світу з плавання. 8 листопада 1935 р. на міжнародних змаганнях у Празі він проплив 100 метрів брасом за 1хв.12,2 сек., перевищивши офіційний рекорд Європи. Менш, ніж через місяць у Москві він перевершив і світовий рекорд, показавши 1 хв.09,8 сек.

Бельгійське місто Антверпен влітку 1937 р. приймало III Міжнародну Робочу Олімпіаду. Приїзд наших спортсменів

очікувався з підвищеним інтересом. У святі Робочого спорту взяла участь солідна на ті часи делегація. Плавання представляв Семен Бойченко. У запливі на 100 метрів брасом москвич випередив найближчого суперника майже на півхвилини, потім побив світовий рекорд, який два роки належав американцеві Джіммі Хіггінсу (1.10,0). Спроба вдалася: досягнення заокеанського аса Бойченко перевершив на 2,1 сек. Фінська газета «Хувустагбладет» кращим досягненням Олімпіади назвала «феноменальний результат російського Бойченка, який проплив 100 м брасом за 1хв. 07,9 сек.».

А французький журнал «Міруар де спорт» назвав Бойченка «феноменальним плавцем». Голова бюро Антверпенської Робочої олімпіади Жак Нобель оголосив при її закритті, що Бойченко – відкриття цієї олімпіади. Тріумфальний вояж Європою Семен Бойченко продовжив у Парижі, куди наших чемпіонів – плавців, легкоатлетів, футболістів – запросила Французька Робоча спортивна федерація. Очікування парижан москвич повністю виправдав. У басейні «Туррель» наш плавець ще раз довів, що він найсильніший брасист світу: 1хв. 08,2 сек. у плаванні на 100 м – це було вище офіційного світового рекорду.

Серед рекордсменів того часу виділяється ім'я француза Жака Картоне. У Тулузі 6 серпня 1937 р. йому вдалося подолати стометрівку брасом за 1хв. 09,8 сек. Минуло всього два дні, і гість з Москви у Парижі легко перевершив досягнення Картоне. На другий день після тріумфального запливу у Туррелі до Бойченка з'явилися представники однієї французької кінофірми і запропонували зняти про нього фільм. Прозвучала й інша пропозиція – влаштувати турне по Європі. Це означало тільки одне: визнання нашого плавця майстром найвищого міжнародного класу. 20 червня 1938 р. до Парижа на міжнародну спартакіаду, присвячену 30-річчю Французького робочого спортивного союзу, радянська спортивна делегація, до складу якої, окрім футболістів «Торпедо», увійшли чемпіони країни з плавання Клавдія Альошина і Семен Бойченко. Подивитися на водне свято і на плавців прийшло більше 60 тисяч парижан. Французи назвали Семена Бойченка «королем батерфляю», вважаючи, що він найкращий у цьому виді плавання. У 1939 р. отримав звання заслуженого майстра спорту СРСР, отримав орден «Знак Пошани».

10 травня 1941 р. Семен Петрович поставив свій останній світовий рекорд на 100 м, пропливши 100 метрів за 1.05.1. 20

травня він проплив 200 м брасом-батерфляєм за 2.29.8, що стало його останнім рекордом світу у плаванні на цій дистанції.

У роки війни неодноразово брав участь у чемпіонатах Москви з плавання, де займав перші місця. У 1960 р. на Олімпійських іграх у Римі був тренером збірної СРСР з плавання.

Помер 23 січня 1987 р. і похований на Преображенському кладовищі міста Москви. У 1948 р. заарештований працівниками НКВС і засуджений на 10 років виправних трудових таборів ГУЛАГу по ст.58 п.10 — антирадянська агітація та пропаганда. Строк відбував у Солікамську (Пермська область). 6 років працював на деревообробному комбінаті. Писав листи Сталіну і у Верховний суд з проханням переглянути його справу. Навесні 1954 р., через рік після смерті Й. Сталіна, повернувся до Москви, у 1956 р. — реабілітований.

ЗВАННЯ ТА НАГОРОДИ: Суддя всесоюзної і міжнародної категорії з плавання. Почесний президент Федерації плавання Москви. Член президії Федерації плавання СРСР. Заслужений працівник культури Росії. Член конгресу ФІНА 1980 р. Заслужений майстер спорту СРСР з плавання (1939).

ПАМ'ЯТЬ: Проводиться турнір, присвячений пам'яті короля батерфляю — Семена Петровича Бойченко. У червні 2010 р. у передмісті Миколаєва пройшли змагання на відкритій воді. У квітні 2011 р. у Миколаєві плавці змагались уже під дахом спорткомплексу «Водолій». У травні 2012 р. у місті Очаків пройшов Відкритий турнір з плавання у категорії «Мастерс», присвячений 100-річчю від дня народження С. П. Бойченко.

БОНДАРЧУК АНАТОЛІЙ ПАВЛОВИЧ (народився 31 травня 1940 р.)

Український легкоатлет, олімпійський чемпіон і один з найкращих тренерів у світі з метання молота.

Народився у Старокостянтинові. Бондарчук — чемпіон Олімпіади 1972 р., яка проходила у Мюнхені. Його переможний результат — 75,50 м, став олімпійським рекордом.

У 1969 р. Бондарчук двічі встановлював світові рекорди: 74,68 м та 75,48 м. Впродовж кар'єри спортсмена Бондарчук тренувався у Києві і виступав за спортивне товариство «Колос».

Упродовж тренерської кар'єри підготував до олімпійських ігор 23-х спортсменів, включно зі світовим рекордсменом Юрієм Сєдих.

Зараз проживає і тренує у Канаді.

НАГОРОДИ: Орден Трудового Червоного прапора, Орден «Знак Пошани».

БОРЗОВ ВАЛЕРІЙ ПИЛІПОВИЧ (народився 20 жовтня 1949 р.)

Український спортсмен, дворазовий олімпійський чемпіон, політичний і громадський діяч.

Перший міністр спорту України у 1990–1997 рр. У дитячо-юнацьку школу Нової Каховки спортсмен прийшов 12-річним,

тренери відразу розгледіли у початківці майбутню зірку і сприяли переїзду Валерія до Києва, перші успіхи прийшли до спортсмена в порівняно юному віці.

У 19 років він стає триразовим чемпіоном Європи серед юніорів. У серпні 1969 р. він виграє дорослий чемпіонат СРСР у Києві, пробігши 100 м рівно за 10 секунд. У тому ж 1969 р. він виграє чемпіонат Європи.

Влітку 1970 р. Валерій Борзов бере участь у легкоатлетичному матчі СРСР — США і вперше перемагає сильних на той момент спортсменів США.

Перемога на Олімпіаді у Мюнхені 1972 р. у забігу на 100 метрів у цілому була несподіваною, оскільки основні американські спринтери - Едді Харт (Eddie Hart) та Рей Робінсон (Rey Robinson) - фаворити на перші призові місця та співволодарі тодішнього світового рекорду (100 м. за 9,9 сек.) неправильно встановили на своїх будильниках європейський поясний час і запізнилися до старту одного з відбіркового забігів. Як і передбачалося, ті залишки американської команди спринтерів, що вийшли до фіналу, не змогли чинити гідного опору, і золота медаль дісталася радянському спортсменові.

На 200-метровій дистанції 4 вересня спортсмен зміг зробити золотий дубль, обійшовши на фініші трьох американців з новим рекордом Європи (20,0 сек.).

Це була перша перемога на найкоротших дистанціях білошкірого атлета на Олімпійських іграх після 1936 р., відколи там почали домінувати виключно чорношкірі атлети. У вересні 1974 р. у Римі (Італія) на чемпіонаті Європи з легкої атлетики золоті нагороди здобули сумчанин В. Голубничий (спортивна хода на 20 км) і киянин В. Борзов (біг на 100 м).

Після перемоги на Олімпіаді з 1975 - 1977 рр. Валерій тричі підряд виграв звання чемпіона Європи на короткій дистанції 60 м у закритих приміщеннях.

На Олімпійських іграх 1976 р. у Монреалі спортсмен знов виграв медалі, але цього разу бронзові, двічі спортсмен піднімається на п'єдестал пошани за підсумками забігу на 100 м і естафети 4 x 100 м.

Валерій Борзов і Людмила Турищева

Під керівництвом свого тренера, відомого педагога і вченого В. В. Петровського провів велику дослідницьку роботу, підсумки якої сформулював в успішно захищеній дисертації. Кандидат педагогічних наук (1977 р.).

Незабаром після закінчення спортивної кар'єри Борзов став працювати у ЦК ЛКСМ України: з 1979 р. — заступник завідувача відділу оборонно-масової і спортивної роботи ЦК ЛКСМУ, з 16 лютого 1980 р. — секретар ЦК комсомолу республіки.

Валерій Борзов і його сім'я

А потім знов повернувся у спорт, ставши заступником голови Держкомспорту України. У кінці 1987 р. на конгресі ЕЛА (Європейській легкоатлетичній асоціації) він був обраний членом Ради цієї організації. 10.1969—12.1979 рр. — інструктор фізичної культури і спорту Спорткомітету УРСР, одночасно з жовтня 1972 р — аспірант Київського державного інституту фізичної культури.

10.1972—10.1980 рр. — інструктор 2-ї, 1-ї категорії, старший тренер спортивної команди при Управлінні ВВ МВС СРСР в УРСР і Молдавській РСР.

12.1979—02.1980 рр. — заступник завідувача відділу спортивної і оборонно-масової роботи ЦК ЛКСМУ.

02.1980—12.1986 рр. — секретар ЦК ЛКСМУ. 12.1986-07.1990 рр. — заступник Голови Державного комітету УРСР з фізичної культури і спорту.

30.07.1990—06.06.1991 рр. — Голова Державного комітету УРСР у справах молоді, фізичної культури і спорту.

06.06.1991—20.08.1996 рр. — Міністр України у справах молоді і спорту.

20.08.1996—26.08.1997 рр. — Голова Державного комітету України з фізичної культури і спорту.

У вересні 1991 р. - відбулась сесія Національного олімпійського комітету України. Головою НОК обрано В. Борзова.

1991–1998 рр. — президент НОК України.

«Біла смерть» — це не цукор, не сіль, не героїн. Такого «поганяла» був удостоєний на Олімпіаді-1972 у Мюнхені український спринтер Валерій Борзов. Він став четвертим в історії

Ігр білошкірим бігуном на коротких дистанціях, який обіграв чорношкірих «блискавок» (Московська Олімпіада не в рахунок, там американців і канадців не було). А серед спортсменів, які виграли дубль (100 і 200 метрів) Борзов — один-єдиний.

03.1998 р. — кандидат у народні депутати України, виборчий округ № 201, Черкаська область. З'явилося 67,8 %, за 5,5 %, 7 місце з 19 претендентів.

03.1998—04.2002 рр. — народний депутат України від НРУ, № 35 у списку. На час виборів: президент Національного олімпійського комітету України, член НРУ. Голова підкомітету з питань підготовки національних збірних команд України до Олімпійських і Параолімпійських ігор Комітету з питань молодіжної політики, фізичної культури і спорту (07.1998—02.2000 рр.), Голова Комітету Верховної Ради України з питань молодіжної політики, фізичної культури, спорту і туризму (з 02.2000 р.).

Валерій Борзов (зліва) на XX Олімпійських іграх

Член Комітету з питань молодіжної політики, фізичної культури, спорту і туризму (з 06.2003 р.). З 2003 р. — член СДПУ(о). У 1996–2012 рр. — президент Федерації легкої атлетики України. Член МОК з 1994 р.

12.1999—12.2005 рр. — очолював ВГО «Товариство «Україна — В'єтнам»

НАГОРОДИ І ВІДЗНАКИ:

Орден «Знак Пошани» (1971);

Орден Леніна (1972);

Орден Дружби народів (1976);

Почесна грамота Президії Верховної Ради УРСР (1976);

Почесна відзнака Президента України (1996);

Почесна грамота Кабінету Міністрів України (1999);

Орден «За заслуги» II ст. (1999);
Орден «За заслуги» I ст. (2002);
Орден князя Ярослава Мудрого V ст. (2004);
Орден Данила Галицького (2008);
4 медалі
Державний стипендіат
Почесний громадянин м. Нова Каховка.
Державний службовець I рангу.

Знаменитий фініш у 1972 р. і перша олімпійська золота медаль для України у спринті

СІМ'Я, ЗАХОПЛЕННЯ: Автор 4 книг на спортивну тематику, винаходу.

Розмовляє англійською мовою. Захоплення: риболовля, мисливство. Дружина Турищева Людмила Іванівна (1952 р.); дочка Тетяна (1978 р).

БОЧАРОВА НІНА АНТОНІВНА
(народилася 24 вересня 1924 р.)

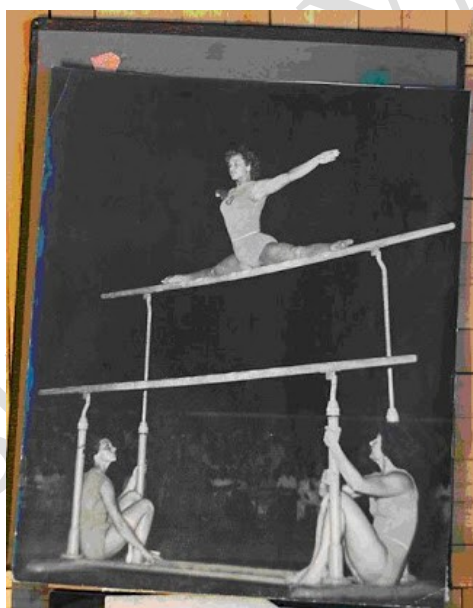

Українська гімнастка (спортивна гімнастика), дворазова чемпіонка Олімпіади 1952 р. у Гельсінкі.

Народилася у селі Супрунівка, Полтавська область, Українська РСР, СРСР). У 1932-1933 рр. була свідком страшного Голодомору. Ніна Антонівна із сумом згадує ті часи: «Мені тоді було дев'ять років. Поруч були поля колгоспні, і я ходила красти моркву. Інакше б ми повмирали, звичайно.

Пам'ятаю, мамі вдавалося ліпити оладки з лушпиння проса, десь знаходили шкірку від картоплі. Ми й палиці по воронам кидали, але збивали тільки горобців. А тепер я їжджу на дачу годувати чужих котів, чужих собак.

Я робила всі ті речі не тому, що я звір якийсь, просто треба було виживати. Сестру мою ледве «на м'ясо» не забрали. Вона ж ще малою була, п'ять років. Їй щось пообіцяли і ледве не відвезли».

Ніна Бочарова вигнала вправу, яку ніхто у світі не виконував — поперечний шпагат на брусах. А оскільки бруси були старої конструкції, то стійки з метою безпеки притримували інші спортсменки.

Спортом дівчина почала займатися ще у Супрунівській школі, де вчителем фізкультури був Петро Павлюк. Він і помітив талант своєї учениці. Вже у чотирнадцять років Ніна Бочарова отримала «золото» чемпіоната України серед спортсменів середнього шкільного віку.

Коли розпочалась війна, Ніні Антонівні було 17. Про цей період життя згадує неохоче. Біля Харкова носила партизанам гранати, там її ледь не вбили.

Знайомство Бочарової з Києвом сталося у 1944 р. Приїхавши до Києва, Ніна Антонівна, незважаючи на постійні нестатки, вступила до Київського державного інституту фізичної культури, який закінчила у 1948 р.

Виступала за київський «Будівельник», дебютувавши на чемпіонаті СРСР у 1948 р. й зайнявши четверте місце на брусах і колоді. Ці два снаряди залишалися найкращими для неї впродовж усієї кар'єри. У 1949 р. і 1951 р. - Бочарова виграла чемпіонат СРСР в абсолютному заліку у напруженій боротьбі з Марією Гороховською.

На Олімпіаді 1952 р. Бочарова стала другою після Гороховської в абсолютному заліку, вигравши вправи на колоді, а також здобувши золото у командному заліку.

Крім того, вона здобула срібні медалі в опорному стрибку і у командному заліку у відміненій пізніше дисципліні — командних вправах із предметом.

На чемпіонаті світу 1954 р., коли їй уже було 30, вона виграла золоті нагороди у командному заліку у складі збірної СРСР, завершивши на цьому свою кар'єру.

У 2004 р. Бочаровій була надана честь першою нести факел естафети олімпійського вогню на українській землі.

Цей м'яч, на якому залишили свої підписи легендарні динамовці (Лобановський, Біба, Трояновський, Серебряніков) Ніні Бочаровій, був подарований на її 80-річчя. Проте у 90-ті рр. їй довелось його продати.

Добре, що хоч держава не забула славетну українку і нагородила Орденами княгині Ольги всіх ступенів. Тепер ця

жінка-легенда з гордістю говорить: «Я людина сильної волі. Я не маю права боятися. І ніколи ні на що не скаржилася».

ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ: Орден княгині Ольги I ст. (25 грудня 2012) — за вагомий особистий внесок у розвиток і популяризацію фізичної культури і спорту, багаторічну сумлінну працю та з нагоди 60-річчя участі українських спортсменів в Олімпійських іграх.

Орден княгині Ольги II ст. (10 вересня 2009) — за вагомий особистий внесок у розвиток і популяризацію фізичної культури і спорту в Україні, професіоналізм та досягнення високих спортивних результатів.

Орден княгині Ольги III ст. (29 листопада 2002) — за значний особистий внесок у розвиток фізичної культури і спорту в Україні, досягнення найвищих спортивних результатів на Олімпійських іграх.

БРАСЛАВЕЦЬ ЄВГЕН АНАТОЛІЙОВИЧ (народився 11 вересня 1972 р.)

Український яхтсмен, олімпійський чемпіон.

Закінчив Дніпропетровський державний інститут фізичної культури і спорту (2001 р.). Чемпіон світу та Європи (2001 р.).

Чемпіон XXVI Олімпійських ігор (1996 р.) у класі яхт «470» (шкотовий — Матвієнко І. Г.).

Виступає за спортивний клуб «Метеор» (Дніпропетровськ).
Тренери: Карета (Пашутіна) І. Л., Коваленко В. В., Майоров В. А.

ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ:

Відзнака Президента України — хрест «За мужність» (7 серпня 1996) — за видатні спортивні перемоги на XXVI літніх Олімпійських іграх в Атланті, особистий внесок у піднесення авторитету і престижу України в світі.

БРІЗГІНА ОЛЬГА АРКАДІЇВНА
(народилася 30 червня 1963 р.)

Українська легкоатлетка, триразова олімпійська чемпіонка, рекордсменка світу. Виступала за збірну Радянського Союзу, а потім за Україну. Почесний громадянин Луганська. Народилася у Краснокамськ, Пермська область, Росія.

Ольга Бризгіна тренувалася у спортивному товаристві «Динамо» у Ворошиловграді. Спеціалізуючись у бігу на 400 метрів та в естафеті, вона завоювала чотири олімпійські нагороди, з яких три золоті. На сеульській Олімпіаді жіноча естафетна збірна Радянського Союзу встановила світовий рекорд: 3 хвилини 15,17 секунди. Цей рекорд тримається і донині.

Бризгіна також була світовою чемпіонкою на чемпіонаті світу 1987 р. Її особистий рекорд у бігу на 400 метрів — 48,27 секунди є четвертим результатом усіх часів. Вона дружина олімпійського чемпіона Віктора Бризгіна. Дочка Єлизавета Бризгіна також успішна спортсменка.

ОСНОВНІ ДОСЯГНЕННЯ:

Рік	Турнір	Місце проведення	Результат	Інше
1987	Чемпіонат світу з легкої атлетики 1987	Рим, Італія	1-е	400 метрів
1988	Літні Олімпійські ігри 1988	Сеул, Південна Корея	1-е	400 метрів
	Літня Олімпіада	Сеул,	1-е	Естафета 4x400,

		Південна Корея		3:15.17 СР
1991	Чемпіонат світу з легкої атлетики 1991	Токіо Японія	4-е	400 метрів
1992	Літні Олімпійські ігри 1992	Барселона, Іспанія	2-е	400 метрів
	Літня Олімпіада	Барселона, Іспанія	1-е	Естафета 4×400

БРІЗГІН ВІКТОР АРКАДІЙОВИЧ
(народився 22 серпня 1962 р.)

Український легкоатлет, олімпійський чемпіон в естафеті 4×100 у складі збірної СРСР. Почесний громадянин Луганська.

Віктор Бризгін тренувався у спортивному товаристві «Динамо» у Луганську (Ворошиловграді). Уперше на міжнародних змаганнях виступив на чемпіонаті світу з легкої атлетики 1983 р. у Гельсінкі. Там він добрався до чвертьфіналу у бігу на 100 метрів і здобув бронзову медаль у естафеті у складі збірної Радянського Союзу. На чемпіонаті Європи 1986 р. Бризгін прибіг останнім у фіналі стометрівки, але виграв золоту медаль в естафеті. На чемпіонаті світу 1987 р. Бризгін фінішував п'ятим на стометрівці і, разом із командою, другим в естафеті. На сеульській Олімпіаді Бризгін біг на першому етапі естафети, яка, за відсутності американської збірної, виграла золоту медаль.

У 1988 р. йому присвоїли звання заслуженого майстра спорту СРСР. Останнім виступом Бризгіна на міжнародній арені став чемпіонат світу 1991 р., на якому він разом із командою фінішував сьомим в естафеті.

Єлизавета Бризгіна також успішна спортсменка, донька олімпійських чемпіонів Ольги та Віктора Бризгіних.

БРОВАРСЬКИЙ ЛЕВ РУДОЛЬФОВИЧ
(30 листопада 1948 — 4 червня 2009 рр.)

Український і радянський футболіст і тренер. Рекордсмен львівських «Карпат» за кількістю проведених матчів — 412 (1968–1980 рр.), багаторічний капітан команди.

Володар Кубка Радянського Союзу 1969 р. Грав за збірну СРСР з футболу. Майстер спорту СРСР (з 1969 р.).

Заслужений тренер України (з 2001 р.). У 2000 р. визнаний найкращим гравцем в історії «Карпат».

Вихованець дрогобицького футболу. Закінчив Львівський інститут фізкультури. Починав виступи у команді рідного міста — «Нафтовик» (Дрогобич), яка грала у класі «Б». У 1967 р. юнак вступає до Львівського інституту фізкультури і потрапляє у поле зору Ернеста Юста — тодішнього наставника резерву «Карпат» (Львів).

Наступного року його зараховують до головної команди і з перших ігор 19-річний Лев Броварський стає футболістом основи. Дебют — 4 квітня 1968 р. у матчі проти «Балтики» (Калінінград).

Наступного року 20-річний півзахисник виграє разом з командою Кубок країни, а після виходу львівського колективу до вищої ліги його запросили до збірної СРСР. У її складі Лев Броварський провів 1 гру — 28 квітня 1971 р. з Болгарією. По завершенні кар'єри Ігоря Кульчицького, Броварський у 1973 р. перейняв від нього капітанську пов'язку «Карпат», яку незмінно носив до 1980 р.

Протягом усього періоду виступів за «Карпати» правого півзахисника запрошували найіменитіші клуби Союзу, зокрема, ЦСКА (Москва) та «Динамо» (Київ), але футболіст відмовлявся.

Йому вдалося уникнути серйозних травм і пошкоджень, тому за 13 років у барвах «зелено-білих» гравець встановив рекорд клубу за кількістю проведених ігор, який не побитий і досі. У першостях СРСР Лев Броварський провів 412 поєдинків, забивши 47 м'ячів. Технічний, тактично грамотний і витривалий правий півзахисник, володів сильним ударом та точним пасом, добре бачив поле.

Працював з любительською командою «Спартак» (Самбір), був тренером у Львівському спортінтернаті (1985–1988 рр., 1992–1996 рр.). У 1989–1990 рр. разом з Валерієм Непомнящим працював у Камеруні — Непомнящий очолював національну збірну Камеруну, а Броварський тренував молодіжну та юнацьку збірні.

Варто зазначити, що на чемпіонаті світу 1990 р. камерунці зробили фурор, обігравши у групі Аргентину (з Марадоною у складі) і дійшли аж до 1/4 фіналу. Був головним тренером ФК «ЛАЗ» та СКІФ (Львів), у сезоні 1996-1997 рр. — друголігової «Галичини» (Дрогобич), у 1999–2001 рр. — вищолігових «Карпат» (Львів), але значних успіхів з ними не досяг.

З 2004 р. очолював Західний регіональний центр розвитку дитячо-юнацького футболу. У 2008 р. на честь 60-річчя ветерана ФК «Карпати» навічно закріпив за Броварським футболку із номером 6.

4 червня 2009 р., о 13:30, на 61-му році життя, видатний футболіст і тренер після важкої і тривалої хвороби помер. Траурна церемонія прощання з Левом Рудольфовичем відбулася на львівському стадіоні «Україна». Похований у родинному склепі на Личаківському цвинтарі.

НАГОРОДИ:

За вагомий особистий внесок у розвиток вітчизняного футболу, підготовку спортсменів міжнародного класу, багаторічну сумлінну працю та з нагоди 60-річчя від дня народження

нагороджений Президентом України орденом «За заслуги» III ступеня.

Також нагороджений «Почесною грамотою» Кабінету Міністрів України,

медаллю Федерації футболу України «За заслуги».

Володар Кубка СРСР: 1969.

ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ: Меморіальний турнір пам'яті Лева Броварського. У відповідності до ухвали Львівської міської ради від 24.05.2012 р. № 1496 проєктованій вулиці 8, яка веде до новозбудованого стадіону «Арена Львів» було присвоєно ім'я Лева Броварського.

БУБКА СЕРГІЙ НАЗАРОВИЧ
(народився 4 грудня 1963 р.)

Видатний український легкоатлет (стрибки з жердиною). Чемпіон Європи і світу, багаторазовий світовий рекордсмен, олімпійський чемпіон.

Заслужений майстер спорту, кандидат педагогічних наук, доктор наук з фізичної культури, Герой України. З 2015 р. - перший віце-президент IAAF.

Далекий родич митрополита Іларіона (Івана Огієнка). Їхній предок, козак Максим Огієнко у часи Коліївщини (1768 р.) став одним з ватажків Кліщинського повстання 1767–1770 рр. (село Кліщинці Лубенського полку — тепер Чернобаївського району Черкаської області).

Стрибками з жердиною почав займатися у 1974 р. Його першим тренером був Віталій Опанасович Петров, заслужений тренер СРСР, а пізніше його тренували Євген Родіонович

Волобуєв, Аркадій Георгійович Шквиря. Чинний світовий рекордсмен зі стрибків з жердиною на відкритій місцевості.

НАЙВАГОМІШІ ПЕРЕМОГИ: Олімпійський чемпіон 1988 р. (Сеул); Чемпіон світу 1983 р. (Гельсінкі); 1987 р. (Рим); 1991 р. (Токіо); 1993 р. (Штутгарт); 1995 р. (Гетеборг); 1997 р. (Атени). Чемпіон світу в приміщенні 1985 р. (Париж); 1987 р. (Індіанаполіс); 1991 р. (Севілья); 1995 р. (Барселона).

Переможець змагань на Кубок світу 1985 р., чемпіон Європи 1986 р.

Переможець змагань на Кубок Європи 1985 р.

Чемпіон Європи у приміщенні 1985 р.

Переможець гран-прі IAAF у стрибках з жердиною, переможець гран-прі IAAF серед усіх видів 1991 р., 1993 р. Чемпіон СРСР 1984 р.

Має вищу освіту, яку отримав у Київському інституті фізичної культури, на спортивному факультеті. У 2001 р. захистив кандидатську дисертацію «Формування індивідуальних здібностей студентів у процесі фізичного виховання» в Інституті проблем виховання Академії педагогічних наук України.

Тричі визнавався кращим спортсменом світу: «Чемпіон чемпіонів» (1997 р., газета «Екіп», Франція); переможець у номінації «За видатну кар'єру» (2000 р., IAAF).

Два українські спортсмени - Сергій Бубка та Володимир Голубничий - потрапили до списку 24-х найвидатніших легкоатлетів усіх часів та народів

Чотири рази очолював Десятку найкращих спортсменів СРСР (1984, 1985, 1986, 1991) - рекордсменом за кількістю перемог.

Рекордсмен національного рейтингу Десятки найкращих спортсменів України за кількістю перемог і потраплянь до десяток (6 і 14 відповідно).

За заслуги у спорті Сергія Бубку було нагороджено орденами СРСР: Трудового Червоного Прапора, Леніна, нагородами України: Почесною відзнакою Президента України (лютий 1994 р.), орденом «За заслуги» II ст. (серпень 1997 р.), I ст. (лютий 1999 р.), орденом князя Ярослава Мудрого V ст. (2008 р.), IV ст. (2011 р.) та III ст. (24 серпня 2012 р.).

Нагороджений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2003).

За визначні спортивні досягнення, особисті заслуги у піднесенні міжнародного авторитету України 4 лютого 2001 р. Сергію Бубці присвоєно звання Героя України з врученням ордену Держави.

Заслужений майстер спорту України (1993) — отримав першим в Україні. Чемпіон спорту ЮНЕСКО (2003).

У 1991 р. за видатні досягнення у спорті отримав міжнародну Премію Принца Астурійського, Іспанія (ісп. Premio Príncipe de Asturias de los Deportes).

У 2008 р. отримав Laureus World Sports Awards у номінації Досягнення усього життя.

Орден Національного олімпійського комітету Білорусі (2006).

Почесний доктор Донецького національного університету.

Почесний доктор Національної спортивної академії Болгарії.

Почесний громадянин міста Донецька (1993 р.). Почесний громадянин міста Луганська (2008 р.).

Почесний громадянин Донецької області. Почесний громадянин Ріо-де-Жанейро (Бразилія).

Почесний громадянин Братислави (Словаччина). Почесний громадянин Падуї (Італія).

Почесний громадянин Абано Терме (Італія).

Занесений до Книги рекордів Гіннеса за найбільшу кількість світових досягнень у легкоатлетичному спорті. У 2012 р. обраний Членом Зали Слави IAAF.

Сергій Бубка є 35-разовим рекордсменом світу. Він бив рекорди: на літніх змаганнях 17 разів, у приміщенні — 18 разів.

Станом на 15 лютого 2014 р. рекорд Сергія Бубки для змагань на відкритому повітрі є чинними. Рекорд Сергія Бубки для змагань у приміщенні протримався майже 21 рік (21 лютого 1993 — 15 лютого 2014 рр.: 20 років, 359 днів або 7 664 дні).

У 1999 р. у Донецьку встановлено пам'ятник Сергію Бубці

Рекорд на 1 см перевершив 15 лютого 2014 р. на змаганнях «Зірки жердини» (Донецьк) французький легкоатлет Рено Лавілені, який стрибнув на висоту 6 м 16 см. Сергій Бубка спостерігав за змаганнями і щиро привітав нового рекордсмена.

Крім спортивної кар'єри, пану Бубці вдалося зробити й кар'єру політичну. У травні 2002 р. пана Бубку було обрано народним депутатом України 4-го скликання від блоку «За єдину Україну!». Сергій Назарович займав 12 місце у виборчому списку. У червні 2002 р. він став членом фракції «Регіони України».

Член Комітету Верховної Ради України з питань молодіжної політики, фізичної культури, спорту і туризму.

Член групи з міжпарламентських зв'язків з Естонською Республікою. Радник Президента України (9 квітня 2010 — 24 лютого 2014 рр.).

Головний радник прем'єр-міністра України зі спорту (2002–2005 рр.).

Радник віце-прем'єр міністра України у справах молоді, культури та спорту (2006 р. — дотепер).

23 червня 2005 р. став президентом Національного олімпійського комітету (НОК) України. Член МОК з 1999 р.

Член виконкому МОК (2000–2008 рр., 2012 р.- дотепер).

Член Комісії Атлетів МОК (англ. IOC Athletes' Commission) (1996–2002 рр.),

Голова Комісії (2002–2008 рр.),

з 2008 р. — Почесний член. Член ради Міжнародної асоціації легкоатлетичних федерацій (англ. International Amateur Athletic Federation (IAAF)

з 2001 р., Віце-президент — з 2007 р.,
переобраний віце-президентом у 2011 р.

Член Ради Асоціації літніх міжнародних олімпійських федерацій (англ. The Association of Summer Olympic International Federations (ASOIF)) (2009 р. — дотепер).

Сергій Бубка у третє очолив Олімпійський комітет України

Голова Координаційної комісії чемпіонату світу в Москві 2013 р.

Член Виконкому Федерації легкої атлетики України (ФЛАУ).

Член Академії Laureus World Sports.

Сергій Бубка є засновником і президентом спортивного клубу ім. С. Бубки (Донецьк) (1992–2002 рр.),
почесний президент (2002 р. — дотепер).

Сергій Бубка в Осаці, 2007 р.

З 1990 р. під керівництвом С. Н. Бубки проводяться щорічні міжнародні змагання серед найсильніших атлетів світу із стрибків із жердиною «Зірки жердини» (Донецьк).

У серпні 2015 р. обраний віце-президентом Міжнародної асоціації легкоатлетичних федерацій на конгресі IAAF у Пекіні (Китай).

ЗАХОПЛЕННЯ: Теніс, лижі, футбол, музика.

БУЛАНЧИК ЄВГЕН МИКИТОВИЧ
(3 квітня 1922 – 17 листопада 1995 рр.)

Український легкоатлет (біг з бар'єрами), тренер. Заслужений майстер спорту СРСР (1955 р.).

Заслужений тренер УРСР (1962 р.) і СРСР (1968 р.). Кандидат педагогічних наук (1975 р.).

Має державні нагороди СРСР.

Закінчив Київський інститут фізичної культури (1949 р.), де і працював: доцентом кафедри легкої атлетики (1974–1984 рр.).

Досліджував управління тренувальним процесом і методику тренування бігу з бар'єрами.

Підготував чемпіона Європи з бігу на 400 м з бар'єрами В. Скоморохова.

11-разовий чемпіон і багаторазовий рекордсмен СРСР, чемпіон Європи з бігу на 110 м з бар'єрами (1954 р., м. Берн).

Тренер – З. Синицький.

Був старшим тренером збірних команд України (1958–1980 рр.) та СРСР (1960–1976 рр.) з бігу на 100 м з бар'єрами у жінок та 110 і 400 м – у чоловіків.

БУРАКОВ ВІКТОР ВОЛОДИМИРОВИЧ
(народився 30 травня 1955 р.)

Український легкоатлет, олімпійський чемпіон. Віктор Бураков тренувався у спотривному товаристві «Буревісник» у Києві. Заслужений майстер спорту СРСР.

Брав участь у московській Олімпіаді у складі збірної СРСР в естафеті 4 x 400 метрів та бігу на 400 метрів, посів перше місце у півфіналі естафети, але у фіналі участі не брав.

Виступи на Олімпіадах

Олімпіада	Дисципліна	Місце
Москва 1980	біг на 400 метрів	5 h2 r3/4
Москва 1980	естафета 4 x 400 метрів	1

БУРЯК ЛЕОНІД ЙОСИПОВИЧ
(народився 10 липня 1953 р.)

Радянський і український футболіст та тренер. Багатолітній гравець «Динамо» (Київ). Заслужений майстер спорту СРСР.

Заслужений тренер України. Очолював національну збірну України у 2002–2003 рр. Вихованець дитячої команди одеського заводу «Продмаш» та одеської футбольної школи № 6.

Перші тренери — Валентин Бліндер та Володимир Володимирович Михайлов.

У дитячу команду одеського заводу «Продмаш» хлопця взяли у віці 10 років. Через певний час Буряка переглядали тренери групи підготовки «Чорноморця», але через малий зріст та худорляву фігуру його визнали надто слабким для футболу.

Переломним моментом стала гра першості Одеси серед юнаків між командою «Продмашу» та юнаками «Чорноморця». Буряку вдалося відзначитися у тій грі і 14-річного хлопця запросили прийти на тренування «дублю» «Чорноморця».

У 1968 р. його взяли на передсезонні весняні збори команди до Болгарії. Там стався неприємний конфуз — перед початком занять тренер команди Сергій Йосипович Шапошников попросив Леоніда зважитися. Ваги показали менше, ніж 50 кг. Тому наставник наказав Бурякові швидко набрати ще кілька кілограмів маси.

Крім загальнокомандних тренувань, футболіст самостійно бігав кроси, вставивши у взуття металеві пластини, щоб зміцнювати ноги. Таким чином гравець виробив сильний удар здалеку — саме таким пострілом Леонід Буряк уперше відзначився за «дубль» «Чорноморця» у грі з «Араратом».

Згодом футболіста «Чорноморця» викликали до юнацької збірної СРСР. Там він потоваришував з нападником Олегом Блохіном — майбутнім партнером у команді «Динамо» (Київ).

Талановитого півзахисника помітили тренери «Динамо» (Київ) і у 1971 р. запросили до столиці УРСР.

Напередодні (у першості 1970 р.) одесити вилетіли з вищої ліги і пропозиція лідера радянського футболу була дуже привабливою порівняно з грою у першій лізі.

Тренер «моряків» відмовився відпускати підлітка до такої сильної команди, бо «Чорноморець» втратив би важливого гравця, а в «Динамо» Буряк, напевне, був би у запасі через сильну конкуренцію з боку досвідчених футболістів.

Леонід Буряк набирался ігрової практики у головній команді «Чорноморця», і коли у кінці сезону 1972 р. стало зрозуміло, що одесити залишаться у першій лізі, пропозицію «Динамо» було прийнято.

До того часу хлопця бажали бачити у своєму складі чимало команди вищої ліги: «Динамо» (Москва), «Спартак», «Торпедо» (Москва), ЦСКА та «Зеніт».

19-річного юнака поселили у київському готелі «Москва», а їсти доводилося у кафе. Леонід не витримав і втік додому — в Одесу. Він зустрів Новий рік вдома, а потім повернувся до Києва. Його почали викликати до молодіжної збірної Радянського Союзу. Дебютував за «Динамо» у грі першості СРСР проти єреванського «Арарата». Після першого тайму кияни поступались 0:1. Буряк вийшов у другій половині матчу, забив гол, а «динамівці» перемогли 3:1. Саме після тієї гри він уперше почув скандування свого імені на вулицях.

Натовп залишав стадіон з вигуками: «Буряк! Буряк!». Сезон 1973 р запам'ятався ще одним протистоянням «Арарата» і

«Динамо» — у фіналі Кубка СРСР. Гра вийшла дуже неоднозначною — після результату 1:1 в основний час призначили додатковий. Розпочався він дуже вдало для «динамівців» — Буряка збили у штрафному майданчику, а Віктор Колотов реалізував пенальті.

Незадовго до кінця гри тренер «Динамо» Олександр Олександрович Севідов замінив лідерів: Блохіна та Буряка. Єреванці перехопили ініціативу, бо спочатку зрівняли рахунок, а згодом забили і переможний третій м'яч.

Після тої поразки Севідов залишив команду. Новим головним тренером став Валерій Лобановський, до якого згодом приєднався Олег Базилевич. Найкращим другом у київському колективі для Буряка став Олег Блохін. Хлопці потоваришували давно — ще у юнацькій збірній СРСР.

Сезон 1974 р. став для «динамівців» дуже успішним — перемога у чемпіонаті та Кубку СРСР. Це дозволило киянам стартувати у Кубку володарів кубків сезону 1974-1975 рр. Одесит провів більшість ігор, хоча у лінії півзахисту було чимало футболістів міжнародного класу, зокрема: Володимир Мунтян, Віктор Колотов та Володимир Веремєєв. Леонід Буряк зіграв 6 поєдинків і забив 1 гол (у повторному півфінальному матчі проти ПСВ (Ейндговен)).

У 1975 р. «Динамо» стало володарем Кубка володарів кубків. Восени того самого року радянські футболісти здобули ще один престижний трофей — Суперкубок УЄФА. Попри те, що фаворитом у двоматчі «Динамо» — «Баварія» вважали німецький клуб, киянам кубок був потрібний більше.

Леонід Буряк (1975 р.)

На Олімпійських іграх 1976 р. у Монреалі «сборная» виступила успішно, здобувши бронзові медалі, проте після відходу Валерія Васильовича успіхи радянської збірної перервалися на 6 років. Почався спад і у грі київського «Динамо». Команда довго не могла піднятися на чемпіонську вершину.

**Легендарний напівзахистник київського «Динамо» і збірної СРСР
Леонід Буряк з дружиною — чемпіонкою світу**

Радянська збірна потрапила на чемпіонат світу аж у 1982 р. Леонід Буряк цілком міг зіграти на тому турнірі, але отримав травму буквально за кілька тижнів до початку чемпіонату світу.

16 травня 1982 р. «Динамо» проводило домашню гру першості з «Металістом» — в одному з епізодів проти півзахисника «Динамо» грубо зіграв Станіслав Берніков. Буряк відчув сильний біль — потім лікарі виявили перелом клиноподібної кістки у 3 місцях.

У 1980 – 1981 рр. київська команда знову стає чемпіоном Радянського Союзу, а півзахисник стає одним з найрезультативніших гравців у цих першостях, забивши по 9 м'ячів. Загалом у чемпіонатах СРСР він провів 304 поєдинки у футболці «Динамо» та відзначився 54 рази.

Напередодні сезону 1985 р. гравець несподівано для уболівальників покидає клуб зі столиці УРСР та переїжджає виступати за «Торпедо» (Москва).

Леонід перестав підходити для команди Лобановського, тому покинув Київ. У 1985-1986 рр. одесит грав за «Торпедо».

Цікавим є те, що дебют Буряка за москвичів відбувся саме у Києві — у грі проти колишніх одноклубників. Рахунок було відкрито після удару Леоніда зі штрафного, який воротар відбив,

але «торпедівець» Валерій Петраков переправив м'яч у сітку. Підсумок — перемога московського колективу 2:1.

Леонід Буряк, Семен Альтман і Віктор Зубков.

Потім у 1987 р. і 1988 р. грає за «Металіст» (Харків), у складі якого здобув Кубок СРСР-1988 р.

За всю кар'єру у першостях СРСР, Кубку країни, єврокубках та збірній у сумі забив понад 100 голів, увійшовши до символічного клубу ім. Г. Федотова (ru: Клуб Григория Федотова). Закінчував ігрові виступи у фінських клубах.

Першим досвідом роботи у ранзі тренера стали 1991–1992 рр., коли Леонід Йосипович очолював команду Евансвіллського університету (en: University of Evansville) зі штату Індіана.

Після повернення до України, Буряк головним тренером тернопільської «Ниви», яка намагалася втриматися у вищій лізі. У сезоні 1992-1993 рр. «Нива» стала 14-ою з 16 команд, а наступного року піднялася на 7 місце. Після таких успіхів тренера запросили до рідної Одеси, щоб очолити «Чорноморець».

На чолі одеського клубу двічі ставав віце-чемпіоном України і, таким чином, виводив «моряків» до Кубка УЄФА.

З 1996 р. був одночасно одним з тренерів збірної України. Після спаду на 7 позицію у сезоні 1996-1997 рр. Леоніда Йосиповича залишили на посаді головного тренера, але передостаннє 15 місце у чемпіонаті 1997-1998 рр. стало повним провалом — «Чорноморець» вилетів із вищої ліги.

Перед сезоном 1999 р. прийняв першолігову російську команду «Арсенал» (Тула), але не пропрацював там до кінця першості через суперечки із керівництвом клубу.

Повністю зосередившись на роботі з національною збірною України, Буряк у кінці 2001 р. стає її головним тренером — на цій посаді він замінив Валерія Васильовича Лобановського, який не зумів пройти кваліфікацію до чемпіонату світу 2002 р.

Проблема відходу поколінь, яка почалася ще на початку тисячоліття, переросла в справжню кризу, а відсутність плеймейкера ще більше ускладнила ситуацію.

Одним з найбільших вдалих ходів стало запрошення до національної команди нападника Андрія Вороніна, але головного завдання виконано не було — Україна не потрапила до чемпіонату Європи 2004 р.

Перші 2 місця зайняли збірні Іспанії та, несподівано для багатьох, Греції (саме греки потім сенсаційно виграли першість Європи). Українці грали у кваліфікації невпевнено, вигравши лише 2 матчі (домашні перемоги 2:0 над збірною Греції та 4:3 над збірною Вірменії) та набрали лише 10 очок — збірна на рівних грала з фаворитами групи, але втрачала очки з аутсайдерами — лише вдруге збірна України (вперше з Анатолієм Коньковим) під керівництвом «повноцінного» тренера пропустила більше, ніж забила (18 проти 23) та набрала лише 36% можливих очок. Леоніда Буряка на посаді наставника «синьо-жовтих» замінив давній партнер у київському «Динамо» та збірній СРСР Олег Блохін.

Після того, як Йозеф Сабо через стан здоров'я відступив від посту наставника «Динамо» (Київ), у червні 2005 р. Буряка запросили очолити київський клуб.

Першим матчем за клуб на посаді головного тренера був матч за Суперкубок України. Тоді «Динамо» лише по серії пенальті прогало все тому ж «Шахтарю».

Чемпіонат України команда почала досить неоднозначно: «суха» домашня нічия з запорізьким «Металургом», виїзна перемога з київським «Арсеналом» (1:2), перемоги над алчевською «Сталлю» (4:0) і в Ужгороді з «Закарпаттям» (1:2). У підсумку — лише третє місце у чемпіонаті.

А вже у серпні «Динамо» вперше за 9 років не пододало кваліфікаційний етап Ліги чемпіонів, поступившись швейцарському «Тюну».

Пішов з посади Буряк після наступного матчу чемпіонату України, в якому «Динамо» насилу виборола нічию у домашньому матчі з Іллічівцем — 1:1.

Лише через 6,5 років Буряк знову став тренером — футбольного клубу «Олександрія», де працював лише кілька місяців, не вигравши жодного матчу з п'яти зіграних.

Статистика в Кубках СРСР та єврокубках подана за схемою «осінь-весна» та зарахована у рік початку турніру. «На полі він був футбольним аристократом» (Чівадзе).

Легенди радянського і українського футболу Анатолій Бишовець, Олег Базилевич і Леонід Буряк

ТИТУЛИ І ДОСЯГНЕННЯ: Чемпіон СРСР: 1974, 1975, 1977, 1980 та 1981;

Кубок СРСР: 1974, 1978, 1982, 1986 і 1988;

Кубок володарів кубків: 1975;

Суперкубок УЄФА: 1975; у списку «33 найкращих» — 8 разів (5 разів під № 1);

Член Клубу бомбардирів Олега Блохіна — 106 голів.

ЗВАННЯ І НАГОРОДИ: Майстер спорту СРСР (1973);

Майстер спорту міжнародного класу (1975);

Заслужений майстер спорту СРСР (1975);

Заслужений тренер України (1996);

Орден «За заслуги» III ступеня (2004);

Орден «За заслуги» II ступеня (2013);

Орден «За заслуги» I ступеня (2015).

БУСЛЇВИЧ ЄВГЕН ЛЕОНІДОВИЧ
(26 січня 1972 — 15 жовтня 2007 рр.)

Український борець, атлет. Багаторазовий призер чемпіонатів Європи. Срібний призер Олімпіади-2000 у Сіднеї з вільної боротьби. Заслужений майстер спорту України.

Спортом почав займатися у 1985 р. Срібний призер Олімпійських ігор з вільної боротьби у Сіднеї у 2000 р. У фіналі поступився іранцю Алірезі Дабіру. З великого спорту пішов у 2004 р.

Останнім часом працював тренером товариства «Гарт». Стипендіат Премії Президента України (Указ Президента України від 18 серпня 2004 р. № 919).

15 жовтня 2007 р. ввечері за невідомих обставин потрапив під автобус біля села Калинівка на 38-ому км. Автошляху Київ — Житомир.

БЯКОВ ІВАН ІВАНОВИЧ
(народився 21 вересня 1944 р.)

Український спортсмен (біатлон). Заслужений майстер спорту (1972 р.). Закінчив Київський інститут фізичної культури (1977 р.).

Чемпіон з біатлону 11-х та 12-х зимових Олімпійських ігор (Саппоро, 1972 р.; Іннсбрук, 1976 р.) у естафеті 4 x 7,5 км. Із 1974 р. Іван Бяков мешкав у Києві. Був чемпіоном СРСР у гонці на 20 км у 1973 р.

Олімпійська естафета 1972 р.: Віктор Маматов, Іван Бяков, Ринат Сафін, Олександр Тихонов

На Олімпіадах у Саппоро та Інсбруку Іван Бяков виграв дві олімпійські золоті медалі у складі естафетної команди Радянського Союзу в естафеті 4 x 7,5 км.

Нагороджений орденом «Знак Пошани». Іван Іванович Бяков з 1992 - 1998 рр. — був президентом Федерації біатлону України та членом Національного олімпійського комітету України, до 2009 р. — був членом президії Федерації біатлону України.

Чемпіон СРСР (1973 р., 20 км) та володар Кубка СРСР (1971 р., 1975 р.), багаторазовий чемпіон України (1974–1980 рр.).

Іван Бяков - чемпіон XI Олімпійських зимових ігор 1972 р.

у Саппоро в естафеті 4x7,5 км.

Виступав за спортивний клуб «Олімпія» (Кірово-Чепецьк, РФ), від 1974 – за ЦР спортивне товариство «Авангард» (Київ).
Тренер Б. Зорин.

Працював старшим тренером збірної команди біатлоністів СРСР в Україні (спортивне товариство «Зеніт»; 1978–1981 рр.), тренером ДЮСШ олімпійського резерву та директор Школи вищої спортивної майстерності із зимових видів спорту України (1981–1991 рр.).

ВАЩУК ВЛАДИСЛАВ ВІКТОРОВИЧ
(народився 2 січня 1975 р.)

Колишній український футболіст, захисник. Колишній гравець збірної України, найбільше відомий виступами за «Динамо» (Київ).

Вихованець ДЮСШ СКА та ДЮСШ «Динамо» (Київ). У «динамівській» школі свого часу зібрався талановитий колектив хлопців 1975 р. н., зокрема Олександр Шовковський, Сергій Федоров та Олег Венглінський. Юнаки виступали на міжнародних турнірах, а згодом на базі вихованців школи сформували «Динамо-3». У сезоні 1992-1993 рр. Ващук грав за другу, третю «динамівські» команди і київський ЦСК ЗСУ (Центральний спортивний клуб Збройних Сил України).

25 вересня 1993 р. провів першу гру у головній команді «Динамо» (проти «Буковини»). Поступово Владислав став незамінним гравцем в обороні.

Футболку збірної України вперше одягнув 9 квітня 1996 р. у товариському матчі Молдова — Україна (2:2).

У період найвищих досягнень киян у кінці 90-х років (чвертьфінал Ліги чемпіонів 1997-1998 рр. та півфінал 1998-1999 рр.) пару центральних оборонців Олександр Головка — Владислав Ващук вважали однією з найнадійніших у Європі. Інколи Владислав виступав на полі і на інших місцях — опорного півзахисника чи правого захисника.

Пізніше нестабільність гри Ващука та зниження її якості змушували тренерів «Динамо» дедалі частіше садити захисника на лаву запасних.

Оговтавшись після травми Владислав у 2003 р. підписав контракт з московським «Спартаком» — одвічним суперником «біло-синіх».

Такий вчинок викликав багато негативних відгуків з київського навколо футбольного оточення. Українець провів у Москві лише рік, а потім його гра перестала задовольняти вимоги керівництва і нового головного тренера.

Близько року Ващук шукав нову команду. Побував на перегляді у «Ганновері», «Майнці», «Феєноорді» та кількох інших клубах. Зрештою, він перейшов до одеського «Чорноморця» — оборонець вже не був таким швидким, як на початку кар'єри, але з'явився досвід та залишилося вміння передбачати і «читати» події на полі.

Улітку 2005 р. Владислав Ващук повернувся до київського «Динамо». Але стосунки з уболівальниками стали дуже напруженими — після матчів у складі «Спартака» і «Чорноморця» — традиційних недругів динамівських уболівальників, захисника у колах фанатів почали називати «Іуда».

Ветеран покинув команду після приходу у 2008 р. нового наставника Юрія Сьоміна, який відразу почистив ряди колектив від футболістів, котрі не відповідають рівню першої команди.

Під час міжсезоння влітку 2008 р. певний час тренувався з одеським «Чорноморцем», а згодом прийняв пропозицію дебютанта української Прем'єр-ліги ФК «Львів».

Досвідчений гравець став одним із лідерів команди і у деяких іграх навіть носив капітанську пов'язку «Львова», але взимку 2008-2009 рр. внаслідок фінансово-економічної кризи фінансові можливості ФК «Львів» зменшилися і нові умови не задовольнили футболіста. Він виявив бажання покинути команду і підтримував форму спочатку разом з командою «Львова», а згодом самостійно на базі «Динамо» у Конча-Заспі. На початку березня Ващук з'явився в одеському «Чорноморці» і головний

тренер «моряків» висловив надію дозаявити захисника за «Чорноморець» у чемпіонаті України.

За підсумками сезону 2009–2010 рр. «Чорноморець» покинув українську еліту. Оскільки Владислав не захотів грати у першій лізі, нового контракту він не підписав, ставши вільним агентом. Певний час тренувався з київським «Арсеналом», але не підійшов клубу. 13 липня 2010 р. підписав контракт з луцькою «Волинню».

За досягнення високих спортивних результатів на чемпіонаті світу 2006 р. у Німеччині нагороджений орденом «За мужність» III ступеня.

Влітку 2012 р. був призначений радником президента запорізького «Металлурга». У лютому 2013 р. призначений спортивним директором київського «Арсенала».

ТИТУЛИ ТА ДОСЯГНЕННЯ: Чемпіон України: 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001 та 2007;

Кубок України: 1996, 1998, 1999, 2000, 2006 і 2007;

Суперкубок України: 2006, 2007; Кубок Росії: 2003;

Півфіналіст Ліги чемпіонів УЄФА: 1999;

Четвертьфіналіст чемпіонату світу: 2006;

Орден «За мужність» III ступеня;

ЦІКАВІ ФАКТИ: Народився того самого дня, що й Олександр Шовковський — 2 січня 1975 р.

ВЕНГЕРÓВСЬКИЙ ЮРІЙ НАУМОВИЧ
(26 жовтня 1938 – 01 грудня 1998 рр.)

Український волейболіст, олімпійський чемпіон. Заслужений майстер спорту СРСР (1966 р.).

Народився у місті Харків. Виступаючи за збірну СРСР, золоту олімпійську медаль здобув на Олімпіаді у Токіо.

Первые шаги в большом волейболе
будущих олимпийских чемпионов
Юрия Полякова (№2) и Юрия Венгеровского (№3).

Майстер спорту міжнародного класу (1965 р.),
заслужений майстер спорту СРСР (1965 р.).

Закінчив Харківський педагогічний інститут фізичного виховання (1962 р.).

Чемпіон світу (Москва, 1962 р.),
XVIII Олімпійських ігор (Токіо, 1964 р.),
володар Кубка світу (м. Лодзь, Польща, 1965 р.),

бронзовий призер чемпіонатів Європи (1958 р.) та світу (1966 р.; обидва – у Празі).

Чемпіон СРСР 1963 р.

Виступав за спортивний клуб «Буревісник» (Харків, 1957–1962 рр., 1964–1972 рр.),

ЦСКА (Москва, 1962–1964 рр.).

Тренер – В. Титар.

Помер 4 грудня 1998 р. у місті Белгород, Росія.

ВЕНГЛІНСЬКИЙ ОЛЄГ МИКОЛАЙОВИЧ
(народився 21 березня 1978 р.)

Український футболіст, форвард. Народився 21 березня 1978 р. у Києві, УРСР. Рідний брат футболіста Олександра Венглинського.

У 1997—2002 рр. виступав у київському «Динамо» (25 ігор, 9 м'ячів), у 2002—2005 рр. — у дніпропетровському «Дніпрі» (56 ігор, 31 м'яч).

У середині 2005 р. перейшов до грецького клубу АЕК.

На рахунку Венглинського 10 матчів у складі національної збірної України (один забитий м'яч).

У 2003 р. його було визнано кращим футболістом України.

З липня 2006 р. до кінця 2008 р. виступав в одеському «Чорноморці».

ДОСЯГНЕННЯ І НАГОРОДИ:

Медаль «За працю і звитягу» (2006).

ВЕРЕМЄЄВ ВОЛОДИМИР ГРИГОРОВИЧ
(народився 8 листопада 1948 р.)

Радянський та український футболіст і тренер, в минулому півзахисник.

Майстер спорту міжнародного класу (1975 р.). Заслужений майстер спорту СРСР (1975 р.).

Заслужений тренер України (1986 р.). У 2000 р. входив до тренерського штабу національної збірної України.

ДОСЯГНЕННЯ І НАГОРОДИ:

- Чемпіон СРСР (7): 1968, 1971, 1974, 1975, 1977, 1980, 1981;
- Володар Кубка СРСР (3): 1974, 1978, 1982;
- Володар Кубка Кубків УЄФА: 1975;
- Володар Суперкубка УЄФА: 1975;
- Бронзовий призер Олімпійських ігор 1976;
- Орден «За заслуги» I (2015), II (2006) і III ступеня (2004).

ВЕСЛОВУЦЬКИЙ ЦЕЗАР ВАСИЛЬОВИЧ
(18 вересня 1925 — 20 жовтня 2000 рр.)

Видатний український, радянський спортсмен, чотириразовий чемпіон світу, багаторазовий рекордсмен світу, України та СРСР із важкої атлетики у важкій вазі. Спортивний педагог, тренер.

У дитинстві повний сирота, котрий під час Голодомору потрапив до дитдому у селі Головчинці Меджибізького району, на той час Кам'янець-Подільської області — і таким чином вижив.

Спортом почав займатися тільки у 22 роки під час строкової служби у Радянській Армії. Його тренером був Куценко Яків Григорович.

ДОСЯГНЕННЯ:

- Заслужений майстер спорту;
- заслужений тренер СРСР;
- чемпіон Європи 1947, 1950 рр.;
- срібний призер першості світу;
- багаторічний головний тренер київського «Спартака».

Кавалер багатьох державних нагород, орденів та медалей.

Похований у Києві на Берковецькому кладовищі (ділянка № 81).

ПРАЦІ:

Весловуцкий Цезарь Васильевич. Гантели и резина в вашей квартире. — Киев: Здоровья, 1989. — 149 с.

Весловуцький Цезар Васильович. рос. Физические упражнения с отягощениями. — Киев: Здоровья, 1984. — 102 с.

ВІНЬКОВА́ТОВ ПАВЛО́ ІВА́НОВИЧ
(25 липня 1921 — 21 квітня 1987 рр.)

Радянський футболіст, що виступав на позиції нападника у складі київського «Динамо» та харківського «Сільмаша».

Один з найавторитетніших гравців «Динамо» післявоєнних років.

Павло Вінковатов почав займатися футболом у 1936 р. у рідному Харкові, захищаючи кольори юнацької команди «Сільмаш». Три роки потому його було переведено до дорослої команди, у складі якої молодий нападник продемонстрував змістовну гру і непогану результативність. Відігравши у харківському клубі два сезони, Вінковатов вирушив до найсильнішої команди республіки — київського «Динамо». У дебютному сезоні пропустив лише одну гру з тих, що встигли відбутися до початку війни. Під час Другої світової війни виступав на неофіційному рівні за харківське «Динамо» та команду Київського танкового училища.

Повторний дебют у складі киян у чемпіонатах СРСР відбувся у 1946 р. Три сезони поспіль Вінковатов ставав найкращим бомбардиром команди, вміло взаємодіючи з Петром Дементьєвим, а у 1948 р. отримав з рук Дементьєва капітанську пов'язку.

Вінковатов став співтворцем перших серйозних успіхів «Динамо» — у 1952 р. він допоміг команді посісти друге місце у чемпіонаті СРСР, а два роки потому разом з партнерами створив справжню сенсацію, перемігши у фіналу Кубка країни.

Незважаючи на невеликий зріст, Вінковатов виконував на полі функції форварда таранного типу.

Нападник вирізнявся з-поміж інших високим рівнем відповідальності та дотриманням режиму. Володів прекрасним за силою та виконанням ударом, що нерідко заставляв зненацька голкіперів суперника.

Михайло Коман, Віктор Фомін, Павло Віньковатов, Георгій Грамматикопуло; керівник команди і старший тренер — Олег Ошенков, тренер — Антон Ідзковський

Був одним з улюбленців київських вболівальників, які завжди саме на нього покладали надії у скрутний для команди момент, однак нерідко й брали на кпини через змарновані стовідсоткові нагоди для взяття воріт.

По завершенні сезону команду залишили ветерани (Віньковатов, Михалина, Зазроєв та інші), на зміну ним прийшли нові гравці, серед яких на особливу увагу заслуговує Юрій Войнов

Після завершення кар'єри Павло Віньковатов тренував бердичівський «Прогрес» (1958–1959 рр.) та цілу низку заводських команд Києва.

ДОСЯГНЕННЯ:

Володар Кубка СРСР (1): 1954;
Срібний призер чемпіонату СРСР (1): 1952.

ВІРАСТЮК ВАСІЛЬ ЯРОСЛАВОВИЧ
(народився 22 квітня 1974 р.)

Василь Ярославович Вірастюк народився 22 квітня 1974 р. в Івано-Франківську у родині водія вантажних автомобілів.

У 10 років він почав займатися легкою атлетикою штовхав ядра. Закінчив 8 класів Івано-Франківської середньої школи у 1989 р. У 13 років вперше сів за кермо вантажівки і відразу проїхав 25 кілометрів.

У 1981 р. — пішов до першого класу Івано-Франківської середньої школи № 4.

У 1989 р. — закінчив 8-ий клас і вступив до Технікуму фізичної культури рідного міста. У 1992 р. — після закінчення технікуму 2 роки перебував на військовій службі.

У 1994–2000 рр. працював тренером з легкої атлетики в спортивному товаристві «Україна».

З 2000 р. проживає у Львові та працює водієм-охоронцем в компанії «Концерн Галнафтогаз».

З 1984 по 2000 рр. займався легкою атлетикою — штовханням ядра. Входив до складу збірної команди України з легкої атлетики.

У 1995 р. виконав нормативи Майстра Спорту.

У 1998 р. виконав нормативи Майстра Спорту Міжнародного Класу. З 2000 р. займається силовим багатоборством «STRONGESTMAN».

У 2002 р. став третім у змаганнях за звання «Найсильніший у Центральній Європі» і взяв Гран-прі міжнародного турніру у Зальцбурзі (Австрія).

Василь Вірастюк з дружиною

У змаганнях суперсерії IFSA (Міжнародної федерації найсильніших атлетів світу), що проводилися на Гаваях, був шостим. У 2003 р. здобув третє місце на чемпіонаті світу серед «стронгменів» у Замбії. У 2004 р. здобув перемогу на чемпіонаті світу «Найсильніша людина світу», який проводився на Багамах.

Та посів шосте місце найпрестижніших змаганнях з силового спорту «Арнольд класік».

Український ломус, володар титулів «Найсильніша людина України» (2000, 2001, 2002, 2003, 2005) та «Найсильніша людина світу» (2004).

Член збірної України, яка виборола титул «Найсильніша нація світу» у 2003 та 2004 рр. Заслужений майстер спорту України.

У 2007 р. виграв змагання у м. Сеулі (Південна Корея) та отримав титул Чемпіона світу з силового екстриму IFSA.

9 листопада 2015 р. Державна прикордонна служба України повідомила, що Василь Вірастюк став інспектором прикордонної служби (проходить строкову службу у Львівському аеропорту).

Має брата Романа Вірастюка (народився 20 квітня 1968 р.), який став бронзовим призером чемпіонату Європи зі штовхання ядра у 1994 р.

Знявся у фільмах «Як козаки...» (2009 р.) та «Іван Сила» (2013 р.)

РЕКОРДИ: У травні 2003 р. на День Львова Василь Вірастюк встановив світовий рекорд, протягнувши п'ять трамвайних вагонів

більше ніж на 10 метрів і десять скріплених між собою машин майже на 20 метрів.

ВОЙНОВ ЮРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ
(29 листопада 1931 — 22 квітня 2003 рр.)

Радянський і український футболіст, півзахисник, радянський і український тренер. Заслужений майстер спорту СРСР (1959 р.). Заслужений тренер Української РСР (1968 р.).

Один із найкращих центральних півзахисників в історії радянського футболу.

Юрій Войнов розпочав свою кар'єру виступами за команду заводу ім. Калініна, м. Калінінград Московської області (1949—1950 рр.), далі у скромному митищенському «Зеніті», з яким однак виграв у 1950 р. першість Московської області. У 19-річному віці Войнова запрошують в інший «Зеніт» — із Ленінграда.

У 1954 р. вперше був викликаний у збірну СРСР на матч зі збірною Угорщини. У листопаді 1955 р., встигнувши проявити себе у збірній, він перейшов із «Зеніта» у київське «Динамо», куди його запросив Олег Олександрович Ошенков.

Деякий час перехід у київську команду був під питанням (через інтриги московських клубів), і лише перед самісіньким стартом футбольного сезону 1956 р. Войнову дозволили грати за «Динамо».

У 1959 р. команду залишив Ошенков, а місце головного зайняв москвич В'ячеслав Соловйов, перед яким стояло завдання — виграти чемпіонат СРСР.

Восени 1961 р. разом з київським «Динамо» виграв золоті медалі чемпіонів СРСР. Це був 1-й успіх киян.

За підсумками ЧС-1958 р. Войнов ввійшов до складу символічної збірної світу (куди не попав знаменитий Пеле).

Перший Кубок Європи, виграний збірною СРСР у 1960 р. — найвище досягнення у футбольній кар'єрі Юрія Войнова. У 1/8 фіналу у суперники збірної СРСР попали угорці. У Москві наша команда виграла — 3:1. У Будапешті збірна СРСР знову святкувала перемогу — 1:0. Переможний гол забив Войнов. У 1960 р. Войнову все ж удалося зробити круг шани з Кубком Європи. Як завжди, він брав участь у всіх матчах збірної, а у фінальному, на знаменитому «Парк де Пренс», прийняв участь у переможній комбінації, вивівши вперед по лівому краю Михайла Месхи, з подачі якого Віктор Понєдєльник у падінні головою забив вирішальний гол югославам. «Йшла 113-я хвилина додаткового часу... Згадував: Войнов: «у основний час ми обмінялися голами: на точний удар Галича відповів Слава Метревелі. А у додаткових 30 хвилин під безперервним дощем боролися за кожен м'яч, за кожен метр поля. В одній із атак югослав мені удалося відібрати м'яч і довгою передачею запустити у відрив Месхі. Михайло з флангу нависив м'яч у штрафну, куди увірвався Віктор Понєдєльник. Воротар вискочив напереріз і майже дотягнувся до шкіряної кулі, але Віктор не випадково вважався добрим гравцем головою – забив вирішальний гол. Після гри ми всю ніч гуляли по Парижу, а на наступний день у ресторані на Ейфелевій вежі нас вітала вся Європа.

Володарем Кубка Європи, як називали трофей у союзній пресі, став і представник київського «Динамо» Юрій Войнов. 1958 р

Туди, до речі, завітав президент мадрідського «Реалу» з проштампованими контрактами на шістьох наших гравців. У їх

переліку був і я. Ми посміялися. На Батьківщині нас чекала своя нагорода – по дві сотні доларів кожному, які потім відібрали». **(Із спогадів Юрія Войнова).**

Разом з командою грав і у Парижі, на «Парк де Пренс». Провів обидва матчі — з Чехословаччиною і Югославією. У фіналі взяв участь у гольовій комбінації, яка привела до переможного голу Віктора Понедельника.

Став першим і єдиним футболістом київського «Динамо», який завоював титул чемпіона Європи.

ТРЕНЕРСЬКА КАР'ЄРА: У 1964 р. Войнов переїхав до Одеси, очолив «Чорноморець» і вивів його у півфінал Кубка СРСР. У цій команді у тренера Войнова грали экс-партнери по «Динамо» Валерій Лобановський і Олег Базилевич.

Після «Чорноморця» Войнов тренував:

- «Суднобудівник» (Миколаїв) (1967—1969 рр., 1978—1979 рр.),
- «Шахтар» (Донецьк) (1969—1970 рр.),
- «Будівельник» (Полтава) (1970—1972 рр.),
- «Металіст» (Харків) (1972—1973 рр.),
- СКА (Київ) (1976—1977 рр.).

Пізніше деякий час працював інструктором фізкультури на заводі, а у 57 років пішов на пенсію.

Після розпаду СРСР виявився практично нікому не потрібним. Через низьку пенсію змушений був підпрацьовувати різноробочим, деякий час навіть подумував про самогубство.

За власним зізнанням, від петлі врятував Григорій Суркіс, який запросив працювати у щойно створену ПФЛ України. У 1996 р. Войнов зайняв посаду головного інспектора.

Могила Юрія Войнова

Помер 22 квітня 2003 р. у Києві. Похований на Байковому кладовищі (ділянка № 52 а).

ВОЛКОВ ОЛЕКСАНДР АНАТОЛІЙОВИЧ
(народився 29 березня 1964 р.)

Радянський і український баскетболіст російського походження.

Президент баскетбольного клубу «Київ». Заслужений майстер спорту (1988 р.). Навчався у КСЛІ.

Закінчив Київський інститут фізичної культури (1987 р.). Зріст 208 см. Вага 99 кг.

У 1981–1986 рр., 1987–1989 рр. — гравець команди «Будівельник» (Київ).

У 1986–1987 рр. — гравець ЦСКА (Москва).

У 1989–1992 рр. — гравець «Атланта Гокс» (США).

У 1992–1993 рр. — гравець команди «Панасонік» (Італія).

У 1993–1995 рр. — гравець команд «Панатінаїкос» і «Олімпіакос» (Греція).

У 1998 р. — тренер національної збірної України.

У 1999 р. — засновник і президент баскетбольного клубу «Київ».

Олімпійський чемпіон 1988 р. з баскетболу,

чемпіон Європи (1985 р.),

чемпіон СРСР (1988 р., 1989 р.).

2 серпня 1999 — 10 січня 2000 рр. — голова Державного комітету України з фізичної культури і спорту.

Президент Фонду сприяння розвитку баскетболу О. Волкова (з 1988 р.). Чемпіон України (2000 р.). Заслужений майстер спорту (1988 р.). Державний службовець 1-го рангу (з листопада 1999 р.).

СІМ'Я: Дружина Алла Петрівна, дві доньки — Анастасія та Олександра.

ДЕПУТАТСТВО: На час виборів: тренер з баскетболу ТОВ «Баскетбольний клуб «Київ», безпартійний. Член фракції Блоку «Наша Україна» (квітень 2006 — січень 2007 рр.).

Перший заступник голови Комітету з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту і туризму (липень 2006 — квітень 2007 рр.), голова Комітету з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту і туризму (з квітня 2007 р.).

Перший заступник голови Комітету з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму (з грудня 2007 р.).

Член Комітету з питань аграрної політики та земельних відносин (з грудня 2012 р.).

ВІДЗНАКИ: Орден «Знак Пошани» (СРСР, 1988 р.).

ВОЛОКІТІН АНДРІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ (народився 18 червня 1986 р.)

Український шахіст, заслужений майстер спорту, міжнародний гросмейстер.

Дворазовий чемпіон України 2004 - 2015 рр. У складі збірної України переможець шахової олімпіади 2004 р. Його рейтинг станом на січень 2016 р. — 2640 (125-е місце у світі, 10-е в Україні).

Почав займатися шахами з 9 років у СДЮШОР «Дебют». Тренер — Володимир Грабінський.

У 10 років вже кандидат в майстри спорту. У 14 років здобув звання міжнародного майстра.

У 15 років один з наймолодших міжнародних гросмейстерів у світі.

У 18 років — заслужений майстер спорту України.

Тричі чемпіон України у своїй віковій категорії (1997, 1998, 2001).

Двічі розділив 1 місце на Чемпіонаті світу серед одноліток (1998, 1999).

У 1999 та 2000 рр. виступав за збірну України на дитячих Олімпіадах в Артеці, де здобув золоті та срібні нагороди. Закінчив Львівський національний університет імені Івана Франка.

ДОСЯГНЕННЯ:

У 2000 р. виконав норматив міжнародного майстра на турнірах у Львові, Краснодарі та у Лозанні.

У 2001 р. підкорив три норми гротмейстера — на чемпіонаті Європи (Охрид), посів 28 місце при 203 учасниках;

на «Меморіалі Відмара» (Порторож) — 3 місце;

на чемпіонаті України (Орджонікідзе) — розділив 2-3 місця.

КРАЩІ РЕЗУЛЬТАТИ:

Лозанна — вийшов до півфіналу, при цьому сенсаційно обіграв майбутнього чемпіона світу Руслана Пономарьова.

Сант-Вінцент (Італія) — розділив 1-3 місце.

Есберг (Данія) — 3 місце у круговому турнірі 14 категорії.

Харків — Чемпіон України серед дорослих.

Кальвія (Іспанія) — Чемпіон 36-ї Всесвітньої Олімпіади у складі збірної України.

Андрій Волокітін — 2-й тур 84-го чемпіонату України

Біль (Швейцарія) — 1 місце у круговому турнірі 16 категорії.

Сан-Себастьян (Іспанія) — 1 місце.

Київ — 3 місце на чемпіонаті України.

Стамбул — 3 місце на 40-й шаховій олімпіаді.

Вроцлав (Польща) — 2 місце на чемпіонаті Європи з швидких шахів.

Єрусалим (Ізраїль) — 9 місце на чемпіонаті Європи — кваліфікувався на Кубок світу ФІДЕ 2015 р. Львів — чемпіон України.

ВОРОБЕЙ АНДРІЙ ОЛЕКСІЙОВИЧ (народився 29 листопада 1978 р.)

Український футболіст, нападник аматорського футбольного клубу «Десна» (Погреби).

3-разовий чемпіон України у складі Шахтаря (Донецьк). Найкращий бомбардир чемпіонату України 2000 - 2001 рр. та кубку України 2000-2001 рр., 2001-2002 рр. та 2002 - 2003 рр.

Чверть фіналіст чемпіонату світу 2006 р. Футболіст року в Україні (2000 р.). Заслужений майстер спорту України.

Вихованець групи підготовки ФК «Шахтар» (тренер Олександр Іванович Пожидаєв).

За основний склад «Шахтаря» грав з 1997-2007 рр.

За цей час став чемпіоном України 2002, 2005 та 2006 рр., срібним призером чемпіонатів України 1999, 2000 та 2001 рр., а також володарем Кубка України 2001 і 2002 рр. та Суперкубка України 2005 р.

Крім того, у сезоні 2000 – 2001 рр. став найкращим бомбардиром чемпіонату України з 21 голом та кубку України (6 голів).

Після того ще два сезони поспіль Андрій з 5 м'ячами ставав кращим бомбардиром національного кубку. Всього за «гірників» провів в усіх турнірах 319 матчів і забив 114 голів, завдяки чому став членом Клубу бомбардирів Олега Блохіна.

Улітку 2007 р. перейшов у дніпропетровський «Дніпро», сума трансферу склала 2,5 мільйонів євро.

У сезоні 2009-2010 рр. грав за прем'єр-ліговий київський «Арсенал» на правах оренди.

30 квітня 2010 р., відзначившись забитим голом у грі проти полтавської «Ворскли», довів лік м'ячам, забитим у вищому дивізіоні чемпіонату України, до 100 та увійшов таким чином до символічного Клубу Сергія Реброва.

Андрій Воробей під час виступів за «Арсенал». 15 серпня 2009 р.

28 травня 2010 р. перейшов у харківський «Металіст», за який грав до кінця 2012 р.

На початку 2013 р. перейшов у першоліговий «Геліос» з Харкова на правах оренди у зв'язку з тим, що у нього був конфлікт з головним тренером «Металіста» Мироном Маркевичем. У тому ж 2013 р. контракт з «Металістом» закінчився і Воробей став вільним агентом.

Усього за кар'єри на професійному клубному рівні зіграв у 348 матчах і забив 141 гол.

Серед них у чемпіонатах України провів 320 матчів, в яких забив 105 голів, у кубку України зіграв 49 ігор і забив 23 голи, а у єврокубках зіграв 67 ігор, забив 13 голів.

Також зіграв у двох перших розіграшах Суперкубка України, проте голів не забивав.

У травні 2015 р. став виступати у чемпіонаті Київської області за команду «Десна» з Погребів. Виступав за молодіжну збірну України (11 ігор, 3 голи).

31 травня 2000 р. дебютував за національну збірну України у товариській грі проти збірної Англії на «Вемблі». Українці

поступились 2:0, а Воробей вийшов на поле на 71 хвилині замість одноклубника Сергія Попова.

У складі збірної брав участь у чемпіонаті світу 2006 р., де зіграв у чотирьох з п'яти матчів і допоміг команді досягти чвертьфіналу мундіалю.

Останній матч за збірну провів 26 березня 2008 р. у товариській грі проти збірної Сербії (2:0) у Києві, де вийшов на поле на 89 хвилині замість Дениса Голайдо.

Андрій Воробей під час виступів за «Металіст». 16 жовтня 2010 р.

Чвертьфіналіст Чемпіонату світу з футболу — 2006;
Чемпіон України (3) — 2002, 2005, 2006;
Срібний призер чемпіонату України (8) — 1998, 1999, 2000, 2001, 2003, 2004, 2007, 2013;
Бронзовий призер чемпіонату України (2) — 2011, 2012;
Володар Кубка України (3) — 2001, 2002, 2004;
Фіналіст Кубка України (3) — 2003, 2005, 2007;
Володар Суперкубка України (1) — 2005;
Фіналіст Суперкубка України (1) — 2004;
Найкращий бомбардир чемпіонату України сезону 2000-2001 рр. — 21 м'яч;
Найкращий бомбардир кубка України сезону 2000/2001 — 6 м'ячів, 2001-2002 рр. — 5 м'ячів, 2002-2003 — 5 м'ячів.
Член клубу Олега Блохіна: 152 забитих м'ячі.
Входить у Клуб Сергія Реброва, оскільки забив більше 100 голів у вищому дивізіоні України.
Кавалер ордена «За мужність» III ступеня.

ВОРОБІЙОВ ОЛЕКСАНДР СЕРГІЙОВИЧ
(народився 5 жовтня 1984 р.)

Український гімнаст. Бронзовий призер Літніх Олімпійських Ігор у Пекіні. Заслужений майстер спорту.

Народився у м. Дніпродзержинськ, Дніпропетровська область.

Проживає у м. Луганську, закінчив Луганський державний педагогічний університет. Представник спортивних товариств «Україна» — «Динамо» (Луганськ).

Одружений, має сина. Зріст— 158 см, вага — 55 кг. Тренери: Олександр Горін, Ігор Коробчинський.

У 2006 р. — Кубок світу — 2-е місце (кільця).

У 2007 р. — Чемпіонат Європи — 1-е місце (кільця).

У 2007 р. — Чемпіонат України — 1-е місце (кільця).

У 2008 р. — Кубок України — 1-е місце (кільця).

У 2008 р. — Олімпійські ігри у Пекіні, — 3-є місце (кільця).

Одержав від суддів 16.325 бала й програв представникам Китаю — Ченю Ібіну і Яну Вею.

ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ:

Орден «За мужність» III ст. (4 вересня 2008) — за досягнення високих спортивних результатів на XXIX літніх Олімпійських іграх у Пекіні (Китайська Народна Республіка), виявлені мужність, самовідданість та волю до перемоги, піднесення міжнародного авторитету України.

Медаль «За працю і звитягу» (6 вересня 2007) — за вагомий особистий внесок у розвиток та популяризацію фізичної культури і спорту в Україні, досягнення високих спортивних результатів на XXIV Всесвітній літній Універсіаді 2007 р. у м. Бангкок (Таїланд), зміцнення міжнародного авторитету Української держави.

ГАМА́РНИК ГРИГО́РІЙ ОЛЕКСА́НДРОВИЧ
(народився 22 квітня 1929 р.)

Радянський український борець класичного стилю, багаторазовий чемпіон СРСР з греко-римської боротьби, чемпіон світу 1955 р., срібний призер чемпіонату світу 1958 р. Учасник літніх Олімпійських ігор 1960 р.

Капітан збірної СРСР з греко-римської боротьби, суддя республіканської категорії, Заслужений майстер спорту СРСР, Заслужений тренер України.

Григорій Гамарник народився у Кіровограді. Через голод родина змушена була переїхати до Ташкента. Після смерті батька Григорій лишився єдиним годувальником у сім'ї.

У 1944 р. почав займатися акробатикою, однак уже за рік перейшов до секції боротьби. Виступав за місцеву спортивну команду, здобував звання чемпіона Узбецької РСР та переможця першості Середньої Азії.

У 1951 р. вступив до Київського інституту фізичної культури, де почав тренуватися під керівництвом Арама Ялтиряна та захищати кольори спортивного товариства «Динамо» (Київ). Того самого року став срібним призером чемпіонату СРСР з боротьби.

У 1953 р. Гамарник здобув перше «золото» чемпіонату СРСР, а два роки потому тріумфував на Чемпіонаті світу з боротьби 1955 р., вже на першому етапі здолавши чинного на той час чемпіона світу Густава Фрея. Незважаючи на те, що Фрей зламав Гамарнику пальці, радянський борець дійшов до фіналу, де переміг фіна Кюесті Лехтонена.

У 1956 р. на I Спартакіаді народів СРСР Григорія Гамарника було визнано найкращим борцем класичного стилю у вазі до 73кг.

З 1956 -1958 рр. він був незмінним чемпіоном СРСР, а у 1958 р. здобув «срібло» чемпіонату світу у Будапешті, поступившись лише турку Казіму Айвазу.

У 1960 р. Гамарник взяв участь у перших і єдиних для себе Олімпійських іграх, що відбувалися у Римі, де змушений був задовольнитися всього лише п'ятим місцем.

Після завершення кар'єри борця займався тренерською діяльністю, був удостоєний почесного звання Заслужений тренер України. У 70-х роках очолював Федерацію боротьби.

З 1992 р. Григорій Гамарник мешкає у США. Брав участь у створенні Єврейської емігрантської спортивної асоціації.

У 2003 р. рішенням редакції газети «Єврейський світ» (рос. Еврейский мир) був включений до десятки найкращих спортсменів-євреїв ХХ сторіччя.

ДОСЯГНЕННЯ: Заслужений майстер спорту СРСР;
Заслужений тренер України; Чемпіон світу з боротьби (1): 1955;

Срібний призер чемпіонату світу з боротьби (1): 1958;
Чемпіон СРСР з боротьби (4): 1953, 1956, 1957, 1958;
Срібний призер чемпіонату СРСР з боротьби (1): 1951;
Бронзовий призер чемпіонату СРСР з боротьби (3): 1954, 1959, 1961

ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ: Орден «Знак Пошани» (1957).

**ГАССІЙ ВАЛЕРІЙ ДМИТРОВИЧ
(22 квітня 1949 - 1 лютого 2004 рр.)**

Радянський гандболіст українського походження, Заслужений майстер спорту СРСР.

Народився у місті Коломия, Івано-Франківської області.

Грав на позиції розігруючого, у 5-ти матчах олімпійського турніру закинув 25 м'ячів — ставши найрезультативнішим гравцем збірної СРСР, олімпійський чемпіон 1976 р.

Учасник Олімпійських ігор 1972 р. - 5 місце, закинув 11 м'ячів.

Чемпіон СРСР 1973 р. На клубному рівні виступав за клуби «Буревісник» і ЦСКА.

ГВÓЗДИК ОЛЕКСА́НДР СЕРГІ́ЙОВИЧ
(народився 15 квітня 1987 р.)

Український професіональний боксер у напівважкій вазі (до 79,4 кг). Бронзовий призер Олімпійських ігор (2012 р.), чемпіон літньої Універсіади (2013 р.), чемпіон світу серед студентів

(2008 р.), переможець Кубка Європи (2010 р.), багаторазовий чемпіон України. Заслужений майстер спорту України.

Боксером став завдяки батькові, який з раннього дитинства переконував Олександра, що бокс — найкращий у світі вид спорту. Однак тренування хлопець розпочав з кікбоксингу — позаймався півроку і покинув. У 10-річному віці став відвідувати заняття з боксу у спортивному клубі «Металіст», де його першим тренером став Олександр Володченко.

Окрім занять боксом, Олександр Гвоздик серйозно займається питаннями власної освіти — після закінчення Харківського педагогічного університету він вступив до Юридичної академії України імені Ярослава Мудрого.

Перший значний успіх прийшов до Олександра Гвоздика у 2008 р., коли він став чемпіоном світу серед студентів. Починаючи з 2009 р. він був незаперечним лідером серед українських боксерів у своїй ваговій категорії, що дозволило з року у рік отримувати золоті нагороди національного чемпіонату. У 2010 р. Гвоздик зайняв перше місце на Кубку Європи з боксу.

На чемпіонатах світу Олександр не добивався таких успіхів. У 2009 р. у Мілані він поступився німцю Рене Краузе лише за кількістю ударів (маючи рівну кількість очок).

А у 2011 р. у Баку програв росіянину Єгору Мехонцеву, що втім не завадило Гвоздику здобути олімпійську ліцензію, залишившись без медалі чемпіонату світу.

На Олімпійських іграх 2012 р. у Лондоні український боксер, почавши виступи зі стадії 1/16 фіналу, по черзі здолав Михайла Довголевця з Білорусі, представника Нікарагуа Осмара Браво Амадора та алжирця Абдельхафіда Бенчаблу. У півфінальному поєдинку Гвоздик зійшовся з боксером з Казахстану Адільбеком Ніязимбетовим, якому він поступився лише за рішенням суддів, набравши однаково з суперником кількість очок. Унаслідок цього українець був змушений задовольнитися лише бронзовою нагородою Олімпіади.

На літній Універсіаді, яка проходила з 6-о по 17-е липня у Казані, Олександр предстляв Україну у боксі у ваговій категорії до 81 кг та завоював золоту медаль.

В одній шістнадцятій українець здолав естонця Айнара Карлсона 3:0. У чвертьфіналі поборов корейця Кіма Хйонгкью з рахунком 2:1. У півфіналі спортсмен зустрівся з білорусом Михайлом Даугалявцем, якого переміг з рахунком — 3:0. Золоту нагороду спортсмен отримав без бою — через травму росіянина Дмитра Бівола, бій не відбувся.

Протягом другого сезону WSB (2011–2012 рр.) виступав у якості легіонера російської команди «Динамо Москва», оскільки української на той час ще не було.

Провів 4 поєдинки, у всіх отримавши перемогу. Після Олімпіади 2012 р., підписав контракт з новоутвореною командою «Українські отамани». Протягом третього сезону (2012-2013 рр.) провів 5 переможних боїв. Загалом у Світовій серії боксу провів 9 боїв, 9 з яких виграв, 3 достроково.

Крім Гвоздика, свої бої вииграли Василь Ломаченко, Олександр Усік і Олександр Стрецький. Програв - Іван Ільницький

Після успіху на олімпіаді та вдалого сезону у WSB Олександром зацікавилися вітчизняні та зарубіжні промоутерські компанії, серед яких K2 Promotion та Top Rank.

14 лютого 2014 р. Олександр Гвоздик підписав контракт з американською компанією Top Rank, з якою за рік до цього почав працювати Василь Ломаченко.

Дебютний професіональний бій Гвоздика відбувся 12 квітня 2014 р у Лас-Вегасі, штат Невада в андеркарті бою Пак'яо — Бредлі.

ЗДОБУТКИ: 2013 р.— Срібний кубок команди «Українські отамани» сезону WSB 2012–2013 р.

Міжнародні аматорські

2013 р. — **1** Чемпіон XXVII Всесвітньої літньої Універсіади в напівважкій вазі (до 81 кг);

2012 р. — **3** Бронзовий призер XXX Олімпійських Ігор у напівважкій вазі (до 81 кг);

2010 р. — **1** Переможець Кубка Європи у напівважкій вазі (до 81 кг);

2008 р. — **1** Чемпіон Європи серед студентів у напівважкій вазі (до 81 кг);
2011 р. — **1** Чемпіон України у напівважкій вазі (до 81 кг);
2010 р. — **1** Чемпіон України у напівважкій вазі (до 81 кг);
2009 р. — **1** Чемпіон України у напівважкій вазі (до 81 кг).
ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ: Орден «За заслуги» II ст. (25 липня 2013 р.); Орден «За заслуги» III ст. (15 серпня 2012 р.).

ГНАТОВ АДАМ КАЗИМИРОВИЧ (народився 9 вересня 1944 р.)

Український штангіст радянських часів; вага — 51 кг, ріст — 130 см; представляв спортивні клуби «Локомотив» та «Збройні сили», заслужений майстер спорту СРСР.

Вихованця львівської важкоатлетичної школи «Локомотив», низькорослого хлопця помітив тренер-штангіст Данило Наумович Зубков.

Чемпіон СРСР 1971 р. у вазі 52 кілограми.

Срібний призер чемпіонату Європи 1972 р. — у румунській Констанці поступився поляку Зигмунду Смальцежу з результатом 332,5 кг.

Восьмиразовий призер чемпіонатів СРСР у 1962–1978 рр.

Чемпіон 5-ї Спартакіади народів СРСР у 1971 р.

«Приз Дружби» 1969 та 1973 рр.

Кубок СРСР 1970 та 1972 рр.

Кубок Балтики 1971 та 1972 рр.

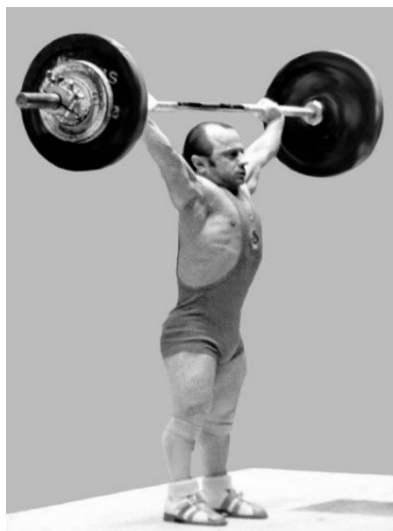
Чемпіон УРСР у 1969–1975, 1977, 1980, 1981 рр., 2-й призер у 1976 р.

Неодноразовий чемпіон і призер змагань ДСТ «Локомотив» та «Збройні сили».

Переможець Передолімпійського тижня в Мюнхені 1971 р.

Переможець і призер багатьох міжнародних змагань.

Встановив 14 рекордів світу та СРСР 18 рекордів УРСР.
Чемпіон Європи серед ветеранів 1995 р. (Польща).
Нагороджений Почесною Грамотою Президіуму Верховної
Ради УРСР.

ГНАТОВ Адам Казимирович – важкоатлет

У рік Мюнхенської олімпіади Міжнародна федерація важкої атлетики своїм рішенням виключає жим із змагальної програми штангістів.

Таким чином, останній рекорд СРСР Адама Гнатова — 120,5 кілограмів — залишився неподоланим.

Усього Адам Гнатов встановив 14 рекордів СРСР і світу.

ГОЛОВКО ОЛЕКСАНДР БОРИСОВИЧ
(народився 6 січня 1972 р.)

Український футбольний тренер. Центральний захисник збірної України, сімферопольської «Таврії» та київського «Динамо». Нині — головний тренер молодіжної збірної України.

Розпочав кар'єру футболіста 1991 р. у команді «Таврія» (Сімферополь), у складі якої 1992 р. став першим чемпіоном незалежної України. У 1995 р. перейшов до київського «Динамо», у якому відразу почав стабільно виходити в основному складі команди, а за деякий час отримав капітанську пов'язку.

Почавши поступово втрачати місце в основному складі «Динамо», у 2004 р. прийняв пропозицію продовжити кар'єру у Китаї, де провів півсезону, захищаючи кольори клубу «Циндао Етсонг».

Повернувшись до України на початку 2005 р., приєднався до свого «рідного» клубу — «Таврії», у складі якої провів останні півтора сезони своєї кар'єри гравця.

Усього в чемпіонатах України провів 319 матчів, чим забезпечив собі місце у символічному клубі Олександра Чижевського — групі українських футболістів, що відіграли понад 300 ігор у вищій лізі (Прем'єр-лізі) українського чемпіонату.

ВИСТУПИ ЗА ЗБІРНІ: У 1995–2004 рр. виступав за національну збірну України.

Дебют — 26 квітня 1995 р. у грі проти збірної Естонії (перемога 1:0).

Усього виходив на поле у складі головної команди України 58 разів, у тому числі 13 разів — у якості капітана збірної. Станом на жовтень 2009 р. Головка займає 10 місце за кількістю ігор, проведених у складі збірної України.

Освіту за фахом «Тренер з футболу і вчитель фізичної культури» отримав у Національному університеті фізичного виховання і спорту України у 2000 р. По завершенні ігрової кар'єри у 2006 р. зайняв посаду асистента тренера юнацької збірної України юнаків 1990 р. н. З наступного року — старший тренер юнацької збірної юнаків 1992 р. н.

ДОСЯГНЕННЯ: У складі «Таврії» (Сімферополь): Чемпіон України сезону 1992; У складі «Динамо» (Київ): Чемпіон України: сезони 1995–1996, 1996–1997, 1997–1998, 1998–1999, 1999–2000, 2000–2001, 2002–2003; П'ятириразовий володар Кубка України з футболу: 1996, 1998, 1999, 2000, 2003.

ОСОБИСТІ: Тричі визнавався кращим центральним захисником року України за рейтингом «33 найкращі футболісти України» газети «Команда»: 1999, 2000 та 2001 рр.

ГОЛУБЄВ ВІТАЛІЙ МИХАЙЛОВИЧ (19 березня 1926 — 25 березня 1991 рр.)

Колишній радянський футболіст, захисник. Майстер спорту (1952). Заслужений тренер УРСР. Учасник Другої світової війни.

Віталій Голубєв народився у Москві, столиці Радянського Союзу. Саме тут він і почав займатися футболом у 1939 р.

Однак початок Великої Вітчизняної Війни вніс корективи не лише у життя юнака, а й у долю цілої країни. Проте ніщо не могло подолати бажання хлопця грати у футбол, тож вже у 1945 р. він почав брати участь у футбольних поєдинках у складі команди групи радянських військ у Болгарії. Після цього певний час виступав за ворошиловоградське «Динамо» та київський клуб Окружного Будинку Офіцерів.

У «Динамо» Голубєв потрапив вже у достатньо зрілому, як для футболіста, віці. Справа у тому, що Олег Ошенков саме шукав міцного атлетичного захисника на роль якого якнайкраще підходив Віталій. І футболіст, що навіть не зіграв жодного матчу за дубль киян, повною мірою виправдав довіру тренера.

Голубєв, як для свого часу, був справжнім новатором, гравцем нестандартним, з чудовою виконавською майстерністю.

Кожним своїм рухом він привертав увагу вболівальників та спеціалістів, володів просто таки фантастично різноманітним технічним арсеналом та вродженою холоднокрівністю. Підкупав Віталій Голубєв і невичерпним спортивним завзяттям та силою духу. Граючи в обороні, саме він диктував умови форвардам команд-суперників. На той час журналісти називали таку манеру гри «голубєвською».

У 1952 р. не в останню чергу завдяки надійним діям цього захисника динамівці стали срібними призерами Чемпіонату СРСР. А вже у 1954 р. кияни завоювали перший у своїй історії Кубок Радянського Союзу. На той час Голубєв був вже капітаном команди і впевнено вів своїх партнерів до цього успіху.

А рік потому захисник вперше і востаннє примінив футболку збірної СРСР, зігравши у товариському матчі зі збірною Індії. Міг би зіграти й більше, однак далася взнаки давня нелюбов Голубєва до авіаперельотів.

У 1957 р. у рамках світового турне до Києва завітав знаменитий бразильський клуб «Васко да Гама», у складі якого виблискували такі футбольні зірки, як Белліні, Пінга та ін. Перемігши до цього мадридський «Реал» та лісабонську «Бенфіку», бразильці нічого не змогли протиставити київській футбольній дружині, поступившись з рахунком 1:3. Після матчу тренер бразильців серед інших відзначив Голубєва, який позбавив бразильських нападаючих вільного простору та увесь матч не давав їм ні на секунду відчутти себе вільно.

16 листопада 1955 р. Збірна Лейпціга – «Динамо» 1:0. Кияни зліва: Зазроєв, Лемешко, Голубєв, Єрохін, Граматикопуло, Фомін, Богданович, Терентьєв, Коман, Попович.

Однак, попри це, у чемпіонаті Союзу справи у киян не клеїлися. Зрештою, Ошенкова попросили залишити свою посаду,

поступившись місцем на тренерському містку Шиловському та Зубрицькому. Проте й при них Голубєв залишався незмінним гравцем основного складу. Не змінилася ситуація і після повернення Ошенкова та початку процесу омолодження складу.

Лише після приходу Соловйова у 1960 р. Голубєв залишив команду, дещо знизивши до себе вимоги з дисципліни, хоча режимщиком він ніколи й не був.

Тим більше, що лікарі наполегливо радили йому завершувати з футболем через травму, отриману ще у 1959 р., внаслідок якої він пошкодив око.

А вже у 1961 р. «Динамо» вперше стало чемпіоном країни. Вдягнути на шию «золото» Голубєву так і не довелося, але його внесок у ту перемогу був величезним.

Зліва направо: Попович, Терентьев, В.Коман, Богданович, Кольцов, Граматикопуло, Савінов, Єрохін, Голубєв, Лемешко, Зазроєв (капітан)

Новою командою досвідченого захисника знову стало «Динамо», проте на цей раз хмельницьке. Щоправда, надовго він там не затримався, перейшовши до вінницького «Локомотива», і завершивши врешті-решт активні виступи у сумському «Авангарді». Після завершення кар'єри гравця Віталій Михайлович 10 років працював у дитячо-юнацькій школі київського «Динамо» пліч-о-пліч з Олександром Леонідовим, доклавши зусиль до виховання таких майстрів, як Олег Блохін, Валерій Зуєв, Віктор Кондратов, Олександр Дамін та ін.

У 1965 р. його вихованці перемогли на Всерадянських юнацьких змаганнях, за що наставник був відзначений почесним званням Заслуженого тренера УРСР.

А пізніше була важка хвороба, через яку лікарі були вимушені ампутувати Голубєву ногу. Згодом була ще одна ампутація, проте він продовжував вражати всіх своїм оптимізмом. Він ще довго жив, втративши можливість не лише займатися

улюбленою справою, а й пересуватися. Міськрада «Динамо» виділила та оплатила «Запорожець» з ручним керуванням, посприяла у спорудженні гаража — допомагали чим могли.

А 25 березня 1991 р. Віталія Михайловича Голубєва не стало... Починаючи з 2000 р. при підтримці ФК «Динамо» (Київ) у столиці України проводиться щорічний Меморіал пам'яті Віталія Голубєва.

«Динамо» - у Африці: Голубєв - четвертий зліва

ДОСЯГНЕННЯ: ТРОФЕЇ: Срібний призер чемпіонату СРСР (1952); Володар Кубка СРСР (1954); Майстер спорту (1952); Заслужений тренер УРСР (1965). До списку 33-х найкращих футболістів чемпіонату СРСР потрапив один раз: № 1 (1952 р.)

ГОЛУБНІЧИЙ ВОЛОДИМІР СТЕПАНОВИЧ
(народився 2 червня 1936 р.)

Український легкоатлет, який спеціалізувався у спортвній ходьбі.

Олімпійський чемпіон, рекордсмен світу. Почесний громадянин Сум. Народився у Сумах.

У 1960 р. і 1970 р. Голубничий домінував у ходьбі, вигравши загалом чотири олімпійські медалі. Він тренувався у добровільному спортивному товаристві «Спартак» у Сумах.

Легкою атлетикою Голубничий почав займатися у 1953 р., а у 1959 р. став членом збірної Радянського Союзу. Окрім олімпійських здобутків, він також був чемпіоном Європи у 1974 р. й чемпіоном СРСР у 1960 р., 1964-1965 рр., 1968 р., 1972 р. та 1974 р. У 2012 р. обраний Членом Зали Слави IAAF.

Станом на 2015 р. — президент Спілки спортсменів-ветеранів м. Сум, почесний президент обласної ради фізкультурно-спортивного товариства «Спартак», член Національного олімпійського комітету України. Володимир Голубничий — рекордсмен із довготривалою спортивною кар'єрою. Уродженець Сум є одним із небагатьох спортсменів у світі, які змагалися на п'яти або більше Олімпійських іграх. Голубничий є дворазовим Олімпійським чемпіоном та багаторазовим рекордсменом світу зі спортивної ходьби.

Свій перший світовий рекорд атлет встановив у 1955 р., коли йому було 19 років. Найбільше Голубничого запам'ятали за перемоги на Олімпійських іграх у 1960 і 1968 рр., а також за світовий рекорд 1958 р., який протримався майже 11 років.

«Неймовірна кар'єра Голубничого зробила його включення до Залу слави IAAF безсумнівним. Він не лише підтверджував звання Олімпійського чемпіона і рекордсмена світу.

Тривалість його міжнародної кар'єри була дійсно вражаючою. Срібна і бронзові нагороди дали йому загалом 4 олімпійські медалі. Голубничий, який уперше свої лідерські позиції продемонстрував у 1955 р, був ще у доволі хорошій формі і на Олімпіаді-1976 р., де посів 7 місце!», - прокоментував

зарахування спортсмена до переліку найвидатніших легкоатлетів світу президент IAAF Ламін Діак.

Сьогодні спортсмен проживає у Сумах. Що цікаво, кожної весни у місті відбуваються змагання зі спортивної ходьби на його честь — Кубок імені Голубничого.

НАГОРОДИ: Орден Трудового Червоного Прапора (1960 р.)

Орден «Знак Пошани» (1969 р.); медаль «За трудову доблесть» (1972 р.)

ГОНЧАРЕНКО МАКАР МИХАЙЛОВИЧ (5 (18) квітня 1912 — 1 квітня 1997 рр.)

Український радянський футболіст, нападник, тренер.

Народився 5 (18 квітня) 1912 р. у Києві. Почав грати у футбол у 1929 р. у Києві в юнацькій команді заводу «Комунальник».

1934 р. Іваново. Макар Гончаренко крайній зліва.

У «Залдорі» (Київ) — 1931–1932 рр. (по серпень), «Динамо» (Іваново) — 1932 р. (з вересня) – 1934 р., «Динамо» (Київ) —

1935–1940 рр. (по травень), «Локомотиві» (Київ) — 1940 р. (з червня), «Спартаку» (Одеса) — 1941 р. (по червень), «Харчовик» (Одеса) — 1946 р. (з травня), «Спартаку» (Херсон) — 1947 р.

Динамо (Одесса)-1936. Справа наліво: Волін, Штрауб, Орехов, сьомий справа - Хижников.

У чемпіонатах СРСР провів 77 матчів, забив 30 голів. 2-й призер чемпіонату СРСР (1936 р. — весна), 3-й призер чемпіонату СРСР (1937 р.). Найкращий бомбардир чемпіонату СРСР (1938 р. — 20 голів). У збірних Іваново — 1933–1934 рр., Києва — 1932 р., 1935–1940 рр., РРФСР — 1932 р., Україна — 1935–1939 рр. Учасник чемпіонату СРСР (1935 р.).

Чемпіон України (1936 р.). Володар Кубка України (1937 р., 1938 р.). 2-й призер чемпіонату УРСР (1934 р.). Брав участь у «Матчі смерті».

«Динамо» на старті сезону-36 (слева направо): Константин Фомин, Николай Трусович, Иосиф Лившиц, Федор Тютчев, Виктор Шиловский, Павел Комаров, Николай Махия, Константин Шегоцкий, Иван Кузьменко, Михаил Путистин, Макар Гончаренко

Тренер «Авангарду» (Жовті Води) — 1962 р. Багато років був тренером юнацьких команд СКА (Київ).

Помер 1 квітня 1997 р. у Києві. Похований на міському кладовищі «Берківцях» у Києві (ділянка № 8).

ГОНЧАРЕНКО ОЛЕГ ГЕОРГІЙОВИЧ
(18 серпня 1931 — 16 грудня 1986 рр.)

Український радянський ковзаняр, перший радянський чемпіон світу в класичному ковзанярському багатоборстві, чемпіон Європи, призер олімпійських ігор, Заслужений майстер спорту СРСР (1953 р.).

Олег народився 18 серпня 1931 р. у Харкові. Будучи підлітком, втратив на фронті батька, пережив окупацію. У повоєнні роки дуже любив кататися на ковзанах. Кілька років Гончаренко тренувався один, без тренера. Закінчив Харківське пожежно-технічне училище МВС СРСР (нині — Національний університет цивільного захисту України). У ковзанярському спорті виступав за «Динамо» (Харків) і «Динамо» (Москва).

У 1953 р. радянська команда вперше з 1948 р. взяла участь на чемпіонаті світу з ковзанярського спорту, який проходив у Гельсінкі. Крім Гончаренко, у чемпіонаті брали участь Борис Шилков, Володимир Сахаров і Валентин Чайкін.

Олег Гончаренко виграв дистанції 5000 і 10000 м, став другим на 1500, і виграв за сумою у багатоборстві, ставши першим радянським чемпіоном світу (на чемпіонатах світу та Європи переможець визначався за сумою результатів, показаних на спринтерських і стаєрських дистанціях).

Після перемоги на чемпіонаті світу у 1953 р. у Гельсінкі, Олег Гончаренко став дуже популярним. Він отримав безліч вітальних телеграм із-за кордону і з Радянського Союзу. У тому числі коротку вітальну телеграму від легендарного норвезького

ковзаняра Оскара Матісена. Цю телеграму Гончаренко зберігав до кінця життя.

Газета «Правда» помістила звіт про змагання не на останній шпальті, де звичайно розміщувалася спортивна хроніка, а на третій, присвяченій найважливішим політичним подіям. Переможний звіт і портрет чемпіона — харків'янина Олега Гончаренко.

У 1956 і 1958 рр. Олег Гончаренко ще двічі ставав чемпіоном світу у багатоборстві. У 1957 і 1958 рр. він виборював звання чемпіона Європи. У 1954 і 1955 рр. Гончаренко був срібним призером чемпіонатів світу, а у 1955 р. — чемпіонату Європи.

Двічі Олег Гончаренко вигравав звання чемпіона СРСР у багатоборстві (1956 і 1958 рр.) і чотири рази він був срібним призером чемпіонатів СРСР (1953, 1954, 1957 і 1960 рр.).

У 1958 р. Гончаренко виграв чемпіонати СРСР, Європи та світу у класичному ковзанярському багатоборстві.

На Зимових Олімпійських іграх 1956 р. у Кортіна-д'Ампеццо Олег Гончаренко був прапорноносцем радянської команди. Він завоював дві бронзові медалі на дистанціях 5000 і 10000 метрів (на зимових Олімпіадах медалі розігруються у кожному виді змагань).

Гончаренко брав участь також у Зимових Олімпійських іграх 1960 р. у Скво-Веллі, але посів лише шосте місце на дистанції 5000 метрів.

Олег виступав узимку 1962 р., хоча до сезону не був готовий. На чемпіонаті СРСР зайняв скромне місце і вперше за багато років не потрапив до основного складу збірної країни. Ось тут він подумав про своє подальше життя — завершити навчання в інституті фізкультури і переключитися на тренерську роботу. Хоча продовжував тренуватися, але виступати в змаганнях не розраховував.

У 1962 р. видатний спортсмен закінчив свою кар'єру ковзаняра. Але довго ще не полишало його бажання надіти ковзани і промчати по льодовому колу. Чемпіонат світу 1962 р. відбувся у Москві. Участь Олега у ньому полягала у тому, що на урочистому відкритті змагань він вивів учасників на парад. Уперше на світовій першості за участю радянських ковзанярів Олег Гончаренко — глядач.

Олег Георгійович став тренером збірної молодіжної команди СРСР. Пізніше його обрали відповідальним секретарем Федерації ковзанярського спорту СРСР.

Помер у 1986 р. у віці 55 років після важкої хвороби.

НАГОРОДИ, ЗВАННЯ, ДОСЯГНЕННЯ: У 1956 р. Олег Гончаренко був нагороджений орденом Леніна.

Олег Георгійович був удостоєний звання почесний громадянин міст Денвер і Осло за спортивні досягнення.

НАЙКРАЩІ РЕЗУЛЬТАТИ: 500 метрів — 42,20 (4 січня 1960 р., Медео); 1500 метрів — 2:11,60 (28 лютого 1960 р., Скво-Веллі); 3000 метрів — 4:03,31 (12 січня 1985 р., Давос); 5000 метрів — 7:57,50 (29 січня 1956 р., Місуріна); 10000 метрів — 16:36,40 (21 січня 1956 р., Давос);

Медалі на окремих дистанціях:

НА ЧЕМПІОНАТАХ СВІТУ 1500 метрів: золото 1955 і 1958; срібло 1953; 5000 метрів: золото 1953, 1954 і 1956; бронза 1958; 10000 метрів: золото 1953 і 1954; срібло 1956; бронза 1955 і 1958;

НА ЧЕМПІОНАТАХ ЄВРОПИ: 1500 метрів: золото 1958; срібло 1954; 5000 метрів: срібло 1954, 1956 і 1957; бронза 1955 і 1958; 10000 метрів: срібло 1957.

ГОНЧАРОВ ВАЛЕРІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ (народився 19 вересня 1977 р.)

Український гімнаст, олімпійський чемпіон, заслужений майстер спорту. Фізичні дані: зріст — 168 см, вага — 58 кг.

Освіта — Харківський державний інститут фізичної культури, Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. Спортом займається із 6 років.

ОСОБИСТЕ ЖИТТЯ: Одружений з гімнасткою української збірної Іриною Яроцькою.

СПОРТИВНІ ЗДОБУТКИ: На Олімпіаді 2000 р. у Сіднеї здобув срібну медаль у складі збірної України.

На Олімпіаді 2004 р. в Афінах здобув золоту медаль у вправах на паралельних брусах.

У 2003 р. — здобув медалі Всесвітньої Універсиади: срібну (у командній першості) та бронзову (у вправах на поперечині).

У 2004 р. — на Чемпіонаті Європи отримав срібну нагороду у вправах на брусах.

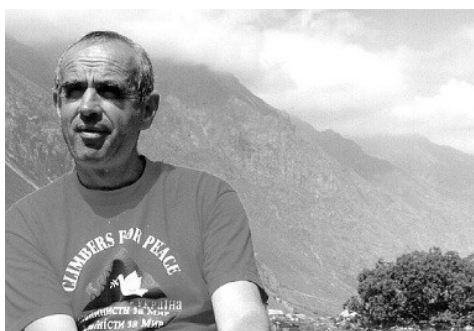

2005 — на Чемпіонаті світу отримав бронзову медаль у вправах на поперечині. Гончаров Валерій

У 2005 р. — на Чемпіонаті Європи став бронзовим призером у вправах на поперечині. У 2005 р. — на Чемпіонаті світу отримав бронзову медаль у вправах на поперечині. Єдиний український гімнаст, який виборов тричі поспіль нагороди Фіналу Кубка світу — золоту у вправах на поперечині (2004 р.) та бронзові у вправах на брусах (2006 р., 2008 р.). Член Спортивного клубу «Біола».

ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ: Орден «За заслуги» II ст.; Орден «За заслуги» III ст.

ГОРБЕНКО МСТИСЛАВ МСТИСЛАВОВИЧ
(народився 27 червня 1947 р.)

Український альпініст, Заслужений майстер спорту СРСР (1990 р.), Заслужений тренер України, майстер спорту міжнародного класу. Багаторазовий чемпіон СРСР і України. З 1981 р. — директор альпклубу «Одеса».

М. М. Горбенко народився у молдавському місті Леова у родині лікаря. До вступу до Одеського політехнічного інституту у 1965 р., тимчасово проживав у Флорешти, Новій Каховці і Херсоні. Після навчання постійним місцем проживання стала Одеса, де у 1968 р. молодий Горбенко вперше знайомиться з альпінізмом.

З 1979 р., будучи інструктором-методистом з альпінізму, працює в альптаборах «Ельбрус», «Шхельда» на зборах альпклубу «Одеса». У 1981 р. його обирають віце-президентом Одеської обласної федерації альпінізму та скелелазіння, а також призначають директором альпіністського клубу «Одеса», де він працює й донині.

Найвищі спортивні досягнення Горбенко припадають на 80-ті роки. За ці роки він тричі завойовує золото чемпіонатів СРСР (1983 р., 1987 р., 1988 р.), двічі срібло і один раз бронзу.

У 1987 р. Горбенко присвоєно звання «Сніговий барс» і майстер спорту міжнародного класу.

У наступному десятилітті Горбенко сходить на дві вищі гори у світі. Спочатку у складі міжнародної експедиції, організованої альпіністами СРСР, США і Китаю, Горбенко сходить на Еверест у 1990 р., тим самим стає першим одеситом і третім представником України, який побував на вищій вершині світу.

Крім того, за це досягнення він отримує звання Заслуженого майстра спорту СРСР.

Тут були: Валієв Казбек Шалімович, Головін Олександр Вікторович, Голодов Юрій Федорович, Горбенко Мстислав Мстиславович, Мисловський Едуард Вікентієвич та інші «Снігові Барси»

Через п'ять років буде опублікована його книга «Восхождение мира на Эверест», в якій він детально опише події цієї експедиції.

Сходження на другий восьмитисячник К-2 відбулося у 1994 р. у зв'язці з Владиславом Терзиулом без застосування кисню. Підкорення двох найвищих вершин у світі зробило Горбенко першим альпіністом в Україні і 37-м у світі, який зумів зробити подібне.

Подальша альпіністська кар'єра переміщається до тренерської роботи. Горбенко керує низкою гімалайських експедицій як головний тренер на такі вершини, як Аннапурна (1996 р.), Чо-Ойю (1997 р.), Ама-Даблам і Пуморі (1998 р.), Еверест (1999 р.), Манаслу і Україна (2001 р.), Транг Тауер і Хідден-пік (2003 р.), Гімал-Чулі (2007 р.), Макалу (2010 р.).

НАЙКРАЩІ СХОДЖЕННЯ: Серед безлічі сходжень Горбенко виділяються такі: Ушба, траверс Шхельди, Замін Каррор, пік Комунізму, пік Перемоги, Хан-Тенгри, Чатин, Шхара, Мижіргі, Асан, Нанда-Деві, Еверест, К-2.

ЗВАННЯ ТА НАГОРОДИ: У 1980 р. — присвоєно звання майстра спорту з альпінізму. У 1984 р. — інструктор з альпінізму I категорії. У 1987 р. — «Сніговий барс». У 1987 р. — майстер спорту міжнародного класу. У 1990 р. — заслужений майстер спорту СРСР. У 1991 р. — заслужений тренер України. У 2001 р. — почесне звання «Заслужений працівник фізичної культури і спорту». У 2011 р. — суддя національної категорії.

НАГОРОДИ: Ордена України «За заслуги» III і II ступенів, Орден «Едельвейс» II і I ступенів, Ювілейна медаль короля Непалу «50 років підкорення Евересту» (2003).

СІМЕЙНИЙ СТАН: Одружений. Має трьох дітей.

КНИГИ: Восхождение мира на Эверест. — О.: ОКФА, 1994. — С. 144.

ГОРОХОВСЬКА МАРІЯ КІНДРАТІВНА
(17 жовтня 1921 — 22 липня 2001 рр.)

Українська гімнастка, дворазова олімпійська чемпіонка. Володарка двох золотих та п'яти срібних олімпійських медалей. На Літніх Олімпійських іграх 1952 р. вона виборола сім олімпійських медалей, що є найбільшою кількістю нагород, здобутих будь-якою спортсменкою впродовж однієї олімпіади.

Навчалася у Ленінградському інституті фізичної культури імені Лесгафта, Харківському педагогічному інституті. Захищала честь спортивного товариства «Будівельник» Харків.

У 1948 р. вона вперше виграла чемпіонат СРСР (у вправах на колоді), виступаючи за харківський клуб «Будівельник».

Олімпіада 1952 р. була першою, в якій брали участь радянські спортсмени. Вони домінували в змаганнях з гімнастики. У змаганнях на всіх чотирьох індивідуальних снарядах Гороховська була другою, що дало їй золоту медаль у абсолютній першості попереду Ніни Бочарової. Крім того, вона виграла золоті медалі у складі команди.

Виступивши ще на чемпіонаті світу у 1954 р., Гороховська завершила кар'єру спортсменки, ставши суддею на гімнастичних змаганнях. У 1990 р. вона емігрувала до Ізраїлю.

ГУЛЮТКІН ВОЛОДИМИР ЯКОВИЧ

(народився 24 березня 1942 р.)

Український борець радянських часів, заслужений майстер спорту СРСР. Нагороджений орденом «Знак Пошани».

Закінчив Київський інститут цивільного повітряного флоту. Представляв спортивний клуб «Спартак» (Київ), займатися вільною боротьбою почав у 1962 р; пройшов школу Арама Васильовича Ялтиряна.

З 1965 р. бере участь у чемпіонатах СРСР, у 1966 р. входить до складу збірної.

Вважався одним з найсильніших борців вільного стилю 1960-1970 рр.;

Чемпіон світу 1970 р. та 1974 р. у напівтяжкій вазі.

У 1968, 1969 та 1973 рр. — Чемпіон Європи.

У 1975 р. стає бронзовим призером чемпіонату світу. Чемпіон СРСР у напівтяжкій вазі протягом 1968–1971 рр. та у 1975 р.,

Срібний чемпіон у 1966 р. та 1967 р.

ГУРЄВИЧ БОРИС МИХАЙЛОВИЧ
(народився 23 лютого 1937 р.)

Радянський борець вільного стилю, олімпійський чемпіон 1968 р., заслужений майстер спорту СРСР (1967 р.).

Борис Гуревич народився 1937 р. у Києві.

Боротьбою почав займатися у 1953 р., у 1957 р. став чемпіоном України і цього самого року виграв чемпіонат СРСР.

На літніх Олімпійських іграх 1968 р. у Мехіко боровся у ваговій категорії до 87 кілограмів (середня вага). У поєдинках:

- у першому колі на 2-й хвилині поклав на лопатки Роберта Ніхона (Багами);
- у другому колі на 11-й хвилині Яна Випоржика (Польща);
- у третьому колі за перевагою виграв у Рона Грінстеда (Великобританія);
- у четвертому колі на 1-й хвилині поклав на лопатки Лупе Лара (Куба);
- у п'ятому колі участі не брав;
- у шостому колі у поєдинку з Жигельдіном Мьонкбатом (Монголія) була зафіксована нічия;
- у сьомому колі у поєдинку з Проданом Гарджевим (Болгарія) була зафіксована нічия і за найменшою кількістю штрафних балів Б. М. Гуревич став чемпіоном Олімпійських ігор.

СПОРТИВНІ ДОСЯГНЕННЯ:

Дворазовий чемпіон світу (1967, 1969);

Срібний призер чемпіонату світу (1961);

Дворазовий чемпіон Європи (1967, 1970);

Шестикратний чемпіон СРСР (1957, 1958, 1961, 1965, 1966, 1967).

Скульптура «Перекуємо мечі на орала»

Фігура Бориса Гуревича послугувала моделлю для знаменитої алегоричної скульптури відомого радянського скульптора Євгена Вучетича «Перекуємо мечі на орала», встановленої у 1957 р. у Нью-Йорку біля будівлі ООН.

Закінчив Київський державний інститут фізичної культури (1969).

Емігрував до США, проживає у Чикаго.

**ГУРКОВСЬКИЙ ПАВЛО МИКОЛАЙОВИЧ
(народився 12 вересня 1960 р.)**

Український спортсмен, веслувальник, заслужений майстер спорту, срібний призер Олімпіади 1988 р.

Народився 12 вересня 1960 р. у с. Бойове Генічеського району Херсонської області.

Освіта вища, закінчив Миколаївський державний педагогічний інститут, тренер-викладач. Працював механізатором у колгоспі «Україна», с. Бойове (1977–1978 рр.).

У 1978-1981 рр. служив на Чорноморському флоті у спортроті. У 1981-1990 рр. перебував на посаді інструктора обласної ради «Динамо» м. Херсон.

Виступав за ФСТ «Динамо» (Херсон). Заслужений майстер спорту СРСР (1985 р.). Член збірної команди СРСР з 1983 - 1989 рр. Тренери — Г. Волощук і О. Бакарасєв.

З 1984 - березень 1990 рр. Гурковський успішно виступав у престижних змаганнях різного рівня у складі збірної команди України та СРСР закадемічного веслування. З 1993 р. проживає у м. Херсоні.

СПОРТИВНІ ДОСЯГНЕННЯ: - 1981 р. — чемпіон Збройних Сил СРСР.

- 1983–1989 рр. — переможець «Великої Московської регати» (вісімка).

- 1984–1988 рр. — чемпіон СРСР.

- 1984 р.— переможець міжнародної регати «Дружба-84» (вісімка).

- 1985 р. — чемпіон світу (Бельгія, вісімка).

- 1985 р., 1987 р. — переможець Міжнародної регати у Швейцарії (вісімка).

- 1986 р. — срібний призер чемпіонату світу (Данія, вісімка).

- 1987 р. — переможець «Королівської регати» (Великобританія, вісімка).

На XXIV літніх Олімпійських ігор 1988 р. у Сеулі (Південна Корея) виборов срібну медаль у складі чоловічої вісімки (Веніамін Бут, Андрій Васильєв, Віктор Дідук, Олександр Думчев, Микола

Комаров, Олександр Лук'янов — стерновий, Віктор Омелянович, Василь Тихонов).

З 1984 - березень 1990 рр. Гурковський П. М. продовжував успішно виступати у престижних змаганнях різного рівня у складі збірної команди України з академічного веслування.

Нагороджений Почесною грамотою Верховної Ради СРСР, орденом «За трудову відзнаку» (1988 р.), 2 медалями.

ГУСЄВ ОЛЕГ АНАТОЛІЙОВИЧ (народився 25 квітня 1983 р.)

Український футболіст, півзахисник «Динамо» Київ та національної збірної України. Вихованець ДЮСШ у м. Суми.

У 1997 р. зіграв на перших для себе представницьких змаганнях - «Різдвяному турнірі» з футзалу, що відбувався у Сумах.

Олег виступав за команду «Сумський район» (сmt. Степанівка) і у чотирьох матчах відзначився 13 разів - це дозволило йому стати кращим бомбардиром турніру.

У 1999 р. у 15-річному віці зіграв один матч за «Сумигаз» у вищій лізі чемпіонату України з футзалу.

У першому футбольному клубі («Фрунзенець-Ліга-99») грав у нападі, забивши понад десяток голів у другій лізі.

Влітку 2002 р. молодого гравця помітив тренер «Арсенала» В'ячеслав Грозний.

Зігравши один сезон за «Арсенал», у 2003 р. він перейшов до «Динамо» (Київ), де його часто ставили на проблемну для киян позицію правого захисника. Та найчастіше у клубі та збірній (попри свою багатoproфільність — можливість грати і в обороні, і в атаці) Олег Гусєв діє на місці правого півзахисника.

Дебютував у вищій лізі 27 липня 2002 р. («Арсенал» — «Ворскла» — 2:1).

Футболку збірної України вперше одягнув 20 серпня 2003 р. у товариському матчі Україна — Румунія (0:2).

За досягнення високих спортивних результатів на чемпіонаті світу 2006 р. у Німеччині нагороджений орденом «За мужність» III ступеня.

30 березня 2014 р. у матчі чемпіонату проти дніпропетровського «Дніпра» під час зіткнення з воротарем суперника Денисом Бойком отримав травму голови.

Першу допомогу надав грузинський легіонер «Дніпра» Джаба Канкава: він запобіг западанню язика Олега. За твердженням лікарів «Динамо», Канкава врятував життя Гусеву.

Наступного дня футболіста виписали з лікарні з діагностованими забоєм нижньощелепного суглобу та пошкодженням трьох зубів.

2 листопада 2014 р. вийшов на заміну у матчі проти дніпропетровського «Дніпра», який став для нього 500-м у кар'єрі на найвищому рівні.

20 вересня 2015 р. Гусев у матчі чемпіонату забив з пенальті гол у ворота луцької «Волині» (2:0). Цей м'яч став для гравця сотим у офіційних матчах на найвищому рівні, завдяки чому Олег став 12 футболістом, що потрапив у Клуб Тимерлана Гусейнова.

ТИТУЛИ ТА ДОСЯГНЕННЯ: Чемпіон України: 2004, 2007, 2009 і 2015; 2016.; Кубок України: 2005, 2006, 2007, 2014, 2015; Суперкубок України: 2004, 2009 і 2011; Півфіналіст кубка УЄФА 2008 - 2009;

Найкращий футболіст чемпіонату України (за версією газети «Команда»): 2005;

Олег Гусев у складі «Динамо» 2010 р

«Золотий м'яч» для найкращого гравця чемпіонату України (за версією час опису «Футбол» і сайту www.football.ua): 2007;
Орден «За мужність» III ступеня.

ГУСІН АНДРІЙ ЛЕОНІДОВИЧ
(11 грудня 1972 — 17 вересня 2014 рр.)

Український футболіст, семиразовий чемпіон України у складі «Динамо». Народився у Золочеві на Львівщині у спортивній сім'ї – обоє батьків майбутнього футболіста були майстрами спорту з легкої атлетики, а батько навіть був його вчителем фізкультури у школі.

У дитинстві займався багатьма видами спорту, однак остаточний вибір на користь футболу зробив у сьомому класі.

Згадував, що під час навчання у Львівському інституті фізкультури грав за команду одного з приміських сіл та отримував за кожну гру 20 карбованців – половину своєї тодішньої стипендії.

Згодом грав за «Карпати» з Кам'янки-Бузької, та «Газовик» з Комарного, звідки його у 1992 р. запросили до провідного клубу західної України, львівських «Карпат».

Тут провів всього один сезон перед тим, як отримав запрошення до київського «Динамо».

Пізніше на питання про те, чи не вагався він перед переходом до найсильнішої команди країни, Гусін відповідав: «Футболка «Динамо» мені навіть ночами снилася. Чи треба ще щось пояснювати?»

Утім, перші роки у Києві Гусін явно не міг записати собі в актив. Граючи на позиції нападника, він не потрапляв до основного складу команди, два роки граючи лише за «Динамо-2», а ще один сезон провівши у столичному «ЦСКА-Борисфен».

«Крім футбольних, були й інші проблеми. Ми з дружиною жили у службовій однокімнатній квартирі без телефону, а вже коли дитина народилася... Мені пристойно набридла ця невизначеність, і я навіть їздив на перегляди в Ізраїль та Корею», - згадував він пізніше.

Втім, коли у 1996 р. головним тренером біло-синіх став Валерій Лобановський, Гусін перейшов на позицію опорного півзахисника і поступово завоював місце у основному складі киян.

За вісім сезонів, проведених у першій команді «Динамо», Андрій Гусін сім разів ставав чемпіоном України з футболу і чотири рази завоював національний кубок.

Був гравцем основного складу національної збірної України з футболу: провів за неї 71 матч і забив 9 голів.

Збірна України-збірна Білорусі (Валентин Белькевич, Андрій Гусін)

Сам називав найважливішим м'ячем у своїй кар'єрі гол, забитий 8 червня 2005 р. у гостьовому відбірковому матчі до чемпіонату світу-у 2006 р. проти збірної Греції. Єдиний гол у грі проти чинних на той час чемпіонів Європи гарантував синьо-жовтим участь у першому (і єдиному в історії українського футболу на сьогодні) чемпіонаті світу з футболу.

Сам Гусін зіграв на ньому усі п'ять матчів, за що після першості отримав орден «За мужність» III ступеня.

На той час півзахисник вже залишив «Динамо» і був гравцем «Крыльев Советов» з Самари.

Сезон 2007-2008 рр. провів у якості граючого тренера у «Сатурні» з підмосковного Раменського.

Цей етап кар'єри Гусіна запам'ятався вболівальникам тим, що тоді він поголив голову на знак протесту проти того, що його сину, 11-річному Андрію, який займався у дитячій школі московського «Локомотиву» не дозволяли грати в офіційних

матчах через його українське громадянство. На пропозицію змінити громадянство сина на російське старший Гусін відповідав: «Немає такого варіанту і бути не може... Я українець і не можу собі цього дозволити».

Улітку 2009 р. Андрій Гусін уклав контракт з ФК «Хімки», однак через рецидив старої травми вже за місяць був змушений достроково розірвати його та повісити бутси на цвях. «Можна сказати, що я вбивав у собі гравця років сім. Знаєте, як важко: ніби і сили є, і грати хочеться, але ти все одно розумієш: ось ще кілька років – і неминуче доведеться починати нове життя, до якої треба готуватися», - згадував футболіст.

Після початку тренерської кар'єри у «Сатурні» Андрій Гусін нетривалий час працював асистентом у «Анжі» з Махачкали. З 2010 - 2013 рр. очолював «Динамо-2», а у серпні минулого року повернувся до тренерського штабу махачкалинського клубу. У травні цього року, після того, як Гаджі Гаджієва замінив на чолі «Анжі» Сергій Ташуєв, Гусін залишив Махачкалу.

Андрія Гусіна згадують як надзвичайно приязну людину з хорошим почуттям гумору. І в київському «Динамо» і в самарських «Крыльях Советов» він був улюбленцем вболівальників, душею команди.

«Мені подобаються екстремальні умови, речі, які викликають нові відчуття» - казав він.

Футболіст на аматорському рівні захоплювався автогонками, а останнім часом – мотоспортом. Його життя обірвала аварія на автодромі «Чайка» під Києвом: він не впорався з керуванням мотоцикла та вилетів із сідла на небезпечному повороті.

Андрій Гусін був одруженим, його дружина Христина – дизайнер жіночого одягу. Старший з трьох дітей Андрія Гусіна пішов стопами батька.

18-річний Гусін-молодший є захисником молодіжної команди дніпропетровського «Дніпра». «Коли підросте, ми

обов'язково проведемо одну гру разом. Цей матч відбудеться на найвищому рівні. В ідеалі – у збірній», - ділився кілька років тому своєю мрією Андрій Гусін-старший.

Остання згадка про экс-футболіста у ЗМІ: подяка від ультрас київського «Динамо», які воюють у зоні АТО, за придбання Гусіним армійських аптечок з препаратом «Селокс» для потреб українських бійців.

**Ігор Суркіс: «Цей рік потрібно пережити» -
Валентин Белькевич, Андрій Баль, Андрій Гусін**

ТИТУЛИ ТА ДОСЯГНЕННЯ: Чемпіон України: 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2003 та 2004; Кубок України: 1998, 1999, 2000 і 2003; Суперкубок України: 2004; Учасник і чвертьфіналіст чемпіонату світу: 2006.

ГУТЦАЙТ ВАДІМ МАРКОВИЧ
(народився 6 жовтня 1971 р.)

Український фехтувальник, шабліст, олімпійський чемпіон. На світовому чемпіонаті з фехтування 1991 р. Гутцайт був третім в індивідуальному заліку й допоміг Об'єднаній команді завершити змагання на другому місці.

Він брав участь у трьох Олімпіадах. У 1992 р., виступаючи у складі Об'єднаної команди він завоював командне золото. Вадим Гутцайт був наставником української команди шаблісток, яка завоювала золоті олімпійські медалі на пекінській Олімпіаді.

ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ: Орден «За заслуги» I ст. (15 серпня 2012); Орден «За заслуги» II ст. (4 вересня 2008); Орден «За заслуги» III ст. (10 вересня 1997); Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (18 вересня 2004).

ГУЦУ ТЕТЯНА КОСТЯНТИНІВНА (народилася 5 вересня 1976 р.)

Українська гімнастка, дворазова олімпійська чемпіонка.

Гуцу почала займатися спортивною гімнастикою в шестирічному віці. У 1988 р. вона вже входила до складу збірної СРСР. першим великим міжнародним змаганням для неї був чемпіонат світу 1991 р.

Там вона виграла золоті медалі разом із командою, була п'ятою в абсолютному заліку й здобула дві срібні нагороди на приладах — брусах і колоді. Її виступи відзначалися надзвичайною складністю.

На олімпійських іграх у Барселоні Гуцу стала чемпіонкою разом із командою і в абсолютній першості.

Закінчивши спортивну кар'єру Гуцу переїхала до США, де працює тренером і має американське громадянство.

ДАНЬКО ТАРАС ГРИГОРОВИЧ (народився 3 липня 1980 р.)

Український борець греко-римського стилю, бронзовий призер чемпіонату світу, переможець, срібний та бронзовий призер чемпіонатів Європи, срібний призер Кубка світу, бронзовий призер XXIX літніх Олімпійських ігор у Пекіні. Заслужений майстер спорту. Боротьбою займається з 1995 р. Данько виступав за «Динамо» (Київ).

Перший тренер, що працює з ним і досі, — його батько, заслужений тренер України Григорій Данько. Також його тренує Дмитро Лук'янченко.

З 2008 р. тренувався у Миколаєві, де йому допомагав готуватися до Олімпіади Заслужений тренер України Юлай Тупєєв.

На Олімпійських іграх 2004 р. в Афінах Тарас Данько був сьомим.

На літніх Олімпійських іграх в Пекіні у 2008 р. він став третім, перемігши у сутичці за бронзу турка Серхата Бальчі з рахунком 3:0.

ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ:

Орден «За мужність» III ст. (4 вересня 2008) — за досягнення високих спортивних результатів на XXIX літніх Олімпійських іграх в Пекіні (Китайська Народна Республіка), виявлені мужність, самовідданість та волю до перемоги, піднесення міжнародного авторитету України.

ОСОБИСТЕ ЖИТТЯ: Данько має вищу освіту, закінчив Національний університет фізичного виховання і спорту України.

Батько Григорій Данько — колишній борець, володар Кубка світу, бронзовий призер чемпіонату світу, неодноразовий призер чемпіонатів СРСР, Заслужений тренер України. Мати - гандболістка, виступала за київський «Спартак».

Одружений. Дружина — Олена Данько (Гордієнко). Хобі — риболовля.

ДАМІН ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ
(народився 28 серпня 1952 р.)

Колишній радянський футболіст, захисник, півзахисник. Майстер спорту (1972 р.).

Народився у Комсомольську-на-Амурі, куди його матір поїхала слідом за чоловіком, однак сімейне життя не склалося і у 1954 р. вона разом з Олександром повернулася до Києва.

Як і більшість дітлахів влітку ганяв м'яча, а зимою катався на лижах. Саме з лиж і розпочалося серйозне знайомство Олександра зі спортом.

Хлопця помітила Олена Крутилова, що працювала у товаристві «Динамо» та запросила до секції лижного спорту. Проте навесні футбол знову нагадав про себе, і заманив Даміна.

Наставниками юного футболіста стали Віталій Голубев та Олександр Леонідов.

Трохи згодом, коли перед хлопцем постав вибір — лижі чи футбол, він не вагаючись вибрав шкіряний м'яч.

У динамівській спортшколі займався в одній групі з Блохіним, Кондратовим та Зуєвим, разом з якими і потрапив до лав першої команди.

У основному складі Дамін дебютував 1 червня 1970 р. у кубковому матчі проти «Зорі», однак здобути постійне місце на полі виявилось не так вже й легко — для цього знадобилося більше двох сезонів.

Проте після вдалого в індивідуальному плані 1973 р. Олександра чекало гірке розчарування — вже у другому матчі сезону 1974 р. проти «Шахтаря» він отримав складну травму меніску і пропустив майже увесь сезон.

Повернувшись на поле вже у наступному році, Дамін так і не зміг відвоювати місце серед найкращих одинадцяти футболістів, задовольняючись лише епізодичними появами на полі.

Проте він зробив свій вагомий внесок у здобуття киянами Суперкубка Європи.

Наступний сезон теж мало що змінив у положенні захисника в команді, тож Лобановський відпустив Даміна влітку 1976 р., щоб той міг отримати належну ігрову практику.

Незважаючи на певні проблеми, що виникли після переходу у «Зеніт» та пропущені півроку, Олександр провів два чудові сезони у складі ленінградської команди, однак у 1979 р. керівництво клубу вирішило робити ставку на молодих вихованців клубу і Дамін перебрався до «Чорноморця», де у нього не склалися відносини з головним тренером, через що сезон 1980 р. Олександр розпочав вже у нікопольському «Колосі».

У Нікополі Даміну пощастило співпрацювати з двома чудовими тренерами — Ємцем та Жиздиком, які два сезони потому забрали досвідченого захисника з собою у «Дніпро».

Однак автомобільна аварія, що сталася 1982 р., поклала кінець кар'єрі Даміна у великому футболі, хоча, за його ж словами, він відбувся легким переляком.

Після завершення активних виступів доволі довго працював тренером команди СК «Станкозавод» (Київ), потім став тренером-селекціонером рідного «Динамо».

КОМАНДНІ ТРОФЕЇ:

Чемпіон СРСР (1975 р.);

Брав участь у чемпіонському сезоні 1974 р., однак провів всього два матчі;

Дворазовий срібний призер чемпіонату СРСР (1972 р., 1973 р.);

Володар Суперкубка УЄФА (1975 р.);

ІНДИВІДУАЛЬНІ ДОСЯГНЕННЯ:

Майстер спорту (1972 р.);

До списку 33-х найкращих гравців чемпіонату СРСР потрапив один раз: № 3 (1975 р.);

ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ:

Орден «За заслуги» III ступеня (2015).

СІМ'Я: Одружився у 1975 р. Має доньку Світлану та сина Олександра. Син також став футболістом, виступав за київську «Оболонь», деякий час грав у Молдові, але врешті-решт знову повернувся до України.

ДЕМ'ЯНЕНКО АНАТОЛІЙ ВАСІЛЬОВИЧ
(народився 19 лютого 1959 р.)

Радянський і український футболіст та тренер. Заслужений майстер спорту СРСР. Учасник трьох чемпіонатів світу. За кількістю проведених ігор (80) займає 4 місце серед усіх гравців збірної СРСР і поступається лише Олегові Блохіну, Ринатові Дасаєву та Альбертові Шестерньову. Віце-чемпіон Європи 1988 р. Один з найрезультативніших захисників у історії київського «Динамо». Увійшов до збірної «Динамо» за 80 років (1927—2007 рр., на думку читачів газети «Команда»).

Народився у Дніпропетровську. Вихованець футбольної школи «Дніпро-75».

Перші тренери — Михайло Коломоєць та Володимир Ануфрієнко. У дитинстві, окрім футболу, захоплювався хокеєм.

У «Дніпрі» від 1976 р. За головну команду 19-річний Дем'яненко зіграв перший матч у сезоні 1978 р. (всього у чемпіонаті 1978 р: 20 ігор, 1 гол). До київського «Динамо» оборонця запросив Анатолій Андрійович Сучков після гри «Дніпра» на щорічному молодіжному турнірі «Переправа» у Сухумі у 1978 р.

Сезон 1979 р. 20-річний дніпропетровець почав вже у складі «Динамо» Київ. З перших ігор Дем'яненко став головним лівим захисником — він добре працював у відборі та часто бігав у напад, чимало забивав. Уже у першому ж київському сезоні (1979 р.) він увійшов до списку «33 найкращих».

У 1980 р. та 1981 р. разом із «Динамо» стає чемпіоном Радянського Союзу. Анатолій Дем'яненко відзначався швидкими проходками флангом і потім міг віддати точну передачу партнерові у центр. Проте один зі своїх найвідоміших голів він забив досить незвичним для нього способом — у фіналі Кубка СРСР 1985 р. Дем'яненко відзначився дуже красивим діагональним пострілом зі штрафного, хоча він стандарти переважно не виконував. Того року київське «Динамо» зробило «дубль», перемігши й у чемпіонаті, а 26-річного гравця назвали найкращим футболістом

СРСР. У чемпіонаті СРСР 1985 р. він забив 8 голів за 34 гри, показавши зразок гри атакуючого оборонця.

Анатолій Дем'яненко: «З «Динамо» я виграв все, чому пішов - судити Богу»

У 1/16 фіналу Кубка володарів кубків 1985 - 1986 рр. «Динамо» зустрічалося з голландським «Утрехтом». Перша гра відбувалася на чужому полі і до 82-ї хвилини кияни поступалися 2:0. Але, після комбінації, яку розіграли Ігор Беланов (який щойно вишов на заміну) та Олександр Заваров, м'яч потрапив до Анатолія Дем'яненка. Оборонець відважився на удар здалеку і забив. Згодом той м'яч Дем'яненка назвали «голом надії». Через 2 тижні «Динамо» впевнено відігралось на власному полі — 4:1. Після цього кияни перемогли румунську «Університатя» (2:2 в Румунії; 3:0 у Києві, де 1 гол забив Дем'яненко), австрійський «Рапід» (4:1 у Відні; 5:1 у Києві), чехословацьку «Дуклу» (3:0 вдома; 1:1 у Празі). На фінал проти мадридського «Атлетіко», де українські спортсмени перемогли 3:0, команду «Динамо» з капітанською пов'язкою вивів саме Анатолій Дем'яненко — один із лідерів українського клубу. Він був капітаном аж до 1990 р. Зігравши на своєму третьому чемпіонаті світу — ЧС в Італії 1990 р., Дем'яненко став лише 4-им радянським футболістом (після Яшина, Безсонова і Дасаєва), якому вдалося подібне. Кар'єру завершував у НДР та Польщі. Останній сезон в якості футболіста — 1992-1993 рр., провів у «Динамо» Київ.

У 1993 р. тренував київський ЦСК ЗСУ та бориспільський «Борисфен». Потім, коли наставником «Динамо» став Йозеф Сабо, то до тренерського штабу запросили і Анатолія Дем'яненка.

У 2005 р. очолив клуб після звільнення Леоніда Буряка. Команда перебувала не в найкращому стані - програвши в 2 кв. раунді Ліги чемпіонів швейцарському «Тюну», «Динамо» вперше

за 9 років не пройшло до групового турніру. Та й в Чемпіонаті України було не солодко - після перших п'яти турів кияни посідали 3 місце. Перші три місяці Анатолій Васильович був виконувачем обов'язків, пізніше Ігор Суркіс затвердив його на посаді. Дем'яненко зумів покращити позицію, проте головної цілі не було досягнуто - у «золотому матчі» «Динамо» програло чемпіонату донецькому «Шахтарю». Той сезон в Україні для Дем'яненка виявився не досить вдалим, хоч кияни виграли Кубок.

Вагіз Хідіятуллін («Спартак» Москва), Сергій Алейников («Динамо» Мінськ), Анатолій Дем'яненко, Олексій Михайліченко, сидять: Василь Рац

Наступний сезон для «біло—синіх» виявився вельми успішним — в Україні команда виграла все: золотий «дубль», тобто перемога у Чемпіонаті і у Кубку України, і Суперкубок України. Єдине, що дещо затьмарило той сезон — провалений сезон у Лізі чемпіонів, де «динамівці» не досягли жодної перемоги, набравши лише 2 очки у групі.

До групового турніру Ліги Чемпіонів «Динамо» пройшло, у 2 кваліфікаційному раунді розгромивши в обох матчах лієпайський «Металург» (4:0 і 4:1), а у 3 кваліфікаційному раунді перемігши сильний турецький «Фенербахче» (нічия 2:2 у Стамбулі і перемога 3:1 у Києві). Груповий етап для киян виявився жахом — 1:4 вдома зі «Стяуа (Бухарест)», 5:1 з мадридським «Реалом», 0:3 вдома з «Олімпік Ліон» після першого кола.

Уже наступний початок сезону кияни почали невдало — незважаючи на перемогу у Суперкубку, у Чемпіонаті на перемогу «Динамо» дочекалось лише у п'ятому турі (7:3 проти львівських

«Карпат»), після чого «біло-сині» все ж вийшли на серію з п'яти перемог. Проте це не допомогло, і вже тоді загрожувала втрата Ліги Чемпіонів на наступний рік.

Анатолій Дем'яненко у 2012

Єдиним пріоритетом стала Ліга чемпіонів УЄФА. «Динамо» впевнено пройшло до групового турніру після перемоги у 3 кваліфікаційному раунді над боснійським «Сараєво» (перемоги 3:0 у Києві і 1:0 у Сараєво), проте поразка 2:0 від італійської «Роми» у першому матчі групового турніру означала звільнення Дем'яненка з посади.

Валерій Гошкодеря, Олександр Заваров, Анатолій Дем'яненко, Олексій Варнавський. Фінал Кубка СРСР 1985 р. Динамо (Київ) – Шахтар
У січні 2008 р. очолив азербайджанський «Нефтчі». 23 серпня 2008 р. звільнений з посади головного тренера «Нефтчі»

за взаємною згодою сторін. У серпні 2010 р. призначений головним тренером узбецького клубу «Насаф» (Карші).

У тому сезоні Дем'яненко з клубом здобув бронзові медалі узбецького чемпіонату. У 2011 р. разом з «Насафом» виграв Кубок АФК — другий за значимістю клубний турнір Азії.

У січні 2012 р. очолив луцьку «Волинь». У тому ж сезоні під його керівництвом луцька команда дійшла до півфіналу кубку України, в якому у драматичному поєдинку з рахунком 4:3 програла донецькому «Шахтарю».

У новому сезоні команда залишилася середняком Прем'єр-ліги, проте з 2013 р. у команді розпочалися фінансові труднощі, через що команда змушена була їздити на виїзні матчі на поїзді і результати волинян значно погіршилися. Після чотирьох поразок поспіль з загальним рахунком 8:0, 26 квітня 2013 р. Дем'яненка було звільнено з посади головного тренера.

ЯК ГРАВЦЯ:

Чемпіон Радянського Союзу: 1980, 1981, 1985, 1986 і 1990;
Кубок Радянського Союзу: 1982, 1985, 1987 та 1990;
Найкращий футболіст УРСР: 1982 і 1985;
Найкращий футболіст Радянського Союзу: 1985; у списку «33 найкращих» — 9 разів (7 разів № 1);
Кубок володарів кубків: 1986.; учасник чемпіонатів світу: 1982, 1986 та 1990;
Віце-чемпіон Європи 1988.

ЯК ТРЕНЕРА:

Чемпіон України: 2007; Кубок України: 2006 і 2007;
Суперкубок України: 2006 та 2007; Кубок АФК: 2011.

Леонід Буряк, Євгеній Леонов, Анатолій Дем'яненко

ДЕРЮГІНА АЛЬБІНА МИКОЛАЇВНА
(народилася 16 березня 1932 р.)

Український тренер з художньої гімнастики.

Працює у СДЮШ олімпійського резерву з художньої гімнастики, старший тренер, директор; головний тренер збірної команди України, член виконкому НОК України.

Освіта: Дніпропетровський технікум фізичної культури; Київський інститут фізичної культури.

Працювала тренером у Київському політехнічному інституті, у ДСС «Спартак». З 1986 р. — президент Федерації художньої гімнастики.

Заслужений тренер України. Заслужений тренер СРСР. Заслужений працівник культури УРСР.

**Дерюгіна Альбіна Миколаївна (16 березня 1932 р., Макіївка)
— український тренер з художньої гімнастики.
Заслужений тренер України. Суддя міжнародної категорії.**

Суддя міжнародної категорії. Заслужений працівник фізичної культури і спорту України.

З цього розпочала своє привітання під час відкриття командного Чемпіонату України з художньої гімнастики Альбіна Дерюгіна.

НАГОРОДИ: Звання «Герой України» з врученням ордена Держави (15 березня 2002) — за визначні особисті заслуги перед Українською державою у розвитку спорту, створення національної школи художньої гімнастики;

Орден «За заслуги» II ст. (16 березня 2012) — за значні особисті заслуги у розвитку вітчизняної художньої гімнастики, утвердження міжнародного спортивного авторитету Української держави, вагомі професійні здобутки; Почесна відзнака Президента України (12 вересня 1995) — за видатні спортивні здобутки, особистий внесок в утвердження авторитету і світового визнання українського спорту;

Ганна Безсонова: «Мені на цій першості після травми важко було показати свій звичний високий рівень. Але Альбіна Миколаївна та Ірина Іванівна Дерюгіни змогли налаштувати мене відповідним чином, і я почувалася досить упевнено»

Орден княгині Ольги III ст. (25 липня 2013); Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (7 вересня 2001); Ордени Трудового Червоного Прапора, «Знак Пошани»; Медалі: «За доблесний труд. На ознаменування 100-річчя з дня народження В.І. Леніна», «В пам'ять 1500-річчя Києва»; Медаль «За підготовку майстрів спорту». Почесна Грамота Президії ВР УРСР. Золотий диплом президента НОК Росії. Знак пошани Київської міськдержадміністрації. Почесна відзнака НОК України.

**ДЕРЮГІНА ІРІНА ІВАНІВНА
(народилася 11 січня 1958 р.)**

Заслужений майстер спорту СРСР (1977) з художньої гімнастики в індивідуальній першості. Єдина радянська гімнастка, яка двічі була абсолютною чемпіонкою світу у 1977 і 1979 рр. Її

мати, Альбіна Миколаївна Дерюгіна, була її тренером. Успіхи Ірини у художній гімнастиці значно вплинули на розвиток цього виду спорту в Україні. Дочка олімпійського чемпіона-п'ятиборця Івана Констянтиновича Дерюгіна і тренера з художньої гімнастики Альбіни Дерюгіної. У 10 років Ірина Дерюгіна вступила до Національної Вищої Балетної Школи. З 1976 - 1980 рр. навчалася у Київському державному інституті фізичної культури.

Ірина Дерюгіна і Іриша Блохіна

Ірина була членом збірної СРСР з художньої гімнастики з 1972 р і до завершення спортивних виступів у 1982 р. У складі команди Ірина Дерюгіна стала одною з найтитулованіших гімнасток СРСР і світу за всю історію художньої гімнастики. Ірина посідала першу сходинку п'єдесталу пошани на всіх визначних змаганнях того часу: починаючи з Чемпіонатів і Кубків СРСР і закінчуючи Чемпіонатами Європи та світу (1977 р., 1979 р.).

Ірина стала також 4-разовою володаркою Кубка Інтербачення, одного з найпрестижніших змагань 1980-х рр.

Після завершення спортивної кар'єри її призначили тренером Національної збірної України з художньої гімнастики разом з Альбіною Дерюгіною. Їх творчий дует виховав і відкрив світові таких чудових гімнасток як Олександра Тимошенко, Оксана Скалдїна, Тетяна Попова, Тамара Єрофєєва, Ганна Безсонова, Наталія Годунко та Катерина Серебрянська. Серед них — 2 олімпійські чемпіонки, 1 призерка Олімпійських ігор, 11 чемпіонок світу, 30 призерок Чемпіонатів світу. На головних міжнародних турнірах останнього двадцятиріччя вихованці Ірини Дерюгіної завоювали більше 120 золотих, 30 срібних і 30 бронзових медалей.

Весілля Ірини Дерюгіної і Олега Блохіна обговорював весь СРСР

З 1985 р. — суддя міжнародної категорії Міжнародної федерації гімнастики (FIG). З 1988 - 1992 рр. - член технічного комітету FIG. Віце-президент Федерації художньої гімнастики України (президент — Альбіна Дерюгіна).

Маленька Іринка взяла все краще від своїх знаменитих батьків

Ірина Дерюгіна також є організаторкою і авторкою ідеї проведення у Києві щорічного міжнародного турніру з художньої гімнастики «Кубок Дерюгіної», згодом Гран-Прі «Кубок Дерюгіної-Нафтогаз».

Ірина Дерюгіна була заміжня за Олегом Блохіним (наразі розлучені). У них є дочка Ірина (нар. 1983 р.)

СПОРТИВНІ ДОСЯГНЕННЯ:

- 1975–1979 рр. Чемпіонати СРСР 1975–1979 (1 місце — абсолютна першість, 1 місце — 4 фінали в окремих видах)
- 1975–1979 рр. Кубки СРСР 1975–1979 (1 місце — абсолютна першість, 1 місце — 4 фінали в окремих видах)
- 1976 р. Чемпіонат Європи, Австрія (золота медаль)
- 1977 р. Чемпіонат світу, Швейцарія (1 місце — абсолютна першість, 1 золота і 2 срібних медалі в фіналах у окремих видах)
- 1978 р. Чемпіонат Європи, Іспанія (2 місце — абсолютна першість)
- 1979 р. Чемпіонат світу, Великобританія (1 місце — абсолютна першість, 1 золота, срібна і бронзова медаль у фіналах в окремих видах)
- 1979 р. Спартакіада Народів СРСР (1 місце — абсолютна першість).

ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ: Орден «За заслуги» III ст. (25 липня 2013)

ДЖИГАЛОВА ЛЮДМИЛА СТАНІСЛАВІВНА
(народилася 22 січня 1962 р.)

Українська легкоатлетка (біг). Майстер спорту (1984 р.), Майстер спорту міжнародного класу (1986 р.), Заслужений мастер спорта СРСР (1988 р.).

Народилася у м. Котовськ, Одеської області. Закінчила Харківський інститут фізичної культури (1996 р.).

Від 1995 р. викладає у Харківській школі вищої спортивної майстерності; за сумісництвом від 2006 р. – у Харківській академії фізичної культури.

Чемпіонка XXV Олімпійських ігор (Барселона, 1992 р.) в естафеті 4 x 400 м.

Чемпіонка світу (Токіо, 1991 р.);

срібна призерка Кубка (Берлін, 1989 р.) та чемпіонату (Париж, 1991 р.) Європи,

бронзова призерка Кубків світу (Барселона, 1989 р.; Югославія, 1999 р.),

переможниця Ігор доброї волі (Москва, 1996 р.),

срібна (Заґреб, 1987 р.) та бронзова (м. Дуйсбург, Німеччина, 1989 р.)

призерка в естафеті 4 x 400 м Всесвітньої універсиади.

12-разова чемпіонка СРСР та неодноразова чемпіонка України.

Виступала у складі команди спортивного товариства «Спартак» (1983–1999 рр.). Тренери – В. Леонов, П. Іванов.

НАГОРОДИ: Орден княгині Ольги 3-го ступеня (2002 р.).

ДЖИМА ЮЛІЯ ВАЛЕНТИНІВНА
(народилася 19 вересня 1990 р.)

Українська біатлоністка, чемпіонка Олімпійських ігор у Сочі, срібна призерка чемпіонату світу, переможниця та призерка етапів кубка світу з біатлону, триразова чемпіонка Європи в естафеті, призерка Кубка Європи з біатлону.

Заслужений майстер спорту України. Батько спортсменки — Валентин Джима, колишній біатлоніст, учасник Олімпійських ігор в Ліллекхаммері.

Юлія — студентка факультету іноземної філології та соціальних комунікацій Сумського державного університету.

Незаміжня. Хобі малювання, музика.

НАГОРОДИ: Орден «За заслуги» III ст. (23 серпня 2014 р.)

Рік	Місце проведення	Інд	Спр	Пр	МС	Ест	ЗМ
2014	 Сочі, Росія	7	2	NS	3	1	

Виступи на чемпіонатах світу:

Рік	Місце проведення	Інд	Спр	Пр	МС	Ест	ЗМ
2012	 Рупольдінг, Німеччина	—	9	8	—	—	—
2013	 Нове Место-на-Мораві, Чехія	3	—	—	—	2	9
2015	 Контіолагті, Фінляндія	8	—	—	—	6	1

Виступи на чемпіонатах Європи:

Рік	Місце проведення	Інд	Спр	Пр	Ест	ЗМ
2010	 Отепя, Естонія	9	22	14	—	7
2011	 Ріднау-Валь-Ріданна, Італія	30	19	4	1	—
2012	 Брезно-Осрбліє, Словаччина	15	25	8	1	—
2013	 Бансько, Болгарія	DNS	2	8	3	—

2015	— Отепя, Естонія	9	10	5	1	—
------	---------------------	---	----	---	---	---

ДЗИНЗИРУК СЕРГІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ
(народився 1 березня 1976 р.)

Український боксер у першій середній вазі (до 69,855 кг), представляє німецький клуб «Юніверсіум». Чемпіон Європи, срібний призер чемпіонату світу серед любителів 1997 р., чемпіон світу за версією WBO з 2005 - 2011 рр.

Народився 1 березня 1976 р. у Криму. У 1983 р. переїхав з батьками у Калинівку Броварського району. З першого класу почав заняття боксом, його тренером був Леонід Коварський. З метою вдосконалення спортивної майстерності у 1989 р. вступив до Броварського училища олімпійського резерву, де тренувався під керівництвом Олександра Поліщука.

Упродовж 1995-1998 рр. навчався у Переяслав-Хмельницькому педагогічному інституті на факультеті фізичного виховання, отримав диплом тренера-вчителя фізичної культури. За успішні виступи на чемпіонаті світу, примноження слави Броварщини за кордоном у грудні 2005 р. Сергію Дзинзируку рішенням Броварської районної ради присвоєно звання «Почесний громадянин Броварського району».

Сергій Дзинзирук одружений, має двоє дітей. Разом із сім'єю проживає у Броварах.

Перший офіційний виступ на ринзі за межами Київщини відбувся у 1986 р. у Керчі, де він виборов перемогу у юнацькій першості України.

Загалом від 1986 - 1998 р. провів 258 боїв, в яких одержав 250 перемог.

У 1996 р. здобув 3-є місце у напівсередній ваговій категорії на чемпіонаті Європи у Вейлі, Данія.

РЕЗУЛЬТАТИ: Переміг Нейла Гоуга (Ірландія) за очками.

Переміг Паскуале Боуннано (Італія) за очками.

Переміг Хусейна Байрама (Франція) за очками.

Програв Хасану Алю (Данія) за очками.

У 1996 р. представляв Україну у напівсередній ваговій категорії на Олімпійських Іграх в Атланті.

РЕЗУЛЬТАТИ: Переміг Паркпума Янгпонака (Тайланд) за очками (20-10).

Програв Хасану Алю (Данія) за очками (4-10).

У 1997 р. здобув 2-ге місце у напівсередній ваговій категорії на чемпіонаті світу у Будапешті, Угорщина.

РЕЗУЛЬТАТИ: Переміг Андерса Стіва (Норвегія) за очками.

Переміг Энріко Томанна (Німеччина) ТКО у 3-му раунді.

Переміг Велічанна Герейчанова (Словаччина) за очками.

Переміг Маріана Сіміона (Румунія) за очками.

Програв Олегу Саїтову (Росія) за очками.

У 1998 р. здобув 2-ге місце в напівсередній ваговій категорії на чемпіонаті Європи в Мінську, Білорусь.

РЕЗУЛЬТАТИ: Переміг Маріуша Сендровскі (Польща) за очками.

Переміг Віталія Грушака (Словаччина) за очками.

Переміг Вадіма Мезга (Білорусь) за очками.

Програв Олегу Саїтову (Росія) за очками.

У 1998 р. змагався на Іграх доброї волі у Нью-Йорку, США.

РЕЗУЛЬТАТИ: Програв Ларрі Мослі (США) за очками.

ПРОФЕСІЙНА КАР'ЄРА: На професійному ринзі дебютував 22 січня 1999 р. у Варшаві, Польща, проти алжирського боксера Рамдане Куане. На початку кар'єри проводив поєдинки переважно у Великобританії і Польщі.

У грудні 1999 р. у своєму шостому поєдинку на професійному ринзі переміг за очками непереможного американського боксера Леона Персона (6-0-1). У 2001 р., окрім поєдинків у Польщі, провів бої у Казахстані і Україні.

У 2002 р. боксер підписав контракт з німецьким клубом «Universum Vox Promotions», де тренуються найкращі боксери Європи. У травні 2003 р. у Німеччині нокаутував у 2-му раунді аргентинця Марсело Алехандро Родрігеса (23-6) і завоював титул інтерконтинентального чемпіона світу по версії WBO, у супер-напівсередній вазі. 7 липня 2004 р., у 3-му раунді нокаутував француза Мамаду Тіама (41-3), і завоював титул чемпіона Європи по версії EBU. У кінці року захистив титул проти Хусейна Абрама (17-1), нокаутом у 11-му раунді. У грудні 2005 р., Сергій переміг Даніеля Сантоса, і став новим чемпіоном світу по версії WBO у

другій напівсередній вазі. У 8-му раунді Сергій послав костариканця на канвас, але чемпіон зміг піднятися. За підсумками 12 раундів всі судді віддали перевагу непереможному українцю з рахунком (115-112). 27 травня 2006 р. Дзиндзирук переміг за очками аргентинця, Себастьяна Андерсу Луяна (25-3-2). У другому захисті титулу Сергій переміг за очками боксера з Росії, Алісултана Нагірбекова (15-1). 19 травня 2007 р. нокаутував у 11-му раунді непереможного бразильця, Карлоса Наскімента (16-0).

У квітні 2008 р. рішенням більшості суддів переміг чеха, Лукаша Конечни. 1 листопада 2008 р. у п'ятій захисті титула вийшов на ринг з молодим колумбійським боксером, Хоелем Хуліо (34-1). Дзиндзирук переміг за очками з суттєвою перевагою.

Дзиндзирук півтора року не виходив на ринг і у травні 2010 р. відправився у США і вийшов на ринг проти экс-чемпіона світу по кікбоксу, австралійця, Деніеля Доусона. Сергій Дзиндзирук контролював весь поєдинок і у кінці десятого раунду почав добивати австралійця і рефері зафіксував перемогу технічним нокаутом.

Серхіо Мартінес — Сергій Дзиндзирук. Будучи непереможним боксером, Дзиндзирук вийшов на ринг з дуже відомим і досвідченим аргентинцем Серхіо Мартінесом за вакантний пояс WBC і TheRing, у середній вазі. Оскільки поєдинок проходив в іншій ваговій категорії, пояс WBO у другій напівсередній вазі залишився за Сергієм. У березні 2011 р. відбувся поєдинок. Позиційний бій почався з протистояння джебів. Сергій був акуратніше, але Мартінес – більш різноманітніше і активніше з іншими ударами. «Зажатість» Дзиндзирука і його дії в атаці привели до того, що майже всі раунди записав собі в актив аргентинець. У 4-му раунді Сергію відрахували флеш-нокдаун, у кінці 5-го – вже серйозний нокдаун. Дзиндзирук відновився у 6-му раунді вирвав його за рахунок класної роботи на контратаках, а у 7-му трохи «посік» Мартінеса над лівим оком. Протягом одної хвилини у 8-му раунді Серхіо тричі відправляв Дзиндзирука на настіл рингу ударами зліва. Після третього нокдауна рефері зупинив бій, не починаючи відліку. У жовтні 2011 р., Дзиндзирук бул позбавлений титулу за довге непроводження його захистів. Основною причиною були проблеми промоутерської компанії Universum, під егідою якої виступав Дзиндзирук.

ПОВЕРНЕННЯ: Після півторарічної паузи заключив контракт на бій з непереможним пуерто-ріканцем Джонатаном Гонсалесом (15-0). Бій відбувся 1 вересня 2012 р. і завершився нічийним

результатом. 25 січня 2013 р. Дзиндзирук вийшов на ринг з володарем інтерконтинентального титулу NABO, Брайаном Верою (21-6). У першому раунді Вера відправив Дзиндзирука у легкий флеш нокдаун, ситуація стала мінятися, але Дзиндзирук пропускав більшість потужних атак Вери. У дев'ятому раунді Сергій перехопив ініціативу, але у десятому раунді Брайан нокаутував Сергія Дзиндзирука.

**ДЗЮБА ВАСИЛЬ МИКОЛАЙОВИЧ
(6 січня 1899 – березень 1945 рр.)**

У 1899 р. у селі Тарнава, у родині селянина Миколи Дзюби народилася п'ята дитина. Ні батько, ні мати не виділялися ні зростом, ні силою. А от Василя у 17 років раптом погнало і вгору, і вширину. За рік парубок уже мав зріст 2 метри 32 сантиметри і вагу 195 кілограмів. «До сімнадцяти років, - писала 1926 р. уманська газета «Селянська правда», - Василь був звичайним хлопцем і господарював нарівні зі своїми братами і сестрами. Коли ж йому пішло на вісімнадцятий рік, Василь почав рости й досяг величезного зросту. Тепер, двадцяти п'яти років, В. Дзюба має три аршини й чотири вершки зросту, важить одинадцять пудів і сімнадцять фунтів. Крім цього, має величезну силу: ламає кінські підкови, піднімає сам найтяжче піаніно».

Сам Іван Піддубний вважав борця найсильнішою людиною світу і шкодував, що Дзюба пізно прийшов у спорт і що не зовсім щасливо склалася його доля. З часом це ім'я призабулося, хоча на думку земляків, несправедливо.

Старожили Тарнави переповідають історії та цілі легенди про надприродну силу свого земляка. Якось мати послала сина запрягти коней та перевезти ближче до оселі коноплі, що сушилися на березі річки. Якраз на дощ збиралося. Василь звично хитнув головою на знак згоди. Через деякий час мати

визирнула у вікно, а там – вже височить акуратний стіжок. Тим часом під гору суне ще одна хура з коноплями. Та тільки коней не видно – вони спокійно пасуться у лузі. Мати сплеснула в долоні та накинулась на сина з докорами, мовляв, чого ж коней не запряг? А той ніяково виправдовується: «Я ж бо, мамо, швидше ці коноплі перенесу. Та й коней шкода. Потомилися».

Якогось разу Василь з батьком рубали старі верби над річкою. З півдесятка звалили – старезних, дуплистих. Батько пішов по коней та сусідів гукнути, щоб підсобили. Василь чекав-чекав і взявся за роботу сам. А тут вже й батько нагодився: привів буланых на повідку, за ними – троє сусідів. Яким же було їхнє здивування, коли біля повітки угледіли всі до єдиної верби, а поруч – розпашілого Василя.

Одного разу до Тарнави прибилися мандрівні артисти. У них був ведмідь і на неодноразові прохання гостей парубок погодився боротися з ним. Навіть ведмідь, очевидно, не передбачав такої ситуації, коли після коротких сутичок два рази опинився на землі. Третя спроба не вийшла, бо розлючений звір мало не роздер переможця, нехтуючи вже всякими правилами боротьби.

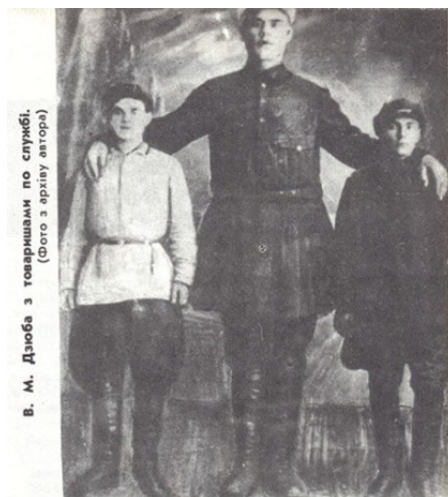
Поворотною у житті хлопця стала зустріч з Григорієм Івановичем Котовським. Перебуваючи у справах у селах Уманської округи, Котовський звернув увагу на не зовсім звичну сценку: двоє орали ниву, молодший ішов в упряжі, старший за плугом.

- Наймит? - запитав Котовський.

- Син.

- Замість коня? - повів бровою Григорій Іванович.

- А що нам робити, - забідкався батько, бідні ми. А хлопцеві це як забава.

В. М. Дзюба з товаришами по службі.
(Фото з архіву автора)

Котовський сам був сильною людиною і хлопець йому відразу сподобався. З батьківської згоди Григорій Іванович забрав Василя з собою до Умані. Там на той час вже діяла окружна рада фізичної культури і спорту, з ініціативи Котовського у місті ширився фізкультурний рух.

Дзюбу направили червоноармійцем місцевої команди Уманського окрвійськомату. Тут, правда, трапився невеличкий конфуз. Уявіть собі, як одягти та прогудувати на армійський пайок такого бійця: зріст - 2 метри 31 сантиметр, вага - 190 кілограмів, а обмундирування... «Таких розмірів в армії не буває», - розвів руками старшина. Але нічого не вдієш - за бійця клопотав сам Котовський. Пошили Василеві форму, дали подвійний пайок - від окрвійськомату і від кавалерійського корпусу. За сприяння Котовського і з урахуванням особи, – поставлений на спеціальне продовольче забезпечення (його сніданок складався із 30-ти яєць і селянської буханки хліба). Після демобілізації Василь служив у міліції.

У 1924 р. батько з мамою Марією Пилипівною побралися, – розповідає син богатиря Микола Дзюба. – Ще раніше до мами залицявся односельчанин Кирило. Якось хлопці зустрілися біля її хати. Батько з ним привітався і міцно потис руку. Кирило поглянув на батька і сказав: «Я все зрозумів». Після того випадку Кирило й близько до маминої хати не підходив. А взагалі тато ніколи не хизувався своєю силою, пам'ятаю його добрим і спокійним.

Маючи богатирську статуру та силу, жив би Василь Миколайович звичайним сільським життям, аби не випадок долі. У 1924 р. Василь у службових справах поїхав до Києва. І не стримався від спокуси подивитися на відомих французьких борців, які виступали в цирку. Купив квиток, зручно вмовстився на своєму місці. Коли почалася програма, позаду почулися невдоволені голоси глядачів: «Чоловіче, сядь, бо через тебе нічого не видно».

– А я й так сиджу, – зніяковіло озвався Дзюба, який соромився свого височенного зросту.

Саме у цей час суддя викликав охочих поборотися з всесвітньо відомим французьким борцем. Дзюба погодився. Зняв піджак, сорочку, вийшов на арену. Зал підбадьорливо озвався оплесками. Французький атлет одразу кинувся в атаку, але Дзюба, на великий подив публіки та судді, обхопив француза своїми міцними руками, відірвав від килима, підійняв над головою і впав разом з ним, притиснувши його обома лопатками до підлоги.

Цей випадок докорінно змінив життя Василя Дзюби. Після вистави йому запропонували стати цирковим борцем.

Відтоді впродовж 15-ти років борець Василь Дзюба з успіхом виступав на аренах Києва, Свердловська, Казані, Орла, Брянська, Житомира та інших міст України та Росії, гастролював у Казахстані, готувався до поїздки за кордон. Але на заваді стала війна. Був Василь Дзюба і кіноактором.

**Ось так афішували виступи Дзюби у 20-30 роках.
Фото автора з архіву районного краєзнавчого музею**

У 1936 р. борця запросили взяти участь у зйомках фільму «Острів скарбів», де він зіграв роль пірата.

– Батько досить рідко був удома, – пригадує Микола Васильович. – Іноді приїздив з друзями та колегами. У нас гостювали ліліпути, батьків друг – факір Сулима. Якось був навіть гіпнотизер.

Він навів нашої родичці, що у хаті повно води і плавають гуси. Пам'ятаю, як ми реготали з бідолашної жінки, коли вона, піднявши спідницю, обминала воду, якої не було.

Сам чи разом з друзями, Дзюба безкоштовно виступав у селах нашого повіту.

Жителі Умані подарували йому різьблену палицю, з якою богатир ніколи не розлучався. Зараз вона зберігається у Монастирищенському краєзнавчому музеї. Туди ж діти Василя Дзюби передали також батькову каракулеву шапку 64-го розміру та обручку (діаметром 3,5 см).

Нинішнього року Василю Дзюбі з Тарнави, що на Черкащині, виповнилося б 117 років. На арені тарнавського богатиря ніхто не міг побороти.

При його богатирському здоров'ї, розповідають у селі, він міг би дожити до цієї дати.

Та травма вкоротила віку. Біда сталася влітку 1938 р. під час виконання коронного номера циркової програми. Як і завжди, на груди велетня поклали кам'яну плиту, і двоє асистентів взяли у руки молоти, зображуючи ковалів, які клепають підкову. Але один із них схибив, і важкий молот влучив Дзюбі по ребрах. Тож блискуча циркова кар'єра раптово обірвалася

Наприкінці 1930 рр. Дзюба повернувся у рідне село, довго хворів. Влаштувався працювати сторожем у радгосп.

Під час окупації німці з повагою ставилися до українця-велетня. Якось до хати зайшли німецькі солдати і скомандували всім встати. Та коли Дзюба піднявся на повний зріст, вони зникли. Згодом усе окупаційне начальство побувало у Тарнаві, всім кортіло сфотографуватися з богатирем.

Лише кілька місяців не дожив Василь Дзюба до Перемоги. У березні 1945 р. його не стало.

Похований Другий Піддубний, як про нього говорили у 20–30-х роках минулого століття, на сільському кладовищі в Тарнаві.

Після смерті Дзюби з однієї пари його чобіт пошили 4 дорослих і одну дитячу.

У селі живуть діти Василя Дзюби – доньки Зінаїда та Ксенія, син Микола. Славний рід Дзюбів нараховує 6 онуків та 8 правнуків. На жаль, ніхто з нащадків не успадкував Дзюбиної сили та богатирського зросту. (Із матеріалів **Світлани ДРАЧУК**).

ДОБРИНСЬКА НАТАЛЯ ВОЛОДИМИРІВНА
(народилася 29 травня 1982 р.)

Українська спортсменка. Представляє у легкій атлетиці (багатоборство), олімпійська чемпіонка. Майстер спорту міжнародного класу з багатоборства. Заслужений майстер спорту України (2008 р.).

Народилася у селі Якушинці, Вінницька область. Закінчила Інститут фізичного виховання і спорту Вінницького педагогічного університету. Навчається на факультеті міжнародних відносин Закарпатського державного університету.

Дід Мацевич Аполлінарій Федотович (1926–1996 рр.) — відомий український письменник.

Добринська завоювала золоту олімпійську медаль на Олімпіаді у Пекіні у 2008 р. На попередній Олімпіаді в Афінах у 2004 р. посіла восьме місце.

4 жовтня 2008 р. вийшла заміж за свого тренера Дмитра Полякова. У березні 2012 р. він помер від онкологічного захворювання. 1 червня 2014 р. вийшла заміж за Костянтина Євтушенко.

НАГОРОДИ: Орден «За заслуги» III ст. (4 вересня 2008) — за досягнення високих спортивних результатів на XXIX літніх Олімпійських іграх в Пекіні (Китайська Народна Республіка), виявлені мужність, самовідданість та волю до перемоги, піднесення міжнародного авторитету України.

Орден княгині Ольги III ст. (22 жовтня 2013) — за значні особисті заслуги у розвитку вітчизняної легкої атлетики, утвердження міжнародного спортивного авторитету Української держави.

ДУБІНСЬКИЙ ЕДУАРД ІСААКОВИЧ
(6 квітня 1935 — 11 травня 1969 рр.)

Український радянський футболіст. Заслужений майстер спорту (1969 р.). У складі збірної СРСР брав участь у чемпіонаті світу 1962 р. та чемпіонаті Європи 1964 р.

Вихованець харківського футболу. Грав за клуби: - 1952–1954 рр. — Локомотив (Харків), - 1955–1956 рр. — ОБО (Київ), - 1956 — ОБО (Свердловськ), - 1957–1964 рр. - ЦСКА Москва, - 1964–1965 рр. — ЮГВ, - 1966–1967 рр. — СКА (Одеса).

У грі чемпіонату світу зі збіркою Югославії отримав важкий перелом ноги, після чого був відправлений у госпіталь, пізніше був кілька разів прооперований. Подолавши подальшу тяжку хворобу зміг повернутися у великий футбол, проте у 1969 р. помер від саркоми, що розвилася внаслідок травми.

ДОСЯГНЕННЯ: Як гравця національної збірної СРСР: Чемпіонат Європи — срібний призер 1964 р.,

Чемпіонат світу 1962 р. — Учасник.

Бронзовий призер чемпіонату СРСР 1958 р.

У списках 33 найкращих футболістів сезону у СРСР: № 1 (3) - 1961 р., 1962 р., 1963 р.

ДУМАНСЬКИЙ ЯРОСЛАВ МИРОСЛАВОВИЧ (народився 4 серпня 1959 р.)

Колишній радянський футболіст, півзахисник. Майстер спорту (1978 р.), майстер спорту міжнародного класу (1980 р.).

Народився у Станіславі (нині — Івано-Франківськ) у сім'ї футболіста Мирослава Думанського, що на той час виступав у складі місцевого «Спартака». Футбольну естафету від батька підхопив Ярослав, який у дитинстві займався багатьма видами спорту. Особливо хлопець любив футбол та хокей і якийсь час

навіть вагався, якому з цих захоплень віддати перевагу. Рішення було прийнято у 13 років, коли Думанський-молодший серйозно почав займатися футболом у ДЮСШ у групі тренера Юрія Шайкіна.

А вже у 17 років Ярослав став гравцем команди майстрів Івано-франківського «Спартака», який змагався у першій союзній лізі. Але за команду з рідного міста Думанський провів лише один матч. Наступний рік Ярослав розпочав вже захищаючи кольори львівських «Карпат». На адаптацію у новому колективі у молодого півзахисника пішов лише один сезон, після чого він міцно забронював за собою місце у складі «зелено-білих», разом з якими досяг значних висот, одержавши перемогу у змаганнях першої ліги чемпіонату СРСР.

У складі радянської збірної ставав бронзовим призером (1977 р.) та переможцем (1978 р.) першості Європи серед юніорів, срібним призером молодіжного чемпіонату світу у Японії (1979 р.), переможцем молодіжного чемпіонату Європи (1980 р.).

По ходу сезону 1981 р. перейшов до київського «Динамо», одразу ставши чемпіоном Радянського Союзу у складі киян. Наступний сезон був найвдалішим для Ярослава в індивідуальному плані, проте кияни так і не змогли покласти у Кубок СРСР золоті медалі, задовольнившись лише сріблом.

Після цього Думанський все рідше почав з'являтися у футболці київського клубу, а у 1985 р. взагалі перебрався до іншого «Динамо» — московського. Однак, провівши у столиці СРСР лише один матч, опинився у харківському «Металісті». Проте, на цьому футбольна подорож Ярослава не скінчилася. Наступний сезон він розпочав у рідному місті, перейшовши до місцевого «Прикарпаття».

Досвідчений півзахисник одразу став лідером івано-франківського клубу, демонструючи доволі непогану як для гравця середини поля, результативність. По закінченні четвертого сезону у складі «Прикарпаття» Думанський прийняв рішення завершити кар'єру гравця.

Після завершення активних виступів певний час працював у тисменицькому «Хутровику», встигнувши вивести команду до аматорського чемпіонату України.

Брав участь у матчах серед ветеранів, був удостоєний звання найкращого півзахисника турніру пам'яті Мирослава Думанського у 1999 р. Також відомий за роботою у дитячо-юнацькій футбольній школі імені свого батька.

КОМАНДНІ ТРОФЕЇ:

Бронзовий призер юніорського чемпіонату Європи (1977 р.);

Переможець юніорського чемпіонату Європи (1978 р.);
Срібний призер молодіжного чемпіонату світу (1979 р.);
Переможць першої ліги чемпіонату СРСР (1979 р.);
Переможець молодіжного чемпіонату Європи (1980 р.);
Чемпіон СРСР (1981 р.);
Срібний призер чемпіонату СРСР (1982 р.);
Володар Кубка СРСР (1982 р.);
Бронзовий призер шостої зони другої ліги чемпіонату СРСР (1987 р.).

ІНДИВІДУАЛЬНІ ДОСЯГНЕННЯ: МС (1978 р.); МСМК (1980 р.).

ЄВТУШЕНКО ВАДИМ АНАТОЛІЙОВИЧ (народився 1 січня 1958 р.)

Український футболіст (півзахисник), тренер. Заслужений майстер спорту СРСР (1986 р.). Вихованець кіровоградського футболу. Перший тренер — О. О. Нужний.

Народився у місті П'ятихатки Дніпропетровської області.

Працював асистентом головного тренера національної футбольної збірної України.

Відзначившись у сезоні 1979 р. у команді другої ліги «Зірці» (Кіровоград), де він став одним із найкращих бомбардирів (забив 11 голів), він попав у поле зору селекціонерів гранда чемпіонату СРСР «Динамо» (Київ). Перейшовши до киян, Євтушенко став одним з головних акторів знаменитого ансамблю Валерія Лобановського початку та середини 80-х минулого сторіччя. Невеликий спад був у кінці його кар'єри у СРСР, коли він захищав кольори «Дніпра».

У кінці 80-х рр. Вадим Євтушенко переїхав до Швеції, у славнозвісний стокгольмський АІК. У цьому клубі він став

справжньою зіркою й пережив другу молодість. Він єдиний з футболістів колишнього СРСР, що підняв планку до небес у цій скандинавській країні. Його персоною зацікавився навіть шведський Король, який надав (видав відповідний Указ) Вадимові пільгу щодо можливості грати без квоти легіонера, тобто на рівні місцевих гравців. Цей випадок багатобічно ілюструє кар'єру видатного футболіста у Швеції загалом.

ДОСЯГНЕННЯ: Володар Кубка Кубків УЄФА: 1986 р;
П'ятиразовий чемпіон СРСР: 1980, 1981, 1985, 1986, 1988;
Триразовий володар Кубка СРСР: 1982 р., 1985 р., 1987 р;
Чемпіон Швеції: 1992 р;
Володар Кубку Швеції: 1992 р.;
Учасник чемпіонату світу 1986 р.;
Член Клубу бомбардирів Олега Блохіна — 119 голів.

ЄЛІСЄЄВ ЮРІЙ КОСТЯНТИНОВИЧ (народився 26 вересня 1949 р.)

Український радянський футболіст, український тренер.
Майстер спорту СРСР (1971 р.). Майстер спорту СРСР міжнародного класу. Бронзовий призер літніх Олімпійських ігр 1972 р. у Мюнхені.

Народився у місті Свердловськ, Луганська область, Українська РСР.

За одними даними, у 1969 р., будучи гравцем свердловського «Шахтаря», зіграв один тайм у товариському матчі за Ворошиловградську «Зорю». За іншими — у «Зорю» прийшов у 1971 р. з московського «Локомотива» через «Локомотив» з Калуги. За «Зорю» у вищій лізі чемпіонату СРСР відіграв 8 сезонів, у 1972 р. став чемпіоном СРСР.

Провів 4 матчі у Кубку чемпіонів у 1973 р. Через розбіжності з головним тренером команди Йозефом Сабо перейшов у куйбишевську «Крила Рад», за який грав у 1978–1979 рр.

У 1979 р. виїхав у НДР, виступав за німецький футбольний клуб Бабельсберг; клуби з Хеннігсдорфа та Мерзебурга.

У 1972 р. зіграв 7 матчів і забив 2 голи у складі збірної СРСР. На Олімпійських іграх 1972 р. зіграв 3 матчі і забив один м'яч за олімпійську збірну (матч зі збірою Марокко). Бронзовий призер Олімпійських ігор.

Після закінчення кар'єри гравця, працював директором спорткомплексу при заводі імені Якубовського, директором спортшколи «Юність», тренером «Зорі».

У 2000–2002 рр. був головним тренером «Зорі». Працює тренером-інструктором у Луганському обласному вищому училищі фізичної культури.

ДОСЯГНЕННЯ: Чемпіон СРСР 1972 р.; Бронзовий призер Олімпійських ігор 1972 р.

ЄРОХІН ВОЛОДИМІР МИКІТОВИЧ
(10 квітня 1930 — 6 жовтня 1996 рр.)

Колишній радянський футболіст, захисник. Брав участь у чемпіонаті Світу (1958 р.). Майстер спорту (1959 р.).

Володимир Єрохін народився у Москві. За час строкової служби у Збройних Силах СРСР встиг пограти у декількох командах, останньою з яких було мукачівське «Динамо», з якого він і перейшов до іншого динамівського клубу — з Києва. Перші сезони виступав переважно за дубль, лише у 1955 р. отримав більш-менш стабільну ігрову практику. Постійно прогресуючи,

Єрохін з кожним сезоном крок за кроком відвойовув звання основного гравця і врешті-решт у 1958 р. його, на той час вже основного захисника київського «Динамо», запросили до складу збірної Радянського Союзу на Чемпіонат Світу, що проходив у Швеції. На полі Володимир так і не з'явився, проте, безумовно, навіть поява у заявці була великим успіхом для 28-річного захисника. Той чемпіонат був багатий на зіркові імена: Жюст Фонтен, Пеле, Гаррінча, Лев Яшин та інші залишили свій слід на полях Скандинавії.

У 1959 р. він був удостоєний почесного звання «Майстер спорту» і у цьому ж році забив єдиний м'яч у «Динамо» за усю кар'єру (не рахуючи гола у власні ворота наступного сезону).

Проте вінцем виступів Єрохіна у київському клубі став 1961 р., коли динамівці вперше в історії завоювали золоті медалі чемпіонату СРСР. Після цієї визначної події захисник-ветеран залишив клуб та перейшов у тернопільський «Авангард», що на той час виступав у другій лізі. Відігравши за «Авангард» три сезони, Володимир Єрохін вирішив повісити бутси на цвях.

З 1991 р. і аж до самої смерті працював адміністратором команди ветеранів київського «Динамо». 6 жовтня 1996 р. Володимира Микитовича не стало.

ДОСЯГНЕННЯ: Чемпіон СРСР (1961 р.) Срібний призер чемпіонату СРСР (1960 р.)

8 травня 2012 р., о 17.00 на стадіоні «Дніпровець-ДВРЗ», (вул. Алма-Атинська, 60), відбулася товариська зустріч з футболу між командами ветеранів «Динамо» (Київ) та «Локомотив» (ДВРЗ). Такі зустрічі на зеленому полі стали уже традиційними. Вони присвячені Дню вшанування пам'яті футболіста В. М. Єрохіна та тренера О. С. Царенка. На фото - одна з попередніх зустрічей на стадіоні «Дніпровець».

На передньому плані в центрі - футболісти команди ветеранів кийвського «Динамо» Олег Саленко, А. Баль та В. Безсонов.

До речі, на стадіоні ДВРЗ у свій час тренувались Володимир Мунтян, Анатолій Дем'яненко та Олексій Михайличенко.

**Володимир Микитович Єрохін
(на фото - в центрі, або четвертий справа)**

Ветерани часто згадують той факт із спортивної біографії Єрохіна, коли у 1958 р. його, на той час основного захисника кийвського «Динамо», запросили до збірної СРСР, яка вперше брала участь у чемпіонаті світу, що проходив у Швеції. Крім Єрохіна, з українських команд було запрошено також його одноклубника Юрія Войнова та вихованця криворізького футболу Володимира Маслаченка - голкіпера «Локомотива». Чемпіоном світу з футболу тоді вперше стала збірна Бразилії, ось її склад: Жільмар, Джалма Сантос, Белліні (к), Орландо, Нільтон Сантос, Зіто, Діді, Гаррінча, Вава, Пеле, Загало.

ЖАБОТИНСЬКИЙ ЛЕОНІД ІВАНОВИЧ
(28 січня 1938 — 14 січня 2016 рр.)

Радянський і український спортсмен, важкоатлет, дворазовий абсолютний олімпійський чемпіон з важкої атлетики в суперважкій ваговій категорії (1964 р., 1968 р.), чотириразовий чемпіон світу (1964—1966 рр., 1968 р.) і дворазовий чемпіон Європи (1966 р., 1968 р.), неодноразовий рекордсмен світу (1963—1974 рр.).

П'ятиразовий чемпіон СРСР, прапороносець команди СРСР на відкритті Олімпійських Ігор 1968 р. та закритті Олімпійських Ігор 1964 р. і 1968 р.

Автор книги «Сталь і серце». За спортивну кар'єру встановив 17 світових рекордів.

Леонід Жаботинський народився у Краснопіллі Сумської області.

Довгий час жив у Запоріжжі і називав його своїм рідним містом. До важкої атлетики Л. Жаботинський прийшов з легкої атлетики (штовхання ядра).

5 серпня 1962 р. на змаганнях VIII всесвітнього фестивалю молоді й студентів у Хельсінкі Жаботинський переміг у важкій вазі, піднявши у сумі 480 кг.

2 серпня 1963 р. на Спартакіаді народів СРСР український важкоатлет Л. Жаботинський встановив світовий рекорд, піднявши у ривку 165 кг.

24 березня 1964 р. на змаганнях у Москві встановив світовий рекорд у ривку, показавши результат 168,5 кг, та поштовху – 213 кг; встановив рекорд світу у класичному триборстві, показавши результат 560 кг.

20 жовтня у Токіо (Японія) на олімпійських змаганнях Жаботинський завоював золоту медаль серед важкоатлетів з результатом 572,5 кг та встановив новий світовий рекорд у поштовху штанги, показавши результат 217,5 кг.

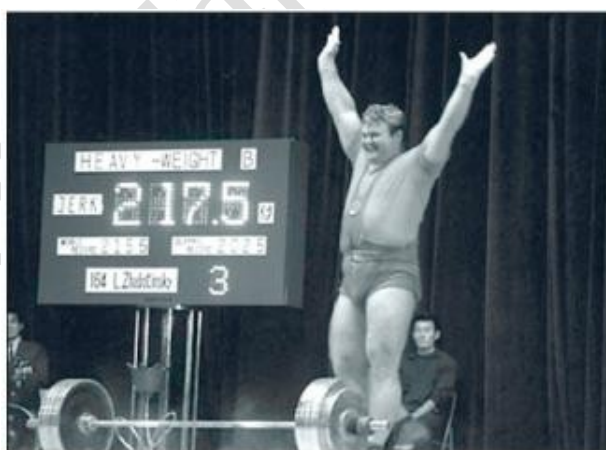
Тривалий час майбутній рекордсмен боровся за першість у радянській команді з Ю. Власовим, поки врешті не переміг. Крапку в їхньому протистоянні було поставлено 18 жовтня 1964 р. у Токіо, коли Ю. Власов визнав свою поразку (був другим у сумі триборства).

Член КПРС з 1964 р. Тренерами Жаботинського були М. Світличний, Ю. Айзенштадт, А. Медведєв.

В одному з інтерв'ю сповістив, що за свого вчителя вважає Давида Ехта. Після чотирирічної перерви через хворобу (1969—1973 рр.) зумів повернутися у «великий спорт».

З вересня 2015 р. чотири місяці перебував у багатопрофільній лікарні «Вітацентр» у Запоріжжі з приводу перелому ноги, переніс операцію, після чого стався мікроінсульт, потім заразився грипом, що призвело до тромбозу кишечника. 13 січня була операція з видалення частини тромбованого кишківника. Помер у ніч з 13 на 14 січня 2016 р. у Запоріжжі.

16 січня 2016 р. похований на Першотравневому кладовищі у Запоріжжі.

Токіо, 1964 г. Первые секунды славы нового Олимпийского чемпиона

Майже десять років поспіль шлях Жаботинського був безперервним сходженням угору, а протягом п'яти років він володів титулом найсильнішої людини на планеті

ОСВІТА: Харківський педагогічний інститут; Одеське артилерійське училище імені Фрунзе; Офіцер ВПС. З професійного спорту пішов у середині сімдесятих. У 1975 р.

Жаботинський переїхав до Москви, працював старшим офіцером спорткомітету Міністерства оборони СРСР, тренером збірної команди Збройних сил. З 1987 - 1991 рр. служив військовим радником з питань спорту на Мадагаскарі. Потім працював проректором Московського інституту підприємництва і права. В інтерв'ю 2010 р. названий «генерал-майором», «генералом ФСБ».

**Як українець Жаботинський переміг
росіянина Власова на Олімпіаді у Токіо**

Мав двох синів Руслана й Вілена, які нині живуть у Запоріжжі.

ЦІКАВІ ФАКТИ: Жаботинський був кумиром юного Арнольда Шварценеггера. Під час візиту Жаботинського у США на запрошення Шварценеггера, Арнольд йому сказав: «З самого дитинства я за тебе вболівав. Навіть під час токійської Олімпіади, хоча там виступали Шеманські і Губнер. За них теж, звичайно, переживав, але мені чомусь хотілося, щоб виграв ти».

**У Запоріжжі у віці 77 років помер дворазовий олімпійський
чемпіон з важкої атлетики уродженець Краснопільщини (с. Успенка)
Леонід Жаботинський.**

Щорічно у Запоріжжі проводяться турніри на призи Леоніда Жаботинського. Почесний громадянин міст Запоріжжя, Суецка.

ЖЕЛЕЗНЯК ЯКІВ ІЛЛІЧ
(народився 10 квітня 1941 р.)

Український стрілець, олімпійський чемпіон. Яків Железняк тренувався в Одесі, у спортивному товаристві «Динамо». Олімпійським чемпіоном він став на мюнхенській Олімпіаді у вправі стрільба по кабану, що біжить, на дистанції 50 метрів. Яків Ілліч почав активно займатися спортом з 9 років завдяки матері, яка з усіх сил намагалася замінити йому загиблого на війні батька. З усіх видів спорту він вибрав футбол, бокс та стрільбу.

Стрільбою захопився у 14 років під час навчання в Одеському машинобудівному технікумі, де вів стрілецьку секцію воєнрук Михайло Григорович Буймовіч.

Боксом і стрільбою Железняк кілька років займався паралельно і показував непогані результати. Однак, його тренер зі стрільби Антон Артемович Дмитренко поставив питання про остаточний вибір виду спорту і Яків Ілліч вибрав стрільбу.

За порадою тренера з 1963 р. почав виступати за спортивне товариство «Динамо» (Одеса).

У 1967 р. радянське керівництво відмовило у виїзді на чемпіонат світу в Італії у зв'язку із військовими діями в Ізраїлі, після чого спортсмен на знак протесту вирішив залишити професійний спорт.

Однак, він змінив своє рішення у 1969 р., коли стало відомо про те, що у програму Олімпійських ігор повернутий такий вид стрільби, як «олень, що біжить».

З 1976 р. працював старшим тренером збірної СРСР, у даний час консультує українських стрільців та їх тренерів,

перебуваючи у постійному контакті з головним тренером збірної України Анатолієм Куксом.

Військовослужбовець, у 1987 р. у званні майора звільнений у запас. Закінчив Одеський машинобудівний технікум та Одеський державний педагогічний інститут ім. Ушинського.

На вогневому рубежі!

СПОРТИВНІ ДОСЯГНЕННЯ: Чемпіон Олімпійських ігор у Мюнхені у стрільбі по мішені «кабан, що біжить» (569 очок - МОР)

- 6-разовий чемпіон світу (1966, 1973, 1974, 1975 у командному заліку)
- 6-разовий чемпіон Європи (1965, 1973 в особистих і командних заліках)
- 23-кратний чемпіон СРСР (1964-1967 рр., 1971-1977 рр.)
- 9-разовий рекордсмен світу і Європи
- 15-разовий рекордсмен СРСР в особистому та командному заліках.

ЖИТНИК ОЛЕКСІЙ МИКОЛАЙОВИЧ
(народився 10 жовтня 1972 р.)

Український хокеїст. Олексій Житник розпочав свою хокейну кар'єру у місті Київ в головній команді України — «Сокіл» (Київ). Ще в юнацькі роки його запримітили тренери різноманітних збірних (починаючи від республіканських, закінчуючи союзними), особливо він вирізнявся стійкістю на льоду в єдиноборствах, чому сприяли сильно розвинуті ноги хокеїста (за які він й отримав кличку «слон»). Уже у 17 років він виступав в основному складі української дружини та був капітаном юнацьких збірних. За два роки він вийшов на провідні ролі у «соколят» й демонстрував впевнену гру. На це, звичайно, зреагували тренера з столиці Радянського Союзу.

Спочатку московські спеціалісти запросили його до збірної команди Радянського Союзу, що на ті роки було доволі рідкісним явищем.

А після успішного виступу в юнацькій хокейній збірній СРСР йому було запропоновано переїхати до московського клубу. На ті часи Україна входила до складу Радянського Союзу, а перечити керівництву спортивних чи галузевих відомств республіканським структурам не було змісту.

Тому, з благою метою — успішної гри загальносоюзної збірної та зіграності її гравців, визначних та достойних хокеїстів забирали до московських клубів (найчастіше ЦСКА), де ще за тренера Тарасова, а згодом вдосконалено було Тихоновим, проводився круглорічний тренувальний процес збірної СРСР на базі одного клубу.

Та й забрати молодого хокеїста з провінції не було вже так й складно — заманюючи грошима чи освітою, а найбільш впертих відверто шантажуючи військовим призовом до лав Червоної армії. За такою ж схемою діяло союзне спортивне керівництво у відношенні й до Олексія Житника.

Саме у 1991 р. Олексій був змушений переходити у Центральний спортивний клуб армії — найтитулованішу команду Радянського Союзу. Московська дружина тоді стояла на рубіконі свого падіння, адже більшість ветеранів подалися на заробітки до НХЛ, а молода і амбітна молодь не завжди могла конкурувати з міцними середняками ліги, які зберегли свої склади, та починали диктувати свої умови на фоні тоді упавшого рівня гранда хокею.

Та ще й того року наклалися складні політичні умови, розпад СРСР, та ослаблення тоталітарної машини. Концентруватися на іграх було доволі проблематично. Тим більше в кінці сезону маячили знову юнацький чемпіонат світу та ще й Кубок Світу, де себе показавши, попавши до списків скаутів, хокеїст мав реальні шанси вже на початку сезону перейти до відомої команди НХЛ адже й «залізна завіса впала» і відчувався великий попит на гравців з колишнього Союзу.

Скориставшись розвалом тоталітарного СРСР, молодий хокеїст перебрався до Америки, як і більшість його побратимів з збірної. На драфті НХЛ 1991 р. обраний у 4-му раунді під загальним 81-м номером командою «Лос-Анджелес Кінгс».

Він зробив свій дебютний виступ у НХЛ 6 жовтня 1992 р. проти «Калгарі Флеймс» і закинув свою першу шайбу у ворота суперників — через дев'ять ночей по тому, тільки тепер уже у Калгарі. У своєму стартовому, як для новачка, сезоні з «королями», він зайняв друге місце серед новобранців, як захисник з 48 очками. Він став складовою частиною «королів з Лос-Анджелесу» у матчах плей-офф, його команда дійшла аж у фінал Кубка Стенлі, де вони таки поступилися «Монреаль Канадієнс».

Хіба ще міг 3 роки до цього, юнак з Києва, що гратиме у самій НХЛ й поруч будуть його кумири — зірки хокею: Вейн Грецькі, Тоні Гранато, Ярі Куррі, Роб Блейк, Пол Коффі, Люк Робітайл, Піт Конагер, Грант Фюр. Що тут йому допомагатимуть також українці, тільки американські — Дерріл Сидор, Боб Кудельський, Гері Шучук, Бренді Семчук, Дуг Худа, Джеф Чухрин. Саме з ними він виборов свій перший клубний командний трофей — Приз Кларенса Кемпбелла для команди «Лос-Анджелес Кінгз» у сезоні 1992–1993 рр.

А ось у 1995 р. Олексій стикнувся особисто з цікавим явищем у НХЛ — обмін гравців по-між командами. Таким чином Житник й потрапив до «Баффало Сейбрс», де провів в цілому 10 сезонів, ставши лідером команди. У кожному з 10 сезонів він провів найбільше ігор за свою команду, як і у самих матчах, де

Олексій також відзначився найбільшою присутністю на льоду (після воротарів). Тому по-праву заслуговував визнання цінного гравця команди, який сприяв «клинкам» в їх здобутках того періоду. Хокеїсти з Баффало виграли Північно-східний дивізіон у 1996-1997 рр. сезоні НХЛ, то був його другий повний сезон з командою. Він також допоміг досягти «клинкам баффало» фіналу Кубка Стенлі у сезоні 1998-1999 рр. і залишився у команді до 2004–2005 рр. — смутних часів локауту у НХЛ.

Ці 10 сезонів були його найуспішнішими й найцікавішими у кар'єрі, саме у цій команді він помужнів як хокеїст, саме у цій команді він став зіркою хокею поруч з іншими зірками, що грали тут: Олександр Могильний, Пет Лафонтейн, Дейв Ганна, Крейг Муні, Чарлі Гудді, Юрій Хмильов, Максим Афіногенов, Домінік Гашек, Мірослав Шатан, Дуг Гілмор, Стю Барнс, Вейн Прімо, Грант Фюр. А ще він тут зустрів таких же українців, тільки американських — Майк Піч, Корі Сарич, Даг Худа, Петро Амброзьяк та найголовніша зірка і ветеран-наставник — Дейв Андрейчук. Саме з цими гравцями він став добивався успіхів на льодових площадках 10 років.

НАГОРОДИ — ПРИЗИ:

У 1992 р. - Золота медаль (XVII зимові Олімпійські ігри);

У 1992-93 рр - Приз Кларенса С. Кемпбела (Лос-Анджелес Кінгз);

У 1996 р. - Бронзова медаль (Кубок світу з хокею 1996 р.);

У 1998 р. - Срібна медаль (XVIII зимові Олімпійські ігри);

У 1998-99 рр. - учасник матчу «Всіх зірок» НХЛ;

У 2001-02 рр. - учасник матчу «Всіх зірок» НХЛ;

У 2008 р. - Кубок Шпенглера чемпіон («Динамо» Москва);

У 2008-09 рр. - учасник матчу «Всіх зірок» КХЛ.

ЖОВНІР ОЛЬГА БОГДАНІВНА
(народилася 8 червня 1989 р.)

Українська фехтувальниця-шаблістка, олімпійська чемпіонка (2008 р.), чемпіонка світу (2009 р.), чемпіонка Європи у командній першості (2010 р.), заслужений майстер спорту.

Фехтуванням почала займатися у 2000 р. У 2004 р. стала майстром спорту України, у 2008 р. — заслуженим майстром спорту України.

Перший тренер — Ольга Штурбабіна. Теперішній тренер — Валерій Штурбабін.

У 2005 р. вступила до Хмельницького національного університету.

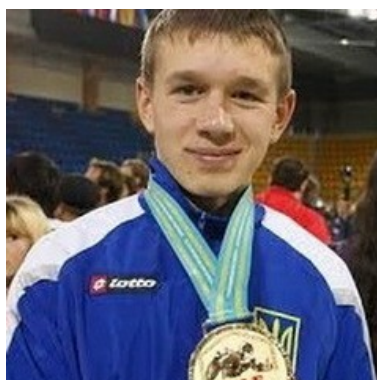
На Олімпійських іграх у Пекіні Ольга була запасною в українській команді з фехтування на шаблях, однак тренери поставили її на фінальний бій (інакше б Ольга не отримала медалі) замість Галини Пундик, яка виступала у чвертьфіналі і півфіналі. І хоча Ольга у фіналі нанесла лише 6 результативних уколів (із 45 командних), українська команда у складі Ольги Харлан, Олени Хомрової та Ольги Жовнір все ж здобула перемогу над китайською командою 45:44.

На чемпіонаті світу 2009 р. Ольга Жовнір стала чемпіонкою у складі команди, у 2010 р., 2011 р. і 2012 р. стала срібною призеркою. На чемпіонаті Європи 2010 р. Жовнір стала чемпіонкою у командній першості, а у 2011 р. і 2012 р. — срібною призеркою у командній першості.

На чемпіонаті Європи 2009 р. Ольга була запасною у складі українською команди і у жодному поєдинку участі не взяла.

ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ: Орден «За заслуги» III ст. (4 вересня 2008).

ЖОХ ОЛЕГ СЕРГІЙОВИЧ
(народився 13 жовтня 1992 р.)

Український армреслер, трьохразовий переможець чемпіонату світу, бронзовий призер та трьохразовий переможець чемпіонатів Європи у різних вагових категоріях. Заслужений майстер спорту України (2012).

Олег Жох народився у селі Оженин, що на Рівненщині. Займатися армреслінгом почав, навчаючись на першому курсі Національного університету водного господарства та природокористування. На своїх перших же змаганнях, чемпіонаті Західної України, зайняв четверте місце. Одразу після цього почав тренуватися під проводом Олександра Комаревича і незабаром став чемпіоном України серед юнаків.

у свої 22 роки він є заслуженим майстром спорту України по армреслінгу і діючим чемпіоном світу

У 2010 р. Жох посів третє місце на чемпіонаті Європи з армспорту у Москві та переміг у своїй ваговій категорії на змаганнях Nemiroff World Cup 2010 р. Наступного року він зміг здобути звання чемпіона на першості Європи у Анталії та Nemiroff World Cup 2011 р., а також додав до власного доробку «золото» чемпіонату світу 2011 р., що проходив у місті Алмати. 2012 р. виявився для Олега не менш вдалим за попередній. Здобувши

золоті нагороди на чемпіонатах світу та Європи, а також звично перемігши своїх суперників у ваговій категорії до 70 кг на Nemiroff World Cup, Жох дещо здивував вболівальників та фахівців, посівши високе восьме місце у абсолютному заліку (серед спортсменів усіх вагових категорій) турніра A1 Russian Open.

Олег Жох гідно представив Україну та здобув титул п'ятиразового чемпіона світу з армреслінгу.

Особливо яскравою виявилася перемога над дагестанцем Зелімханом Занкархановим, власна вага якого перевищувала вагу Олега на 40 кг. Того ж року Жох отримав звання Заслуженого майстра спорту України.

ЖУКОВА НАТА́ЛЯ ОЛЕКСА́НДРІВНА
(народилася 5 червня 1979 р.)

Українська шахістка, гросмейстер (2010 р.). Дворазова чемпіонка Європи (2000, 2015), віце-чемпіонка світу з блицу (2012). Заслужений майстер спорту України. Її рейтинг станом на

січень 2016 р. — 2484 (21-е місце у світі, 3-є в Україні) серед шахісток.

Наталя народилася у сім'ї радянського військовика у Дрездені, зростала у Каховці.

У 1994 р. Жукова у Сомбатхеї перемогла на чемпіонаті Європи серед дівчат до 14 років, наступного року повторила свій успіх на чемпіонаті Європи серед дівчат до 16 років у румунському містечку Беїле-Херкулане і виборола титул чемпіонки світу до 16 років в угорському Сегеді.

На чемпіонаті України серед жінок у 1996 р. Жукова розділила перше місце.

У 1998 р. перемогла на турнірах у Белграді та Гронінгені. На Першому чемпіонаті Європи серед жінок у Батумі у 2000 р. обіграла у фіналі росіянку Катерину Ковалевську з рахунком $2\frac{1}{2}$: $1\frac{1}{2}$ і стала чемпіонкою Європи.

У 2003 р. перемогла на представницькому турнірі серед жінок кубок Північного Уралу у Краснотур'їнську.

З 1996 р. входить до складу збірної України на олімпіадах. У 2006 р. у Турині виборола у складі команди золоті медалі.

У 1995 р. ФІДЕ присвоїла Наталі звання міжнародного майстра серед жінок (WIM), у 1997 р. гросмейстера серед жінок (WGM) і у 2010 р. — гросмейстера.

У травні 2015 р. Наталя Жукова вдруге у кар'єрі стала переможницею індивідуального чемпіонату Європи, що проходив у грузинському місті Чакві. Набравши $9\frac{1}{2}$ очок з 11 можливих (+9-1=1), Наталя на $\frac{1}{2}$ очка випередила господарку турніру Ніно Баціашвілі та на $1\frac{1}{2}$ очка росіянку Аліну Кашлинську. У жовтні 2015 р. з результатом $4\frac{1}{2}$ очка з 11 можливих (+1-3=7) розділила 9-11 місця на першому етапі серії гран-прі ФІДЕ, що проходив у Монте-Карло (Монако).

У листопаді 2015 р. у складі збірної України Наталя стала срібною призеркою командного чемпіонату Європи, що проходив у Рейк'явіку. Її індивідуальний показник на турнірі — 2 місце серед шахісток, які виступали на третій шахівниці (6 очок з 8 можливих, турнірний перфоманс — 2556).

У грудні, набравши 4 очки з 9 можливих (+2-3=4), посіла 88 місце на опен-турнірі «QatarMastersOpen 2015».

За період 1996—2015 рр. Наталя Жукова зіграла за жіночу збірну України у 23-х турнірах, зокрема:

- шахова олімпіада — 10 разів,
- командний чемпіонат світу — 4 рази,
- командний чемпіонат Європи — 9 разів.

При цьому ставши переможницею всіх трьох командних турнірів, зокрема шахової олімпіади 2004 р.,

**Чемпіонат України 2014 — майбутня чемпіонка Європи
Н. Жукова проти майбутньої чемпіонки світу М. Музичук**

командного чемпіонату світу 2013 р. та командного чемпіонату Європи 2013 р.

Крім того, в активі Жукової срібло (2008 р.) та бронза (2012 р.), (2014 р.) шахових олімпіад,

бронза чемпіонату світу 2009 р., а також срібло (2015 р.) та бронза (2009 р.) чемпіонатів Європи.

Також Наталя здобула 7 індивідуальних нагород (дві золоті, чотири срібні та одну бронзову).

Загалом у складі збірної України Наталя Жукова зіграла 205 партій, в яких набрала 124 очок (+76=96-33), що становить 60,5 % від числа можливих очок.

ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ:

Орден княгині Ольги II ст. (23 січня 2016) — за значний особистий внесок у державне будівництво, соціально-економічний, науково-технічний, культурно-освітній розвиток Української держави, справу консолідації українського суспільства, багаторічну сумлінну працю.

Орден княгині Ольги III ст. (16 червня 2006) — за здобуття першого місця на 37-й Всесвітній шаховій олімпіаді, піднесення міжнародного престижу України.

ОСОБИСТЕ ЖИТТЯ:

Заміжня за російським шахістом Олександром Грищуком. У 2007 р. у подружжя народилася донька.

ЗАВАРОВ ОЛЕКСАНДР АНАТОЛІЙОВИЧ
(народився 26 квітня 1961 р.)

Радянський та український футболіст і тренер.

Колишній півзахисник «Динамо» (Київ) та збірної СРСР. Віце-чемпіон Європи 1988 р., володар Кубка Кубків 1985-1986 рр. та Кубка УЄФА 1989-1990 рр.

Народився 26 квітня 1961 р. у Луганську. Вихованець ворошиловградської дитячо-юнацької школи олімпійського резерву «Зоря». Перший тренер — Борис Васильович Фомичев. З ранніх ігор вирізнявся серед однолітків філігранними і нестандартними прийомами та імпровізацією на полі. Разом з місцевою СДЮШОР двічі доходив до фіналу всеукраїнського турніру «Шкіряний м'яч» (обидва рази задовольнявся лише «сріблом»).

Талановитого хлопця у 1977 р. помітив Йозеф Сабо — наставник «Зорі» й одразу запросив виступати за «дубль» команди.

27 квітня 1979 р. дебютував за клуб у вищій лізі на тбіліському стадіоні «Динамо» у грі з «Динамо» (Тбілісі). У першому ж сезоні 18-річний юнак забив 7 голів. Заварова взяли до юніорської команди СРСР, яка того року виборола «срібло» на чемпіонаті світу у своїй віковій категорії, який відбувався у Японії.

Разом з Олександром там починали свій шлях у великому футболі Віктор Чанов, Сергій Краковський, Віктор Янушевський, Ігор Пономарьов, Ігор Гуринович та Олег Таран. Команда випустила успішно, поступившись тільки у фінальній грі Аргентині, за яку грали досить відомі Рамон Діас, Хуан Барбас та Дієго Марадона.

Згодом були два роки «служби» у ростовському СКА, де талант Заварова не міг розкритися повністю через надто жорстку дисципліну. Але клуб виступав непогано, виборовши Кубок СРСР у 1981 р. СКА грав проти «Спартака» (Москва) і за кілька хвилин до закінчення основного часу рахунок не було відкрито. На 84 хв. Олександр Заваров після хитрого фінту дав пас Сергію Андрєєву і найкращий бомбардир ростовців тих років забив вирішальний гол. Команда здобула Кубок СРСР з футболу.

Символічна збірна київського «Динамо» на чемпіонатах світу

Наступний рік атаквальний півзахисник провів у «Зорі», яка переживала не найкращі часи — виступала у першій лізі. Він забив 10 голів у 30 іграх.

У 1983 р. перейшов до найсильнішого клубу України — «Динамо». Там він діяв як людина, яка зв'язувала гру середньої лінії та лінії нападу. Його партнерами у півзахисті були одні з найкращих футболістів СРСР — Василь Рац, Леонід Буряк та Павло Яковенко. Заваров показував віртуозну техніку та стабільну результативність і відразу став не лише футболістом основного складу, а й одним з ключових виконавців. Своїми точними пасами він постачав лінію атаки: Олега Блохіна, Вадима Євтушенка, Ігоря Бєланова.

7 серпня 1985 р. вперше вийшов на поле у складі збірної СРСР (СРСР — Румунія — 2:0). Цього року він вперше став чемпіоном СРСР. У київському «Динамо» наставник Валерій Лобановський створив колектив, який став основою та фундаментом збірної. Тренером збірної призначено Лобановського.

У перші місяці 1986 р. «Динамо» більшість сил зосередило на боротьбі у Кубку володарів кубків, де впевнено розгромило «Рapid» (Відень) (4:1 і 5:1) та празьку «Дуклу» (3:0 та 1:1).

У фіналі, 2 травня 1986 р. «Динамо» (Київ) розгромило «Атлетіко» (Мадрид) — 3:0. Рахунок відкрив Заваров — на 5 хв. він переправив головою м'яч у ворота після того як удар Беланова відбив голкіпер.

На чемпіонат світу 1986 р. у Мексиці Олександр Заваров поїхав як один з гравців, кому місце у стартовому складі було гарантовано. Він зіграв у всіх 4 іграх та забив 1 м'яч. Коли цього року «Золотий м'яч» отримав «динамівець» Ігор Беланов, Заваров поділив 7-8 місця з валлійцем Аяном Рашем («Ліверпуль»). Олександр Заваров входив до класифікації «Франс Футбол» ще 3 роки поспіль.

Після чудового виступу радянської збірної на чемпіонаті Європи 1988 р. попит на футболістів з «Країни рад» дуже збільшився. Коли «перестройка» торкнулася й футболу і гравцям дозволили переходити до закордонних клубів, одним з перших поїхав Заваров. Туринський «Ювентус» заплатив за півзахисника «Динамо» 5 млн. доларів.

Заваров переїхав до італійського клубу у період, коли команду залишило багато ключових фігур: захисники Гаєтано Ширеа, Антоніо Кабріні та відомий данський півзахисник Мікаель Лаудруп.

Нелегко було перебудовуватися, коли завершив кар'єру Мішель Платіні — легендарний французький плеймейкер команди. Кожного півзахисника, у тому числі й Заварова уболівальники частково розглядали як можливу заміну видатному французові. Але радянський футболіст не забивав так багато голів, як Платіні і керівництво клубу було не зовсім задоволене з

новачка. Тренер команди Діно Дзофф поставив його на лівий бік півоборони, звідки він мав подавати м'ячі нападникам: спочатку Алессандро Альтобеллі, згодом Сальваторе Скілаччі.

Серію «А» у кінці 1980-х рр. і на початку 90-х рр. здомінували «Мілан», «Інтер», «Сампдорія» та «Наполі». «Ювентус» ж досяг успіху у Кубку УЄФА 1990 р., перегравши у фіналі (який складався з 2 ігор) «Фіорентину».

Олександр Заваров у складі «Ювентуса»

За порадою Мішеля Платіні, з яким Заваров познайомився у Турині, колишній гравець «Динамо» вирушив завершувати футбольну кар'єру до французької команди «Нансі», де свого часу починав свій футбольний шлях Мішель.

Після 5 сезонів гри за «Нансі» у найвищому та 2 дивізіонах, Олександр Заваров переходить до напівлюбительського «Сен-Дізьє», де перебував на посаді тренера-гравця.

2 — 11 квітня 1986 р. у Києві відбувся матч на Кубок Сезону (аналог Суперкубку у багатьох країнах, коли чемпіон країни зустрічається у одному чи двох іграх з володарем кубку) між чемпіоном СРСР 1985 р. - київським «Динамо» та тогорічним фіналістом Кубку - донецьким «Шахтарем». Основний та додатковий час матчу — 2:2, у серії пенальті «Динамо» перемогло — 3:1. Заваров відіграв усі 120 хвилин. Голів не забивав, у серії одинадцятиметрових участі не брав.

3 — 25 вересня 1987 р. у Києві узяв участь у матчі групи "Г" на Кубок Федерації футболу СРСР (аналог Кубку Ліги у Франції, Англії). «Динамо» зустрічалось з «Шахтарем» і перемогло — 3:2. Заваров повністю провів увесь матч, відкривши рахунок у грі.

ЄВРОКУБКИ: Олександр Заваров провів 7 сезонів у клубних турнірах УЄФА: 4 — у складі київського «Динамо», 2 — «Ювентуса», і один сезон у формі СКА (Ростов-на-Дону), зігравши загалом 30 ігор, забивши 8 голів.

Найвищі досягнення — перемога у Кубку кубків 1985-1986 рр. та Кубку УЄФА 1989-1990 рр.

ВИСТУПИ ЗА ЗБІРНУ: Протягом кар'єри у збірній СРСР, яка тривала 6 років, провів 41 матч, забив 6 голів.

У СКЛАДІ ЗБІРНОЇ БУВ УЧАСНИКОМ:

- чемпіонату світу 1986 р. у Мексиці, на якому збірна СРСР посіла 10-е місце (1/8 фіналу);
- чемпіонату Європи 1988 р. у Західній Німеччині, здобувши «срібло»;
- чемпіонату світу 1990 р. у Італії, на якому збірна Радянського Союзу посіла 17 місце (групова фаза).

ПРАЦЯ ТРЕНЕРА:

Франція була початком його тренерської діяльності. Але першим професіональним клубом для Заварова-тренера став швейцарський «Віль». Контрольний пакет акцій клубу саме викупили колишні футболісти Ігор Беланов і Геннадій Перепаденко та запросили Олександра Заварова на посаду наставника.

Через відсутність у нового керманіча потрібної тренерської ліцензії Заваров почав керувати командою на посаді спортивного директора. Але команда зайняла останнє 10 місце у найвищій лізі. Далі були короткотривалі періоди у казахському «Женісі» та харківському «Металісті». Від сезону 2005/06 р. тренував «Арсенал» (Київ). Звільнений з цієї посади 28 січня 2010 р.

У 2012 р. був запрошений у тренерський штаб збірної України з футболу на ігри відбору до Чемпіонату світу 2014 р. з

командами Молдови (нічия 0-0) та Чорногорії (прогрaш 0-1). Потім вже у якості виконувача обов'язків головного тренера вивів команду на товариський матч зі збірною Болгарії, який Україна виграла з рахунком 1-0.

СІМ'Я: Дружина — Ольга. Сини — Олександр та Валерій (на честь Лобановського).

Один із тренерів збірної України

ТИТУЛИ ТА ДОСЯГНЕННЯ: Чемпіон СРСР: 1985 р., 1986 р.; Віце-чемпіон Європи: 1988 р.; Кубок СРСР 1981 р., 1985 р., 1987 р.; Кубок Кубків: 1986 р.; Кубок УЄФА: 1990 р.; Кубок Італії: 1990 р.; найкращий футболіст СРСР 1986 р.; учасник чемпіонатів світу з футболу 1986 р. та 1990 р.; у списку «33 найкращих» — 4 рази (усі 4 рази під № 1) Член Клубу бомбардирів Олега Блохіна — 104 голи.

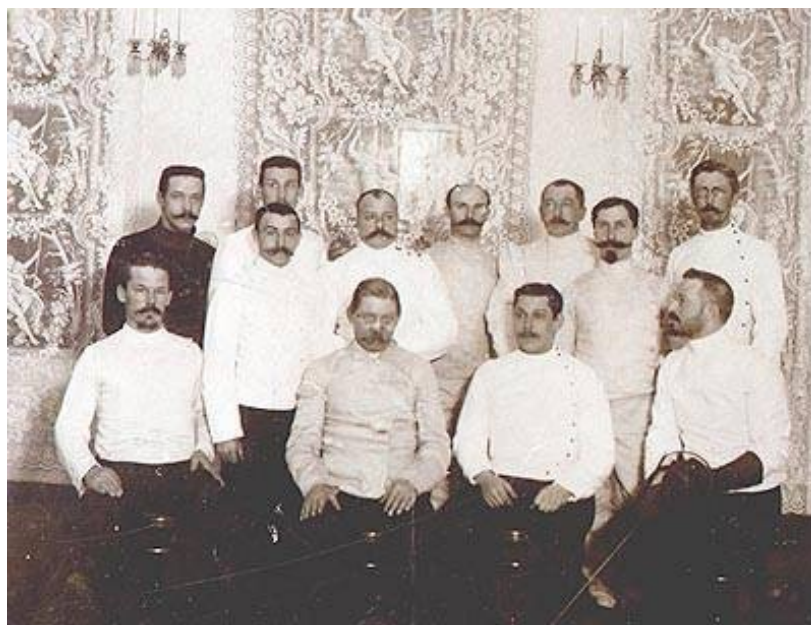
ЗАКОВОРОТ ПЕТРО АНТОНОВИЧ (1871 — 5 березня 1951 рр.)

Український спортсмен та тренер часів Російської імперії та СРСР. Фехтувальник, учасник Олімпіади 1900 р.

Переможець багатьох міжнародних турнірів з фехтування на рапірах та еспадронах.

Народився у с. Куп'єваха Харківської губернії у родині селян.

**Сидять: Другий зліва - Заковорот. Третій, мабуть, Мишо.
Змагання з саблі серед професіоналів 23 червня 1890 р. Париж**

Освіту здобув у чотирикласній церковно-приходській школі. У лавах збройних сил Російської імперії працював конюхом на царських конюшнях, служив рядовим в лейб-гвардії Гродненського гусарського полку, де почав займатись фехтуванням.

Потім навчався у Варшавській фехтувально-гімнастичній школі та Будапештській академії фехтування.

Ставав переможцем багатьох змагань та чемпіоном Російської імперії, а у 1899 р. у Будапешті став переможцем престижного фехтувального турніру.

У 1900 р. у складі спортивної делегації Російської імперії брав участь у II Олімпійських іграх у Парижі разом зі своїм вчителем фехтувальником Юліаном Мишо. У фіналі змагань з шаблі зайняв сьоме місце.

У 1910 р. представляв Російську імперію на великому міжнародному турнірі у Парижі, де був третім, випередивши

Ю. Мишо. Петро Заковорот був нагороджений золотими медалями на турнірі у Парижі, який був приурочений до ювілею II Олімпійських ігор.

Фінальна частина змагань

У 1910 р. обійняв посаду викладача у головній гімнастично-фехтувальній школі у Петербурзі, а у 1918 р. став тренером радянських курсів гімнастики та фехтування Червоної Армії.

У 1920 р. Петро Заковорот переїхав до Харкова, де був завідуючим кафедри фехтування у Харківському інституті фізичної культури.

Заковорот Петро і Т. Клімов

У 1935 р. у поважному віці став чемпіоном УРСР. Надалі повністю переключився на тренерську роботу. Його учні виховали низку олімпійських чемпіонів.

НАГОРОДИ:

Заслужений майстер спорту СРСР (1945 р.).

**ЗАКОРЕЦЬКА ВАЛЕНТИНА МИКОЛАЇВНА
(30 квітня 1947 — 9 липня 2010 рр.)**

Радянська та українська спортсменка-парашутистка, Заслужений майстер спорту України, дворазова абсолютна чемпіонка світу, володарка 50 світових рекордів.

Народилась у місті Луганську. Здійснила 11 500 стрибків з парашутом. Заняття парашутним спортом почала у 16 років у групі парашутистів при Луганському аероклубі. У 1970 р. взяла участь у чемпіонаті Югославії. Потім послідувала серія перемог і нагород. З 1978 до 1984 рр. Валентина Закорецька була тренером збірної України з парашутного спорту. Пізніше — тренер-інструктор з парашутної підготовки Єнакіївського Державного авіаспортивного клубу. Валентина Закорецька виховала 22-х майстрів спорту СРСР та України і чотирьох майстрів спорту міжнародного класу.

Померла 9 липня 2010 р. від гострої серцевої недостатності.

ЗВАННЯ ТА НАГОРОДИ: Майстер спорту міжнародного класу (1970); Триразовий чемпіон світу (1970, 1972, 1976); Триразовий абсолютний чемпіон СРСР (1971, 1972, 1975); Чотириразовий чемпіон Збройних Сил СРСР; Орден Трудового Червоного Прапора; Орден княгині Ольги II ступеня; Почесний знак ЦК ВЛКСМ «Спортивна доблесть»; Грамоти та дипломи Держкомспорту СРСР та України; Заслужений майстер спорту України; Почесний громадянин Луганська (2000).

РЕКОРДИ: Єдина у світі жінка-парашутистка, що здійснила понад 11 тисяч стрибків. У 1976 р її ім'я було вперше занесене до Книги рекордів Гіннеса. Другий рекорд (10 000 стрибків) був зафіксований у Книзі у 1987, третій — у 1998 за одинадцять з половиною тисяч стрибків.

ЦІКАВІ ФАКТИ: З юності у Валентини Миколаївни були проблеми з серцем. Через них її навіть не допустили на перші змагання. Валентина Закорецька вважала число 13 щасливим для себе. 13 числа на 13-му чемпіонаті світу вона вперше стала чемпіонкою світу. 13 червня, коли вона здійснювала свій 13-й за рахунком стрибок, у неї вперше не розкрився основний парашут (який мав 13-й номер). Всього за її кар'єру парашутистки основний парашут відмовляв більше 50 разів.

Валентина Закорецька на чемпіонаті світу

Валентина Миколаївна не змогла здійснити свою мрію — стрибнути над Північним полюсом, оскільки зламала руку у літаку. У середньому час від стрибка з літака до приземлення 4-5 хвилин. Це 57 500 хвилин польоту, майже 40 діб між небом і землею. Тільки двоє чоловіків переважають Валентину Миколаївну за кількістю стрибків з парашутом (станом на 2010 р.).

ЗАСІПКО ВЛАДИСЛАВ ПЕТРОВИЧ
(народився 22 січня 1953 р.)

Народився у місті Донецьку. Український радянський боксер-аматор, дворазовий чемпіон Європи, дворазовий чемпіон СРСР, призер чемпіонату світу. Заслужений майстер спорту СРСР (1975 р.).

Заняття боксом розпочав у 1965 р. у тренера М. Верзілова. Згодом тренувався у А. Чмутова і Ю. Бухмана.

На любительському ринзі провів 140 боїв, з них переміг у 135. На міжнародному ринзі провів 28 зустрічей, у 25 отримав перемогу.

Заслужений майстер спорту СРСР (1975 р.);

Чемпіон Європи (1973 р., 1975 р.);

Чемпіон СРСР (1974 р., 1975 р.);

Бронзовий призер чемпіонату світу (1974 р.).

**Перший чемпіонат світу по боксу. Гавана, 1974 р.
Владислав Засипко з противником**

ЦІКАВІ ФАКТИ:

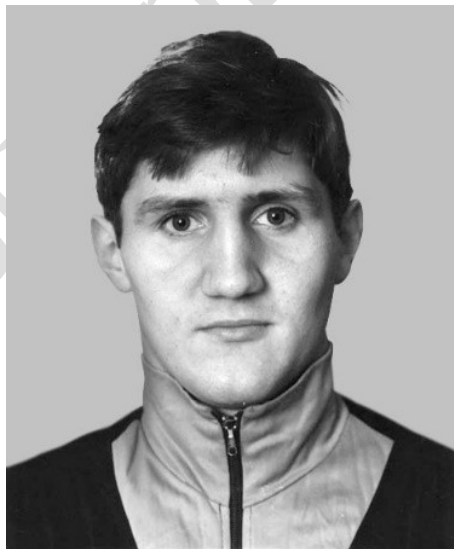
У півфінальному поєдинку VI Спартакіади народів СРСР проти Бабана Надирова рішенням суддів з рахунком 3:2 перемогу здобув В. Засипко. Проте сам спортсмен і його тренери вважали, що бій вони програли. Оскільки рішення суддів не відмінюється, В. Засипко вийшов до фіналу, переміг там С. Дуряна й став володарем двох золотих медалей: чемпіона СРСР і чемпіона Спартакіади. Одну з них В. Засипко передав Б. Надирову.

Поети Д. Кугультинов і М. Дудін присвятили Владиславу Засипку такі рядки:

**«И вот восторг взрывает стадион,
Когда в середине, на почетном круге
Своей медалью гордый чемпион
Соперника венчает по заслуге».**

Ім'я В. П. Засипка носить Донецька обласна дитячо-юнацька спортивна школа з боксу.

ЗАЎЛИЧНИЙ РОСТИСЛАВ МИРОСЛАВОВИЧ (народився 6 вересня 1968 р.)

Український боксер. Заслужений майстер спорту (1992 р.). Закінчив Львівський інститут фізичної культури (1992 р.). Срібний призер XXV (Барселона, 1992 р.), учасник XXVI (Атланта, 1996 р.) Олімпійських ігор. Бронзовий призер чемпіонатів Європи (м. Гетеборг, Швеція, 1991 р.; м. Бурса, Туреччина, 1993 р.) і світу (м. Тампере, Фінляндія, 1993 р.).

Чемпіон СРСР (1990–1995 рр.),
України (1992–1993 рр.);
володар Кубків СНД (1992 р.),
Данії (1993–1994 рр.),
світу (Бангкок, 1993 р.),
України (1995 р.).
Переможець 10-ї Спартакіади народів СРСР (1991 р.),
Міжнародного турніру пам'яті Ф. Штамма у Польщі (1994 р.),
Спартакіади України (1995 р.).
Виступав за СДЮШОР з боксу «Берізка» (Львів, 1981–
1996 рр.). Тренери – П. Василюк, В. Козинець.
Від 2000 р. мешкає у США.

ЗАХАРОВА СТЕЛА ГЕОРГІЇВНА
(народилася 12 липня 1963 р.)

Українська гімнастка, олімпійська чемпіонка в складі збірної СРСР зі спортивної гімнастики. Олімпійське золото вона виграла у командному заліку, але на інших змаганнях добивалася також успіху в абсолютній першості.

Свою першу абсолютну першість вона виграла на Всесоюзній спартакіаді школярів у 1976 р. У тому самому році вона зайняла друге місце на молодіжному чемпіонаті СРСР. Впродовж 1977-1978 рр. Захарова виступала з успіхом, здобувши декілька нагород у опорному стрибку і вільних вправах. Вмілий акробат, вона першою включила у свою вільну програму потрійне сальто зігнувшись.

Найуспішнішим роком для Захарової став 1979 р., впродовж якого вона виграла особисту першість на кубку Америки, турнірі на приз газети «Moscow News» і на кубку світу. На чемпіонаті світу вона входила до складу радянської команди, яка завершила

змагання другою після румунської команди на чолі з травмованою Надею Команечі.

Тоді радянська збірна вперше не зуміла перемогти у командному заліку своїх румунських супротивниць на одному з головних змагань року.

У 1980 р. Захарова продовжила свої успіхи, вигравши золото з командою на московській Олімпіаді й здобувши другий титул абсолютної чемпіонки на кубку світу.

Виявилось, що це пік її кар'єри, оскільки, починаючи з 1981 р., її виступи стали менш успішними. Після завершення спортивної кар'єри Стелла Захарова вийшла заміж за футболіста команди «Динамо Київ» Віктора Хлуса.

У подружжя народилися син і донька. В Україні проводиться щорічний «Кубок Стелли Захарової», названий на її честь.

ЗЛОЧЕВСЬКИЙ ОЛЕКСАНДР ПЕТРОВИЧ
(27 березня 1895 — 1955 рр.)

Видатний російський, український та радянський футболіст. Чемпіон Росії 1913 р. Майстер спорту.

Народився 27 березня 1895 р. у Одесі у сім'ї робітників. Почав грати у футбол у 1905 р. в Олександрівському парку на галявині, що називалася «Чорним морем», у дикій команді з однойменною назвою.

Олександр Злочевський був різносторонньою особистістю. Він неодноразово ставав чемпіоном міста з гімнастики. Навчався в училищі торговельного мореплавання. Після того закінчив політехнічний інститут і став інженером. Потім працював на Шкірзаводі.

Александр Злочевский и молодые футболисты

У 1908 р. почав грати за Новоросійський спортивний гурток, потім за «Вегу» і ШГ (Шереметьєвський гурток спорту), а також за збірну міста. Як було не взяти до збірної форварда, який забив у сезоні 1913-1914 рр. за ШГ 41 гол з 49-ти командних!

Він був блискучим футболістом, технічним, з найпотужнішим ударом з обох ніг (і особливо лівої), з прекрасним розумінням гри. Про удар Злочевського склалися легенди.

У 1928 р. Олександр Злочевський у складі одеських динамівців взяв участь у поєдинку з місцевими динамівцями у Проскурові. Гості двічі вели у рахунку, однак під завісу матчу подоляни зрівняли рахунок – 2:2.

Злочевський був одним з ключових гравців у складі збірної Одеси, кольори якої захищав з 1913 – 1930 рр. У пам'ятному для одеського футболу 1913 р. Олександр було лише 18 років, але він уже був одним з кращих в одеській команді і саме Сашка-Злот, як його називали вболівальники, став героєм півфінальної гри проти збірної Харкова, коли забив найсильнішим ударом перший, а потім і другий м'яч у ворота суперників.

У фіналі все теж почалося з потужного удару Злочевського у поперечину, після якого м'яч добив Джекобс, і збірна Одеси відкрила рахунок, а у підсумку отримала історичну перемогу над збірною Санкт-Петербурга.

На жаль, той чемпіонський титул одеситам не дістався через рішення з'їзду Всеросійського футбольного союзу, який постановив вважати чемпіонат 1913 р. нерозіграним зважаючи на численні порушення регламенту.

Злочевский - крайний справа, Богемский - пятый слева
1913 г. - перед знаменитым финалом

ТИТУЛИ ТА ДОСЯГНЕННЯ:

Чемпіон Російської імперії 1913 р. у складі збірної Одеси.

Чемпіон Одеси (володар Кубка Джекобса) 1913 р., 1915 р. у складі «Шереметьєвського гуртка» і 1925 р. у складі «Шкіреста».

ЗУБАРЄВА ОЛЬГА ВАЛЕНТИНІВНА
(народилася 27 січня 1958 р.)

Українська гандболістка, лінійна, заслужений майстер спорту СРСР (1980 р.).

Закінчила Київський спортивний ліцей-інтернат.

Олімпійська чемпіонка московської Олімпіади 1980 р. у складі збірної СРСР з гандболу.

На олімпійському турнірі зіграла 5 матчів, закинула 21 гол.

У складі збірної України виступала на чемпіонаті Європи 1994 р.

Працювала тренером з гандболу у ФСТ «Спартак» (Київ), у Федерації гандболу України.

ТИТУЛИ І ДОСЯГНЕННЯ:

Олімпійська чемпіонка: 1980;

Чемпіонка світу (2): 1982, 1986;

Срібна призерка чемпіонату світу: 1978;

Володарка Кубка європейських чемпіонів (4): 1977, 1979, 1981, 1985;

Чемпіонка СРСР (9): 1977, 1978, 1979, 1980, 1981, 1982, 1983, 1984, 1985;

Чемпіонка Спартакіади народів СРСР (2): 1979, 1983;

Володарка Кубка СРСР: 1977.

ЗУБРИЦЬКИЙ АНАТОЛІЙ ФЕДОРОВИЧ (20 листопада 1920 — 17 лютого 2005 рр.)

Колишній радянський і український футболіст, грав на позиції воротаря, радянський футбольний тренер.

Майстер спорту СРСР (1948 р.) та Заслужений тренер Української РСР (1961 р.). Ветеран німецько-радянської війни. Один з найавторитетніших футбольних фахівців в Україні 1960—1970 рр. Засновник та перший керівник СДЮШОР «Чорноморець» (1975–1977 рр., 1979–2005 рр.). Відомий виступами за одеський «Харчовик», київське «Динамо» та кишинівський «Буревісник». У складі цих команд тричі ставав володарем кубку Української РСР,

а також став переможцем зонального турніру класу «Б» чемпіонату СРСР.

Головував тренерські штаби полтавського «Колгоспника», одеського «Чорноморця», дніпропетровського «Дніпра», київського «Динамо», криворізького «Кривбасу» та сімферопольської «Таврії».

Як тренер Анатолій Федорович у різні роки виграв кубок УРСР, двічі ставав переможцем зонального турніру класу «Б», а також виграв чемпіонат СРСР серед дублерів.

Анатолій Федорович Зубрицький народився 20 листопада 1920 р. в Одесі. Майже усе дитинство разом із іншими дітьми Анатолій займався волейболом, баскетболом та великим тенісом. В останньому, до речі, досяг деяких успіхів, ставши срібним призером шкільної спартакіади Азовсько-Чорноморського краю у середині 1930 р.

Але остаточно для себе Зубрицький серед усіх видів спорту обрав футбол, у який грав з дитинства у дворі. Пізніше хлопець почав виступати за юнацьку команду з місцевого палацу піонерів, що знаходився у Воронцовському палаці під керівництвом відомого одеського футболіста імперських часів, Олександра Злочевського.

Навчаючись у школі, Анатолій грав за дорослу непрофесійну команду ДСТ «Буревісник» та збірну міста Одеси.

Після закінчення дев'ятого класу Зубрицький поступив на робітфак при Одеському консервному інституті (нині Інститут холоду, кріотехнологій та екоенергетики ім. В. С. Мартиновського), який закінчив восени 1939 р. і був прийнятий на перший курс інституту. Але ще до початку занять Анатолія Федоровича та ще кількох молодих воротарів місцевих команд запросили на перегляд в одеське «Динамо», що виступало у класі «А» чемпіонату СРСР.

На початку чемпіонату дублюючий воротар команди Дмитро Пінков був відрахований зі складу клубу, а без другого воротаря у вищому дивізіоні національного чемпіонату в одеської команди були не великі шанси чогось досягти, тому керівництвом було надано наказ віднайти з місцевих футболістів дублера для команди.

Після перегляду декількох футболістів тренери динамівців обрали Зубрицького, як дублера основного воротаря і незабаром, разом з командою, хлопець відправився на матч до Москви проти місцевого ЦБЧА. Під час матчу, що відбувся 4 червня 1939 р. на стадіоні «Сталінець», основний воротар одеситів Олександр

Михайличенко отримав травму і ворота довелося захищати молодому Зубрицькому.

**Легенди одеського футболу
Анатолій Зубрицький і Юрій Заболотний**

Дебютний матч у команді майстрів, незважаючи на поразку 2:3, Анатолій провів на високому рівні, а у наступному турі проти столичного «Торпедо» юний воротар відіграв свій перший «сухий матч» (1:0).

... «і ось я чую: «Толя, виходь» - і я пішов. Гра була дуже напруженою, рахунок нічийний, моменти весь час виникали то біля одних воріт, то біля інших. Я побачив пониклі голови наших гравців, як не прикро, але я зрозумів, що вони не вірять, що я не зіпсую зроблене ними. Але все обійшлося добре, я зрозумів, що на мене вони не в образі по тому, як дружньо «зірки» одеського футболу поплескували мене по черзі по плечу, коли ми йшли з поля. Потім вже повна гра з «Торпедо», де я отримав в пресі вельми схвальні відгуки, а команда - два очки за перемогу. — Анатолій Зубрицький.

І хоча Анатолій дебютував у професійному футболі саме з «армійцями», для одеської публіки цей воротар був не знайомий і тому ще один «дебютний матч» Зубрицький зіграв 16 червня 1939 р. на Стадіоні парку імені Шевченка проти тбіліського «Динамо». Через те, що Михайличенко, все ще не виздоровів, Зубрицький знову зайняв ворота. Рахунок було відкрито на 3-й хвилині легендарним грузинським бомбардиром, Борисом Пайчадзе, але у середині першого тайму одеситам вдалося зрівняти рахунок, м'яч забив Володимир Онищенко на 28-й хвилині. По завершенні першого тайму рахунок так і закінчився нічийним.

На початку другого тайму на 51-й хвилині «моряки» забили другий гол, повівши у рахунок, на 78-й хвилині московський арбітр зустрічі, Демідов, призначив у ворота одеситів пенальті, який виконав грузинський футболіст, Михайло Бердзенішвілі, але вже через три хвилини одеська команда знову поченає вести у рахунок, дякуюючи другому голу від Петра Калашникова. На останніх хвилинах під час ще одної атаки тбілісців Зубрицький кинувся у ноги Пайчадзе, прийнявши удар на себе. Після чого довго лежав на газоні, не маючи змоги підвестися через отриману травму. А після наданої гравцю лікарської допомоги Анатолій знову, тримаючись за живіт, зайняв місце у створі воріт, адже замін більше в одеської команди не було. Після цього, на останніх секундах зустрічі, м'яч знову потрапив до ніг Бориса Пайчадзе, але той вибив м'яч в аут. Того сезону Зубрицький відіграв за команду з «Південної Пальміри» всього вісім матчів, де пропустив 24 голи. І хоч у той час у складі одеської команди грало досить багато досвідчених футболістів свого часу, як Михайло Волін, Леонід Орехов, Микола Хижников тощо, але все ж за підсумками сезону команда вилетіла до Групи «Б», посівши останнє місце у турнірній таблиці.

У 1940 р. Михальченко був призваний в армію, завдяки чому Зубрицький став основним воротарем команди. Але незабаром на армійську службу був призваний і сам Анатолій. Завдяки клопотанню команди, він був залишений у військової частині, що розташовувалася в Одесі і продовжував виходити на поле у складі команди, яка до того часу змінила товариство «Динамо» на «Харчовик».

Втрата двох воротарів майже одночасно змусила керівництво та тренерський штаб шукати ще одного воротаря до команди «моряків». Це місце зайняли два нових гравці клубу — колишній воротар сталінського «Стахановця» Віктор Ломакін та Костянтин Дейніс, однак більшість матчів у сезоні за команду все-таки провів Анатолій. Уже наприкінці сезону Зубрицький, пройшовши «курс молодого бійця», почав виступати тільки в армійських футбольних та баскетбольних змаганнях за команду Одеського військового округу. Навесні того самого року футбольне керівництво міста намагалось повернути Анатолія до команди майстрів, але якраз у той час у Кишиневі проводилися змагання першості округу, тому командування військової частини пообіцяло перевести Зубрицького тільки у червні.

Маючи вже усі потрібні документи, Анатолій на початку літа готувався знову повернутися у великий футбол, але у червні того

ж року усі плани були зірвані початком Німецько-радянської війни. Військова частина, де перебував Зубрицький, брала участь у боях на кордоні з Румунією. Під час відступу підрозділи вже під Миколаєвом були оточені ворожою піхотою, а Зубрицький з іншими бійцями були захоплені у полон. Якийсь час військовиків тримали у місцевому морському шпиталі, після чого 40 солдат, серед яких був і Анатолій перевезли до села Коблеве, що у Березанському районі Миколаївської області, використовувати їх як робочу силу на дорожніх роботах.

16 жовтня 1941 р. німецько-румунські війська захопили Одесу. Після цього полонених було наказано перевести до іншого табору. У ході переходу з місця на місце, колона колишніх радянських солдат розтягнулася на кілометри, при цьому охороняла її незначна частка румунських солдат, які не були вельми спостережливими. Під час переходу колоною одеського Пересипу, Зубрицький, побачивши, що практично уся місцевість вкрита невеличкими ямами-озерами та розбомбованими заводами, вирішив втекти. Тоді разом з ще одним полоненим Анатолій сховався на території одного з заводів, де вони чекали до вечора, а вибравшись з укриття радянські солдати пішли до міста ховатися.

Добравшись до Одеси, Анатолій сховався у родичів і три тижні не виходив з дому. А згодом він дізнався, що на місцевому заводі «Кінап», що розташовувався на вулиці Дальницькій працює ціла спілка одеських футболістів.

Серед них, зокрема, були і колишні колеги Анатолія: Леонід Орехов, Микола Хіжников, Петро Калашников, Олександр Брагін та інші. Хоч виробництво на заводі було призначено для випуску кіноапаратури, новою місцевою владою його було переобладнано для ремонту автівок. Анатолій влаштувався туди вантажником, а згодом став шофером. Власником виробництва на той час був російський емігрант і коли він дізнався, що на нього працюють відомі футболісти, вирішив заснувати свою виробничу команду, назвавши її «Глорія-Форд». Нова одеська команда грала здебільшого з військовими румунськими командами з найближчих румунських міст, а також з іншою новою одеською командою «Вікторія», куди згодом перейшли Орехов та Бесєдін. І якщо у румунських військовиків «Глорія-Форд» впевнено вигравала, з «Вікторією» в робітників «Кінапу» було справжнє суперництво. Окрім того, при німецько-румунській владі була відновлена збірна Одеси, яку відправили у турне в Румунію, де одеські футболісти

відіграли декілька матчів з місцевими футбольними клубами, а Зубрицький виступав у ролі основного воротаря.

Після зайняття міста радянською армією у квітні 1944 р., всіх футболістів, що залишилися у місті було об'єднано у команду «Динамо». Через те, що чемпіонат мав початися тільки наступного року у футболістів було достатньо часу на тренування та відновлення місцевого стадіону «Спартак». Анатолій якраз був серед тих гравців.

Одного разу Зубрицького та ще одного футболіста, Миколу Хіжнікова, викликали до НКВС. Звісно це було звична справа для післявоєнного часу, адже колишніх полонених на той час у великій кількості відправляли до ГУЛАГів. Прийшовши до міського відділення НКВС, футболісти дізналися, що насправді їх викликали тому, що їм народним комісаріатом було наказано їхати до Києва.

Окрім одеських футболістів, до Києва приїхало багато гравців з усієї України для відродження місцевого «Динамо». Очолював команду Микола Махиня, а основним голкіпером був ветеран київської команди та капітан Антон Ідзковський, що не зважаючи на свій вік все ще був одним з найкращих радянських футболістів.

Згодом, окрім інших футболістів, до Анатолія приєдналося багато одеситів: Анатолій Жиган, Віктор Севастьянов, Михайло Чиплигін та інші. Однак, не зважаючи на велику кількість досвідчених футболістів, побудувати команду з нуля було дуже важко і перший час клуб не міг розвинути увесь свій потенціал через незіграність серед гравців.

З 1946 р. після переходу на тренерську роботу Ідзковського, Зубрицький став основним голкіпером київського «Динамо». Через невиразну гру «біло-синіх» у перші післявоєнні роки у команді змінилося кілька тренерів: Лев Корчебоков, Ідзковський, Борис Апухтін та Костянтин Щегоцький. І тільки з приходом до тренерського штабу Михайла Бутусова команда потроху почала показувати видовищну гру і наприкінці сезону 1947 р. зайняли четверте місце у вищому дивізіоні.

У 1948 р. під час матчу зі столичним ЦБЧА, Анатолій у зіткненні із Всеволодом Бобровим отримав серйозну травму: відрив меніска та пошкодження хрестоподібних зв'язок. Більше двох років доводилося грати на знеболюючих, з еластичною пов'язкою на коліні. І все ж, у 1951 р. футболісту довелося робити операцію, яку зробив відомий медик, професор Георгій Ланг. Після операції воротареві ще рік знадобився на відновлення.

У 1952 р., вийшовши на футбольне поле, грати у повну силу він вже не зміг, до того ж, у складі «біло-синіх» з'явилися два перспективних воротаря — Євген Лемешко та Олег Макаров. Зігравши у своєму останньому сезоні за київський клуб, що зайняв 2 місце у чемпіонаті, 4 матчі з 13 (що було недостатньо для отримання срібних медалей), Анатолій Зубрицький вирішив закінчити ігрову кар'єру і перейти на тренерську роботу.

У 1953 р. Зубрицький вже збирався переходити на тренерську роботу, але несподівано футболіст отримав запрошення пограти у московському «Локомотиві», який тренував Борис Аркадьєв, можливість попрацювати під керівництвом відомого фахівця, підштовхнуло Анатолія прийняти рішення про перехід у московський клуб.

Провівши сезон у «Локомотиві», Зубрицький відправився до кишинівського футбольного клубу «Буревісник», що виступав у класі «Б». Молдовську команду тренував тоді відомий радянський футболіст, Георгій Мазанов, а згодом цю посаду зайняв Петро Ступаков. У кишинівській команді Анатолій провів два роки, будучи беззмінним основним воротарем.

У 1955 р., клуб завоював перше місце у своїй зоні і вийшов до класу «А». Після цього Зубрицький остаточно вирішив перейти на тренерську роботу.

За усю свою кар'єру футбольного голкіпера Анатолій відіграв 245 офіційних матчів, при чому 193 з них — у вищій лізі чемпіонату СРСР. За цей час футболіст зустрівся на футбольному полі з такими легендарними радянськими футболістами, як Борис Пайчадзе, Мкртич Симонян, Всеволод Бобров, Григорій Федотов, Автанділ Гогоберідзе тощо.

«Анатолій Федорович — трохи вище середнього зросту, широкоплечий та неквапливий. Він коротко підстрижений, завжди зосереджений, ніби прислухається до того, що відбувається у нього всередині. Граючи, він був небагатослівний та економічний у рухах. Впадала в очі його витримка і незворушність.

Здавалося, Зубрицького просто неможливо вивести зі стану рівноваги. І тільки по маленьких, майже невловимим штришкам товариші, які близько його знали, вгадували, коли він починає нервувати, - особливо, якщо йому траплялося пропустити гол. Але ось матч закінчувався, і Зубрицький відразу перетворювався. М'язи обличчя розслаблялися, на ньому з'являлася м'яка, задушевна усмішка. Характерною рисою гри Зубрицького була акуратність. Володіючи хорошою технікою, він намагався кожен м'яч прийняти так, щоб потім не було неприємних сюрпризів,

намагався не відпускати його від себе. У критичних ситуаціях вибивав його кулаками далеко у поле» — Олег Макаров.

Анатолій Федорович закінчив школу тренерів при Київському державному інституті фізичної культури (нині Національний університет фізичного виховання і спорту України), а у 1955 р. заочно закінчив цей навчальний заклад, здавши екзамени на «відмінно».

Першою командою у тренерській кар'єрі Анатолія Федоровича став полтавський «Колгоспник». У березні 1955 р. Зубрицький очолив полтавську команду, яку тільки на початку року заснували, ставши таким чином другим в історії цього футбольного клубу тренером після Костянтина Скрипченка.

Тільки створена команда одразу ж досягла результату — 25 травня футболісти «Колгоспника» виграли кубок Полтави, обігравши у фіналі місцевий «Локомотив» з рахунком 2:1. Це дало змогу взяти участь у розіграші кубку Української РСР, однак там дійшовши до одної четвертої фіналу полтавці програли сумському «Торпедо». Перший свій сезон команда закінчила на восьмій сходинці чемпіонату. А у наступному полтавська команда зайняла вже друге місце у чемпіонаті України серед КФК і спромоглася виграти кубок УРСР серед команд колективів фізкультури, що дало змогу перевестися Колгоспнику у клас «Б» чемпіонату СРСР. Восени того самого року, Анатолія Федоровича перевели у київське «Динамо», на посаду помічника головного тренера. В його обов'язки входило так само керівництво дублюючим складом.

На той час у команді як раз з'явилися Валерій Лобановський, Олег Базилевич, Валентин Трояновський, Андрій Біба, Володимир Ануфрієнко та інші. Усі ці футболісти починали свою кар'єру в українському гранді з дубля. Але відпрацювавши три роки у Києві, Анатолій Федорович покинув «Динамо».

У 1959 р. колишній одеський зірковий воротар очолив одеський «Чорноморець». Команда до того часу перебувала на 12 місці у турнірній таблиці класу «Б». Поступово гра колективу стала поліпшуватися. Наступні два роки «моряки» закріпилися у верхній частині турнірної таблиці, зайнявши два роки поспіль четверте місце і почали конкурувати у боротьбі за призові місця.

Під час роботи в одеському клубі в Анатолія Федоровича склалися доволі незвичні відносини з основною зіркою «Чорноморця» тих часів Костянтином Фурсом. На той час Фурс був чи не найкращим бомбардиром команди, але кар'єрі гравця заважало пияцтво та погана дисципліна. Однак, Зубрицький, все

ж, закривав очі на проблеми футболіста. Одного разу Костянтин не з'явився вчасно у готель і його не хотіли пускати всередину. Тоді він проколов шини в автомобілі головного тренера і зник на кілька днів.

У 1961 р. команда виграла турнір класу «Б», ставши чемпіоном Української РСР, після чого вона повинна була провести перехідні ігри за вихід у клас «А» з донецьким «Шахтарем», але рішенням республіканської федерації футболу, матчі було скасовано. І хоч за усіма футбольними правилами «Чорноморець» мав пройти далі, оскільки «гірники» тоді були найслабшою командою класу «А», однак здобуття кубка СРСР для київських чиновників вважалося вищим за регламент чемпіонату. Того самого року Анатолій Федорович, у віці 41-го року, отримав звання «Заслужений тренер Української РСР».

Наступного, 1962 р., після майже здобутої путівки до найвищого дивізіону футболісти змінили своє ставлення до футболу. На грі футболістів позначилися вихваляння та почесні, які передчасно давалися гравцям минулого сезону, а також застілля, що супроводжувалися після перемог. Окрім того, дехто з гравців, розуміючи, що в класі «А» рівень гри набагато вищий, ніж у другому дивізіоні, не бажав підійматися у класі. До того ж основним суперником «моряків», який хотів підвищитися у класі були луганські «Трудові резерви». І якщо команди за силою були приблизно рівні у футболі, то у «кабінетних справах» луганцям допомагав тодішній перший секретар місцевого обкому партії Володимир Шевченко. Результатом цього стали незрозумілі помилки суддів. У результаті, по завершенні сезону «Чорноморець» зайняв друге місце у турнірній таблиці після «чорно-білих». Щоправда чергова реформа не дала змоги «Трудовим резервам» потрапити до вищого дивізіону — Федерація футболу СРСР прийняла рішення заснувати другу підгрупу класу «А». Однак, не зважаючи на те, що у «моряків» були досить непогані шанси підвищитися у класі, Зубрицький покинув команду. Причиною стало те, що квартиру, яку обласний комітет пообіцяв тренеру за його заслуги, загарбав голова партійного комітету Чорноморського морського пароплавства. Тому Анатолій переїхав до своєї сім'ї у Київ.

Незабаром до тренера від першого секретаря обкому партії, Володимира Щербицького, надійшла у наказовій формі пропозиція очолити дніпропетровський «Дніпро».

Прийнявши пропозицію, Анатолію Федоровичу поставили декілька завдань — по-перше, домогтися того, щоб

дніпропетровська команда стабільно виступала у вищому дивізіоні, а, по-друге, щоб дніпропетровці не опускалися нижче запорізького «Металурга», вічного суперника «Дніпра». У помічники головному тренеру були призначені: Леонід Родос, Матвій Черкаський. Анатолій Федорович приступив до роботи з дніпрянами, команда стала набирати очки, але у липні 1963 р. тренер був викликаний на прийом до Володимира Щербицького, який повідомив про рішення ЦК КПУ призначити Зубрицького до кінця року головним тренером київського «Динамо», яке тоді було близьке до вильоту з класу «А». І хоч було вже вирішено, що у 1964 р. Зубрицького на посаді головного тренера змінить Віктор Маслов, який на той час не міг переїхати з Ростова-на-Дону, Анатолій Федорович був змушений покинути Дніпропетровськ.

Залишивши у «Дніпрі» Леоніда Родоса та Матвія Черкаського управляти командою, Анатолій прибув до столиці республіки. Після першого кола кияни у турнірній таблиці знаходилися у зоні аутсайдерів. І хоч гравці київського гранду були доволі непогані, вони мало віддавали сил на тренуваннях, що позначилося й на офіційних іграх. А з приходом Зубрицького гра команди пожвавилася, з'явилися перемоги, покращився турнірне становище. Команда могла, по завершенні сезону, увійти до шістки команд вищого дивізіону, але гол Слави Метревелі у матчі з московським «Торпедо» відправив «Динамо» на дев'яте місце.

У кінці року, як і планувалося, до Києва прибув новий головний тренер — Віктор Маслов, який запропонував Зубрицькому залишитися другим тренером, але звиклий до самостійної роботи Анатолій Федорович відмовився, повернувшись до «Дніпра».

Повернувшись, до тренерського штабу, окрім Анатолія Федоровича, Михайло Дідевич, змінивши Черкаського на його посаді, а ще через рік пішов Родос, якого змінив Йосип Ліфшиць. У «Дніпрі» Зубрицький пропрацював до кінця 1966 р.

У 1967 р. тренер, через сімейні обставини був вимушений покинути Дніпропетровськ і переїхав до Кривого Рогу, де очолив місцевий «Кривбас», але вже у наступному, 1968 р., за розпорядженням республіканського спорткомітету був відряджений до Криму, де два сезони тренував сімферопольську «Таврію», вивівши команду з 16 місця до групи лідерів.

«Пам'ятаю, коли ми були на зборах, він нас сильно ганяв. Команди, які перебували там разом з нами, виконували набагато менші навантаження. Анатолій Федорович весь час повторював:

«Хлопці, це вам ще стане в нагоді в майбутньому!» — Василь Гладкіх. Наприкінці 1969 р., не зійшовшись характерами з головою команди Анатолієм Заяєвим, одесит залишив Сімферополь, повернувшись у Кривий Ріг, куди його запросив Анатолій Азаренков, колишній гравець одеської команди. Результат головування Зубрицьким «Кривбасу» не змусив себе довго чекати. У 1971 р. команда була одним з лідерів другої ліги, але наприкінці першого кола наставникові криворізької команди стали наполегливо пропонувати знову очолити одеський «Чорноморець», а через деякий час, рішенням спорткомітету, Зубрицький був призначений головним тренером рідного клубу.

У 1972 р., очолюваний Анатолієм Федоровичем «Чорноморець», з перших матчів захопив лідерство у першій лізі. Команда впевнено рухалася до перемоги в турнірі, але, все ж через незрозумілі поразки, Зубрицький знову запідозрив, що не усі гравці команди хочуть вийти у вищий дивізіон. Втративши очки на фініші, «Чорноморець» дозволив обійти себе у турнірній таблиці донецькому «Шахтареві» та ташкентському «Пахтакору», через що 1973 р. Анатолій Федорович був звільнений від займаної посади.

Покинувши одеський клуб, Анатолій Федорович активно взявся за організацію і відкриття дитячої спортивної школи на базі «Чорноморця», ставши одним з творців цього навчального закладу, згодом виховав для радянського, українського та російського футболу багато відомих майстрів (Ігоря Беланова, Іллю Цимбалара, Олега Мочуляка, Юрія Нікіфорова, Дмитра Парфьонова).

У 1974 р. колишній воротар відгукнувся на пропозицію з Кривого Рогу знову очолити «Кривбас». При ньому команда зайняла третє місце в українській зоні другої ліги, але пробитися у першу лігу через стикові матчі команда не змогла. У 1977 - 1979 рр. працював директором СДЮШОР «Чорноморець». У той же час повернувся на тренерську роботу до «Чорноморця», куди запросив і свого колегу, Анатолія Азаренкова, з яким зустрівся і в одеській команді, і у «Кривбасі».

Наприкінці сезону 1977 р. Анатолія Федоровича проінформував секретар одеського обкому, Кириченко, про рішення українського ЦК, за яким треба було допомогти львівським «Карпатам» залишитися у вищій лізі. У задуманій схемі брали участь три команди — одесити, ленінградський «Зеніт» та, звісно, «Карпати». На той час, під кінець сезону, коли залишалось відіграти кожній команді по три матчі у «моряків»

було найкраще становище — сьоме місце, а львів'яни знаходилися на 15-ій позначці, а отже, у зоні вильоту. За схемою у матчі з лєнінграцями, що проходив у них «вдома», одесити мали програти з мінімальним рахунком і це б суттєво не нашкодило б їм, а «Зеніт» забезпечив би собі три очки, а у наступному турі, «Карпати» б мали виграти у лєнінградців, забезпечивши себе 14-м місцем у турнірній таблиці.

Однак, у першому договірному матчі, у Ленінграді «синьо-біло-блакитні», неочікувано виграли з рахунком 4:1, при чому перші три голи вони забили у першому таймі, а тодішній тренер «Зеніту», Юрій Морозов чи то не знав про договір, чи то вирішив не діяти чесно.

А у наступному турі, у матчі із «левами» команда Морозова відіграла у нічию 0:0, через що львівська команда вилетіла у першу лігу.

Пропрацювавши ще два роки тренером «Чорноморця» Анатолій Зубрицький знову очоливши СДЮШОР, залишаючись її беззмінним керівником до 2005 р. Серед вихованців Анатолія Федоровича є багато футболістів, що згодом виступали, як за основну команду клубу, так і збірну України.

Так, наприклад, 1985 р., у віці шести років, Зубрицький прийняв у свою школу вчитися Андрія Вороніна, що згодом у складі «жовто-блакитних» вийшов до одної четвертої фіналу на чемпіонаті світу 2006 р.

Займався громадською роботою, був віце-президентом одеської міської асоціації футболу.

А 17 лютого 2005 р., після важкої хвороби, Анатолій Федорович Зубрицький помер. Похований на Другому Християнському кладовищі Одеси.

У пам'ять про Анатолія Федоровича Зубрицького щороку в Одесі на основній базі СДЮШОР СОК «Відрада» у день народження видатного футболіста та тренера, 20 листопада, проводиться традиційний юнацький турнір на кубок «Чорне море».

Нині одеська СДЮШОР «Чорноморець» носить ім'я А. Ф. Зубрицького.

ДОСЯГНЕННЯ: «Динамо» Київ – Володар кубку УРСР (3): 1946, 1947, 1948;

«Буревісник» Кишинів - Переможець зонального турніру класу «Б» чемпіонату СРСР (1): 1955;

Срібний призер чемпіонату УРСР (1): 1956;

Володар кубку УРСР (1): 1956;

Володар кубку Полтави (2): 1955, 1956;
Переможець зонального турніру класу «Б» чемпіонату СРСР (2): 1961, 1962;
Золотий призер чемпіонату СРСР серед дублерів (1): 1963;
Майстер спорту СРСР (1948);
Заслужений тренер Української РСР (1961).

ІВАНОВ АРТЕМ ВОЛОДИМИРОВИЧ
(народився 16 грудня 1987 р.)

Український важкоатлет, дворазовий срібний призер чемпіонату Європи, срібний призер чемпіонату світу з важкої атлетики. Учасник Олімпійських ігор (2008).

Рекордсмен України за сумою двох вправ. Майстер спорту міжнародного класу (2007), Заслужений майстер спорту (2010).

Артем Іванов народився на Дніпропетровщині у родині шахтаря, потім жив та навчався на Донбасі у містечку Селидове. Там же й розпочав заняття важкою атлетикою під орудою Віктора Гулака.

У 2002 р. Артем почав займатися у Вищому училищі олімпійського резерву у Красноліссі та співпрацювати з новим наставником — Михайлом Заргаряном.

Перші серйозні успіхи прийшли до Іванова у 2007 р., коли він став переможцем чемпіонату світу з важкої атлетики серед юнаків у ваговій категорії до 94 кг.

Того самого року він вперше взяв участь у дорослому чемпіонаті світу (у ваговій категорії до 105 кг), проте посів аж 20-те місце з результатом 365 кг (169+196).

Наступного року молодого спортсмена чекало випробування Олімпійськими іграми у Пекіні. У ваговій категорії до 94 кг Артем Іванов посів 11 місце, значно покращивши свої

минулорічні показники — 380 кг (170+210). Проте цього виявилось замало, аби увірватися до еліти світової важкої атлетики.

На чемпіонаті світу у 2009 р. у Південній Кореї український важкоатлет показав другий результат у ривку, підійнявши 180 кг, однак у поштовху йому не до снаги виявилася навіть базова вага. Утім, наступного року Іванов зумів повною мірою реабілітуватися, здобувши «срібло» як на чемпіонаті світу, так і на чемпіонаті Європи. Причому на світовій першості він продемонстрував значно кращий результат, ніж у континентальному — 402 кг (185+217) проти 383 кг (180+203). У 2011 р. міг нарешті стати для спортсмена золотим. Втім, на чемпіонаті світу він зайняв друге місце, поступившись своєму супернику лише за показником особистої ваги, який у Артема був більшим. І Іванов, і Ілля Ільїн з Казахстану підійняли однакову вагу — 407 кг (186+221 у Іванова).

Напередодні Олімпійських ігор у Лондоні букмекери вважали Артема одним з головних претендентів на перемогу у ваговій категорії до 94 кг.

Однак, надіям українських вболівальників та самого спортсмена не довелося справдитися — за 20 днів до початку Ігор Іванов отримав травму на тренуванні та змушений був пропустити головні змагання чотириріччя. Артем Іванов — випускник Харківської академії фізичної культури, аспірант кафедри циклічних видів спорту.

Після закінчення академії вступив до Таврійського національного університету імені Вернадського на факультет управління за спеціальністю «Менеджмент».

«– Артеме, ти здобув таку потрібну для важкоатлетів стабільність після європейської першості?»

– Чемпіонат Європи-2010 проходив у Мінську. Тоді я не спостерігав за тим, що відбувається у палаці спорту, а намагався повністю зосередитися. Усе склалося якнайкраще, одержав залікове «срібло» й «малу» золоту медаль у ривку.

– Цікаво, чи виправдав ти сподівання уболівальників на чемпіонаті світу-2011 у Туреччині?

– З моїм наставником, заслуженим тренером України Михайлом Заргаряном, який опікується мною уже десять років, узгодили стратегічний план успішного виступу. Намічене виконав. У поштовху підняв 217 кілограмів, а «вирвав» – 185. У результаті здобув срібну медаль. «Золото» виграв мій однофамілець, росіянин Олександр Іванов. Буває ж таке! - посміхається.

– Який твій особистий рекорд на сьогоднішній день?

– У ривку піднімаю 190 кілограмів, а у поштовху – 230. Це рекорди України. Встановив їх у квітні цього року на вітчизняному чемпіонаті. Але на тренуваннях показую кращі результати. Скажімо, штовхаю 235 кілограмів, що на три кілограми більше світового рекорду поляка Шимона Колецьки.

– У тебе ривок виходить краще, ніж поштовх. У чому проблема?

– Головна перепона – технічна сторона виконання, над якою постійно працюю, вдосконалюючи потрібний рух. Володію рідкісною технікою поштовху – так званий «швунг», її у світі освоїла невеличка група важкоатлетів. Зазвичай, усі штовхають «ножицями».

– Як реагуєш на конструктивні зауваження?

– Позитивно їх сприймаю. Особливо, якщо порада від фахівців. Вдячний вашому земляку заслуженому тренеру СРСР Олександрю Рикову. Він часто спостерігає, як я тренуюсь, дає ділові настанови.

– Скільки заліза за день піднімаєш?

– Приблизно 10–12 тонн, інколи менше. Все залежить від стану здоров'я. У декого може скластися враження, що це каторжна робота, але насправді мені подобається.

– Сил витрачається чимало. Чим відновлюєш організм?

– Харчуюсь продуктами, що мають високий вміст білка. Подобається відварена яловичина. Люблю котлети, салати, торти. Смакую овочами, фруктами. Для нас, важкоатлетів, кухарі на стадіоні імені Гагаріна готують спеціальну дієтичну їжу.

– У багатьох країнах світу виступав. Де б ще хотів позмагатися?

– Мрію побувати у США. Там хороша школа підготовки важкоатлетів, щоправда, американські спортсмени виступають не так успішно, як у минулому столітті. Та й хочеться зрозуміти, чому США найбагатша країна у світі, хоч трошки по ній помандрувати.

А ще мрію покататися на «американських гірках». Щось подібне уже змайстрували у Чернігові. Але розважитися на них поки що не виходить, хоча від стадіону до парку, де вони встановлені, недалеко. Та вже й пізня осінь...

– **Чи пропонували виступати за іншу країну?**

– Надходили такі пропозиції. Пропонували переїхати в Азербайджан, Казахстан, Ізраїль, в інші країни дальнього зарубіжжя. Там спортсменів гідно цінують, не так, як в Україні. Тренувальні бази там кращі, та й праця оплачується вище. Скажімо, за кордоном атлет мого рівня, який уже має значимі досягнення, одержує щомісяця більше 6 тисяч доларів. Вдома мені такі гроші і не снилися.

– **Що важливо для перемоги?**

– Регулярні щоденні тренування. Не вірю, що успіх можуть принести амулети чи забобони, фартова екіпіровка чи неголене обличчя. Завжди виходжу з одним бажанням – підняти таку вагу, яка принесе мені перемогу.

– **Артеме, яка твоя спортивна мрія?**

– Живу першочерговими завданнями – виграти у 2013 р. чемпіонат України, потрапити до складу вітчизняної команди на європейську, світову першості. Непогано було б стати на олімпійський п'єдестал. Але до нього довга дорога майже у чотири роки.

– **...А життява?**

– 16 грудня мені виповнюється 25 років. Відзначатиму день народження у Сімферополі, у вузькому колі, вдома. Живу у звичайному гуртожитку. Функціонери обіцяють дати квартиру, але далі слів справи не йдуть. Хочеться, щоб це питання якнайскоріше вирішилося. Серйозно готуюся до захисту кандидатської дисертації у Національному державному інституті фізкультури і спорту України. Тема пов'язана з важкою атлетикою» - **Віктор Береговий, тижневик «Деснянка вільна» №93 (392).**

ДОСЯГНЕННЯ:

Майстер спорту (2004);

Заслужений майстер спорту (2010);

Чемпіон світу серед юніорів (2007);

срібний призер чемпіонатів Європи (2010);

чемпіон світу (2011);

Рекордсмен України: ривок – 190 кг, поштовх – 230 кг.;

Учасник Олімпійських ігор-2008 у Пекіні.

ІВАНОВ ВОЛОДИМИР ТИМОФІЙОВИЧ
(народився 10 вересня 1940 р.)

Український волейболіст (нападник). Заслужений майстер спорту (1968 р.). Закінчив Київський інститут фізичної культури (1962 р.).

Чемпіон XX Олімпійських ігор (Мехіко, 1968 р.), Європи (Стамбул), СРСР та 4-ї Спартакіади народів СРСР (усі перемоги були у 1967 р.).

Бронзовий призер першості світу (Прага, 1966 р.).

Переможець Кубка світу (Варшава, 1966 р.),

Всесвітніх ігор серед ветеранів (м. Брізбен, Австралія, 1994 р.;

м. Портланд, США, 1998 р.;

м. Мельбурн, Австралія, 2002 р.; м. Едмонтон, Канада, 2005 р.).

Чемпіон 1-х (2005 р.) і срібний призер 2-х (2007 р.) Всеукраїнських ігор ветеранів, багаторазовий володар Кубка України.

Входив до складу національної збірної команди СРСР (1963–1970 рр.), виступав за команду майстрів «Локомотив» (Київ, 1960–1972 рр.).

Президент Всеукраїнського союзу ветеранів спорту від 2001 р.

Перший віце-президент Асоціації ветеранів волейболу України від 2003 р.

За розвиток спорту ветеранів та спортивного довголіття Іванова В. Т. записано до Книги рекордів України.

ІДЗКОВСЬКИЙ АНТОН ЛЕОНАРДОВИЧ

(29 грудня 1907 — 24 січня 1995 рр.)

Колишній радянський футболіст, воротар. Заслужений майстер спорту (1945 р.). Заслужений тренер України (1961 р.).

Футболом Антон Леонардович зацікавився у школі № 79, що у столиці України, де був помічений представником новоствореної команди «Совторгслужбовці». Для періоду НЕПу потрапити у неї було великою удачею — все-одно, що зараз підписати багатомільйонний контракт з фінансово могутнім клубом.

Навесні 1926 р. 18-річний Ідзковський став «першим номером» цього колективу, а через два сезони отримав запрошення до київського «Динамо». Закоханий у футбол до самозабуття, юний воротар привчив себе до жорстокої самодисципліни.

Антон Ідзковський сидить по центру у кашкеті.

Він розробив спеціальні вправи, які на його думку, мали сприяти розвитку реакції, координації, спритності, гнучкості, та годинами займався за індивідуальною програмою. До речі, антропометричні дані Антона Леонардовича були зовсім не воротарськими, так що самопідготовка, яку він собі вчинив, відіграла дуже важливу роль.

Ідзковський увійшов до найпершого списку найкращих футболістів СРСР, який опублікували у 1933 р. Він вирізнявся швидкістю реакції, ефектними стрибками та вважався прибічником традицій старої воротарської школи.

7 серпня 1934 р. Ідзковський провів єдиний матч у складі збірної СРСР проти національної команди Туреччини, який носив неофіційний характер та закінчився перемогою радянських футболістів з рахунком 2:1.

У 1935 р. у складі збірної УРСР, до якої входило чимало динамівців, мав брати участь у матчі проти професійного французького клубу «Ред Стар Олімпік», однак захворів і місце у воротах зайняв Микола Трусевич. Під час війни Антон Леонардович певний час виступав за казанську команду «Динамо».

За Бутусова (на фото з командою навесні 1941 р.) «білосині» грали, як і до нього, нестабільно. Навіть поповнившись здібною молоддю та сильними футболістами, київське «Динамо» після чотирьох стартових матчів замикало десятку.

У п'ятому турі наші футболісти приймали тбіліських одноклубників. Яку зустріч готував їм зацькований колись тренер, гості, ймовірно, здогадувалися, але не настільки глибоко. Бутусов буквально «розтоптав» своїх колишніх підопічних - 3:0. Кияни піднялися відразу на п'яту позицію, але втримати її не змогли.

А після закінчення Великої Вітчизняної Ідзковський жив у Києві на вулиці Фучика, працював у «Динамо», ФШМ (Київ) та Федерації Футбола України.

Незадовго до смерті саме він сприяв появі у пресі фотознімка, що розвінчував легенду про «матч смерті» між київськими футболістами та німецькими окупантами у 1942 р.

Ще не стихли залпи війни, а воротар ІДЗКОВСЬКИЙ (на знімку в стрибку відбиває м'яч) знову полонив уболівальників своєю майстерністю.

Як тренер Антон Леонардович підготував таких відомих українських голкіперів, як Олег Макаров, Євген Лемешко та Віктор Банніков.

ДОСЯГНЕННЯ:

КОМАНДНІ: Срібний призер Чемпіонату СРСР (1936 р.);

ІНДИВІДУАЛЬНІ: У 1945 р. отримав звання «Заслуженого майстра спорту»;

Був удостоєний почесного звання заслуженого тренера України (1961 р.);

Інтернет-портал «Football.ua» включив Ідзковського до списку 50 найкращих гравців в історії «Динамо».

УЧАСТЬ У КІНЕМАТОГРАФІ: Кажуть, що Антон Леонардович слугував прототипом Антона Кандідова — головного героя книги «Воротар республіки» відомого радянського письменника Лева Кассіля. Точного підтвердження цьому немає: хіба що імена збігаються. Влітку 1936 р. до Києва завітала група кіностудії «Ленфільм», що знімала фільм «Воротар» за мотивами вказаного роману.

Головний режисер запросив основного голкіпера київського «Динамо» допомогти у навчанні воротарській майстерності актора Григорія Плужника, що виконував роль Антона Кандідова. А як вдячність довірив Ідзковському невелику роль голкіпера

закордонної команди «Буйволи». Так гра Антона Леонардовича збереглася на кіноплівці.

КАЛИТВИНЦЕВ ЮРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ
(народився 5 травня 1968 р.)

Російський і український футболіст (півзахисник) і тренер. Майстер спорту міжнародного класу (1988). У чемпіонатах СРСР виступав за Волгоградський «Ротор» (1985-1986 рр., 1988-1991 рр.) і ростовський СКА (1986-1988 рр., під час перебування на армійській службі).

29 січня 2016 р., у 16:45 у мінському футбольному манежі відбувся матч Пам'яті Валентина Белькевича, в якому взяли участь друзі легендарного півзахисника, які в різний час виступали і працювали разом з Валентином у складі мінського і київського «Динамо», національної збірної Білорусі.

**Максим Шацьких, Олександр Алієв, Сергій Ребров, Юрій
Калитвинцев, Олександр Радченко, Віталій Косовський, Сергій Федоров,
Сергій Коновалов**

У складі ветеранів київського «Динамо» очікується участь у матчі таких заслужених футболістів: Юрій Дмитрулін, Олег Лужний, Юрій Максимов, Максим Шацьких, Олександр Алієв, Сергій Ребров, Юрій Калитвинцев, Олександр Радченко, Віталій Косовський, Сергій Федоров, Сергій Коновалов, Дмитро Михайленко, Віталій Рева, Тарас Луценко, Артем Яшкін. Тренерський штаб: Володимир Мунтян та Олексій Михайличенко.

У кінці 1991 р. перейшов у московське «Динамо», у складі якого двічі став бронзовим призером чемпіонату Росії (1992 р., 1993 р.). Початок сезону-1994 р. відіграв у дубль «Динамо» у третій лізі, а залишок сезону - у нижньгородському «Локомотиві».

Незважаючи на отриманий у кінці сезону у матчі з владикавказьким «Спартак» перелом ноги, був запрошений у київське «Динамо» президентом клубу Григорієм Суркісом, відхиливши пропозицію московського «Торпедо». У київському «Динамо» Юрій Калитвинцев став диспетчером команди, через нього значною мірою будувалася відроджена гра, «Динамо» знову серйозно вийшло на європейську арену. Після звинувачень Валерія Лобановського у програві чвертьфінального матчу Ліги Чемпіонів туринському «Ювентусу» у 1998 р. перейшов в турецький «Трабзонспор», але залишив команду через декілька місяців через невиплати зарплати. Кар'єру футболіста закінчив у 2000 р. у київському ЦСКА. За збірну України провів 22 матчі, забив один гол, змінивши російське громадянство на українське.

ТРЕНЕРСЬКА РОБОТА: В якості тренера працював з клубом «Закарпаття» (Ужгород) (2001-2002 рр.) і з юнацькою збірною України (2003-2006 рр.).

З 2007 р. тренує спільно з Геннадієм Литовченком команду «Динамо-2» (Київ), виступає у першій лізі. Очолювана Юрієм Калитвинцевим юнацька збірна України віком до 19 років (U19)

2 серпня 2009 р. стала чемпіоном Європи, перемігши у фіналі у Донецьку англійців з рахунком 2:0.

1 лютого 2010 р. призначений асистентом нового головного тренера національної збірної України Мирона Маркевича.

25 серпня 2010 р. Юрій Калитвинцев призначений виконувачем обов'язків головного тренера національної збірної України з футболу.

ДОСЯГНЕННЯ: Чотириразовий чемпіон України (1995-1998).;

Дворазовий володар Кубка України (1996, 1998).;

Дворазовий володар Кубка чемпіонів Співдружності (1997, 1998).;

Двічі потрапляв у список 33 найкращих футболістів чемпіонату Росії (1992, 2 місце; 1994, 3 місце).

Володар нагороди український футболіст року (1995); третє місце (1997).

Юрий Калитвинцев: Мы сделаем все возможное, чтобы вы гордились нашими футболистами

НАГОРОДИ: Орден «За заслуги» III (1998), III (2006) і II (2011) ступенів.

**КАЛІТОВСЬКА ЛЕСЯ МИХАЙЛІВНА
(народилася 13 лютого 1988 р.)**

Українська трекова та шосейна велогонщиця, заслужений майстер спорту України, бронзова призерка Олімпійських ігор у Пекіні, учасниця Олімпійських ігор у Лондоні, неодноразова чемпіонка України, призерка Чемпіонату світу та Європи. Тренер — Сергій Базін, перший тренер — Михайло Колодій.

Леся Михайлівна Калітовська народилася у селі Погарисько Львівської області. У дитинстві мріяла стати вчителем.

Велоспортом почала займатися в Жовкві в тренера Михайла Колодія. Згодом переїхала до Луганська, спочатку як спаринг-партнер у спринтерських гонках для Любові Шуліки, а потім поміняла спеціалізацію на темпові гонки. Тут же здобула вищу освіту у Луганському університеті ім. Т. Шевченка. У 2014 р. спортсменка призупинила виступи у зв'язку з вагітністю.

Починаючи з юнацьких та молодіжних змагань, Леся Калітовська неодноразово здобувала призові місця на європейських та світових турнірах.

Вона двократна чемпіонка світу серед юніорів в гонці переслідування, двократна чемпіонка Європи серед юніорів та двократна чемпіонка Європи серед молоді (U 23).

Ще під час виступів за молодіжну збірну спортсменка у 2006 р. приєдналася до спортивного клубу «ІСД» і почала виступати на етапах Кубка світу, у 2007–2008 рр. перейшла в команду Arda Natura Pinarello Ukraina, а з 2008 р. — знову повернулася у ISD Track Team. На етапах Кубка світу вона також неодноразово ставала переможницею та призером як в індивідуальних гонках, так і в командних. У Лос-Анджелесі на етапі Кубка світу з велотреку, в перший день турніру Леся Калітовська блискуче виграла індивідуальну гонку переслідування. В останній день змагань Леся Калітовська у складі жіночої команди України виграла фінал командної гонки переслідування.

Подіум чемпіонату Європи з шосейних велоперегонів 2008 (U 23):

1) Еллен ван Дайк, 2) Світлана Галюк та 3) Леся Калітовська

У 2008 р. на Чемпіонаті світу у командній гонці переслідування команда України у складі Любові Шуліки, Лесі Калітовської та Світлани Галюк здобула срібло.

Наступного року Леся взяла участь у Чемпіонаті Європи серед молоді, де здобула одразу весь комплект нагород: золото — у командній гонці переслідування, срібло — в індивідуальній та бронзу — у гонці за очками. Доробок на етапах Кубка світу поповнився ще одною медаллю — бронзою в індивідуальній гонці переслідування.

У 2010 р. у медальний залік спортсменки додалося ще одне срібло етапу Кубка світу у тій самій дисципліні.

На Універсіаді 2011 р. у Шеньчжень велогонщиця посіла другу сходинку у гонці переслідування та золото у гонці за очками. Кінець 2011 р. позначився бронзовою медаллю на етапі Кубка світу у Калі.

Завдяки високим результатам, Національний олімпійський комітет України визнав Лесю кращою спортсменкою грудня та лютого. Олімпійський 2012 р. приніс спортсменці бронзу на етапі Кубка світу у Лондоні у скретчі.

Уже на перших своїх Олімпійських іграх в Пекіні спортсменка виборола медаль — бронзу у гонці переслідування. У півфіналі вона обійшла литовку Вілію Серейкайте, проте за часом не змогла поборотися за золото. У фінальному заїзді Калітовська випередила новозеландку Елісон Шенкс і, тим самим, принесла Україні бронзову медаль. У гонці за очками спортсменка посіла також високе 5 місце.

НАГОРОДИ: Орден княгині Ольги III ст. (4 вересня 2008 р.).

КАЛМИКОВА ОЛЬГА МИКОЛАЇВНА
(листопад 1913 — 1961 рр.)

Українська тенісистка, багаторазова чемпіонка СРСР (зокрема, 1946 та у серпні 1947 рр.), у 1948 р. — заслужений майстер спорту СРСР, тренер юнацької збірної УРСР, чемпіонка СРСР у змішаному розряді разом з Миколою Озеровим.

Проживала у Києві. Закінчила Харківський ГФК. Представляла СК «Динамо», у післявоєнні роки у різних спортивних товариствах та відомствах Києва створюються тенісні секції, прилучилася до створення до всіх них без винятку, також розвивала теніс у Харківських гуртках; завдяки своєму спортивному авторитету розвивала захоплення ним (котрий в тодішньому СРСР був «буржуазним спортом»).

Діюча чемпіонка приходила до якогось певного колективу, створювала на громадських засадах секцію, по тому замість себе залишала котрогось із своїх учнів.

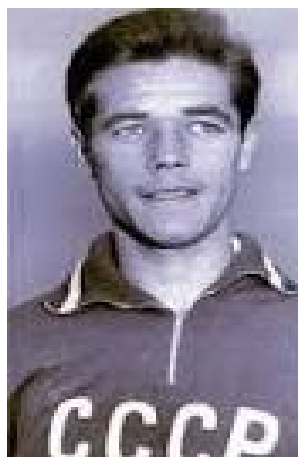
Таким чином у Києві створюються тенісні секції на «Більшовику», «Медику», «Харчовику», де до її приходу й чути не хотіли про теніс.

Юнацька збірна УРСР під її керівництвом п'ять разів ставала чемпіоном СРСР — з 1950 – 1955 рр.

З огляду на «незручний» характер керівництво тогочасного українського тенісу після завершення спортивної кар'єри з допомогою «доброзичливців» позбавляють її тренерства юнацькою збіркою. У кінці 1950 рр. тяжко хворіє, однак все-одно ще встигає на громадських засадах організувати при КБ Антонова нову секцію, туди запрошує своїх учнів Дмитра Бабія та Михайла Яновського.

З 1966 р. розігрувався Кубок УРСР пам'яті О. М. Калмикової серед жіночих команд ДСО та відомств. Серед її учнів — Бенямінов Герман Федорович.

КАНЕВСЬКИЙ ВІКТОР ІЗРАЇЛЬОВИЧ
(народився 3 жовтня 1936 р.)

Відомий український радянський футболіст, нападник, чемпіон СРСР у складі київського «Динамо» епохи тренера Віктора Маслова, гравець збірної СРСР; тренер. У складі команди «Динамо» (Київ) став чемпіоном СРСР 1961 р., володарем Кубка СРСР 1964 р., забивши у фіналі кубку єдиний і переможний м'яч. Учасник чемпіонату світу з футболу 1962 р. у Чилі.

На дебютному для збірної СРСР Чемпіонаті світу-1958 р. у Швеції представників українських клубів було двоє. Щоправда, оборонець Володимир Єрохін усі п'ять матчів відсидів у резерві. Хавбек Юрій Войнов відіграв у всіх зустрічах і увійшов за підсумками шостого мундіалю до символічної збірної турніру. На жаль, до наших днів ці вихованці московського футболу, які розкрили себе сповна у команді київського «Динамо», не дожили. Єрохін помер у 1996 р., Войнов – у 2003 р.

На наступному чемпіонаті світу у 1962 р. у Чилі значущість українців суттєво зростає. До заявки на той мундіаль тренер Гаврило Качалін включив трьох киян – хавбека Йозефа Сабо та нападників Віктора Серебряникова і Віктора Каневського. На поле зрештою виходив лише динамівський капітан, а час Сабо та Серебряникова настане через чотири роки, коли збірна СРСР досягне найвищої у своїй історії вершини – стане четвертою на планеті.

У Чилі червона команда, як і у 1958 р. у Швеції, зупинилася на стадії чвертьфіналу. Той результат був визнаний провалом. Гравцям і тренерам після повернення додому влаштували обструкцію. Цікаво, що найконструктивнішими у своєму аналізі за участю усього тодішнього радянського тренерського корпусу були якраз двоє представників України. Перший наставник команди київського «Динамо» Михайло Товаровський на той час займав посаду державного тренера Спорткомітету ССРСР.

Михайло Давидович, на відміну від більшості колег, не критикував тренерський штаб, а зосередив увагу на вадах у підготовці футболістів. «У нас мало хороших дріблерів, - казав тренер. – Потрібно збільшити інтенсивність тренувань – скоротити час занять, але працювати з максимальною віддачею. У «фізиці» суперників ми вже не переважаємо. Потрібно звернути увагу на силову підготовку, розвиток спритності та координації рухів».

Втім, поряд з суто футбольними моментами пан Товаровський тоді висловив крамольні для тих часів думки: «Гравці збірної Чилі після першого матчу отримали від уряду житло. Вони додавали від матчу до матчу. Принаймні, стимули у них були аж ніяк не ідеологічного характеру».

Збірна ССРСР напередодні дебютного матчу мундіалю-1962 р. проти Югославії. Віктор Каневський - в центрі верхнього ряду

Про не менш революційні для тих часів речі говорив і заступник голови президії Федерації футболу УССРСР Оратовський. «Яке правове становище радянських футболістів? – запитував функціонер. – Якщо так можна сказати – ніяке! Законами нашої держави футбольна праця, футбольна професія не визнані.

Гравець віддає футболу 15-20 років, кращі молоді роки, а праця його не визнана.

Праця футболістів фактично є професією, але насправді вона перебуває на нелегальному становищі, та й зарплату футболісти отримують нелегально. Потрібно узаконити футбольну професію. Це викликало б у футболістів нове ставлення до футболу, дозволило б позитивно і більш гнучко вирішувати питання матеріального заохочення, питання переходів. Чимало випадків, коли футболісти не хочуть переходити з Класу Б у Клас А, оскільки там більше платять».

Цікаво, що деякі доповідники з інших республік назвали висловлювання пана Оратовського «буржуазним поглядом на радянський футбол».

Команда київського «Динамо» зразка 1961 р. Віктор Каневський - другий зліва у верхньому ряду поряд з Йозефом Сабо

Віктор Каневський про тренера Соловйова: «Річ у тім, що ми не сприймали В'ячеслава Дмитровича за молодого тренера. Він нам був неначе друг. Соловйов був надзвичайно конструктивним, різносторонньо розвинутим наставником. Його бачення футболу відрізнялося від того, до якого ми звикли, працюючи під орудою Олега Ошенкова. Соловйов прагнув, щоб ми грали в технічний футбол, щоб усі гравці перебували в постійному русі, грали раціонально, в пас. Нам усі ці риси імпонували, тому й тренер заслужив довіру гравців. Найперше В'ячеслав Дмитрович змінив нашу психологію. Адже команда, яка прагнула поборотися за перше місце, у Києві була вже давно. Втім, до цих завдань ми не були готові ментально. Вважали, що

нам просто не дадуть відібрати у москвичів перше місце. Соловйов усі ці думки від нас відігнав.

То був прекрасний тренер і пишаюся тим, що у нас з В'ячеславом Дмитровичем були прекрасні стосунки. Потім працював разом з Соловйовим уже як тренер, коли допомагав йому у «Пахтакорі» та «Таврії». Робота та була дуже непоганою, адже ташкентців ми вивели у вищу лігу, а сімферопольців – у першу».

27 вересня 1964-го. Москва. «Динамо» - «Крилья Советов» - 1:0.
Віктор Каневський забиває «кришталевий» гол

Капітаном «Динамо» Вас призначив Соловйов чи обрала команда?

- В'ячеслав Дмитрович мене рекомендував, а потім було голосування гравців. Усе робилося для того, щоб обрали не мене. Ми тоді знаходилися в Краснодарі, куди прилетіло керівництво й намагалося налаштувати футболістів відповідним чином.

- Навіщо це робилося?

- Бо графа у мене погана, ось і все. Повірте, євреям у Києві в ті роки було дуже складно. Відчував особливе до себе ставлення постійно. Хіба не показово, що після здобуття «Динамо» звання Чемпіона СРСР звання заслужених майстрів спорту отримали всі, крім мене? Можете уявити, що мене навіть не подали на отримання? Пояснень ніхто не давав. Соловйов, який тоді був заступником голови Федерації футболу, зателефонував і сказав: «Тебе не прийняли». Більш ніж переконаний, що В'ячеслав Дмитрович мене відстоював. Але раз не послушали й його, то означає, що проти були дуже впливові люди. Зрештою, я цим не переймався і просто грав.

- Поряд з вами на лівому фланзі нападу тоді грав інший корінний киянин Валерій Лобановський. Він згодом серйозно посприяв Вашій тренерській кар'єрі...

- Переходячи у «Динамо», Валерій Васильович порекомендував мене на своє місце у «Дніпрі» у 1973 р. Погодився і переїхав з Ташкента до Дніпропетровська. Пропрацював там майже п'ять років. Ми не боролися за медалі, але грали доволі добре, займали місця у десятці.

1961-й. Щойно, зігравши внічию 0:0 з харківським «Авангардом», "Динамо" вперше стало чемпіоном ССРСР. На передньому плані - В'ячеслав Соловйов і Віктор Каневський

- Валерій Поркуян, який виступав під Вашим керівництвом у «Дніпрі», у інтерв'ю УА-Футболу сказав наступне: «У Каневського не було того характеру, тої жорсткості, якими відзначався Лобановський»...

- (Сміється). Не знаю, як можна бути жорсткішим за мене. Мабуть, Валерієві я здався м'яким у порівнянні з Лобановським. Взагалі, у «Дніпрі» в мене були відмінні стосунки з усіма гравцями. То за умови, що в разі, якщо хтось провинився, я карав нещадно.

- В одному з Ваших інтерв'ю вичитав фразу, мовляв, Ви розуміли, що на більш високий тренерський рівень, ніж робота з «Дніпром», Вас не пустять. Чому ви так сказали?

- Почнемо з того, що я так не говорив. Тренерську кар'єру в ССРСР я припинив, бо подав заяву на виїзд з країни. Сталося це в 1978 році. Спершу Федерація футболу УССРС довірила мені підготовку команди «Переправа» до першості Союзу серед гравців, не старших 21-го року в Сухумі. Ми стали чемпіонами. Після повернення мене мали відправити в Алжир, тренувати

місцеву збірну. Була відома навіть дата вильоту. Але телефонує з Москви В'ячеслав Соловійов і сповіщає: «Тебе «зарубали». А «зарубала» секретар київського міському партії Тамара Главак.

1963-й. Віктор Каневський атакує вопрота кутаїського «Торпедо»

Тоді й зрозумів, що пора щось міняти і виїздити за кордон. Я подав заяву і через день мене виключили з партії. Ким тільки після того мене не обзивали! Став ворогом й автоматично втратив можливість тренувати. Цікаво, що за день до подання зустрівся поруч зі стадіоном «Динамо» з Лобановським: «У мене є пропозиція». «Яка, Васильовичу?», - запитую. Пропоную готувати збірну України до Спартакіади народів ССРСР. «З задоволенням, - кажу. – Але я подав заяву на виїзд». Виходить, втратив нагоду опрацювати разом з Лобановським з власної волі.

- Коли Ви в останнє бували в Україні?

- Вісім років тому прилітав на святкування 70-річчя команди київського «Динамо». Тепло поспілкувалися з Андрієм Бібою, Євгеном Котельниковим, Анатолієм Сучковим. Толик – дуже порядна, добросовісна людина, він сильно допоміг мені у той період, коли я тренував «Металіст» у Харкові.

- Колись Ви сказали, що після переїзду до США Київ Вам снився впродовж двох років...

- Здається, навіть довше. Нині вже спокійніше ставлюся, звик. Але, звичайно, до рідного міста тягне.

Нехай в Україні стане трохи спокійніше і обов'язково приїду. У мене ж у Києві, у квартирі на Лук'янівці, поруч з кінотеатром «Комунар» (нині – «Київська Русь» -авт.). Старший брат Леонід живе, заслужений тренер СРСР з академічного веслування. Льоня часто бував у нас в Америці, але переїздити сюди не захотів». Автор інтерв'ю : Іван Вербицький, UA-Футбол, 10 июня 2014 р.

Зазнавши утисків від тоталітарної радянської системи, у 1988 р. емігрував до США, де створив приватну футбольну школу для підлітків. Пропагандист футболу в Америці.

ДОСЯГНЕННЯ: Чемпіон СРСР (1961 р.); Володар Кубка СРСР (1964 р.); Майстер спорту СРСР (1959 р.); Заслужений Тренер УзбРСР (1972 р.)

КАПЛІЧНИЙ ВОЛОДИМІР ОЛЕКСАНДРОВИЧ (26 лютого 1944 — 19 квітня 2004 рр.)

Український радянський футболіст і футбольний тренер. Майстер спорту міжнародного класу (1972 р.).

Хлопець із Кам'янця-Подільського Володимир Капличний потрапив до хмельницького «Динамо» у 1962 р., коли йому було 19 років – під час одного з турнірів на нього поклав око тодішній наставник хмельничан Євген Лемешко. Молодий гравець не просто майже одразу закріпився в «основі», а й став одним із ключових виконавців. Втрачати вправного центрального захисника команді було шкода, але тому підійшов час служити в армії й Капличний перебрався у львівський СКА. Марив київським «Динамо», але цілком прогнозовано, зважаючи на рівень своєї гри, опинився у московському ЦСКА.

«Капля» – так називали його друзі та партнери. Для суперників же він був справжнім вовкодавом (це прізвисько придумав для Володимира сам Лев Яшин). Мертву хватку армієця відчули на собі такі знані форварди, як угорець Фаркаш і німець Мюллер, югослав Джаїч і бразилець Жаїрзінью. Кілька років він складав непрохідний тандем центрбеків із Альбертом Шестерньовим, від якого отримав у спадщину капітанську пов'язку

і у ЦСКА, і у збірній Союзу, за яку провів 62 матчі. Здобув «срібло» Євро-72 та «бронзу» Олімпіади того самого року. Зіграв також на світовій першості-1970 і чемпіонаті Європи-1968, де увійшов до символічної збірної Старого Світу. Після закінчення вищої школи тренерів та стажування в югославських «Црвені Звєзді» і «Партизані», працював під орудою Всеволода Боброва у московському ЦСКА.

Потім тренував львівський СКА. І навіть домігся перших успіхів на тренерському терені. Коли прийняв команду, вона була на 9-му місці. До кінця сезону 1979 р. команда увійшла у групу лідерів, а у наступному році стала чемпіоном України. Але після непорозуміння з керівництвом клубу Капличний полишає Львів.

У 1983 р. його як кадрового офіцера направили старшим тренером в одеський СКА. Однак при повному безгрошів'ї важко було розраховувати на успіх з командою, яка ледве трималася на плаву. У 1984 р., втомившись від безплідної праці, переїжджає до Києва. Якийсь час Володимир Капличний працював зі збірною українських інвалідів-ампутантів. Під його керівництвом вони стали третіми на чемпіонаті світу.

Автор книги (у співавторстві з Мар'яном Красуцьким) «Футбол — не только игра» (Кам'янець-Подільський, 1996 р.).

Останні роки життя провів у Києві, працюючи інспектором другої української ліги.

Помер 19 квітня 2004 р. Похований в Києві на Лісовому цвинтарі. У 2011 р. Капличному Володимиру Олександровичу було присвоєно звання «Почесний громадянин міста Кам'янець-Подільського».

Могила Володимира Капличного

ДОСЯГНЕННЯ: Чемпіон СРСР 1970 р.; Віце-чемпіон Європи 1972 р.; Бронзовий призер Олімпійських ігор 1972 р.

КАРЛОВА ЛАРИСА ОЛЕКСАНДРИВНА
(народилася 7 серпня 1958 р.)

Українська гандболістка, заслужений майстер спорту СРСР (1976 р.), чемпіонка монреальської і московської Олімпіад, бронзовий призер сеульської Олімпіади в складі збірної СРСР з гандболу.

Дворазова чемпіонка (1982 р., 1986 р.) та срібний призер (1978 р.) світу — у складі збірної СРСР.

Восьмиразова володарка Кубка європейських чемпіонів (1977—1987 рр.) — у складі команди «Спартак» (Київ).

У чемпіонаті СРСР грала за київський «Спартак». Тринадцять разів ставала чемпіонкою СРСР. Виступала в Італії. П'ятиразова чемпіонка Італії, володар Кубка Італії.

Має вищу освіту – закінчила Київський інститут народного господарства.

Великий тренер – Ігор Турчин

На Олімпіаді у Монреалі грала у всіх п'яти матчах і закинула один м'яч. На Олімпіаді в Москві теж грала у кожному матчі і закинула 19 голів. На сеульській Олімпіаді закинула 7 голів у п'яти матчах.

УРЯДОВІ НАГОРОДИ: Нагороджена орденами «Знак пошани» (1980 р.), Дружби народів (1985 р.).

КАРЯКІН СЕРГІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ (народився 12 січня 1990 р.)

Російський до 2009 р. — український) шахіст, міжнародний гросмейстер. Переможець кубка світу ФІДЕ 2015 р.

Увійшов до Книги рекордів Гіннеса як наймолодший міжнародний гросмейстер — отримав це спортивне звання у віці 12 років і 211 днів.

25 липня 2009 р. указом президента РФ Дмитра Медведєва отримав громадянство Росії.

Його рейтинг на січень 2016 р. — 2769 (11-е місце у світі, 2-е в Росії). Переможець шахової олімпіади 2004 р. у складі збірної України.

Сергій Карякін і Ананд

Неодноразовий переможець дитячих та юнацьких чемпіонатів світу та Європи.

Переможець турнірів: 2001 р. — Алушта; 2002 р. — Алушта; 2005 р. — Вейк-ан-Зее (група В), Кіріші; Переможець другого етапу Гран-прі ФІДЕ 2012/2013 рр., який проходив в Ташкенті, з результатом $6\frac{1}{2}$ з 11 очок (+3-1=7).

Переможець турніру XXI категорії Norway Chess 2013 р., з результатом 6 з 9 очок (+5-2=2). З результатом $7\frac{1}{2}$ очок з 14 можливих (+3-2=9) Карякін посів 2-е місце на турнірі претендентів, що проходив в Ханті-Мансійську.

Переможець турніру XXI категорії Norway Chess 2014 р., з результатом 6 з 9 очок (+4-1=4).

З результатом 7 очок з 11 можливих (+3-0=8) — срібний призер чемпіонату Росії. У жовтні 2015 р.

Сергій Карякін став переможцем кубка ФІДЕ 2015 р. обігравши у фіналі на тай-брейку свого співвітчизника Петра Свідлера з загальним рахунком 6-4.

КАСЬЯНИК МОЙСЕЙ ДАВИДОВИЧ
(11 листопада 1911 — 1988 рр.)

Український та російський штангіст та тренер з важкої атлетики радянських часів.

Народився у тодішній єврейській землеобробній колонії Ново-Житомир. Закінчив ленінградський Інститут фізичної культури ім. П. Ф. Лесгафта.

Багаторазовий рекордсмен СРСР, заслужений майстер спорту СРСР — 1943 р., заслужений тренер СРСР, суддя

міжнародної категорії. Чемпіон СРСР у легкій вазі 1936 р. та 1937 р.

Виступав за спортивне товариство «Динамо» (Харків), з 1936 р. — за «Будівельник» (Запоріжжя), з 1937 р. — «Динамо» (Тбілісі).

Переможець Всесвітньої робітничої олімпіади, що провадилася під егідою прокомуністичного Спортінтерну 1937 р. в Антверпені — у найлегшій вазі.

Чемпіон СРСР 1944 р. та 1946 р. у напівлегкій вазі.

Срібний призер першості СРСР у 1938 р., 1939 р., 1940 р., 1947 р., 1948 р. та бронзовий — у 1950 р.

Здобув бронзову нагороду на чемпіонаті світу у Парижі 1946 р. у напівлегкій вазі, срібло у легкій вазі — Володимир Светилко, бронзу — Георгій Поповта 1947 р. — на Чемпіонаті світу у Гельсінкі. З 1948 р. представляв спортивне товариство «Динамо» (Сталінград).

По закінченні спортивної кар'єри викладав на кафедрі фізичного виховання Сталінградського будівельного інституту. Загалом встановив 24 рекорди СРСР в найлегшій та легкій вазі.

РОДИНА: Родина виховала двох синів — Павло Касьяник — завідуючий кафедрою інженерної педагогіки та психології гуманітарного факультету Санкт-Петербурзького політехнічного університету, Михайло Касьяник — перекладач, та дочку Зінаїду.

Брат його, Касьяник Михайло Давидович — заслужений майстер спорту та заслужений тренер СРСР.

КИРИЧЕНКО ІРИНА ІВАНІВНА
(народилася 13 червня 1937 р.)

Радянська трекова велогонщиця, призерка чемпіонатів світу, неодноразова чемпіонка України та СРСР, заслужений майстер спорту СРСР, заслужений тренер України.

Народилася 13 червня 1937 р. у місті Ворошиловград, нині Луганськ.

Батька спортсменки у 1937 р. після її народження репресували у Магадан, повертаючись, з якого той загинув.

Після другого класу школи сім'я переїхала у Харків.

Там Кириченко почала займатися у вело-ковзанярській секції, де взимку змагалися на ковзанах, а влітку — на велосипедах.

У швидкісному бігу на ковзанах спортсменка ставала чемпіонкою та рекордсменкою України.

Закінчила «Харківський політехнічний інститут» зі спеціальністю металургія.

З 1962 р. Кириченко почала виступати на чемпіонах світу, де у спринті здобула

два золоті у 1964 та 1966 рр.,

чотири срібних медалі — у 1962, 1963, 1967, 1968 рр. та

одну бронзу у 1969 р.

Кириченко ставала чемпіонкою СРСР у спринті у 1964, 1966, 1967 рр.

та чемпіонкою СРСР у гіті на 500 м у 1961–1964 рр., 1966 р., 1967 р.;

15-кратна чемпіонка СРСР,

30-кратна чемпіонка України, экс-рекордсменка СРСР і світу (рекорди трималися 18 років).

Її рекорд України 36,7 с на 500 м, встановлений у 1967 р.

У 1969 р. спортсменка закінчила кар'єру велогонщиці, вийшла заміж за тренера з велоспорту Ігора Числова, у 1971 р. народила дочку.

З 1973 р. почала тренерську кар'єру разом із чоловіком в ФСТ «Динамо».

Підготувала 15 майстрів спорту міжнародного класу, 70 майстрів спорту, десятки кандидатів у майстри спорту, сотні спортсменів масових розрядів.

НАГОРОДИ І ЗВАННЯ:

Майстер спорту СРСР;

Почесний майстер спорту СРСР (звання присвоювалось за виконання нормативу 4 роки підряд);

Заслужений майстер спорту СРСР;

Заслужений тренер України;

«Почесний ветеран України»;

Почесний ветеран ФСТ «Динамо»;
«Почесний динамівець».

КИРИЧЕНКО ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ
(народився 13 серпня 1967 р.)

Український велогонщик, олімпійський чемпіон. спортсмен (велоспорт, трек). Заслужений мастер спорту СРСР (1988 р.).

Народився у Сумах. Олександр Кириченко тренувався спочатку у Сумах під керівництвом Кулика О. В., потім у Києві.

Золоту олімпійську медаль та звання олімпійського чемпіона він виборов на сеульській Олімпіаді в гіті на 1000 метрів, виступаючи у складі збірної СРСР. Закінчив Державний центральний інститут фізичної культури (Москва, 1991 р.).

Чемпіон XXVI Олімпійських ігор (Сеул, 1988 р., у гонці на 1000 м з місця),

учасник XXV (м. Барселона, Іспанія, 1992 р., 9-е місце) та XXVI (м. Атланта, США, 1996 р., 11-е місце) Олімпійських ігор. Чемпіон (м. Маебасі, Японія, 1990 р.),

бронзовий призер (м. Ліон, Франція, 1989 р.) першостей світу,

переможець Ігор доброї волі (м. Сіетл, США, 1990 р.) у гонці на 1000 м з місця.

Срібний призер Кубка СРСР у парній гонці на 1000 м з місця (1988 р.).

Чемпіон у гонці на 1000 м (1996 р.),

абсолютний чемпіон (2000 р.) першостей РФ.

Багаторазовий переможець (1988–1989 рр.),

призер (1987–1988 рр.) чемпіонатів СРСР;

бронзовий призер 6-ї зимової Спартакіади народів СРСР (1986 р.);

переможець міжнародних змагань на призи «Аерофлоту» (1987–1989 рр.).

Член збірної команди України (1986–1991 рр.).

КИСЕЛЬОВ ВОЛОДИМИР ВІКТОРОВИЧ
(народився 1 січня 1957 р.)

Легкоатлет (штовхання ядра). Майстер спорту міжнародного класу (1980 р.). Заслужений майстер спорту СРСР (1980 р.).

Закінчив Київський інститут фізичної культури (1985 р.).
Чемпіон XX Олімпійських ігор (Москва, 1980 р., встановив олімпійський рекорд – 21 м 35 см).

Чемпіон Європи серед юніорів (Афіни, 1975 р.). Бронзовий призер чемпіонату Європи у закритих приміщеннях (Відень, 1979 р.). Переможець матчів СРСР–Канада і СРСР–США (1979 р.).

Чемпіон СРСР (1984 р.). Срібний призер чемпіонату СРСР (1979 р.), переможець зимового чемпіонату СРСР (1979 р.). Виступав за спортивне товариство «Авангард» (м. Кременчук Полтавська обл.). Тренер – І. Паламарчук.

Член збірної команди СРСР (1978–1985 рр.).

Працював тренером-інструктором у спорт залах м. Кременчук (1972–2004 рр.). Від 2004 р. – у Кременчуцькому інституті Дніпропетровського університету ім. А. Нобеля: 2004–2010 рр. – завідувач кафедри фізичного виховання; від 2010 р.– директор спортивного комплексу. Не є таємницею, що зараз на Полтавщині мешкає єдиний олімпійський чемпіон кременчужанин Володимир Кисельов. Саме в цей день 30-го липня тридцять років тому він здобув цю нагороду у вправі зі штовхання ядра на XXII літніх Іграх у Москві. З цієї нагоди Володимир Вікторович поділився спогадами про яскраві сторінки своєї спортивної кар'єри.

Інтерв'ю з легендою українського спорту

Володимир СУЛИМЕНКО, «Полтавщина»

— Володимире Вікторовичу, як ви прийшли у спорт, зокрема легку атлетику? Хто ваш перший тренер?

— Прийшов в легку атлетику у 1972 р і почав займатися у Івана Паламарчука. До цього спробував себе в різних видах спорту. Останній був бокс, але я нікого не хотів бити, а прагнув перевести силу на інший предмет. Таким предметом виявилось ядро. Я швидко його освоїв, ставши за півтора роки майстром спорту СРСР. Далі готувався до великих закордонних стартів, де хотілося тільки перемагати.

Сергій Бубка; квіти вручає міністр сім'ї, молоді та спорту Равіль Сафіуллін Урочистості відбулися в Києві в приміщенні НОКУ

— У день запалення олімпійського вогню у Полтаві, вас оголошували серед спортсменів, які йдуть доріжками стадіону. Де ви були насправді?

— Я був на зборах у Подольську. Ми йшли на тренування і дізналися, що вогонь Олімпіади-80 вже запалав у Полтаві. Тож для себе вирішили встановити маленький особистий рекорд. Так і сталося: я шести кілограмове ядро штовхнув на 23 метри. (На олімпіаді спортсмени штовхають ядро вагою 7,26 кг. — авт). Це особисте досягнення я присвятив Полтавщині.

— З якими почестями проводжали спортсменів збірної СРСР на олімпіаду?

— Для нас була організована культурна програма у Большому театрі. Потім біля пам'ятника Невідомому солдату біля Кремля ми поклялися, що в чесній боротьбі завоюємо медалі. Я внушав собі, що треба показати все, на що здатний.

У той час спортсменів забезпечували усім, від екіпіровки до харчування. Ми думали тільки про те, як показати результат. В

олімпійському селищі я був лише кілька днів, а потім повернувся на тренувальну базу в Подольськ. Це пов'язано з тим, щоб менше переживав емоцій і не розтратив сили.

— Які у вас спогади викликає період, коли у Радянському Союзі відбулася Олімпіада-80?

— Це було велике свято. Щось схоже на нинішню підготовку України до Євро-2012, але народ тоді це більше відчував. Ми повинні бути впевнені, що все вийде, адже це імідж нашої країни. А ще бажаю успіхів усім молодим спортсменам, а головне — прагнення до перемог.

Зустріч на вокзалі в Полтаві

В той день на змаганнях віддався повністю і був, як витиснутий лимон. За півтори години я схуднув на 6 кг. Якби мене попросили зробити додаткову сьому спробу, думаю, ядро вже б не зміг штовхнути. Це хвилююче, але приємно позмагатися з великими спортсменами тих часів.

КІФОРЕНКО ВІКТОР ПЕТРОВИЧ
(народився 2 жовтня 1988 р.)

Член національної збірної команди України зі стрибків на акробатичній доріжці.

Бронзовий призер чемпіонату Європи серед юнаків (2004 р., Софія,)

бронзовий призер кубку Світу (2009 р.),

срібний призер кубку Світу (м. Зальцгіттер, Німеччина, 2009 р.),

бронзовий призер VIII Всесвітніх ігор (2009 р.),

четверте місце на чемпіонаті світу (2009 р.),

бронзовий призер Всесвітніх ігор з неолімпійських видів спорту (м. Гаосюн, Китай, 2009 р.).

Чемпіон Європи в особистому заліку та срібний призер у командному заліку чемпіонату Європи та світу (м. Варна, Болгарія, 2010 р.),

Чемпіон світу (м. Мец, Франція, 2010 р.),

неодноразовий чемпіон та призер кубку світу та Європи (2011 – 2012 рр.),

Чемпіон IX Всесвітніх ігор 2013 р.,

бронзовий призер чемпіонату Європи в особистому та командному заліках (2014 р.).

Народився 2 жовтня 1988 р. у місті Умані, Черкаської області.

У 1997 р. почав займатися акробатикою в Уманській дитячо-юнацькій спортивній школі № 1, на відділенні спортивної акробатики у тренера-викладача Пейхеля Володимира Юрійовича та тренера-хореографа Пейхель Тамари Дмитрівни.

У 2003 р. переходить на навчання до тренера Трофіменка Михайла Івановича у місті Вінниці.

Закінчив Кам'янець-Подільський національний педагогічний університет імені Івана Огієнка. Магістр (2007 р.)

У 2015 р. здобув ліцензію на участь у X Всесвітніх іграх, що відбудуться у республіці Польща у 2017 р.

Майстер спорту (2002 р.), майстер спорту міжнародного класу (2009 р.).

У 2009 р. отримав почесне звання Заслужений майстер спорту України та був нагороджений грамотою Кабінету Міністрів України.

НАГОРОДИ: у 2013 р. був нагороджений державною нагородою – орденом «За заслуги» III ступеню.

КЛИЧКО ВІТАЛІЙ ВОЛОДІМИРОВИЧ
(народився 19 липня 1971 р.)

Український боксер, політик, громадський діяч, меценат, учений-педагог, член громадської ради журналу «ЄвроАтлантика», Герой України.

5 червня 2014 р. — Київський міський голова. З 25 червня 2014 р. — Голова Київської міської державної адміністрації. До 5 червня 2014 р. — народний депутат України 7-го скликання, голова фракції політичної партії «УДАР» у Верховній Раді.

Шестиразовий чемпіон світу з кикбоксингу (двічі серед аматорів і чотири рази серед професіоналів).

Чемпіон світу з боксу у важкій ваговій категорії за версіями WBO (1999—2000 рр.),

WBC (2004—2005 рр., з 2008 р. дотепер),

The Ring (2004—2005 рр.).

Срібний призер чемпіонату світу з боксу серед аматорів за версією AIBA (1995 р.).

Триразовий чемпіон України з боксу серед аматорів.

Чемпіон I Всесвітніх ігор військовослужбовців у важкій ваговій категорії (1995 р.).

Старший брат професіонального боксера, чемпіона світу за версіями IBF, IBO, WBO і WBA Володимира Кличка.

Лідер партії УДАР (Український Демократичний Альянс за Реформи) Віталія Кличка.

Депутат Київської міської ради (до грудня 2012 р.), голова фракції «УДАР Віталія Кличка»; член палати місцевих влад Конгресу місцевих та регіональних влад Ради Європи; голова правління благодійної організації «Фонд братів Кличків» (з серпня 2003 р.); член Національного олімпійського комітету України (з червня 2005 р.). Представник програми ЮНЕСКО «Освіта для дітей у нестатку» (з 2000 р.). Колишній радник Президента України (2006 — 2008 рр.).

Кандидат наук з фізичного виховання і спорту, магістр Національної академії державного управління при Президентові України за спеціальністю «Управління суспільним розвитком».

Народився 19 липня 1971 р. у селищі Біловодську у Киргизстані у родині військовослужбовця, нащадка збіднілого козацького роду, вихідця з Київщини. Його прадід та інші родичі по лінії батькового батька постраждали під час репресій проти сільського населення України у 1920—1930 рр., частина родини загинула під час Голодомору, а прадід і його родина по лінії батькової матері були розстріляні під час німецької окупації у 1940 рр. У 1980—1985 рр. мешкав у містечку Мімонь (ЧССР), де служив його батько — Кличко Володимир Родіонович (24 квітня 1947 — 13 липня 2011 рр.), військовий льотчик Центральної групи військ Радянської Армії. У 1985 р. родина перебралася до України.

У 2009 р. присвоєно звання майора запасу сухопутних військ України.

ОСВІТА: Переяслав-Хмельницький педагогічний інститут (1995 р.); аспірантура Національного університету фізичного виховання і спорту України; кандидатська дисертація «Бокс: теорія та методика спортивного відбору» (Національний університет фізичного виховання і спорту України, лютий 2000 р.). Національна академія державного управління при Президентові України, ступінь магістра за спеціальністю «Управління суспільним розвитком» (січень 2011 р.)

СПОРТИВНА КАР'ЄРА:

З дитинства захоплювався різними видами єдиноборств, але надавав перевагу кикбоксингу. Шість разів ставав чемпіоном світу з кикбоксингу (двічі серед аматорів і чотири рази серед професіоналів). Пізніше він перейшов у бокс.

У 1996 р. Віталій разом з братом Володимиром уклав контракт з гамбурзькою промоутерською компанією «Universum

Вох-Promotion» і почали тренуватися під керівництвом німецького фахівця Фріца Здунека.

Свій перший професійний боксерський бій провів 16 листопада 1996 р. у Гамбурзі проти американця Тоні Бредхема. У першому ж раунді американець опинився в нокадауні, а у другому був нокаutowаний.

У 1998 р. став інтер-континентальним чемпіоном за версією WBO і потрапив до Книги рекордів Гіннеса як перший чемпіон, який виграв 26 двобоїв з найменшими витратами часу.

У жовтні 1998 р. нокаutowав у Гамбурзі Маріо Шиссера в бою за вакантний титул чемпіона Європи, а в червні 1999 р. відібрав в англійця Гербі Гайда чемпіонський пояс за версією WBO. У тому ж 1999 р. він провів два успішні захисти.

Першої поразки він зазнав від Кріса Берда. Як виявилося, мав травму плеча, і після бою йому зробили складну операцію.

Бій Віталія проти Кріс Берда

Після поразки провів бій 25 листопада 2000 р. проти дуже стійкого німця Тімо Хоффманна. Наполегливо пресингував суперника увесь бій, але Хоффман витримав бій до кінця. Це був перший бій, який Кличко виграв не нокаутом, а за очками.

27 січня 2001 р. в 1-му раунді за 1 хвилину нокаutowав відомого американця, Орліна Норріса (51-5), у бою за вакантний інтерконтинентальний титул WBA. Знову отримав травму та близько 10 місяців не виходив на ринг.

8 грудня 2001 р. провів бій проти переможця свого брата американця Роса П'юріті. У 11 раунді бій було зупинено, оскільки П'юріті отримав безліч потужних ударів і вже не міг захищатися. Переміг технічним нокаутом.

У лютому 2002 р., у 11-му раунді нокаutowав Вона Біна (42-2) і другий раз захистив титул інтерконтинентального чемпіона.

23 листопада 2002 р. він став інтер-континентальним чемпіоном за версією WBA, перемігши Ларрі Дональда.

Ретро. Віталій Кличко - Леннокс Льюїс

21 червня 2003 р на спортивній арені «Staples Center» в Лос-Анджелесі відбувся бій з Ленноксом Льюїсом. Здебільшого діяв від оборони, йому вдавалося пробивати Льюїса у підборіддя. Віталій мало не збив з ніг Льюїса. Проте, унаслідок сильного розтину лівої брови у Віталія головний лікар зупинив бій у перерві між шостим та сьомим раундами. Перевага у рахунку на той час було на боці Кличка. На думку суддів, він виграв чотири з шести проведених раундів і загальний рахунок складав 58:56 на користь українського боксера.

Усі чекали продовження протистояння двох великих боксерів. Але реванш не відбувся — Льюїс завершив кар'єру боксера.

6 грудня 2003 р. у нью-йоркському «Madison Square Garden» відбувся бій з Кіркком Джонсоном, він тривав лише 5 хвилин і 54 секунди і завершився технічним нокаутом Джонсона.

24 квітня 2004 р. зустрівся на ринзі з боксером з Південної Африки Коррі Сандерсом. Двобій завершився технічним нокаутом Сандерса у восьмому раунді. Так Віталій став чемпіоном світу за версією WBC.

11 грудня 2004 р. захистив свій титул у бою з Денні Уільямсом. Бій завершився у восьмому раунді технічним нокаутом.

Після цього бою потерпав від травм. Унаслідок цього його бій з Хасимом Рахманом переносився 4 рази. Останній було призначено на 12 листопада 2005 р.

9 листопада 2005 р. оголосив про завершення спортивної кар'єри, однак у січні 2007 р. повідомив про намір повернутись до професійного боксу та змагатися за звання чемпіону WBC з Олегом Маскаєвим.

1 грудня 2005 р. Віталій і Володимир Клички одержали найпрестижнішу медіа-премію Німеччини — Бамбі (нім. Bambi).

11 жовтня 2008 р. повернувся у ринг і переміг у бою проти Семюеля Пітера технічним нокаутом. Суперник відмовився від поєдинку після 8-го раунду. Таким чином, пояс за версією WBC знову повернувся до Віталія Кличка. Разом з цією перемогою брати Клички досягли своєї давньої мети та встановили світовий рекорд — вперше в історії професійного боксу чемпіонами у важкій ваговій категорії за версіями найпрестижніших світових організацій IBF, WBC та WBO стали одночасно два рідні брати.

21 березня 2009 р. Чемпіон світу у важкій вазі за версією WBC Віталій Кличко успішно захистив свій титул у бою проти кубинця Хуана Карлоса Гомеса.

Віталій Кличко нокаутував Альберта Сосновські

29 травня 2010 р. здобув ювілейну (сорокову) перемогу у своїй професійній кар'єрі у бою проти поляка Альберта Сосновського. Бій закінчився у 10 раунді нокаутом.

**Аналіз бою Віталій Кличко - Кріс Арреола
від авторитетного американського журналу The Ring.**

16 жовтня 2010 р. чергову перемогу у поєдинку з Шеноном Бріґсом.

19 березня 2011 р. у першому раунді через 2:45 від початку бою, отримав перемогу у поєдинку з Одланьєром Солісом.

10 вересня 2011 р. бій з Томашем Адамеком був зупинений на 10 раунді з призначенням Віталію перемоги технічним нокаутом.

18 лютого 2012 р. провів поєдинок проти британця Дерека Чисори.

Віталій Кличко вирішив провести повторний бій з Чісорою

40-річний Кличко виграв бій за очками й послався на отриману під час бою травму плеча. 8 вересня 2012 р. здобув перемогу над Мануелем Чарром. Лікар зупинив бій через розсічення брови у німця.

Віталій Кличко – Кевін Джонсон

Загалом на професійному ринзі провів 47 боїв, здобув 45 перемог (41 перемога нокаутом, чотири бої виграв за очками) і зазнав двох поразок. Перша — внаслідок пориву зв'язок, інша — внаслідок розтину брови, через що бої було зупинено лікарем.

Віталій Кличко – Джонсон. Претендент - 110 кг, Кличко - 112 кг.

УЧАСТЬ У ПОМАРАНЧЕВІЙ РЕВОЛЮЦІЇ:

12 грудня 2004 р. Віталій у Лас-Вегасі боксував проти Денні Вільямса з помаранчевою стрічкою на поясі, а перемогу, здобуту у 8 раунді, спортсмен присвятив демократії в Україні, після чого підняв над головою помаранчевий прапор, який зала зустріла аплодисментами. Після бою боксер зазначив: «Я підтримую боротьбу народу за демократію проти маніпуляцій. Для мене майбутнє мого народу — дуже важливе, і я зроблю все, що я можу».

ПОЛІТИЧНА КАР'ЄРА: Після завершення спортивної кар'єри Віталій Кличко розпочав політичну кар'єру. У березні 2006 р. Віталій Кличко одночасно балотувався до Верховної Ради та Київради як очільник Блоку «Пора — ПРП», а також змагався за посаду мера Києва.

Переможними для Віталія стали вибори у Київраду, тоді як на виборах мера Віталій Кличко зайняв друге місце, поступившись Леоніду Черновецькому, а на парламентських виборах 2006 р. Блок «Пора — ПРП» не подолав 3 % бар'єру.

У квітні 2010 р. очолив партію «УДАР (Український Демократичний Альянс за Реформи) Віталія Кличка».

Однак, сам Кличко в липні того ж року спростував всі закиди і заявив: «Я хочу бути обраним, а не призначеним мером столиці».

На парламентських виборах 2012 р. Віталій Кличко очолив список партії УДАР.

12 грудня 2012 р. Кличко склав присягу як народний депутат VII скликання та був обраний лідером фракції УДАРУ у Верховній Раді, яка налічує 42 депутати (2 з яких були обрані як самовисуванці). Член Комітету з питань державного будівництва та місцевого самоврядування. На таких виборах «УДАР» підтримували переважно молодь й представники середнього класу, які рідко ходять на вибори.

25 травня 2014 р. був обраний мером Києва, набравши 56,7 % голосів виборців.

5 червня 2014 р. Верховна Рада України достроково припинила повноваження народного депутата В. Кличка у зв'язку з обранням його Київським міським головою.

25 червня 2014 р. призначений Головою Київської міської державної адміністрації.

4 серпня 2015 р. партія УДАР та Блок Петра Порошенка домовились спільно йти на місцеві вибори, кандидатуру Кличка було підтримано на виборах мера Києва. Про об'єднання домовлялись Віталій Кличко й Петро Порошенко.

28 серпня 2015 р. Віталій Кличко вступив до партії «Блок Петра Порошенка Солідарність». За відповідний проект рішення одноголосно проголосували 60 з 68 делегатів другого етапу 12 позачергового з'їзду партії «Блок Петра Порошенка Солідарність», який проходив спільно з партією «Український демократичний альянс за реформи (УДАР) Віталія Кличка». Крім того, делегати проголосували за вступ в партію БПП 18 членів партії «УДАР».

Тоді ж партія «Блок Петра Порошенка» «Солідарність» обрала Кличка своїм головою. Делегати з'їзду підтримали пропозицію Луценка щодо припинення його повноважень як голови партії і центральної ради партії і обрали на ці посади Кличка.

23 вересня 2015 р. Київська міська територіальна виборча комісія зареєструвала чинного мера Києва, голову Київської міської державної адміністрації Віталія Кличка кандидатом у мери Києва на місцевих виборах 25 жовтня 2015 р.

16 листопада Кличко переміг у другому турі Борислава Березу, набравши 65,5 % голосів. 23 січня 2016 р. делегати 277 населених пунктів підтримали обрання Кличка на посаду голови Асоціації міст і сіл України.

Бій з Адамеком

НАГОРОДИ: Герой України (із врученням ордена Держави, 31 грудня 2004 р.);

Орден «За заслуги» I ст. (2008), III ст. (жовтень 1999);

Орден «За мужність» I ст. (квітень 2004 р.);

Почесна грамота Кабінету Міністрів України (травень 2004 р.).

Орден «За заслуги перед Федеративною Республікою Німеччина» (червень 2010 р.).

Чемпіон спорту ЮНЕСКО (4.12.2006 р.)

ВІДЗНАКИ: У 2007 р. в Андрушівці було відкрито астероїд, який згодом названо на честь братів Кличків — 212723 Кличко.

СІМЕЙНИЙ СТАН: Одружений. Дружина (з 26 квітня 1996 р.) Єгорова Наталія Валеріївна, у минулому спортсменка і

фотомодель. Виховує двох синів (Єгор-Даніїл 2000 р. н., Максим-Олександр 2005 р. н.) та доньку (Єлизавета-Вікторія 2002 р. н.)

ЗАХОПЛЕННЯ: дайвінг та гра у шахи.

Кличко – Томпсон

ЦІКАВІ ФАКТИ: Віталій Кличко сказав, що мріє, аби його іменем назвали одну з вулиць у місті Києві, але не за спортивні заслуги, а за політичні досягнення. На початку професійної кар'єри у Німеччині братам Кличко пропонували змінити імена на німецький лад, але вони відмовилися.

Віталій Кличко став прототипом одного з персонажів українського мультсеріалу Казкова Русь.

7 січня 2011 р. Віталій Кличко знявся у рекламній кампанії німецької фітнес-мережі McFit.

Віталію Кличко присвоєно титул почесного чемпіона WBC

Блогер Enjoykin на основі курйозних висловлювань Віталія Кличка написав музичну композицію «Завтрашній День», яку переглянули в YouTube понад 4,5 мільйони (4.500.000) разів станом на 31 жовтня 2014 р.

КЛИЧКО ВОЛОДИМИР ВОЛОДИМИРОВИЧ
(народився 25 березня 1976 р.)

Український професійний боксер. Олімпійський чемпіон з боксу у надважкій ваговій категорії (1996 р.).

Чемпіон світу з боксу у важкій ваговій категорії за версіями WBO (2000–2003 рр., 2008–2015 рр.),

IBF (2006–2015 рр.),

IBO (2006–2015 рр.),

The Ring (2009–2015 рр.),

WBA (2011–2015 рр.).

Молодший брат чемпіона світу за версією WBC Віталія Кличка.

Володимир Кличко народився у м. Семипалатинську Казахської РСР у родині військового службовця Володимира Кличка. У 1985 р. родина переїхала до України.

ОСВІТА: Училище олімпійського резерву в місті Бровари (1992 р.); Переяслав-Хмельницький педагогічний інститут (1996 р.).

СПОРТИВНА КАР'ЄРА: Займатися боксом почав у 13 років. У 1994 р. завоював титул чемпіона Європи з боксу серед юніорів. У 1995 р. здобув золоту медаль на I Всесвітніх іграх військовослужбовців в Італії, а у 1996 р. — срібну медаль чемпіонату Європи. Цього ж року досягає найвищого результату у

своїй любительській кар'єрі, здобуваючи золоту медаль на XXVI Літніх Олімпійських іграх в Атланті. Володимир п'ять разів завойовував титул чемпіона України з боксу.

Професійну кар'єру почав після перемоги на Олімпіаді-96, приєднавшись разом з старшим братом до німецького клубу «Universum Vox-Promotion». Тренувався під керівництвом Фріца Здунека.

З 2004 – 2012 рр. тренувався у відомого американського фахівця Емануеля Стюарда. Після смерті останнього тренується під керівництвом вихованця Стюарда, діючого боксера, що на 6 років молодший за самого Володимира, Джонатона Бенкса.

Перший титул чемпіона світу здобув 14 жовтня 2000 р. у бою проти переможця Віталія Кличка — Кріса Берда. 1 грудня 2005 р. Володимир і Віталій Клички одержали найпрестижнішу медіа-премію Німеччини — Бамбі (Bambi).

10 березня 2007 р. у Мангаймі Володимир Кличко провів захист титулу чемпіона світу у важкій вазі за версією IBF. У другому раунді він технічним нокауту переміг американського боксера Рея Остіна. Нокаут Остіну став 43-м у статистиці Кличка і 48 перемогою в його професійній кар'єрі.

Володимир Кличко побив Алекса Лепаї

8 липня 2007 р. Володимир Кличко захистив титул чемпіона світу з боксу у важкій ваговій категорії за версією IBF, здобувши перемогу над Леймоном Брюстером. Бій проводився у Кельні.

23 лютого 2008 р. у Нью-Йорку на відомій арені Медісон Сквер Гарден у першому з 1999 р. об'єднавчому бою чемпіонів світу у суперважкій вазі Володимир Кличко переміг у дванадцяти раундах росіянина Султана Ібрагімова за рішенням суддів.

Кличко, таким чином, об'єднав чемпіонські титули за версіями організацій IBF, WBO та другорядної IBO.

13 грудня 2008 р. у Мангаймі, Німеччина, захистив свої титули у бою з Хасимом Рахманом, отримавши перемогу технічним нокаутом у сьомому раунді.

Володимир Кличко в бою проти Хасима Рахмана.

20 червня 2009 р. на арені футбольного стадіону «Veltins-Arena», що розташований у німецькому місті Гельзенкірхен, відбувся поєдинок між Володимиром Кличком та непереможним Русланом Чагаєвим з Узбекистану за титули по версіях IBF (7 захист титулу Кличком), WBO (3 захист титулу Кличком), IBO (7 захист титулу Кличком) та вакантного титулу американського журналу The Ring. Поєдинок закінчився перемогою українця через відмову продовження поєдинку кутом суперника після закінчення 9 раунду.

Володимир Кличко і Девід Хей.

Захист титулів чемпіона світу за версіями WBA, IBF і WBO у надважкій вазі провів 3 березня 2012 р. 35-річний Володимир Кличко. Його суперником був колишній чемпіон світу в першій важкій вазі француз 39-річний Жан-Марк Мормек. Для Кличка-молодшого — ювілейний 20-й чемпіонський бій у професіональній кар'єрі. Для Мормека — дев'ятий. Усі попередні чемпіонські поєдинки він провів у першій важкій вазі. Кличко й Мормек мали зустрітися 10 грудня 2011 р. Однак бій не відбувся через раптову хворобу українця. Володимира госпіталізували 3 грудня з болями в животі й зробили операцію з видалення каменів у нирках.

Пізніше, 3 березня 2012 р. Кличко все таки зустрівся з колишнім чемпіоном світу Жан-Марком Мормеком. З самого початку бою українець впевнено вів. Француз тримався 4 раунди, але наприкінці четвертого раунду Володимир пробив вдалу «двійку» і після того, як Мормек почав «плинути», Кличко пробив ще два удари французькому боксеру, який вже почав падати. На десятій секунді відліку Мормек встав, але не міг впевнено стояти на ногах. Рефері зупинив бій. Кличко впевнено переміг.

Довго усі чекали на бій молодшого Кличка – Володимира. поєдинок, у якому Володимир Кличко побив Самуеля Пітера..

У липні 2012 р. відбувся другий бій Володимира Кличка з обов'язковим претендентом за версією IBF, Тоні Томпсоном. Кличко відправив Томпсона в нокаут у 6 раунді.

У листопаді 2012 р. Володимир зустрівся з непереможеним польським боксером, Маріушем Вахом. Бій був дуже важким, але, не зважаючи на відсутність нокадаунів, перемогу було присуджено Володимиру. У квітні 2015 р. Володимир Кличко, чемпіон світу за

версіями IBF, WBA, WBO, IBO і журналу «The Ring Magazine», у важкому бою з американцем Брайантом Дженнінгсом (64-й бій В. Кличка на професійному рингу) одержав перемогу і відстояв свої пояси.

28 листопада 2015 р. у Дюссельдорфі в результаті бою з британцем Тайсоном Ф'юрі одноголосним рішенням суддів програв поєдинок та втратив усі свої пояси. Рахунок суддівських записок: 115–112, 115–112, 116–111.

ОСОБИСТЕ ЖИТТЯ: Сімейний стан: у стосунках із Гейден Панеттьєр.

Захоплення: мистецтво, музика, іноземні мови. У 2009 р. Володимир Кличко виступив куратором українського павільйону на Венеціанському бієнале.

27 березня 2013 р. американський часопис «US Weekly», з посиланням на сімейні кола, повідомив про заручення Володимира з його подругою американською акторкою Гейден Панеттьєр. Інший бульварний часопис Gala доповнив цю інформацію фото поцілунку пари після майже дворічного розлучення.

9 грудня 2014 р. у Гейден та Володимира народилась донька Кая Євдокія. Вага немовля — 3.5 кг, зріст — 50 см. Своє друге ім'я дівчинка отримала на честь бабусі братів Кличків.

БЛАГОДІЙНІСТЬ: У серпні 2014 р. передав на спеціальний аукціон свої боксерські рукавички з автографом, виручені кошти підуть на потреби української армії.

Володимир Кличко у бою з Дніелем ван де Вилем

ЦІКАВІ ФАКТИ: У 2007 р. у Андрушівській астрономічній обсерваторії було відкрито астероїд, який згодом було названо на честь братів Кличків — 212723 Кличко.

На старті професійної кар'єри брати Клички не захотіли змінити імена на німецький лад.

У 2014 р. очолив рейтинг найбільш високооплачуваних українських спортсменів з показником у 17 мільйонів доларів.

НАГОРОДИ: Відзнака Президента України — хрест «За мужність» (7 серпня 1996) — за видатні спортивні перемоги на XXVI літніх Олімпійських іграх в Атланті, особистий внесок у піднесення авторитету і престижу України в світі;

Орден «За мужність» I ст. (21 листопада 2006) — за мужність, самовідданість і волю до перемоги, виявлені у поєдинку за чемпіонський титул у суперважкій категорії престижної версії професійного боксу Міжнародної боксерської федерації (IBF), піднесення міжнародного спортивного авторитету України.

Чемпіон спорту ЮНЕСКО (4.12.2006).

ПЕРЕМОГИ ЗА РАУНДОМ: Нижче подано процентне співвідношення перемог у раундах (дійсне тільки до 55 перемоги включно): 1 раунді — 20%; 2 раунді — 22%; 3 раунді — 11%; 4 раунді — 5%; 5 раунді — 5%; 6 раунді — 8%; 7 раунді — 4%; 8 раунді — 11%; 9 раунді — 2%; 10 раунді — 4%; 11 раунді — 2%; 12 раунді — 7%. Перемог у останньому раунді — 11%.

ФІЛЬМОГРАФІЯ:

2001 — Одинадцять друзів Оушена; 2007 — Красунчик; 2009 — Красунчик 2; 2009 — Містер Кличко; 2011 — Кличко; 2013 — Кров'ю і потом: Анаболіки; 2015 — Відданість; 2015 — Здолати себе

**Хочеться вірити, що ремені
Володимира Кличка повернуться додому**

У фільмі «Красунчик» німецького режисера Тіля Швайгера Володимир Кличко зіграв себе, але у фільмі він — наречений німецької співачки Івонн Каттерфельд, хоча насправді ніколи ним не був. У фільмі «Кров'ю і потом, Анаболіки» зіграв епізодичну роль, завдаючи ударів по груші, коли герой Марка Уолберга тримав ту саму грушу, задумавшись про своє життя.

Документальний фільм «Містер Кличко» був підготовлений українським телеканалом Інтер і показаний в ефірі 20 червня 2009 р.

КЛОЧКОВА ЯНА ОЛЕКСАНДРІВНА
(народилася 7 серпня 1982 р.)

Українська плавчиня, яка виграла 5 олімпійських медалей, серед яких 4 золоті.

Свої золоті медалі Яна виграла на Літніх Олімпійських іграх у 2000 р., 2004 р. у комплексному плаванні на дистанціях 200 та 400 метрів; срібну медаль вона отримала на іграх 2000 р. у плаванні вільним стилем на дистанції 800 метрів.

Спортсменка тренувалася у Ніни та Олександра Кожухів. У березні 2009 р. на спеціально скликаній прес-конференції Яна Клочкова оголосила про закінчення любительської спортивної кар'єри. Член Президії Федерації плавання України.

Достойна пані Я.О. Клочкова, кавалерствена дама Офіцерського Хреста Ордену Святого Станіслава

ОЛІМПІЙСЬКА ЧЕМПІОНКА, ЧЕМПІОНКА СВІТУ (25 м):

1999, Гонконг: 400 м комплекс
2000, Афіни: 200 м комплекс
2000, Афіни: 400 м комплекс
2002, Москва: 400 м вільний стиль 200 м комплекс
1999, Стамбул: 400 м комплекс
2000, Гельсінкі: 400 м вільний стиль
2000, Гельсінкі: 200 м комплексіонка Європи (25 м)
1999, Лісабон: 400 м вільний стиль
1999, Лісабон: 800 м вільний стиль
1999, Лісабон: 200 м комплекс
1999, Лісабон: 400 м комплекс
2000, Валенсія: 200 м комплекс
2000, Валенсія: 400 м комплекс
2001, Антверпен: 200 м комплекс
2002, Різа: 200 м комплекс
2002, Різа: 400 м комплекс

ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ УКРАЇНИ:

Герой України (з врученням ордена «Золота Зірка») (2004) — за виняткові спортивні досягнення на Олімпійських іграх.

Орден «За заслуги» III ступеня (2002); Орден княгині Ольги I ступеня (2000), III ступеня (1999).

Яна відзначила: «я навіть і не мріяла отримати таку нагороду!»

Рекорд світу на 400 м комплексним плаванням на Олімпійських іграх у Сіднеї;

Рекорд Європи на 200 м комплексним плаванням;

Встановила 50 рекордів України у 25-ти та 50-ти метрових басейнах на дистанціях 100 м, 200 м, 400 м комплексним плаванням та 200 м, 400 м та 800 м вільним стилем, 100 м та 200м на спині, 200 м батерфляєм та в естафетному плаванні.

КОЛОТОВ ВІКТОР МИХАЙЛОВИЧ
(3 липня 1949 — 3 січня 2000 рр.)

Радянський та український футболіст, згодом футбольний тренер. Як футболіст ставав шестиразовим чемпіоном СРСР.

Дворазовий володар Кубка СРСР,
володар Кубка Кубків УЄФА та Суперкубка УЄФА.
Срібний призер чемпіонату Європи 1972 р.,
бронзовий призер Олімпійських ігор 1972 р. та
Олімпійських ігор 1976 р.

Віктор Колотов очолював список гравців, які виводили «динамівців» на поле з капітанською пов'язкою, зупинившись на цифрі у 198 офіційних матчів.

Після завершення кар'єри гравця, був асистентом головного тренера у «Динамо», тренував молодіжну збірну України.

Дві зірки футболу 70-х: Віктор Колотов і Юпп Хайнкес

ДОСЯГНЕННЯ:

«ДИНАМО» КИЇВ Чемпіон СРСР (6): 1971, 1974, 1975, 1977, 1980, 1981;

Володар Кубка СРСР (2): 1974, 1978;

Володар Кубка володарів Кубків УЄФА: 1974/75;

Володар Суперкубка УЄФА: 1975;

ЗБІРНА СРСР Срібний призер чемпіонату Європи 1972;

Бронзовий призер Олімпійських ігор 1972;

Бронзовий призер Олімпійських ігор 1976;

ОСОБИСТІ: У списках 33 найкращих футболістів сезону в СРСР (7): № 1: 1971, 1972, 1974, 1975, 1976; № 2: 1977; № 3: 1973;

Найкращий радянський бомбардир у чемпіонатах Європи (у тому числі відбіркові ігри) — 7 голів;

Член клубу Олега Блохіна — 106 голів;
Член клубу Григорія Федотова — 103 голи;
За опитуванням газети «Український футбол» у 2001 р.
ввійшов у символічну збірну України ХХ сторіччя.

КОЛЬЦОВ МИКОЛА МИХАЙЛОВИЧ
(11 травня 1936 — 27 грудня 2011 рр.)

Радянський футболіст, що грав на позиції правого захисника.

Народився Микола Кольцов у Воронежі, де його батько працював на авіаційному заводі. У 1941 р. сім'я переїхала до Куйбишева.

З 15 років почав займатися у місцевій ДЮСШ «Крила Рад». У 1961 р. тренер В'ячеслав Соловйов запросив Кольцова у київське «Динамо», де він дебютував 8 квітня 1961 р., у матчі проти ленінградського «Зеніту». Уже у своєму першому сезоні за новий клуб, правий захисник став переможцем першості, вперше зі своєю командою завоював звання чемпіона СРСР.

У вересні 1963 р., після прохання харківського партійного керівництва, Кольцов був відряджений до Харкова, для посилення місцевої команди «Авангард». Відігравши у харківському клубі майже чотири сезони, Микола став одним із лідерів оборонних порядків команди.

У чемпіонський 1961-й рік правий захисник «Динамо»

Микола Кольцов (на фото праворуч) зіграв 28 матчів із 30-и.

Свій останній сезон у командах майстрів, провів у кіровоградській «Зірці», що виступала у другій групі класу «А».

Відігравши за клуб у 1967 р. 33 матчі, Микола Кольцов завершив активну ігрову кар'єру. Після закінчення ігрової кар'єри, Кольцов повернувся до Харкова, де тренував і виховував молодих гравців. Помер 27 грудня 2011 р.

ДОСЯГНЕННЯ: Чемпіон СРСР: 1961;

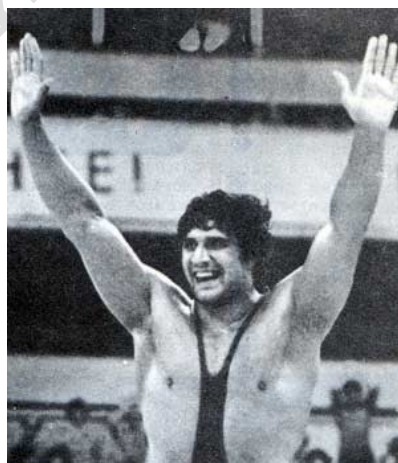
Майстер спорту СРСР: 1961;

Заслужений тренер УРСР: 1977;

Медаль «За працю і звитягу» 2011.

КОЛЧИНСЬКИЙ ОЛЕКСАНДР ЛЕОНІДОВИЧ

(20 лютого 1955 — 16 липня 2002 рр.)

Український борець греко-римського стилю. Перший український борець греко-римського стилю, якому вдалося стати дворазовим олімпійським чемпіоном. Олександр Колчинський

закінчив Київський державний інститут фізичної культури (1981 р.).

Тренувався у Києві у Центральному спортивному клубі армії. Тренер: Юрій Віленський.

Золоті олімпійські медалі й звання олімпійського чемпіона Колчинський здобував двічі — на монреальській та московській Олімпіадах у надважкій ваговій категорії.

Чемпіон світу 1978 р. Срібний призер (1975 р., 1977 р., 1979 р.) чемпіонатів світу. Срібний призер (1976 р., 1977 р.) та бронзовий призер (1975 р.) чемпіонатів Європи.

У 1994 р. був звинувачений у рекеті і засуджений. Указом Президента України Леоніда Кучми був помилуваний у 1996 р. у день відкриття Олімпійських ігор в Атланті.

Останніми роками Олександр Колчинський тренував молодих атлетів. Засновник Міжнародного юнацького турніру з греко-римської боротьби, що проводиться й досі.

Московська Олімпіада – вдруге чемпіон!

Помер від серцевого нападу на 48-му році життя під час відпочинку на Волині. Представники федерації греко-римської боротьби України повідомили, що через надмірні фізичні навантаження проблеми з серцем у Колчинського виникли ще у 1980 р. Відразу ж після завершення Московської Олімпіади борець потрапив до московської лікарні.

НАГОРОДИ: Нагороджений орденами «Знак Пошани» (1976 р.); Трудового Червоного Прапора (1980 р.).

КОМАН МИХАЙЛО МИХАЙЛОВИЧ
(1 квітня 1928 — 21 лютого 2015 рр.)

Відомий український і радянський футболіст та тренер, нападник. Майстер спорту СРСР (1959 р.), Заслужений тренер УРСР (1961 р.).

Михайло Коман народився у багатодітній родині у чехословацькому селі Люботин. Коли хлопцю виповнилося 6 років, сім'я переїхала до Севлюша, де й почав займатися футболом легендарний у майбутньому гравець.

Своїм першим тренером Коман вважає півзахисника збірної Угорщини Гейза Шустера, що взяв його під опіку, коли Михайло займався у четвертому класі української народної школи.

Із інтерв'ю Михайла Михайловича 1 квітня 2014 р.: «Я в інші часи виріс. У Люботині з ранніх років працював на залізниці. Мама була домогосподаркою, у нас були свої корови. Але життя склалося так, що ми переїхали у Виноградово. Наша сім'я налічувала десять осіб – батьки і восьмеро дітей. У Виноградово нам дали пристойну квартиру.

Ми прекрасно ладнали, були дружні, дбали одне про одного, кожну копійку додому приносили. Так і виживали. Хоча жити було дуже важко, їжі на всіх не вистачало. Спочатку я один працював, потім, коли підросли, влаштувалися на роботу інші. Батько працював на Виноградівському вокзалі стрілочником. Хоча він працював у Корольово, туди татові потрібно було Тису переїжджати. У Корольово тоді була велика станція, звідти потяги курсували у різних напрямках. Коли тато влаштувався на Виноградівську станцію, я почав працювати разом з ним. Річ у тім, що у нас будинок був поруч з вокзалом.

У футбол грали у вільний від роботи час. Окрім мене, бігали й брати Мирон та Андрій. Але це був аматорський рівень. Грали у дворі, з сусідами. На серйозному рівні тільки я заграв. Коли переїхали у Виноградово, нас взяли в команду «Партизан». До речі, команду назвали на честь розстріляних німцями партизанів. Вони тоді у млині ховалися, а мадяри їх викрили. На розстріл

фашисти зібрали все місто, страту проводили у самому центрі. Я там теж був присутній.

Моторошно, осад залишився понині. Хоча нам пощастило, адже наш край війна, можна сказати, обійшла стороною. Ми весь цей час грали у футбол. Мабуть, тому потім закарпатці були в Україні сильнішими за всіх.

Пізніше я виступав за «Бескид». Це українська команда, а, крім неї, у нас тоді ще існували угорська «Енеші» і єврейська «Макабія» *(саме так, вочевидь на закарпатський манер, вимовляє назву «Маккабі» Михайло Михайлович - авт.)*. Коли Закарпаття відійшло угорцям, ми виступали за «Енеші».

До речі, команди тримав власник млинів на прізвище Штейфан. Зарплату нам в основному платили не грошима, а борошном, соняшниковою олією. Для родини то була велика допомога». У 1942 р. Комана було зараховано до команди механічного технікуму, а трохи згодом він почав виступати за місцевий «Партизан».

Рік потому у місті з'явилися три команди (українська, єврейська та угорська), які підпорядковувалися місцевим млинам і з гравцями яких розраховувалися борошном та олією. Щоб прогородувати сім'ю, юний футболіст по черзі грав за усі три команди. Після приходу Червоної Армії команди було об'єднано в одну.

У 1948 р. Михайло Коман опинився в ужгородському «Спартаку», де на той час було зібрано найкращих гравців Закарпаття. Про команду, сформовану з молодих талановитих футболістів, одразу ж заговорили у футбольних колах. І вже у тому ж році сталася подія, що визначила подальшу долю багатьох ужгородських майстрів шкіряного м'яча.

20 жовтня 1948 р. у фіналі Кубка УРСР спартаківці зустрічалися з київським «Динамо» і у впертій боротьбі поступилися з рахунком 1:2. Наступного ж дня відразу 12 футболістів ужгородської команди були переведені до Києва.

Фінал Кубка СРСР 1954 р. проти єреванського «Спартака». Коман організував перший гол, обіграв захистника з воротарем і зробив ідеальний пас партнеру, а вже при рахунку 1:1 прославився сам. Його гол, приніс українському клубу перший офіційний трофей.

У першому ж сезоні молоді закарпатці відмінно зарекомендували себе у дублі «Динамо», без проблем розбираючись з будь-яким суперником.

Цілком природньо, що саме вони й стали володарями золотих медалей турніру дублюючих складів того року. Крок за кроком Михайло Коман відвойовував місце у основному складі киян. У 1950 р. він забив м'яч, що допоміг «Динамо» втриматися у вищій лізі чемпіонату СРСР.

Слід зазначити, що забитий цей м'яч був рукою, однак арбітр не помітив порушення і зарахував взяття воріт.

Коман вирізнявся просто фантастичним відчуттям голу — він завжди опинявся на добиванні саме там, де було потрібно, а завдяки великому арсеналу футбольних хитрощів нерідко пошивав захисників суперника у дурні.

Знову ж таки 20 жовтня, проте вже у 1954 р., у житті Михайла Михайловича сталася ще одна визначна подія — завдяки його голу київське «Динамо» вперше в історії завоювало трофей всесоюзного значення.

У фіналі кубка СРСР динамівці зустрічалися у Москві зі «Спартаком» з Єревану.

За рахунку 1:1 Коман продемонстрував індивідуальну майстерність, обігравши декількох єреванців, та вийшов сам-на-сам зі спартаківським голкіпером, що почав скорочувати кут обстрілу та рухатися на зустріч нападнику киян. Витримавши

необхідну паузу, Михайло Коман м'яко перекинув м'яч через голкіпера, встановивши остаточний підсумок матчу та назавжди закарбувавши імена того складу киян у літописі клубу.

Володарі Кубка СРСР-1954 р. Справа наліво: тренер Олег Ошенков, капітан Андрій Зазроєв, Олег Макаров, Віталій Голуб'єв, Аркадій Ларіонов, Павло Віньковатий, Віктор Фомін, Михайло Коман, Тіберій Попович, Михайло Михалина, Олександр Кольцов, Володимир Богданович

«То було рівно 60 років тому. 20 жовтня 1954 р., Москва, стадіон «Динамо», морозна погода, навколо поля сніг, чашу арени огорнув густий туман. Саме за таких умов відбувався перший в історії Кубка СРСР фінал без участі московських клубів. За трофей боролися киянське «Динамо» і єреванський «Спартак». Очолювані Олегом Ошенковим кияни невпинно атакували впродовж усього першого тайму. Їхню перевагу найперше визначав лівофланговий дует Михайло Коман – Віктор Фомін. Ця пара постійно перегравала оборонця суперників Папіка Папоєна й врешті допомогла відкрити рахунок Вікторові Терент'єву. До перерви динамівці створили поруч з ворітьми Серго Затікяна ще кілька моментів. Однак голкіпер свою команду врятував.

У другому таймі чимало роботи мав вже воротар динамівців Олег Макаров. Діяв він надійно, а не зумів врятувати свої володіння лише раз, коли Віктор Меркулов точно пробив під поперечину з-під ноги Віталія Голубєва.

Трохи згодом Арутюн Кеґеян цілком міг вивести «Спартак» уперед. Вірменський нападник вже навіть обвів Макарова, але спрямований у порожні ворота м'яч буквально сідницями зупинив Голубєв.

Та врешті кияни зуміли відвести гру від власних воріт, а на 69-й хвилині провели переможний м'яч. То Павло Вінковатий, котрий незадовго до того замінив Терентьєва, отримавши передачу зліва від Фоміна, вивів на побачення з Затікяном Комана. Михайло, майстерно підсікши м'яч над голкіпером, як виявилось, приніс команді київського «Динамо» перший в її історії трофей.

Збірну очолювали росіяни. І запрошували вони в основному своїх. Скажімо, наш Юра Войнов теж до переходу у «Динамо» за «Зеніт» грав.

Тому його кликали, а мене або, приміром, Фоміна чи Терентьєва, які були гідні такої честі, залишали поза збірною. Та й, зізнаюся, у ті роки збірна мене не дуже приваблювала. Я любив Київ, «Динамо».

Тоді хотілося відстоювати честь свого клубу. Ми намагалися не вилетіти з вищої ліги, а, виїхавши до лав збірної, могли свою команду послабити. Тому воліли залишатися вдома. Багато хлопців з «Динамо» ж не лише футболем були пов'язані – їх сюди і в армію призивали. А вже разом з армією і у футбол вчилися грати.

До слова, динамівським колективом ми іноді виступали у статусі другої збірної СРСР за кордоном. Багато шуму наробили, коли угорців із неперевершеним Золтаном Цибором у складі у Будапешті, при забитих вщент трибунах 3:0 перемогли. А угорці ж тоді були найсильнішими у світі. Вони лише випадково німцям у фіналі чемпіонату планети-1954 р. програли.

У нас тоді була прекрасна команда. Я і нині часто згадую ту перемогу у фіналі, забитий мною переможний гол у ворота єреванського «Спартака». У своїй манері тоді відзначився, на якусь мить випередивши воротаря вірмен і проштовхнув м'яч у ворота. Воротарі тоді тремтіли, щоб не помилитися у матчах з київським «Динамо». Бо знали, що варто їм трохи відпустити м'яч, як Коман його доб'є у сітку».(Із останнього інтерв'ю Михайла Михайловича Комана, котре було присвячене 60-річчю перемоги команди київського «Динамо» у Кубку СРСР).

Провівши ще чотири блискучі сезони у біло-голубій формі, Михайло Михайлович отримав пропозицію очолити дублюючий склад «Динамо» і майже без роздумів погодився, тим більше, що на той час він мав певні проблеми зі здоров'ям, що виникли внаслідок перенапруги після турне Африкою.

А вже наступного року Коман увійшов до тренерського штабу першої команди, яка завоювала спочатку срібні медалі

чемпіонату, а згодом вперше в історії стала найкращою командою СРСР.

Того ж року він отримав почесне звання «Заслужений тренер УРСР».

Саме завдяки Коману у «Динамо» опинилися такі майстри як Йозеф Сабо, Василь Турянчик, Федір Медвідь, Володимир Мунтян та інші.

Михайло Коман перейшов у Динамо у 1949 р.

Допомагав головним тренерам київського клубу Михайло Михайлович протягом 13 років — з 1960 -1973 рр. Після цього певний час працював директором ДЮСШ «Динамо» та тренером юнацької збірної СРСР.

А у 1977 р. став начальником команди «Динамо» (Київ). Цю посаду Коман обіймав аж до 1984 р., поки знову не повернувся на керівну посаду до дитячо-юнацької школи.

У 1988 р. був призначений начальником відділу республіканської ради «Динамо», де пропрацював два роки, після чого повернувся до тренерського штабу «Динамо».

У 1993 р. Михайло Коман очолив ДЮСШ, де втім не надовго затримався, обійнявши у липні 1995 р. посаду начальника команди «Динамо-3», на якій пропрацював аж до розформування команди у 2008 р. Окрім тренерської справи, брав участь у суспільному житті — певний час був головою тиражної комісії «Молодьспортлото», очолював клуб любителів футболу «Команда».

Помер 21 лютого 2015 р. на 87-му році життя. Похований на 47-й ділянці Байкового кладовища.

ДОСЯГНЕННЯ:

КОМАНДНІ ТРОФЕЇ: Срібний призер чемпіонату СРСР (1): 1952; Володар Кубка СРСР (1): 1954;

ІНДИВІДУАЛЬНІ ДОСЯГНЕННЯ: Майстер спорту (1959); Заслужений тренер УРСР (1961); У списку «33-х найкращих футболістів СРСР» (3): № 2 (1957), № 3 (1955,1956).

Тренерський штаб «Динамо» 80-х: Михайло Коман, Михайло Фоменко, Валерій Лобановський, Анатолій Пузач

ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ: Орден «За заслуги» II ст. (14 липня 2004) — за вагомий особистий внесок у розвиток та популяризацію вітчизняного футболу, підготовку молодих футболістів, піднесення міжнародного спортивного престижу України та з нагоди 110-річчя українського футболу.

Орден «За заслуги» III ст. (16 червня 1998) — за вагомий особистий внесок у розвиток українського футболу.

Медаль «За трудову доблесть»

Київське «Динамо» зі своїм першим Кубком СРСР

СІМ'Я: Був одружений двічі. Від першого шлюбу має доньку Єву, що живе в Угорщині. Вдруге одружився вже після 60 років, дружина Раїса молодша за Михайла Михайловича майже на 40 років. У 1991 р. у них народився син Михайло, який навчався у Національному університеті фізичного виховання та спорту.

КОМАРОВ МИКОЛА АНАТОЛІЙОВИЧ
(народився 23 серпня 1961 р.)

Український спортсмен, веслувальник, заслужений майстер спорту, срібний призер Олімпіади 1988 р.

Народився у м. Запоріжжя. З 1979 р. мешкає у м. Херсон. Освіта вища, закінчив Миколаївський педагогічний інститут, тренер - викладач.

Заслужений майстер спорту (1985 р.). Виступав за ФСТ «Динамо» (Херсон). Тренери – Олег Волощук і Георгій Волощук.

СПОРТИВНІ ДОСЯГНЕННЯ: У 1983 р. - переможець Кубка СРСР (двійка);

У 1985 р. - чемпіон світу (вісімка);

У 1986 р. – срібний призер чемпіонату світу (вісімка);

У 1987 р. – срібний призер чемпіонату світу (четвірка);

У 1984 р. - чемпіон СРСР (двійка)

У 1985 - 1987 рр. (вісімка);

У 1984 р. - переможець «Дружба - 84» (Москва, вісімка);

У 1985 р. - переможець регати у Швейцарії;

У 1986 р. - переможець Королівської регати (Голландія);

У 1987 р. - переможець Королівської регати (Великобританія).

На XXVI Олімпійських ігор 1988 р у Сеулі з академічного веслування став срібним призером у складі чоловічої вісімки (Веніамін Бут, Андрій Васильєв, Віктор Дідук, Олександр Думчев, Павло Гурковський, Олександр Лук'янов - стерновий, Віктор Омелянович, Василь Тиханов).

Нагороджений Почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР (1988 р.), медаллю «За трудову відзнаку».

КОНДРАТОВ ВІКТОР ІВАНОВИЧ
(народився 10 травня 1952 р.)

Колишній радянський футболіст, що виступав на позиції лівого захисника, та український тренер.

Майстер спорту СРСР (1974).

Володар Кубка СРСР (1980),

багаторазовий призер чемпіонатів країни.

Віктор Кондратов народився у Києві, де й почав займатися футболем у ДЮСШ «Динамо», потрапивши у 1962 р. в одну групу з Олегом Блохіним, Валерієм Зуєвим та Олександром Дамінім.

Першими тренерами хлопців були Олександр Леонідов та Віталій Голубєв. Після футбольної школи Кондратов стабільно грав у дублюючому складі киян, проте стати повноцінним гравцем першої команди йому так і не вдалося. У 1975 р. Віктор Кондратов перейшов до лав донецького «Шахтаря». У першому ж сезоні разом з командою завоював срібні нагороди чемпіонату.

Однак найбільшим успіхом можна вважати здобуття Кубка СРСР у 1980 р. Загалом, Кондратов провів у Донецьку 7 років, протягом яких був одним з лідерів колективу та безсумнівним гравцем основного складу. Окрім функцій лівого захисника,

виконував роботу персональника. Залишити колектив довелося через конфлікт з керівництвом клубу.

Пропозицію перейти до складу СКА «Карпати» отримав від Степана Юрчишина, відпочиваючи у Трускавці. Відіграв за команду два роки, після чого відбув до Чехословаччини де обійняв посаду граючого тренера команди групи радянських військ. Втім, надовго там не залишився та незабаром повернувся на Батьківщину.

У 1988 р. закінчив Вищу школу тренерів і отримав пропозицію очолити групу юнаків 1977 р. н. у ДЮСШ «Динамо». Після останнього повернення Лобановського до клубу у 1998 р. був призначений тренером «Динамо-2», де допомагав Зуєву та Онищенку.

З червня 2004 р. обіймав посаду старшого тренера динамівського дубля. Протягом 2007–2008 рр. тренував команду другої ліги «Динамо-3». З 2010 р. працює у відділі селекції «Динамо».

КОМАНДНІ ТРОФЕЇ:

Володар Кубка СРСР (1): 1980;

Фіналіст Кубка СРСР (1): 1973;

Срібний призер чемпіонату СРСР (4): 1972, 1973, 1975, 1979;

Бронзовий призер чемпіонату СРСР (1): 1978;

Провір 3 поєдинки у чемпіонську сезони «Динамо» (1): 1974;

ІНДИВІДУАЛЬНІ:

Майстер спорту СРСР (1974);

У списках «33-х найкращих футболістів СРСР» (1): 1978.

КОНЬКОВ АНАТОЛІЙ ДМИТРОВИЧ

(народився 19 вересня 1949 р.)

Український радянський футболіст, тренер, український тренер, голова Федерації футболу України з 2 вересня 2012 р.

У минулому захисник і півзахисник. Майстер спорту (з 1969 р.), майстер спорту міжнародного класу (з 1975 р.), заслужений майстер спорту СРСР (з 1982 р.).

Футболом почав займатися у Краматорську Донецької області. Перший тренер — Ю. І. Нестеренко.

У 1968–1974 рр. виступав за донецький «Шахтар». У 1972 р. виступав на чемпіонаті Європи, будучи гравцем першої ліги.

У 1975–1981 рр. грав у київському «Динамо».

В європейських кубкових турнірах зіграв 39 матчів, забив 1 гол: Кубок чемпіонів — 22 матчі, 1 гол; Кубок кубків — 5 матчів; Кубок УЄФА — 10 матчів; Суперкубок УЄФА — 2 матчі

З кінця 2006 р. президент дитячого ФК «Старт» імені Анатолія Конькова. З 2008 р. — спортивний директор «Сталь» Алчевськ.

2 вересня 2012 р. обраний Президентом Федерації футболу України. 18 грудня 2014 р. подав у відставку, яка була прийнята виконкомом ФФУ 23 січня 2015 р.

**1977-й. Напередодні кубкового матчу з московським «Динамо».
Анатолій Коньков перший**

ДОСЯГНЕННЯ: Срібний призер Чемпіонату Європи 1972 р.;
Бронзовий призер Олімпійських ігор 1976 р.;
Чотириразовий Чемпіон СРСР: 1975 р., 1977 р., 1980 р.,
1981 р.;
Володар Кубка СРСР: 1978 р.;
Володар Кубка володарів Кубків УЄФА: 1975 р.;
Володар Суперкубка УЄФА: 1975 р.
Нагороджений орденом «За заслуги» III (2004 р.) і II
(2015 р.) ступенів.

КОНЯЄВА НАДІЯ ЮХИМІВНА
(народилася 5 жовтня 1931 р.)

Легкоатлетка (метання списа). Народилася у с. Чапкіно, нині
Курської область, РФ.

Заслужений майстер спорту СРСР (1957 р.). Закінчила
Київський інститут фізичної культури (1954 р.).

Бронзова призерка XVI Олімпійських ігор (м. Мельбурн,
Австралія, 1956 р.) і чемпіонату Європи (Берн, 1954 р.).

Рекордсменка світу (1954–1958 рр.). Тренер – З. Синицький.
Виступала за спортивне товариство «Буревісник» (Київ).

КОРОБЧІНСЬКИЙ ІГОР ОЛЕКСІЙОВИЧ
(народився 16 серпня 1969 р.)

Український гімнаст, чемпіон XXV Олімпійських Ігор (1992) у командній першості,
бронзовий призер у вправах на брусах,
бронзовий призер XXVI Олімпійських Ігор (1996) у командній першості,
чемпіон світу (1989, 1991),
срібний призер (1993), чемпіон Європи (1989, 1992),
срібний призер (1994).

Почесний громадянин Луганська.

Коли у 1989 р. на першості світу у Штутгарті Ігор Коробчинський став гімнастичним королем планети, одна із німецьких газет порівняла його зі «сліпучою кометою», яка ввірвалась в гімнастичну еліту.

Того самого року він стає володарем Кубка СРСР і чемпіоном Європи зі спортивної гімнастики. У 1990 р. І. Коробчинський — учасник Ігор доброї волі у Сіетлі.

У 1992 р. на XXV Олімпійських іграх у Барселоні до «золота» у командній першості він додав бронзову медаль за виступ на брусах.

У цьому ж році присвоєно звання почесного громадянина м. Луганська.

У 1996 р. на XXVI Олімпійських іграх в Атланті він став бронзовим призером.

Нагороджений Почесним знаком відзнаки Президента України за видатні спортивні досягнення.

У 1996 р. розпочав тренерську роботу. Перший віце-президент Української федерації гімнастики, член Національного Олімпійського комітету.

КОРОЛЬ ПЕТРО КІНДРАТОВИЧ
(2 січня 1941 — 2 липня 2015 рр.)

Український важкоатлет, олімпійський чемпіон. Світовий рекордсмен. Олімпійський чемпіон XXI Олімпіади у Монреалі (1976 р.), триразовий чемпіон світу (1974 р., 1975 р., 1976 р.), чемпіон Європи (1973 р.), встановив 30 рекордів України, 6 всесоюзних та 3 світові.

Народився у селі Бреди Челябінської області, Російської Федерації. Майстер спорту (1958 р.). Заслужений майстер спорту СРСР (1975 р.). Закінчив Саратовське вище військово училище (1971 р.). Тренувався у Львові. Перший тренер Боб Василь Іванович. Також тренувався у Аркадія Речкемана. Золоту олімпійську медаль Петро Король завоював на монреальській Олімпіаді у легкій вазі.

Монреаль – 1976 р.

На змаганнях він показав другий результат, але отримав золоту медаль внаслідок дискваліфікації польського важкоатлета Збігнєва Качмарека. Крім олімпійського успіху був чемпіоном світу у 1974–1976 рр. Після закінчення спортивної кар'єри Петро Король працював тренером з важкої атлетики у Львові.

КОРШУНОВ СЕРГІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ
(8 жовтня 1928 — 12 грудня 1982 рр.)

Радянський футболіст і тренер. Нападник «Крил Рад» (Москва), «Динамо» (Москва), ЦБРА (Москва) і «Динамо» (Київ).

У футбол почав грати у 1944 р. у юнацькій команді СЮП (Стадіон юних піонерів, Москва).

У 1946—1948 рр. грав у «Крилах Рад» (Москва), що виступав у найвищому дивізіоні СРСР.

Упродовж 1949—1953 рр. — гравець ВПС (Москва). Коли у травні 1953 р. клуб розформували, дограв сезон у «Динамо» (Москва).

У сезоні 1954 р. виступав за ЦБРА (Москва), у 1955—1956 рр. — «Спартак» (Москва). У першостях 1956—1957 рр. грав за «Динамо» (Київ), входив до складу команди УРСР на Спартакіаді народів СРСР 1956 р. (3-є місце).

Закінчував кар'єру (1958—1960 рр.) у «Металургу» (Запоріжжя), що виступав у класі «Б», з вересня 1959 р. був гравцем-тренером.

Після першості 1960 р. завершив ігрові виступи за «Металург» (Запоріжжя) та увійшов до тренерського штабу команди.

Переміг з командою в українській зоні класу «Б» 1960 р., але у перехідних матчах за право грати у класі «А» з «Шахтарем» (Сталіно), що посів останнє місце у класі «А», поступився (1:0 удома, 0:2 у гостях).

Улітку 1961 р. призначений головним тренером «Металурга». Закінчив Вищу школу тренерів у Москві.

3 літа був головним тренером «Локомотива» (Гомель), що посів останнє (18-е) місце у другій групі класу «А» 1963 р., головним тренером «Карпат» (Львів), з якими посів 10 місце у тій самій лізі у сезоні 1964 р., а у 1965—1966 рр. був начальником «Карпат».

У сезоні 1970 р. був наставником «Будівельника» (Ашхабад), з яким посів останнє місце у першій групі класу «А» (перша ліга). У першій половині чемпіонату 1971 р. очолював «Спартак» (Орджонікідзе).

Довго і продуктивно працював у друголіговому клубі «Даугава» (Рига) — після приходу на посаду головного тренера у 1973 р. команда три сезони поспіль фінішувала у першій трійці, але щоразу вилітала у боротьбі у міжзональному турнірі.

У сезоні 1975 р. команда нарешті перемогла у перехідному турнірі, вийшовши до першої ліги, за що тренер отримав звання заслуженого тренера Латвійської РСР, але у першій лізі 1976 р. «Даугава» посіла передостаннє, 19-е місце й повернулася до другої ліги.

Досяг успіхів на міжнародному рівні зі збірними Радянського Союзу різних вікових груп.

У 1977 р. був головним тренером юніорської збірної СРСР, готував її до першості світу, але через начебто схильність до

вживання спиртного йому заборонили поїхати на юніорський чемпіонат світу 1977 р., який у підсумку команда СРСР виграла.

Головний тренер юнацької збірної СРСР у 1978—1979 рр., з якою виграв турнір УЄФА 1978 р. (чемпіонат Європи серед юнацьких команд), а з юніорською збірною здобув срібні медалі на чемпіонаті світу 1979 р.

У 1981—1982 рр. тренував другу збірну СРСР, збірну клубів СРСР. Молодший брат, Анатолій Коршунов, також був відомим футболістом, грав за московські «Динамо» та «Спартак», а племінник Андрій Коршунов тренував дитячі футбольні команди.

ТИТУЛИ ТА ДОСЯГНЕННЯ: Кубок СРСР: 1953;

віце-чемпіон СРСР: 1955;

у списку 33 найкращих: 1953 р. — № 3 (неофіційна класифікація).

КОСОВСЬКИЙ ВІТАЛІЙ ВЛАДИСЛАВОВИЧ (народився 11 серпня 1973 р.)

Український футболіст, вихованець дитячої юнацької спортивної школи м. Нетішин, Хмельницької області, півзахисник київського «Динамо» кінця 90-х рр. ХХ ст.

Автор одного з м'ячів у ворота мюнхенської «Баварії» у півфіналі Ліги чемпіонів 1999 р. «А найцікавіший гол, який я завжди пам'ятатиму я забив у першій грі проти «Баварії», коли я самостійно пройшов з центру поля, обіграв трьох захисників, хотів зіграти у стінку з Ребровим, але вийшло так, що зіграв з Куффуром... і забив м'яч. Кан такого навіть не очікував». Станом на 2011 р. працює скаутом київської «Оболони». Зараз тренує

команду «Динамо» (U-19). У єврокубках зіграв 42 матчі, забив 4 голи.

У національній збірній України дебютував 1 травня 1996 р. у матчі проти збірної Туреччини. Про свою гру футболіст казав так: «Мій стиль гри - це швидкість, прориви флангом, точні передачі, які доходять до партнерів. Бувають моменти, коли голюва передача набагато важливіше, ніж забитий мною гол!». Всього за Україну провів 25 матчів та забив 2 голи. У молодіжній збірній України провів 16 матчів, забив 4 голи. Також встиг пограти за юнацьку збірну СРСР.

Футбольне життя для Віталія Косовського розпочалось у м. Нетішин, Хмельницької області, у місцевій ДЮСШ. З 1990-1991 рр. виступав за Поділля (Хмельницький), за який встиг зіграти 21 матч.

Відігравши один рік в Хмельницькому, Косовського «забрала» вінницька «Нива», в якій молодий футболіст провів три роки. У її складі Віталій Косовський виходив на поле у 53 матчах та встиг забити 13 м'ячів.

У 1994 р. гравця запримітило київське «Динамо». До столиці Віталій Косовський приїздив вже у рангу футболіста молодіжної збірної і відразу вписався в гру тоді ще одноосібного флагмана українського футболу.

Найбільший розквіт Віталія у «Динамо» припав на період Лобановського. Лівий фланг киян тепер неможливо уявити без спринтів Косовського. За «Динамо» «острозький вінгер» забив 20 голів у 131 матчі.

Після закінчення кар'єри працював селекціонером київського «Динамо», а потім перейшов на аналогічну роботу в «Оболонь».

ТИТУЛИ ТА ДОСЯГНЕННЯ: Чемпіон України (6): 1994—1995 рр., 1995—1996 рр., 1996—1997 рр., 1997—1998 рр., 1998—1999 рр., 1999—2000 рр.;

Володар Кубка України: 1995—1996 рр., 1997—1998 рр.,
1998—1999 рр., 1999—2000 рр.;
Півфіналіст Ліги Чемпіонів (1): 1999 р.

КОСТЕВИЧ ОЛЕНА ДМІТРІВНА
(народилася 14 квітня 1985 р.)

Українська спортсменка, яка спеціалізується на стрільбі з пневматичного пістолета, олімпійська чемпіонка, заслужений майстер спорту України.

У дитинстві займалася спортивною гімнастикою, потім великим тенісом. У стрільбу прийшла в 11 років за ініціативи матері. Тренуватися почала в спортивно-стрілецькому клубі Чернігова. Закінчила загальноосвітню спеціалізовану школу фізико-математичного профілю № 12 міста Чернігова.

Олена Костевич закінчила Чернігівський технологічний університет. Навчається в аспірантурі Київського національного університету технологій та дизайну за спеціальністю «Економіка підприємства».

Виступає за спортивні товариства «Колос» і «Динамо», має звання лейтенанта СБУ, є членом збірної України і членом Федерації стрільби України. Мешкає у Чернігові.

На Олімпіаді 2008 р. у Пекіні до фіналу не потрапила, показавши тільки 31-й результат. Крім олімпійського золота, Олена Костевич виграла також чемпіонат світу 2002 р. та фінал кубка світу 2003 р.

На Олімпіаді 2012 р. у Лондоні Олена Костевич виборола 2 бронзові медалі (пневматичний пістолет — 10 м і малокаліберний пістолет — 25 м.).

Золота олімпійська медаль на афінській Олімпіаді.

На літній Універсіаді у Казані Олена Костевич завоювала дві медалі: золоту та срібну.

Золоту нагороду українка завоювала у стрільбі з пістолета з відстані 25 метрів. У кваліфікації у точності Олена двома очками поступилася китаянці Су Юлінь. У стрільбі на швидкість Костевич показала взагалі шостий результат, однак до півфіналу пробилася. Проте вже на наступній стадії залишила своїх суперниць позаду, здобувши путівку до фіналу.

У матчі за перше місце Олена упевнено перемогла росіянку Анну Мастяніну — 7:1. Бронза дісталася представниці Таїланду Таніапорн Прусакорн, яка була точнішою за ще одну українку Катерину Дьомкіну.

Срібну нагороду Костевич здобула у командних змаганнях зі стрільби з пістолету на 25 метрів разом з Мартою Бойчук та Катериною Дьомкіною.

У командних змаганнях зі стрільби з пневматичного пістолета на 10 метрів Олена посіла шосте місце. У індивідуальних змаганнях у цій самій дисципліні Костевич не пробилася до фіналу, показавши у кваліфікації 17 результат.

У вересні 2014 р. на чемпіонаті світу зі стрільби у Гранаді (Іспанія) Олена — лідер збірної України, здобула «срібло» у стрільбі з пневматичного пістолета. У березні 2015 р. завоювала золоту медаль на чемпіонаті Європи у стрільбі із пневматичного пістолета з десяти метрів в голландському місті Арнемі.

ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ: Орден «За заслуги» II ст.; Орден «За заслуги» III ст.; Орден княгині Ольги I ст.; Орден княгині Ольги II ст.; Орден княгині Ольги III ст.

РОДИНА: Мати, Наталія Олександрівна — кандидат економічних наук, доцент Чернігівського інституту економічного управління, а батько, Дмитро Леонідович — інженер.

ЗАХОПЛЕННЯ: Література, автомобіль.

КОТЄЛЬНИК АНДРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ (народився 29 грудня 1977 р.)

Український боксер. Призер Олімпійських Ігор 2000 р. Колишній чемпіон світу у 1-й напівсередній ваговій категорії по версії WBA.

Народився 29 грудня 1977 р. у Львові. Зріст — 171 см. Національність — українець.

Вихованець заслуженого тренера України Дмитра Сосновського. На любительському рингу провів 150 боїв, з яких 135 виграв.

Срібний призер Олімпійських ігор 2000 р. (Сідней, Австралія).

Переможець Кубка Європи 1999 р. (Львів, Україна).

Переможець першості Європи серед юніорів 1995 р. (Шіофок, Угорщина). 5-разовий чемпіон України.

15 листопада 2000 р. підписав перший професіональний контракт— із німецьким клубом «Universum Box-Promotions» (Гамбург).

Тренер — Міхаель Тімм. Дебютував на професіональному рингу 16 грудня 2000 р. в Ессені у поєдинку проти Петера Феєра (Словаччина). Цей бій закінчився перемогою Андрія технічним нокаутом вже у першому раунді.

Станом на кінець червня 2007 р. рекорд Котельника складається із 36 поєдинків на професіональному рингу: 31 перемога (12 — нокаутом), 4 поразки, 1 нічия.

24 січня 2003 р. Львів. Андрій Котельник — Фабріс Коломбель (Франція), бій за титул Інтерконтинентального чемпіона світу за версією WBA. Перемігши за одноголосним рішенням, Андрій здобув свій перший професіональний титул.

22 червня 2004 р. Тельфс (Австрія). Андрій Котельник — Габріель Мапука (Франція), бій за титул Інтерконтинентального чемпіона світу за версією WBA. Котельник виграв за одноголосним рішенням суддів, утретє відстоявши свій пояс.

Андрій Котельник - Олександр Бенідзе

21 жовтня 2004 р. Париж-Леваллуа (Франція). Сулейман Мбайє (Франція) — Андрій Котельник, бій за статус офіційного претендента на титул чемпіона світу за версією WBA. Котельник поступився за розділеним рішенням суддів, яке спеціалісти і любителі боксу визнали упередженим.

9 липня 2005 р. Ноттінгем (Англія). Джуніор Віттер (Англія) — Андрій Котельник, бій за титул чемпіона Європи за версією EBU. Андрій знову програв за сумнівним рішенням суддів.

26 листопада 2005 р. Леверкузен (Німеччина). Андрій Котельник — Мухаммад Абдуллаєв (Узбекистан), бій за вакантні пояси Інтерконтинентального чемпіона світу за версією WBA та чемпіона WBO Asia Pacific.

Котельник уперше в кар'єрі здобув одразу два пояси. Він не тільки переміг Олімпійського чемпіона Сиднея у бою, названому «Universum» Eliminator.

10 березня 2007 р. Ліверпуль (Англія). Сулейман Мбайє (Франція) — Андрій Котельник, бій за титул чемпіона світу за версією WBA. Мбайє захистив свій титул завдяки подарованій суддями нічій. Переглянувши цей бій керівництво WBA знову зробило Котельника офіційним претендентом на пояс своєї Асоціації.

Загалом 6 разів відстоював пояс Інтерконтинентального чемпіона світу WBA та двічі — пояс чемпіона WBO Asia Pacific.

Нині Котельник № 1 у рейтингу WBA (є офіційним претендентом на титул), № 3 — у рейтингу WBO, № 8 — у рейтингу IBF. Також Андрій посідає першу позицію в рейтингу EBU.

Бій Андрія Котельника з Олександром Бенідзе

Окрім боксерської кар'єри, Андрій Котельник заснував Благодійний фонд, який проводить традиційні вже юнацькі всеукраїнські турніри, організовує тренувальні збори для перспективних боксерів, допомагає юним талантам. Він є радником голови Львівської обласної ради Мирослава Сеніка і міського голови Львова Андрія Садового.

Наприкінці грудня 2000 р. Андрій одружився з Тетяною. У 2006 р. він став батьком, Тетяна подарувала йому доньку Віку.

Місце проведення: Інтернешнал арена, Кардіфф, Уельс, Велика Британія.

Статус: чемпіонський бій за титул WBA в 1-шій напівсередній вазі (1-й захист Ріса).

Результат: Перемога Котельника технічним нокаутом у 12-у раунді 12-раундового бою. Рефері: Луїс Пабон. У травні 2008 р. у Великобританії відбувся бій між Андрієм Котельником і британцем Гевіном Рісом.

Британець до кінця бою не достояв. Наприкінці 12-го раунду Котельник провів декілька хуків у голову супротивника. Ріс почав клінчувати, після чого впав, але суддя не зарахував нокаун. Котельник зразу накинувся на чемпіона, провів правий хук в голову.

Суддя, бачачи, що Ріс не відбивається, відразу зупинив бій. Котельник переміг технічним нокаутом.

7-го лютого відбувся бій між чемпіоном світу за версією WBA в першій напівсередній вазі Українцем Андрієм Котельником та аргентинським боксером на прізвисько «китаєць» Маркосом Рене Майданою.

Після 12-и раундів перемогу роздільним рішенням суддів здобув Андрій Котельник.

Місце проведення: M.E.N. Арена, Манчестер, Ланкашир, Великобританія.

Результат: перемога Хана одноголосним рішенням суддів в 12-раундовому бою.

Статус: чемпіонський бій за титул чемпіона в 1-й напівсередній вазі (4-й захист Котельника). Суддя: Стенлі Крістодулу.

У липні 2009 р. у Великобританії відбувся бій між чемпіоном світу за версією WBA у першій напівсередній вазі Андрієм Котельником та британцем Аміром Ханом.

Практично весь бій Хан провів, атакуючи здалека другим номером, відібравши цю звичну роль у Котельника. Андрію довелось виступати агресором поєдинку, але наприкінці стратегія Хана в швидкому переміщенню по рингу і ухиляння від будь-яких обмінів ударами дозволила відібрати у Андрія Котельника титул чемпіона світу.

У серпні 2010 р. відбувся бій з Александером Девоном. Девон зрідка діставав українця, але всі судді присудили перемогу американському боксеру.

4 жовтня 2014 р. на «Арені Львів» Андрій Котельник провів прощальний бій проти грузинського боксера Олександра Бенідзе. Андрій перемаг одноголосним рішенням суддів з рахунком (80-71, 80-71, 80-71)

НАГОРОДИ: Орден за заслуги III-го ступеня (6 жовтня 2000) - за досягнення вагомих спортивних результатів на XXVII літніх Олімпійських Іграх в Сіднеї.

Орден за заслуги II-го ступеня (21 квітня 2008) - за досягнення видатних спортивних результатів, утвердження міжнародного авторитета української школи боксу.

КОЧЕРГІНА́ (МАКАРЕЦЬ) ТЕТЯ́НА ІВА́НІВНА
(народилася 26 березня 1956 р.)

Українська гандболістка, дворазова олімпійська чемпіонка у складі збірної СРСР з гандболу.

Виступала за київський «Спартак», разом з яким неодноразово здобувала звання чемпіонки СРСР і добивалася успіху на міжнародній арені. Під час олімпійського турніру 1976 р. у Монреалі грала у всіх 5 зустрічах команди, закинувши 24 м'ячі. Під час московської олімпіади теж неодмінно виходила на поле, закинувши 28 м'ячів.

Нині — завідувач кафедри фізичного виховання та спорту, професор Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, заслужений працівник фізичної культури і спорту України.

18 вересня 2013 р. на економічному факультеті КДУ за ініціативи декана факультету Базилевича Віктора Дмитровича було проведено зустріч викладачів, аспірантів та студентів з відомою радянською гандболісткою, заслуженим майстром спорту, дворазовою Олімпійською Чемпіонкою, завідувачем кафедри фізичного виховання та спорту Київського національного університету імені Тараса Шевченка, професором Тетяною Іванівною Кочергіною.

Студентам поталанило поспілкуватись з унікальною особистістю, яка має такі спортивні титули, як: Олімпійська чемпіонка 1976, 1980; Срібний призер чемпіонату світу 1975, 1978; Бронзовий призер чемпіонату світу 1973; 5-разова володарка Кубка європейських чемпіонів 1973, 1975, 1977, 1979, 1981; 10-разова чемпіонка СРСР 1972-1981; Володарка Кубка СРСР 1977; Переможниця Спартакіади народів СРСР 1975, 1979; Кращий бомбардир чемпіонату світу 1975 р.

Тетяна Іванівна розповіла студентам свій шлях у великому спорті – як 14 річна дівчинка з містечка Овідіополь, що на Одещині потрапила у Київський клуб «Спартак» під керівництвом геніального тренера Ігоря Турчина, та ввійшовши до збірної СРСР, стала дворазовою олімпійською чемпіонкою.

Студенти почули від Тетяни Іванівни про неймовірні спортивні здобутки клубу «Спартак» – 13 років поспіль клуб перемагав в найпрестижнішому євротурнірі – Кубку європейських чемпіонів, що є унікальним досягненням світового масштабу, перевершити яке поки не вдалось жодній гандбольній команді.

Тетяна Іванівна розповіла, що крок на олімпійський п'єдестал відстанню у чотири роки виснажливих щоденних тренувань приносить шалений заряд адреналіну, емоцій завжди через край, адже розумієш, що своєю нагородою доводиш усьому світові, що твоя країна – країна сильних людей, вольових спортсменів.

Як завідувач кафедри фізичного виховання та спорту Київського національного університету імені Тараса Шевченка Кочергіна Тетяна Іванівна розповіла студентам про оновлений сучасний спортивний комплекс, побудований за останніми вимогами стадіон.

**КРАВЕЦЬ (ШУЛЯК) ІНЕСА МИКОЛАЇВНА
(народилася 5 жовтня 1966 р.)**

Українська легкоатлетка, заслужений майстер спорту України.

Народилася в родині тренерів Шуляка Миколи Івановича та Шуляк Зінаїди.

Спеціалізувалася у двох видах — потрійний стрибок і стрибки в довжину.

Олімпійська чемпіонка 1996 р. у потрійному стрибку.

Срібна призерка Олімпійських ігор 1992 р. у стрибках у довжину.

Чемпіонка світу (1991, 1993, 1995),
володар Кубка світу (1994 р.),
чемпіонка Європи (1992 р.).

Багаторазова призерка чемпіонатів Європи та світу. Її світовий рекорд у потрійному стрибку (15,50 м), встановлений 10 серпня 1995 р., не побитий до сьогодні.

З 1983 - 1988 рр. навчалася у Київському державному університеті фізичної культури і спорту. Неодноразова рекордсменка світу.

ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ:

Відзнака Президента України — хрест «За мужність» (7 серпня 1996) — за видатні спортивні перемоги на XXVI літніх Олімпійських іграх в Атланті, особистий внесок у піднесення авторитету і престижу України у світі.

КРЕПКИНА ВІРА САМУЇЛІВНА (народилася 16 квітня 1933 р.)

Радянська легкоатлетка, чемпіонка Олімпійських ігор та дворазова чемпіонка Європи з легкої атлетики зі стрибків у довжину.

У 1960 р. на XVII Олімпійських іграх у Римі вона здобула першу золоту медаль для збірної СРСР.

Народилася у м. Котельнич, Кіровська область, Росія. Тренувалася у Вологді, пізніше у Києві в спортивному товаристві «Локомотив».

Виступала за збірну Радянського Союзу на римській Олімпіаді. Спеціалізуючись у спринті, вона несподівано виграла

золоту олімпійську медаль у стрибках в довжину із олімпійським рекордом 6 м 37 см, обігнавши чемпіонку минулої Олімпіади Ельжбету Кресінську і світову рекордсменку Гільдрун Клаус.

Нагороджена орденом Леніна у 1960 р. Чемпіонка Олімпійських ігор зі стрибків у довжину, дворазова чемпіонка Європи з легкої атлетики, член ради ветеранів спорту.

15 квітня, відсвяткувала свій День народження Олімпійська чемпіонка-1960 р у стрибках у довжину Віра Крепкіна.

На урочисте вручення державних нагород, яке відбувалося ще у лютому, Віра Самуїлівна, на жаль, не змогла прийти за станом здоров'я та досить поважним віком – позаторік їй виповнилося 80 років.

Тому вручити нагороду особисто до уславленої атлетки завітали представники Київської міської держадміністрації та Асоціації ветеранів спорту України.

Після 16 років виснажливої роботи у великому спорті Віра Самуїлівна пішла працювати дитячим тренером ДЮСШ «Локомотив», де займалися вихованці сирітського інтернату.

Пам'ятаючи важке та бідне дитинство, олімпійська чемпіонка присвятила своє життя допомозі знедоленим дітям. Спільно зі своїм чоловіком вони виховували дітлахів, допомагали їм вступити до інститутів, отримати роботу, влаштувати життя.

Про роботу сім'ї Крепкіних у 1987 р. було знято документальний фільм «Не закривайте ваші двері».

У 2001 р. Віра Крепкіна перенесла важку операцію на суглобах, заново вчилася ходити.

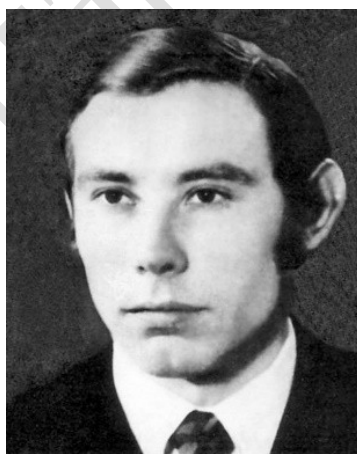
Указом Президента України від 22 січня 2015 р. вона отримала орден княгині Ольги III ступеня, повідомляє прес-служба КМДА.

Тридцять років минули як один день. Увесь цей час їх зігрівало щире кохання одне до одного. Саме воно тримало подружжя, коли разом із віком прийшли хвороби. Спочатку Віра Самуїлівна лягла на операційний стіл – за 16 років, відданих спортові, тазостегнові суглоби зовсім зносилися. Увесь цей час чоловік віддано доглядав кохану.

Проте коли спортсменка вже почала видужувати, прийшла нова біда: Михайло Степанович – офіцер-фронтвик, який отримав на війні поранення, - потрапив у реанімацію з інсультом. Його паралізувало. Він осліп. Віра Самуїлівна боролася за життя коханого шість років. До його останнього подиху.

Усе життя Віра Самуїлівна щедро віддавала душевне тепло іншим. Сьогодні вона озирається назад без сумнівів. Усе робила правильно, адже по-іншому олімпійська чемпіонка жити не вміє. Каже:- Ми підемо з життя. А забули нас - ну, і Бог із ним, не ображаємося на це.

КРІВОВ ВАЛЕРІЙ МИХАЙЛОВИЧ
(21 вересня 1951 – 24 грудня 1994 рр.)

Український волейболіст (зв'язковий). Майстер спорту міжнародного класу (1973 р.). Заслужений майстер спорту СРСР (1980 р.). Закінчив Ворошиловградський педагогічний інститут (нині Луганськ, 1973 р.).

Чемпіон XXII Олімпійських ігор (Москва, 1980 р.),
світу (Італія, 1978 р.),
Європи (Фінляндія, 1977 р.).

Володар Кубка володарів Кубків європейських країн (1973 р.).

Член збірної команди СРСР (1976–1980 рр.).

Виступав за команду «Зірка» спортивного товариства «Зеніт» (Ворошиловград, 1970–1986 рр.).

Тренери – В. Салін, Є. Сєверов.

Працював тренером спортивного товариства «Динамо» (Ворошиловград, 1985–1990 рр.), головним тренером національної збірної команди Сирії (1990–1991 рр.).

Від 1999 р. у Луганську щорічно проводять Відкритий турнір з волейболу пам'яті Кривога Валерія Михайловича.

КРИКУН ОЛЕКСАНДР ВОЛОДИМИРОВИЧ (народився 1 березня 1968 р.)

Олександр Крикун народився у м. Лейпциг (Німеччина). Батьки переїхали у м. Умань, де Олександр навчався у середній школі № 5.

У дитинстві займався разом з братом Юрієм футболем, веслуванням на байдарках і каное.

Бронзовий призер XXVI Олімпіади 1996 р. м. Атланта (США),

учасник XXVII Олімпіади 2000 р. м. Сідней (Австралія),

учасник XXVIII Олімпіади 2004 р. у м. Афіни (Греція) — легка атлетика (метання молота).

Заслужений майстер спорту України. Улюбленим видом спорту для нього стала легка атлетика (метання молота).

Тренуючись у ДЮСШ в Анатолія Михайловича Тихомирова, заслуженого працівника фізичної культури, заслуженого тренера

України, Олександр завжди відчував до себе повагу та серйозність намірів свого першого наставника. Особливо це відчувалося у постановці техніки, яку Олександр шліфував наполегливою працею.

На XXVI Олімпійських іграх Олександр Крикун посідає третє місце з результатом 80 м 02 см і отримує бронзову медаль. Перебуваючи у складі збірної команди України, Олександр не змінив тренера, сталість співпраці призвела до покращення особистих результатів.

Олександр настирливо готується до наступних Олімпійських ігор, але сталося непередбачене у міжолімпійський період - Олександрові була зроблена операція на хребті, його виступ на XXVII Олімпійських іграх був невдалим.

Та Олександра це не зупинило, він наполегливо продовжує тренуватися. Впертість у тренуванні і навчанні допомогли Олександру Володимировичу Крикуну закінчити Уманський державний педагогічний університет у 2002 р.

Крикун Олександр Володимирович - віце-президент спортивного клубу «Біола» м. Київ.

У цьому ж році Крикун Олександр увійшов до списку десяти кращих металників молоту (найкращий результат 81 м 59 см).

На відбіркових змаганнях до поїздки в Афіни Олександр показав результат – 81 м 66 см. Боротьбі за призове місце завадила ситуативність у судійстві. У 2004 р. він закінчив спортивну кар'єру.

КРИМАРЕНКО ЮРІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ
(народився 11 серпня 1983 р.)

Український легкоатлет, що спеціалізується на стрибках у висоту, чемпіон світу (2005 р.), заслужений майстер спорту України.

Займається легкою атлетикою — стрибками у висоту з 1991 р. Тренувався у школі Віталія Лонського, перший тренер — Сергій Шеремет.

У 2001 р. Юрій Кримаренко виконав норматив майстра спорту: подолав планку на висоті 2,15 м під час міжнародного турніру на призи Віталія Лонського у Бердичеві.

Другим тренером став Олександр Михальченко, згодом його тренує Володимир Журавльов. Останній і привів Юрія Кримаренко до звання чемпіону світу.

У 2001 р. Юрій Кримаренко вступає до Національного університету фізичного виховання та спорту України.

У грудні 2003 р. Юрій Кримаренко стає переможцем Всесвітніх ігор серед військовослужбовців у місті Каталія (острів Сицилія, Італія).

У липні 2005 р. стає бронзовим призером Чемпіонату Європи серед молоді у місті Ерфурт (Німеччина).

У 2005 р. Юрій Кримаренко виконав норматив майстра спорту міжнародного класу на турнірі у Португалії з результатом 2,28 м, а свій особистий рекорд встановив на комерційному турнірі у Німеччині — 2,33 м.

У серпні 2005 р. Юрій Кримаренко стає Чемпіоном світу у Гельсінкі (Фінляндія) з результатом 2,32 м.

За це досягнення отримав нагороду «Знак Пошани».

У грудні 2005 р. Юрій Кримаренко стає переможцем у конкурсі UKRAINE SPORT AWARDS у номінації «Відкриття року».

У березні 2006 р. його визнали кращим спортсменом року у загальнонаціональній програмі «Людина року».

Рішенням Бердичівської міської ради № 2 від 12 січня 2006 р. Юрію Олександровичу Кримаренко присвоєно звання «Почесний громадянин міста Бердичева». Був учасником ХХІХ літніх Олімпійських ігор у Пекіні (2,15 м).

КРИСС ГРИГОРІЙ ЯКОВИЧ
(народився 24 грудня 1940 р.)

Радянський і український фехтувальник-шпажист. Олімпійський чемпіон. Григорій Крісс тренувався у Спортивному клубі армії у Києві. У період з 1963 – 1973 рр. він входив до складу збірної Радянського Союзу.

На світових чемпіонатах він здобув срібну особисту медаль у 1967 р. та золоту особисту медаль у 1971 р.

Разом з командою він здобув чотири медалі: бронзову у 1965 р., срібну у 1967 р., золоту у 1969 р. й знову срібну у 1971 р.

Виступаючи на трьох Олімпіадах, Крісс завоював чотири олімпійські нагороди.

У 1964 р. він став олімпійським чемпіоном, у 1968 р. здобув дві нагороди, обидві срібні, в особистих змаганнях і разом із командою.

У 1972 р., у Мюнхені, Крісс отримав бронзову медаль.

**7 листопада 1917 р. народився Семен Якович КОЛЧИНСЬКИЙ —
тренер з фехтування. Заслужений тренер СРСР і України.
Наставник Олімпійського чемпіона Григорія Крісса,
Майстер спорту з фехтування, «професор фехтування».**

У 1989 р. Крісса було долучено до Міжнародної єврейської спортивної зали слави.

**КРОТОВ МИКОЛА ФЕДОРОВИЧ
(1898 —1978 рр.)**

Радянський футболіст і тренер. Заслужений майстер спорту СРСР. Народився і виріс у Харкові. Футбольну майстерність шліфував у поєдинках дворових команд. Був палким вболівальником команди «Штурм», яка проводила свої ігри поряд з домом Миколи Кротова. З шістнадцяти років виступав у її складі.

Учасник першої світової війни. На фронт пішов солдатом. За особисту хоробрість отримав офіцерське звання — прапорщика. Командував взводом.

Нагороджений орденом Святої Анни. У 20-х рр. «Штурм» був провідною командою Харкова. Неодноразово перемагав у першостях міста.

Його основу склали вчорашні фронтовики: Іван Натаров, Микола Казаков, Іван Привалов, Яків Алфьоров, Микола Капустін, Іван Колотухін. Капітаном клубу став Микола Кротов — універсальний футболіст, який з однаковим успіхом міг грати у будь-якому амплуа, але найкраще виступав на позиції лівого захисника. У складі збірної Харкова чотири рази перемагав у чемпіонатах УРСР.

У 1924 р. збірна міста як переможець республіканського турніру, брала участь у чемпіонаті СРСР. У півфіналі харків'яни здобули перемогу над збірною Закавказзя, а у вирішальному поєдинку забили на один м'яч більше у ворота команди Ленінграда. У 1925 р. збірна СРСР провела один офіційний матч і 11 неофіційних поєдинків. У десяти іграх сезону брав участь і Микола Кротов. До реєстру ФІФА внесений матч 15 травня в Анкарі зі збірною Туреччини. У складі гостей, які здобули перемогу, виступало двоє харків'ян — Микола Кротов і Іван Привалов. Неодноразово захищав кольори збірної УРСР.

У 1926 р. був призначений директором новозбудованого стадіону «Трактор». На жаль, Микола Кротов рано закінчив кар'єру футболіста. Після історичного турне збірної Харкова з Німеччини влітку 1925 р. він остаточно зняв футбольні бутси.

У прийнятті такого непростого рішення, напевно, певну роль зіграли події 1926 р., коли через наскоки пролеткультивців був припинений розіграш першості Харкова, коли розпалася і припинила своє існування виплекана ним непереможна команда.

Микола Кротов несподівано був висунутий на посаду директора щойно збудованого стадіону «Металіст».

А він нічого не вмів робити у півсили, і повністю поринув у нову справу. Правда, закінчивши грати у великому футболі, Микола, тим не менш, продовжував виступати за футбольну команду ХПЗ до 1933 р.

Він же є організатором першої футбольної школи у Харкові у 1934 р. А коли з ініціативи доктора В. А. Бляха у місті був заснований перший на Україні інститут фізичної культури, Микола Федорович Кротов і Степан Дмитрович Романенко стали його першими викладачами футболу. У 1936 р. була здійснена принципова перебудова розіграшу футбольного чемпіонату СРСР: першість почали розігрувати серед клубів. І молодий харківський «Спартак» став одним з учасників клубного чемпіонату країни у групі В. Очолити цю команду було доручено саме Миколі Федоровичу Кротову. Двічі під його керівництвом - у 1938 і 1941 рр. – «Спартак» виступав серед найсильніших команд

країни. Щоправда, останній розіграш перервала війна, і 43-річний тренер разом з молодими гравцями пішов до військкомату, просив відправити його на фронт. Але вийшло так, що свою лепту у Перемогу Микола Федорович вніс своєю «зброєю» - у фронтових госпіталях він за допомогою фізкультури ставив на ноги поранених, повертав їх у діючу армію. У дні Сталінградської битви (листопад 1942 - лютий 1943 р.) офіцер медичної служби М. Ф. Кротов був прийнятий до лав Комуністичної партії.

У повоєнний час повернувся у Харків і спільно з Петром Паровишниковим відродив місцеву команду «Локомотив». Працював на посаді начальника команди. Надалі почесний залізничник М. Ф. Кротов сприяв розвитку і популяризації футболу у трудових колективах Південної залізниці.

Вийшовши на пенсію, «дядя Коля» часто відвідував матчі харківського «Авангарду» (з 1967 р. – «Металіста»), ділився спогадами з молодими поколіннями, вів велику громадську роботу у різних футбольних організаціях Харкова. У 1947 р. йому було присвоєно почесне спортивне звання «Заслужений майстер спорту СРСР».

Помер у 1978 р. у Харкові. Похований на третьому міському кладовищі.

ДОСЯГНЕННЯ: Чемпіон СРСР (1): 1924; Чемпіон УРСР (4): 1922, 1923, 1924, 1927;

КУЗЬМЕНКО ІВАН СЕМЕНОВИЧ
(2(15) вересня 1912 — 24 лютого 1943 рр.)

Радянський футболіст, півзахисник. Майстер спорту.

Батько радянської тенісистки Валерії Титової-Кузьменко. Насамперед відомий виступами за «Динамо» (Київ).

Народився 2 (15) вересня 1912 р. у Катеринославі. У футбол почав грати у 1928 р. у Дніпропетровську у команді «Радторгслужбовці».

У 1933–1935 рр. виступав за «Динамо» (Дніпропетровськ). У 1935 р. грав за УПВО (Управління прикордонної та внутрішньої охорони) у першості Києва.

У травні 1935 р. перейшов у «Динамо» (Київ) де і грав до початку німецько-радянської війни.

Під час війни залишився у Києві і був учасником футбольних поєдинків в окупованому Києві у липні-серпні 1942 р. у складі команди «Старт», один з яких згодом назвали «матч смерті».

Афіша на «матч смерті» «Старт» — «Флакельф» 9 серпня 1942

18 серпня 1942 р. футболістів, які працювали на хлібозаводі, у тому числі і Кузьменка, заарештували. На футболістів донесли, що команда «Динамо» була у віданні НКВС, а її гравці числилися у штаті НКВС і мали військові звання.

23 лютого 1943 р., напередодні 25-х роковин Червоної армії, підпільники спалили механічний завод «Спорт», куди німці привезли сто саней для оковування. Згоріли всі основні цехи. За це наступного дня, 24 лютого, у Сирецькому концтаборі відбувся розстріл сорока заручників, до числа яких потрапили і три футболісти «Старта», серед них опинився і Кузьменко.

Грав за збірні Дніпропетровська (1933–1934 рр.),
Києва (1935–1940 рр.), 4 гри,
1 гол у чемпіонаті СРСР (1935 р.) та

УРСР (1934–1939 рр.).

Учасник турне збірної УРСР до Франції 1935 р., переможного матчу «Динамо» зі збірною клубів Туреччини 1936 р. та гри «Динамо» (Київ) зі збірною Басконії у 1937 р.

ПАМ'ЯТЬ: Посмертно, у 1965 р., нагороджений медаллю «За відвагу». У Дніпропетровську проводили юнацький турнір пам'яті Івана Кузьменка.

ДОСЯГНЕННЯ:

Чемпіон УРСР: 1936 р.;

Володар кубка УРСР: 1937 р., 1938 р.;

Срібний призер чемпіонату СРСР: 1936 р. (весна);

Бронзовий призер чемпіонату СРСР: 1937 р.

ІНДИВІДУАЛЬНІ: У списку 55 найкращих футболістів Радянського Союзу: 1932 р. (під № 2);

У списку 33 найкращих футболістів Радянського Союзу: 1937 р. (під № 2), 1939 р. (під № 1);

Нагороджений медаллю «За відвагу».

КЎПЕРМАН ІСЕР ЙОСИПОВИЧ
(21 квітня 1922 — 6 березня 2006 рр.)

Український і американський шашкіст, багаторазовий чемпіон світу з міжнародних шашок.

Народився у с. Поліське Київської області. Спочатку займався у шаховому гуртку київського Палацу піонерів, згодом перейшов у шаховий, займався разом з Давидом Бронштейном.

Ставав чемпіоном світу у 1958 р., 1959 р., 1961 р., 1963 р., 1965 р., 1967 р. та 1974 р., багато разів втрачаючи титул і повертаючи його собі знову.

Вважаючи написання книг важливим фактором у підготовці до змагань, Куперман вніс значний доробок у шашкову літературу як російською, так і українською та іншими мовами.

У 1978 р. емігрував до США, де багато разів поспіль ставав чемпіоном країни з пул-чекерз.

**КУРИШКО КАТЕРИНА СЕРГІЇВНА
(народилася 12 квітня 1949 р.)**

Українська веслувальниця, байдарочниця, олімпійська чемпіонка. Заслужений майстер спорту СРСР (1972 р.). Нагороджена орденом «Знак Пошани» (1972 р.). Закінчила ХДІФК (1974 р.).

Чемпіонка СРСР 1971 р., 1972 р. Чемпіонка світу (1971 р.) у веслуванні на байдарці-четвірці, срібний призер (1975 р.) у веслуванні на байдарці-двійці та четвірці, бронзовий призер (1971 р.) на байдарці-двійці.

Тренер — Козлов М. А. Виступала за «Динамо» (Харків), з 1975 р. — за «Динамо» (Київ).

Золоту олімпійську медаль здобула у парі з Людмилою Хведосюк-Пинаєвою на мюнхенській Олімпіаді 1972 р., веслюючи у байдарці-двійці на дистанції 500 метрів.

Катерина Куришко народилася на хуторі Теплому поблизу села Веприк Гадяцького району. З раннього дитинства, у післявоєнні роки не цуралася важкої роботи, у процесі якої відбувалося її фізичне загартування. Ходила пішки, а інколи й бігала до сільської школи у Веприку.

Першим звернув увагу на спортивні можливості Катерини вчитель фізкультури Веприцької школи Микола Пилипович Новіков, який потім працював заступником голови Полтавської облради спортивного товариства «Динамо», головою Полтавського обласного спортклубу «Гарт».

А зараз Микола Новіков продовжує працювати у Полтавському обласному відділенні фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України, в якому вже протягом чверть століття є головним організатором проведення Спартакіади школярів Полтавщини, а, крім того, й досі грає у волейбол за ветеранські команди Полтави.

Цікаво, що серед однокласників Катерини Куришко по Веприцькій сільській школі майстрами спорту також стали Микола Куришко (з веслування) та Віра Пилипенко (з велоспорту).

Сільська дівчина Катерина Куришко залюбки брала участь в усіх змаганнях і могла стати здібною волейболісткою, або легкоатлеткою.

Однак навіть після закінчення школи у Гадяцькому районі, ніхто й уявити собі не міг, що Катерина стане олімпійською чемпіонкою з веслування.

Микола Новіков (у центрі) — перший вчитель фізкультури Катерини Куришко

Отримавши атестат, наша землячка вирушила до Харкова, де жила її старша сестра, чоловік якої працював тренером із веслування. Ось тут все й розпочалося.

У 17 років, вперше у житті, Катерина сіла у байдарку і торкнулася весла. Однак її сила від природи, фізична загартованість і величезне бажання працювати здивували

харківських, потім радянських і, врешті-решт, світових фахівців спорту.

Уже через півтора року тренувань Катерина Куришко увійшла до складу збірної Центральної ради «Динамо». Під керівництвом тренера М. Козлова вона здобула сенсаційні перемоги у чемпіонатах України та СРСР.

У 22 роки стала чемпіонкою світу на байдарці-четвірці і бронзовим призером у парному екіпажі. А наступного сезону її чекав тріумфальний виступ на Олімпійських іграх 1972 р. у Мюнхені.

На початку 1970 р. в Україні точилася гостра конкуренція між двома молодими і перспективними спортсменками — Юлією Рябчинською і Катериною Куришко. Невдовзі Рябчинська довела, що на байдарці-одиночці їй рівних не має в усьому Радянському Союзі. А Катерина ще у 1971 р. стала бронзовим призером чемпіонату Європи на байдарці-двійці. Досвід головного тренера жіночої збірної з веслування на байдарці Антоніни Серединої сприяв тому, що молоду Катерину «підсадили» на байдарку-двійку до видатної лєнінградки Людмили Пінаєвої, яка вже була чемпіонкою двох попередніх Олімпіад (1964, 1968). На чемпіонаті СРСР 1972 р. у Житомирі, напередодні Ігор у Мюнхені, Пінаєва завоювала дві золоті медалі. На байдарці-одиночці вона на одну мить випередила Рябчинську, а на «двійці», разом із Куришко, їм суперниць не було. Керівництво вирішило: для того, щоб завоювати у Мюнхені дві золоті медалі, треба «одиночку» віддати Рябчинській, а «двійку» — Пінаєвій і Куришко. Цей хід став ідеальним — він приніс ті два «золота», на завоювання якого ця стратегія й була націлена! Згодом новостворений тандем Пінаєва-Куришко відмінно виступив також на міжнародних змаганнях — Снаговській та Копенгагенській регатах. А потім вже були Олімпійські ігри.

1972 р. Катерина Куришко (позаду) і Людмила Пінаєва — олімпійські чемпіонки

На веслувальному стадіоні у Фельдмохінгу, який був розташований за сім кілометрів від олімпійського селища Мюнхена, наша землячка змагалася на дистанції 500 м у складі екіпажу байдарки-двійки. Разом із нею у парі веслувала досвідчена 36-річна Людмила Пінаєва. Сплав досвіду та молодості виявився доречним — радянський дует веслувальниць здобув впевнену перемогу, показавши 9 вересня у фіналі час — 1 хв. 53,50 сек. Наші співвітчизниці не залишили своїм конкурентам ніяких шансів, вигравши півтора корпуси «бойового човна» у німкенів, і майже три корпуси у румунок.

Востаннє Катерина Куришко «засвітилася» на міжнародній арені у 1975 р., коли виборола дві срібні медалі чемпіонату світу на байдарці-двійці та четвірці. Після перемоги у Мюнхені олімпійська чемпіонка переїхала до Києва. Її колишній чоловік Сергій Нагірний також був олімпійським чемпіоном з веслування у 1976 р. у Монреалі. Наша землячка спочатку закінчила Харківський пединститут, а потім Київський державний інститут фізичної культури.

Після завершення своєї спортивної біографії Куришко працювала тренером, згодом — у структурі Держкомспорту України. Потім Катерина Сергіївна працювала в одній із комерційних фірм. У квітні 2008 р. Катерина Куришко відвідала Харків, де у державному педуніверситеті урочисто відкрили сучасний спортивний комплекс імені Юрія Пояркова — дворазового олімпійського чемпіона з волейболу.

КУЦ ВОЛОДИМІР ПЕТРІВИЧ

(7 лютого 1927 — 16 серпня 1975 рр.)

Радянський легкоатлет-стаєр 1950 рр., дворазовий олімпійський чемпіон 1956 р. у бігу на 5 та 10 км, заслужений майстер спорту СРСР (1954 р.). У 1956 р. та 1957 р. визнавався найкращим спортсменом світу. Учасник Другої світової війни Володимир Куц почав бігати у 1945 р. будучи матросом Балтійського флоту серед усього іншого на орендній території Порккала-Удд, Фінляндія.

По-справжньому його спортивна кар'єра почалася у 1951 р. під керівництвом досвідченого тренера Леоніда Хоменкова. Виступав за СКА і ЦДКА/ЦДСА. Навчався у Ленінградському інституті фізкультури імені Лесгафта.

У 1953 р. Куц вперше завойовує звання чемпіона СРСР. Міжнародне визнання до маловідомого спортсмена прийшло 1954 р. на чемпіонаті Європи у Берні, коли він став чемпіоном з бігу на 5 тисяч метрів, встановивши світовий рекорд. Багаторазовий рекордсмен світу в бігу на 5000 м і 10000 м (1954–1957 рр.). Десятиразовий чемпіон СРСР.

У 1956 р. на Олімпійських іграх у Мельбурні 29-річний Володимир Куц виграв обидві стаєрські дистанції.

Основним противником Куца на «десятці» був британський бігун Гордон Пірі. Незадовго до Олімпіади Пірі відібрав у Куца світовий рекорд в бігу на 10 000 метрів, причому тоді він обіграв Володимира ривком на самому фініші. Куц врахував помилки і ретельно підготувався до протистояння з британцем.

Під час бігу на 10 000 метрів Володимир запропонував тактику «рваного бігу», постійно прискорюючи і уповільнюючи темп. У результаті противник прийшов до фінішу лише восьмим і абсолютно виснаженим, а Куц фінішував першим з новим олімпійським рекордом 28.45,6 сек. За легендою, Пірі так згадував той біг: «Він вбив мене своєю швидкістю і зміною темпу. Він дуже хороший для мене. Я б ніколи не зміг бігти так швидко. Я ніколи не зміг би побити Володимира Куца. Мені не треба було бігти десять тисяч метрів».

У бігу на 5000 метрів Куц також переміг з новим олімпійським рекордом — 13.39,6 сек.

На закритті Олімпіади Володимиру Куцу випала честь бути прапорноносцем збірної СРСР.

Володимир Куц — перший олімпійський чемпіон серед радянських легкоатлетів. Нагороджений орденом Леніна, медаллю «Ветеран праці» та іншими медалями. Останній світовий рекорд Куца на 5000 метрів — 13.35,0 сек, встановлений у 1957 р., протримався вісім років.

Спортивна кар'єра Володимира Куца закінчилася швидко, у 1959 р. через серйозні проблеми зі здоров'ям та постійні порушення режиму він був змушений покинути доріжку і перейти на тренерську роботу. Відомо, що Куц серйозно страждав від наслідків своєї бігової кар'єри, у нього була виявлена проникність капілярів, а у 1972 р. він пережив інсульт.

Володимир Куц помер 16 серпня 1975 р. Похований на Преображенському цвинтарі Москви.

КУЦЕНКО ЯКІВ ГРИГОРОВИЧ
(1915 — 1988 рр.)

Український спортсмен та тренер. Заслужений майстер спорту СРСР, заслужений тренер СРСР, нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора, заслужений тренер УРСР, суддя міжнародної категорії.

Зростав у київському районі Звіринець. У часі київських виступів Івана Піддубного, Яків залюбився в його майстерність; супроводжував від гостиниці до цирку та назад, спостерігав за тренуваннями. По цьому починає займатися партерною акробатикою; працював слюсарем-монтажником. Штангою його зацікавив чемпіон УРСР Донський Олександр Ілліч — у спортклубі «Харчовик» 1934 р.

Тренувався у Київському товаристві «Локомотив». По закінченні ФЗО поїхав на Урал будувати Кізеловську ГЕС. У 1935 р. у напівважкій вазі підняв (поштовх) 120 кг. Того самого року на першості УРСР у поштовху здолав 130 кг, зрівнявшись з рекордсменом Аркадієм Касперовичем. У сумі триборства стає чемпіоном УРСР. Після цього переходить у важку категорію. Мав протиборство з Серго Амбарцумяном. Першу очну зустріч програв.

Одинадцятиразовий чемпіон УРСР — у 1936–1938 рр., 1940–1941 рр., 1944–1945 рр., 1947–1949 рр. та 1955 рр. Чотирнадцятиразовий чемпіон СРСР — у 1937–1940 рр. та 1943–1952 рр.

У 1937 р. зумів перемогти у протистоянні Амбарцумяна на Чемпіонаті СРСР у Тбілісі, ушкодивши кисть, штовхає 145 кг, потім з картонною шиною піднімає 150 кг і цим має кращий за

Амбарцумяна результат. Заочно змагався з єгипетським штангістом, світовим рекордсменом Носеїром та естонським світовим рекордсменом Лухайером.

Після того почалося змагання заочне з німцем Йозефом Мангером. Штовхає 168,2 кг — новий світовий рекорд, який швидко підтверджує Амбарцумян. Першим серед українських штангістів зумів подолати 400-кілограмовий рубіж — 1938 р., у триборстві набрав 410 кілограмів. У відповідь Амбарцумян в Єревані в триборстві долає 413,2 кілограма.

Через місяць Куценко у Ташкенті штовхає 169 кілограмів. Уже на шляху з Узбекистану у Київ дізнається, що Амбарцумян покращив і його результат, й Мангера — 433,5 кілограма у триборстві. До спорту повертається у 1943 р., мусив починати все спочатку — у триборстві подолав лише 360 кг. Уже через півроку у Києві покращує рекорд у поштовху на три кілограми — 171 кг.

У 1946 р. у Парижі стає першим радянським штангістом — рекордсменом світу у надважкій категорії.

На чемпіонаті світу у 1946 р. — сума 416,5 кг та 1950 р. — у триборстві 422,5 кг, здобуває срібні нагороди.

У 1947 р. у Гельсінкі стає Чемпіоном Європи — першим серед українських важкоатлетів, сума в триборстві 432,5 кг. У 1950 р. знову стає чемпіоном Європи — сума 422,5 кг. На його рахунку 29 рекордів УРСР, 53 рекорди СРСР, 4 світових рекорди.

Був прапорonosцем збірної СРСР на церемонії відкриття Олімпіади 1952 р. на стадіоні «Олімпійський» у Гельсінкі.

На протязі 1954 –1963 рр. — головний тренер збірної СРСР з важкої атлетики. Тренував Цезаря Весловуцького.

Написав книги про важку атлетику: У 1968 р. — «Золоті кілограми». У 1975 р. — «В житті та спорті»; «У великому триборстві»; «Сила, здоров'я, краса».

У 1987 р. відбувся турнір з важкої атлетики, переможці отримали призи Якова Куценка. Після смерті Якова Куценка турнір було названо на його честь. Похований на Байковому кладовищі.

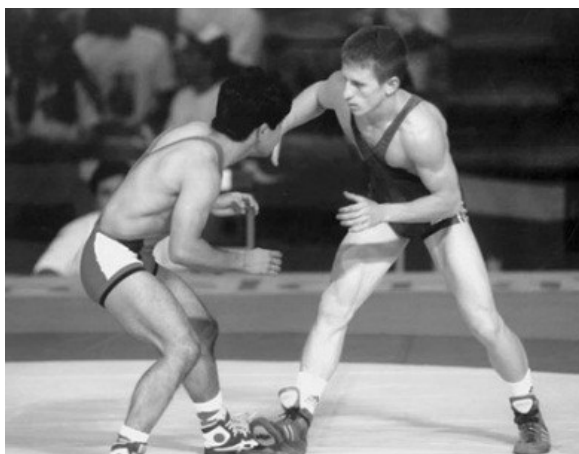
КУЧЕРЕНКО ОЛЕГ МИКОЛАЙОВИЧ
(народився 20 грудня 1968 р.)

Український спортсмен (греко-римська боротьба). Заслужений майстер спорту СРСР (1989 р.).

Чемпіон XXV Олімпійських ігор (м. Барселона, Іспанія, 1992) у ваговій категорії до 48 кг. Чемпіон світу (м. Мартіні, Швейцарія, 1989 р.; м. Остія, Італія, 1990 р.), Володар Кубка світу (Афіни, 1988 р.). Срібний (м. Познань, Польща, 1991 р.) та бронзовий

(м. Оулу, Фінляндія, 1989 р.), призер чемпіонатів Європи, Переможець першості світу (м. Бернабі, Канада, 1987 р.).

З 1994 р. Олег Кучеренко громадянин Німеччини, виступав за неї на Олімпіаді в Атланті.

Народився у м. Красний Луч Луганська область. Закінчив Ворошиловградський педагогічний інститут (нині Луганськ).

Виступав за спортивне товариство «Трудові резерви» (1981–1987 рр.), СКА (1988–1992 рр., обидва – Луганськ). Тренери – О. Онищенко, В. Солопов. Олег Кучеренко тренувався у Луганську.

Золоту олімпійську медаль та звання олімпійського чемпіона він виборов на Олімпіаді у Барселоні у ваговій категорії легкої мухи, виступаючи у складі Об'єднаної команди.

КУШНІРУК СЕРГІЙ ГЕОРГІЙОВИЧ
(народився 15 березня 1956 р.)

Український, радянський гандболіст, олімпійський чемпіон. Заслужений майстер спорту, український гандбольний тренер. Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2012 р.).

На час народження батьки проживали у селі Витилівка, Тернопільська область. Грав за команду ЗІІ (Запоріжжя).

У 1976 р. на монреальській Олімпіаді він виграв олімпійське золото у складі збірної СРСР. Зіграв у всіх шести матчах, закинув чотири голи.

XXII Олімпійські ігри. Москва, 1980 р.

На московській Олімпіаді здобув разом із командою срібло, зігравши у всіх п'яти матчах і закинувши дванадцять м'ячів.

Працював головним тренером чоловічої збірної України з гандболу. Із завершенням кар'єри у професійному спорті Сергій Георгійович розпочав педагогічну діяльність.

Так, у березні 2002 р. його запросили до Державного комітету з питань фізичного виховання і спорту на посаду державного тренера чоловічої збірної команди України з гандболу.

Через три місяці С. Г. Кушнірюка перевели на посаду головного тренера чоловічої збірної команди України з виконанням обов'язків державного тренера за сумісництвом.

У 2005 р. захистив кандидатську дисертацію з фізичного виховання і спорту.

З 2006 р. обіймав посаду професора кафедри фізичної реабілітації Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

З 2010 р. – декан факультету фізичного виховання Бердянського державного педагогічного університету, професор. Досвід роботи тренером допоміг Сергію Георгійовичу сформувати

і вести за собою сильний колектив педагогів, який виховує майбутніх фахівців спортивної сфери.

Як декан факультету, він творчо підходить до планування і впровадження сучасного навчально-виховного процесу, у роботі дисциплінований та наполегливий, за що С. Г. Кушнірюка поважають студенти і колеги з України і закордону.

Станом на 2012 р. працює завідувачем кафедри теорії та методики фізичного виховання Бердянського державного педагогічного університету, професор, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, академік Академії спорту України.

Заслужений майстер спорту СРСР,
академік Академії спорту України, він нагороджений двома медалями «За трудову відзнаку»,

Почесною грамотою Президії Верховної Ради Української РСР,

грамотою Президента України,
подякою президента Національного олімпійського комітету України.

Удостоєний вищих нагород ЦК ВЛКСМ: «Спортивна доблесть», «Трудова доблесть», «Воєнна доблесть»

ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ: Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (25 грудня 2012 р.) — за вагомий особистий внесок у розвиток і популяризацію фізичної культури та спорту, багаторічну сумлінну працю та з нагоди 60-річчя участі українських спортсменів в Олімпійських іграх.

ЛАГНО КАТЕРІНА ОЛЕКСАНДРІВНА
(народилася 27 грудня 1989 р.)

Українська шахістка, гросмейстер (2007). Заслужений майстер спорту України. Наймолодший жіночий гросмейстер у

світі. У 12 років виконала норматив гросмейстера серед жінок, потрапивши до книги рекордів Гіннеса.

Вихованка Львівської школи шахів. Починаючи з липня 2014 р. виступає за Росію.

Її рейтинг станом на січень 2016 р. — 2529 (9-е місце у світі, 2-е — серед шахісток Росії).

6-разова чемпіонка України у своєму віці, чемпіонка світу серед дівчат віком до 10 років, чемпіонка Європи серед дівчат віком до 14 років. Дворазова чемпіонка Європи (2005, 2008).

Катерина Лагно та Наталя Жукова на командному чемпіонаті Європи в Греції (2007)

Чемпіонка світу з близу (серед жінок) 2010 р.

Чемпіонка світу зі швидких шахів (серед жінок) 2014 р.

У складі жіночої збірної України переможниця шахової олімпіади 2006 р. командного чемпіонату світу 2013 р. та командного чемпіонату Європи 2013 р.

У складі збірної Росії стала переможниця шахової олімпіади 2014 р. та командного чемпіонату Європи 2015 р.

ДОСЯГНЕННЯ:

- Кубок Північного Уралу — 1-е місце;
- 37 Шахова Олімпіада — 1 командне місце, 2 місце серед дівчат на 2 дошці;
- 2005 — Чемпіонка Європи серед жінок;
- 2004 — Чемпіонат світу серед жінок — дійшла до етапу 1/8 фіналу;
- Чемпіонат Європи серед чоловіків — виконала норматив чоловічого міжнародного майстра;
- Міжнародний турнір на кубок Федерації України — 1 бал чоловічого гросмейстера;

- Міжнародний турнір 12 категорії у м.Гастінгс — 6 місце;
- Чемпіонат України до 20 років — 3 місце;
- Міжнародні спортивні юнацькі ігри країн СНГ, Балтії та регіонів Росії до 14 років — 1 місце;
- Міжнародна командна шахова олімпіада серед дітей віком до 16 років — 2 місце;
- Чемпіонат Європи серед жінок по блицу — 3 місце;
- Меморіал Чигоріна — виконала 2 бал чоловічого міжнародного майстра;
- Чемпіонат України до 12 років — 1 місце;
- Чемпіонат України серед жінок — 9 місце, виконала норму міжнародного майстра жіночого;
- Командний чемпіонат Європи до 18 років — 1 командне місце, 1 місце серед дівчат на 1 дошці;
- Чемпіонат Європи до 14 років — 1 місце;
- Чемпіонат Європи серед жінок по блицу — 4 місце;

Катерина Лагно за період 2004–2013 рр. зіграла за жіночу збірну України у 12-ти турнірах, зокрема:
шахова олімпіада — 5 разів,
командний чемпіонат світу — 2 рази,
командний чемпіонат Європи — 5 разів, при цьому ставши переможницею всіх трьох командних турнірів, зокрема шахової олімпіади 2004 р. командного чемпіонату світу 2013 р. та командного чемпіонату Європи 2013 р.

Крім того, в активі Лагно срібло (2008 р.) та бронза (2012 р.) шахових олімпіад, а також бронза чемпіонату світу 2007 р. та бронза чемпіонату Європи 2009 р.

Також Катерина здобула 7 індивідуальних нагород (три срібні та чотири бронзові), більшість з яких виступаючи на найсильнішій 1 дошці.

Загалом у складі збірної України Катерина Лагно зіграла 107 партій, в яких набрала 69 очок (+45=48-14), що становить 64,4% можливих очок, в тому числі на 1 дошці: 77 партій, 47 очок (+28=10-11), що становить 61,0% можливих очок.

ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ:

Орден княгині Ольги II ст. (8 вересня 2012)

Орден княгині Ольги III ст. (16 червня 2006).

ЛАГУТІН ЮРІЙ ВАСІЛЬОВИЧ
(15 лютого 1949 — 30 квітня 1978 рр.)

Радянський і український гандболіст, олімпійський чемпіон. Заслужений майстер спорту СРСР. Вихованець тренера Юхима Полонського. Виступав на позиції розігруючого за команди ЗІІ (Запоріжжя) і СКА (Київ).

Лагутін виступав на мюнхенській та монреальській Олімпіадах, граючи за збірну Радянського Союзу.

У 1972 р. команда завершила змагання на 5-му місці. Лагутін грав у трьох матчах і закинув чотири голи. На монреальській Олімпіаді Лагутін зіграв тільки в одному матчі, закинувши три голи, але команда виграла золото.

Нагороджений медаллю «За трудову доблесть».

ЛАЙКО ПЕТРО ГАВРІЛОВИЧ
(27 вересня 1910 — 28 лютого 1988 рр.)

Колишній радянський футболіст, нападник. Майстер спорту. Лайко розпочав свій футбольний шлях у 12-річному віці, беручи участь у дворових баталіях рідного міста. Вступивши до

залізничного технікуму, потрапив до одного з найсильніших клубів міста — «Желдора».

І вже у 18 років дебютував у основному складі команди, а ще рік потому був залучений до участі в іграх збірної Дніпропетровська. Серед інших юного форварда перш за все вирізняла філігранна техніка та вміння передбачити розвиток подій на полі на декілька кроків уперед.

З появою у 1932 р. дніпропетровського «Динамо» туди почали зтікати найкращі футболісти міста, серед яких був і Петро Лайко. І вже у цьому ж сезоні вони досягли значного успіху, посівши третє місце у чемпіонаті УРСР.

А рік потому було вперше офіційно ухвалено список найкращих футболістів Радянського Союзу, у якому Лайко був зазначений під третім номером на позиції правого напівсереднього форварда.

Важливу роль у цьому, безсумнівно, вдіграли успішні виступи дніпропетровської команди на міжнародній арені.

Так у 1932 р. були просто декласовані робітничі команди Німеччини та Іспанії (3:0 та 8:0 відповідно), у матчах з якими Лайко зарекомендував себе з найкращого боку.

Однак найголовніші успіхи були попереду. У 1934 р. збірна УРСР перемогла збірну Туреччини з рахунком 4:3, а Петро Лайко записав на свій рахунок 3 забитих м'яча. А наступного року у рамках турне Францією був переможений професійний футбольний клуб «Ред Стар» (6:1).

Після не досить вдалих виступів «Динамо» (Дніпропетровськ) у Чемпіонаті Союзу Лайко переходить до іншого «Динамо» — київського. Талановитий нападник одразу забронював за собою місце у стартовому складі киян, багатьох з яких знав за виступами у Дніпропетровську та збірній УРСР.

23 червня він дебютував у складі нової команди, а менше ніж місяць потому відзначився шедевральним голом у ворота московського «Спартака», закинувши м'яч за комірцем голкіперу з 35 метрів.

Цього року динамівці завоювали бронзові нагороди чемпіонату. Трохи згодом Петра Гавриловича обирають капітаном команди, роль якого він виконував аж до початку Другої Світової війни.

У 1942-1943 рр. нападник виступав і тренував команду «Основа» (Іваново).

Під час бойових дій Лайко разом з групою інших київських футболістів опинився у Казані, де тренувався у складі місцевої

команди, там він і познайомився зі своєю майбутньою дружиною Клавдією Коробковою.

Повернувшись до Києва після закінчення війни, футболіст тут надовго не затримався і відгукнувся на пропозицію дніпропетровської «Сталі», що борсалася у нижній частині таблиці класу Б.

Досвід футболіста такого рівня пішов на користь команді і у 1948 р. «Сталь» зупинилася за крок від виходу до вищої ліги, поступившись у вирішальному матчі харківському «Локомотиву».

Після цього Лайко вирішив закінчити з виступами на серйозному рівні, однак до кінця піти з футболу одразу ж не зміг, виступаючи ще три роки у чемпіонаті області за дніпропетровське «Динамо».

Остаточно повісив буци на гвіздок Петро Лайко у 1951 р., коли йому виповнився 41 рік.

Після завершення футбольної кар'єри певний час працював слюсарем на вагоноремонтному заводі, тренував заводську команду «Локомотив».

У 1980 р. на його честь було зіграно матч між ветеранами київського «Динамо» та дніпропетровського «Дніпра».

Помер Петро Гаврилович 28 лютого 1988 р. у рідному Дніпропетровську.

ДОСЯГНЕННЯ:

Командні трофеї: Чемпіон УРСР (1935);

Бронзовий призер чемпіонату УРСР (1932);

Бронзовий призер чемпіонату СРСР (1937).

ІНДИВІДУАЛЬНІ ТРОФЕЇ:

Майстер спорту; У список 33-х найкращих гравців Радянського Союзу потрапляв двічі: № 3 (1933, 1938)

СІМ'Я: Одружився з Клавдією Коробковою, яка мала сина Олександра, що втім зацікавився не футболом, а баскетболом.

Цю любов Олександр передав і своєму синові, який зрештою став майстром спорту міжнародного класу, виступаючи у складі київського баскетбольного клубу «Будівельник», а у 2009 р. очолив жіночу команду з баскетболу «Дніпро», завоювавши з нею золото чемпіонату України.

Володимир Коробков часто з любов'ю згадує Петра Гавриловича Лайка, що завжди підтримував онука в усіх його спортивних починаннях та завжди допомагав порадою.

ЛАТИНІНА (ДИРІЙ) ЛАРИСА СЕМЕНІВНА
(народилася 27 грудня 1934 р.)

Дев'ятиразова олімпійська чемпіонка зі спортивної гімнастики. З 1964 – 2012 рр. була володаркою найбільшого числа олімпійських нагород за всю історію Олімпійських ігор — 18 (9 золотих, 5 срібних, 4 бронзових).

У 1966 - 1977 рр. Л. Латиніна (Дирій) була старшим тренером жіночої збірної команди СРСР.

Дитинство Лариси Семенівни припало на роки війни. Батько — Семен Андрійович Дирій (1906–1943 рр.) — покинув сім'ю, коли їй не було року. Потім — загинув на фронті. Мати — Пелагея Онисимівна Барабанюк (1902–1975 рр.) — працювала прибиральницею, нічним сторожем. Сама виховувала доньку у повоєнному Херсоні. Заробляла трохи більше 200 рублів, з яких 50 віддавала на зайняття дочки балетними танцями.

Спочатку займалася балетом, але перейшла у спортивну гімнастику, коли балетмейстер виїхав з Херсону. Першим тренером став вчитель фізичної культури школи № 14 Михайло Сотниченко.

У 1950 р. Дирій стала перворазрядницею і у складі збірної команди школярів України поїхала на всесоюзну першість у Казань. Проте у столиці Татарії вона виступила невдало. Після тієї невдачі Лариса тренувалася по два рази на день.

Восени вони з Сотниченко перейшли до роботи над програмою для майстрів. Досить скоро вона стала першим майстром спорту у рідному місті. Виступаючи вже за оновленою програмою на дорослій першості республіки у Харкові, Лариса зайняла четверте місце. На всі привабливі пропозиції переїхати в інше місто Лариса відповідала відмовою.

Школу вона закінчила із золотою медаллю і у 1954 р. поступила у Київський політехнічний інститут і продовжила займатися гімнастикою у тренера Олександра Мишакова.

Разом з мамою переїхали до Києва. Одного разу з-за поїздки на змагання здала хімію пізніше. Літня викладачка поцікавилася: «Ви чому не з'явилися на залік разом з усіма?». Почувши, що студентка виступала на гімнастичному турнірі у Парижі, обурилася: «Дівчинко, це ордена Леніна політехнічний інститут! Тут потрібно денно іночно вчитися, а не роз'їзджати по закордонах!». У наступному році Лариса навчалася вже у Київському інституті фізкультури.

На дебютному для себе чемпіонаті світу у Римі у 1954 р. вона виграла золоту медаль командних змагань у складі збірної СРСР. Команда перемогла в важкій боротьбі. Лариса не змогла рівно пройти всі снаряди і залишилася у багатоборстві далеко за межею призерів. Інша справа вільні вправи.

Відомий німецький гімнаст Г. Дікхут писав: «Те, що продемонструвала нам юна Лариса Дирій, ми бачимо дуже рідко... Це була чистісінька акробатична робота, в якій виявилася і відмінна балетна школа, і чудове музичне чуття, що забезпечує гармонію в складних вправах. Це зразкова демонстрація майстерності міжнародного класу». Так вона вперше стала чемпіонкою світу. Навчаючись у Київському інституті фізкультури Лариса продовжувала тренуватися у Мишакова. Семенович навчав своїх підопічних думати, самостійно вирішувати виникаючі проблеми на кожному тренуванні. Утім, імпровізацію він визнавав у дуже вузьких межах. «Ти спочатку вивчи, повтори, а потім вже чекай іскри божої», - говорив він. На похвалу Мишаков був дуже скупий. Він вдивлявся, мружився і рідко посміхався.

У березні 1956 р. Лариса виграла у Києві великі міжнародні змагання і у Тамари Манін, і у Соні Муратової, і у Галі Шамрай. Позаду були і Єва Босакова, і Агнеш Келеті. Крім багатоборства, Лариса перемогла і на трьох снарядах. Але Семенович залишився незадоволений: треба було виграти у Босакової вільні вправи!

На Олімпіаді 1956 р. Лариса виграла абсолютну першість, золоті медалі в команді, золото у вільних вправах і опорному стрибку, срібло на брусах, бронзу у командних вправах з предметом (тепер такої дисципліни немає). Перед днем відпочинку збірна СРСР вийшла на перше місце і виграла більше балів. У багатоборстві на першому місці йшла румунка Олена Леуштяну, на другому місці Соня Муратова, на третьому

Лариса. Лідерів поділяли тисячні частки бала. Лариса, як не дивно, не хвилювалася. А чому? «Третє місце - це дуже добре для тебе, - сказав їй тонкий психолог Мишаков, - але треба ще втриматися». І вона думала, як утриматися.

Мельбурн – 56, Олімпійська збірна з спортивної гімнастики

У своїй книзі «Рівновага» Латиніна писала: «Зроби все, як вже робила», - повторювала я собі перед стрибком. Не знаю, чи був це високий автоматизм навичок, як мені казали потім, або щось інше, але з усього стрибка я пам'ятала тільки приземлення і доскок. Те, що оцінка була найвищою за весь день, я дізналася пізніше. Так само пізніше, коли відпригали вже всі учасниці, стало ясно, що у мене золота, а у Тамари - срібна олімпійська медаль. У Мельбурні ми останній раз оскаржували медалі за вправи одночасно з боротьбою за звання абсолютного чемпіона. І треба сказати, що при цій системі я не дуже-то повно відчула першу перемогу. Але ось пройшли вільні, і у Агнеш Келеті, і у мене найбільші та однакові суми.

Цій перемозі я раділа тоді ще несвідомо, а потім вже усвідомлювала її як особисте досягнення, як перевага стилю. Мабуть, у ці години я повірила у себе, після перерви на брусах виступала легко, спокійно і отримала вищу за всі дні у Мельбурні оцінку у жінок - 9,6. Це ж дало мені у сумі друге місце за Келеті і срібну медаль. Тепер у другій половині дня ми помінялися місцями: Агнеш скінчила виступати, а я вела своєрідну гонку

переслідування. Утім, я повинна абсолютно відверто сказати, що зрозуміло мені це стало тільки перед останнім снарядом.

Почесна бабуся і девятикратна Олімпійська чемпіонка

Мені досить було б отримати 9 балів, і я ставала абсолютною чемпіонкою Олімпійських ігор. Соні для цього знадобилося б 9,5, а Тамарі по мельбурнських мірками треба було отримати зовсім фантастичну оцінку - 9,8. Отже, найреальніше було вирішити завдання мені. Я знала, що зараз за нами стежать угорські гімнастки так само, як ми колись стежили за стрибками Агнеш. Чекали вони випадковостей? Можливо, якщо б не було випадковостей, несподіванок, спорт не був би спортом, гімнастика не була б гімнастикою.

Отже, рівновага на колоді. Ось це був той момент XVI Олімпійських ігор, коли спокій покинув мене. Спочатку я відчувала себе на колоді закріпаченим манекеном, а потім, коли руху все ж таки знайшли легкість, думала: не зірватися, не зірватися. Це дуже поганий рефрен. Під нього забуваєш про все інше. Ну чи може актор запалити глядача, якщо під час монологу він повторює про себе: «Не забути, не забути». Він-то не забуде, але його швидко забудуть. Після Мельбурна мені вдалося від такого рефрену позбутися. Здавалося, не півтори хвилини, а півтори години пройшло, поки я не зіскочила з колоди. От і оцінка. Я не встигаю ще сприйняти її, але розумію, коли мене цілують і обнімають і Ліна та Ліда і біжать до мене всі дівчатка, - перемога!».

Після Олімпіади на урядовому прийомі у Кремлі у присутності Хрущова і Ворошилова Лариса всіх шокувала, вимовивши від імені чемпіонів тост: «Знаєте, чому ми так

боролися на олімпійських аренах? Боялися, якщо програємо, Микита Сергійович всі стадіони засіє кукурудзою».

Черговим свідченням високого рівня майстерності Латиніної з'явився перший чемпіонат Європи, що зібрав фактично всіх найсильніших гімнасток. Лариса лідирувала з першої вправи і добилася переконливої перемоги в багатоборстві та в окремих вправах.

У 1966 р. Лариса Латиніна завершила виступати на світовій арені і стала тренером збірної СРСР. Зустріч з космонавтами

У грудні 1957 р. Латиніна програла першість СРСР Муратовій. Але не це турбувало Ларису. Вона чекала дитину. У липні 1958 р. вагітна Латиніна як ні у чому не бувало виступила на першості світу, будучи на п'ятому місяці. Та як! Вона не тільки була першою у багатоборстві, а й взяла «золото» в опорному стрибку і на брусах. Дівчинка, яку назвали Тетяною, народилася у строк і здоровою. Через роки донька, показуючи медаль 1958 р., буде посміхатися: «Ми виграли її разом з мамою».

Після народження дитини багатьом здавалося, що Лариса вже не зможе перемагати на гімнастичній арені. А у нові лідери радянської гімнастики стали пророкувати Поліну Астахову. «Зараз, коли я повертаюся до ігор у Римі, я виразно розумію, - згадувала Латиніна, - що розповісти про наші змагання там і не розповісти про мій поєдинок з Ліною просто неможливо».

Радянські газети у липні 1958 р. повідомляли, що на чемпіонаті світу з гімнастики київська спортсменка Лариса Латиніна вийшла на перше місце і завоювала золоту медаль та звання абсолютної чемпіонки світу.

На Олімпіаді 1960 р. у Римі Латиніна виграла абсолютну першість, золото у командній першості, вільних вправах, срібло на колоді брусах, бронзу в опорному стрибку.

**Всесвітній фестиваль молоді і студентів у Бухаресті, 1953 рік:
крайня зліва - зовсім юна майбутня легенда світової гімнастики
Лариса Латиніна, Ніна Бочарова**

На Олімпіаду-64 збірна СРСР поїхала в дуже оновленому складі. Як вважає Латиніна, тренери повинні були зробити ставку на одну гімнастку: або на неї, або на Астахову.

Тоді був реальний шанс завоювати медаль абсолютної чемпіонки. Ще у 1963 р. Латиніної вдалося виграти у Чаславскої передолімпійські змагання у рамках Відкритого чемпіонату Японії. Але ... Лариса виступила рівно, майже так само, як у Римі: дошки - друге місце, колода - друге, стрибок - третє, вільні - перше. Успішно, рівно, але не вистачило блиску, зовнішнього ефекту, того, чим завжди повинен володіти справжній чемпіон. Однак Латиніна просто не мала права закінчити олімпійський шлях поразкою. І як завжди блискуче вона виконала свої улюблені вільні.

Олімпійська чемпіонка

У Токіо Латиніна була останній раз капітаном радянської гімнастичної збірної - переможниці Олімпіади. Але вона залишалася у команді ще кілька років, виходила на поміст поруч з новачками, програвала їм, покірливо виконуючи другі ролі у виставі, де протягом стількох сезонів блищала солісткою, - вчила дівчаток перемагати.

Після завершення кар'єри вона була тренером збірної СРСР з гімнастики до 1977 р., відповідала за організацію змагань з гімнастики на московській Олімпіаді 1980 р.

Латиніна — громадянка Росії, живе у місті Семенівське у Московській області.

Л. Латиніна (Дирій) — восьмикратна чемпіонка світу з гімнастики, учасниця трьох олімпійських ігор (1956, 1960, 1964), володарка 18 медалей: 9 золотих, 5 срібних, 4 бронзових — рекорд олімпіад.

Рішенням сесії Херсонської міської ради XXIII скликання від 27 квітня 2000 р. Ларисі Латиніній присвоєно звання «Почесний громадянин міста Херсона».

Автор книг «Рівновага» (1975 р.), «Гімнастика крізь роки» (1977 р.). Останніми роками Л. Латиніна (Дирій) — часта гостя на батьківщині — в Україні, з якою її пов'язують, крім патріотичних почуттів, ділові й дружні взаємини.

Памятна монета банку Росії.

РОДИНА: **Батько** — Дирій Семен Андрійович (1906–1943 рр.), учасник Великої Вітчизняної війни, загинув у Сталінградській битві.

Мати — Барабанюк Пелагея Онисимівна (1902–1975 рр.).

Чоловік — Фельдман Юрій Ізраїлович (1938 р.), доктор технічних наук, професор, академік Російської та Міжнародної академії електротехнічних наук, у минулому — президент, генеральний директор ВАТ «Акціонерна електротехнічна компанія «Динамо», нині — радник генерального директора ВАТ АЕК «Динамо».

Дочка — Латиніна Тетяна Іванівна (1958 р.), Протягом 15 років танцювала у хореографічному ансамблі «Берізка».

Онуки: Костянтин (1981 р.), Вадим (1994 р.).

НАГОРОДИ: Орден Леніна (1957 р.);

Орден Дружби народів (1980 р.);

Три ордени «Знак Пошани» (1960 р., 1969 р., 1972 р.);

Орден княгині Ольги III ст. (29 листопада 2002 р.);

Орден «За заслуги перед Вітчизною» III ст. (2010), IV ст. (2004 р.);

Орден Пошани (1999 р.),

Олімпійський орден.

ЛЕДНЬОВ ПАВЛО СЕРАФІМОВИЧ
(25 березня 1943 — 23 листопада 2010 рр.)

Український спортсмен, що спеціалізувався на сучасному п'ятиборстві, дворазовий олімпійський чемпіон, призер олімпійських ігор, багаторазовий чемпіон світу.

Павло Ледньов тренувався у Львові. Випускник Львівського інституту фізичної культури (1965 р.).

Хоча він ніколи не вигравав олімпійську медаль в особистому заліку, проте йому належить рекордна кількість медалей для представників сучасного п'ятиборства на олімпіадах — сім.

Двічі Ледньов ставав олімпійським чемпіоном в командному заліку — на мюнхенській та московській олімпіадах.

Ледньов Павло Серафимович (м. Нижній Новгород — 23.11.10, м.Москва) – Заслужений майстер спорту з сучасного п'ятиборства.

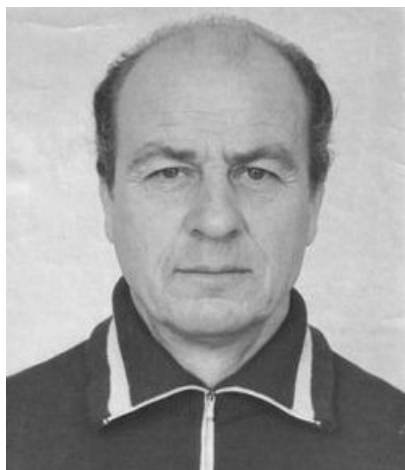
У 1976 р. збірна СРСР, за яку він виступав, фінішувала другою. В особистому заліку він здобув срібну медаль на монреальській олімпіаді та бронзові на олімпіадах 1968 р., 1972 р.

та 1980 р. На відміну від олімпійських змагань, Ледньов вигравав світові чемпіонати в особистому заліку чотири рази: у 1973 р., 1974 р., 1975 р. та 1978 р.

Ще двічі він входив до складу команди переможниці — у 1973 р. та 1974 р.

Чемпіонат Радянського Союзу Ледньов вигравав у 1968 – 1973 рр.

ЛЕМЕШКО ЄВГЕН ПИЛИПОВИЧ
(народився 11 грудня 1930 р.)

Радянський і український футболіст. Заслужений тренер України (1980 р.).

Воротар, єдиний з нині живих представників «кришталевого» «Динамо» 1954 р., команди, яка вперше в історії українського футболу виграла Кубок ССРСР; успішний тренер, чю роботу з приємністю згадують в Хмельницькому, Львові, Миколаєві, Херсоні, Запоріжжі і надто – Харкові. Про таких прийнято говорити «людина-епоха», «жива легенда».

Почав займатися футболом у 15 років, коли у ремісничому училищі, де Лемешко навчався на коваля, організували футбольну команду. Уже через рік Лемешко потрапив у найкращу команду міста — «Суднобудівник» (Миколаїв).

З 1950 р. Євген Лемешко виступає за «Динамо» (Київ).

У 1959 р. переходить у «Шахтар» (Сталіно), де у тому ж році отримує травму меніска.

Так, у 29 років через травму Євген Лемешко завершив кар'єру футболіста і почав кар'єру тренера.

У кінці 1960 р. Лемешко очолює хмельницьке «Динамо», з яким у 1966 р. стає срібним призером чемпіонату УРСР, програвши у фіналі «Авангарду» з Жовтих Вод.

**1955-й. «Динамо» - «Спартак» (Мінськ).
Лемешко намагається врятувати ворота киян**

«Шкода, бо такої команди у Хмельницькому не було і, мабуть, ніколи не буде. У нас тоді прекрасні футболісти були – Віктор Турпак, В'ячеслав Мітін, Борис Соколов, Леонід Лемещенко, Михайло Варвашевич, Олег Гриць, Дімка Кисельов, Володимир Булгаков.

А Робік Саркісов узагалі казковим гравцем був. Його забрав у Кам'янці-Подільському. Та й взагалі на це місто увагу звертав завжди.

**1953-й. Перед матчем «Динамо» - «Спартак» (Москва).
Євген Лемешко - третій справа**

У Кам'янці багато інститутів, а райком партії очолював великий любитель футболу Григорій Тонкочєєв.

Він сприяв футболістам у багатьох питаннях». (Із інтерв'ю колишнього тренера Євгена Лемешко.)

У 1966 р. Євгенія Лемешка запрошують головним тренером у «Карпати» (Львів). У 1967 р. після сварки з керівництвом Лемешко залишив клуб. «Відповідальним за команду обком партії тоді призначив Гліба Климова.

**«Динамо» (Київ) - 1956. Зліва направо: Тіберій Попович,
Михайло Коман, Віталій Соболев, Георгій Граматикопуло,
Сергій Коршунов, Віктор Канєвський, Юрій Войнов,
Ернєст Юст, Володимир Єрохін, Євген Лемешко, Віктор Фомін**

Але іноді так бувало, що людина не займалася ні футболом, ні взагалі нічим іншим.

Сумно, бо збирався залишатися у Львові, отримав там прекрасну квартиру у самому центрі міста. Але у нас нерідко буває, що тренера поважають лише до того часу, поки він потрібен. Потім комусь щось переклинює – дають з носака під зад і кажуть «до побачення».

«Динамо», місто Хмельницький

Контрактів у нас тоді не було, цивілізованим суспільством теж не пахло. Команда тоді напряму залежала від обкому партії і підприємства, яке її утримувало.

Хмельницькі динамівці. Євген Лемешко - другий зліва, Володимир Булгаков - перший зліва, Віктор Турпак - перший справа

Якщо тренер відчув, що підтримки він немає – треба йти. Керівництво затисне економічно, а футболісти скажуть: «Євгене Пилиповичу, ми так не домовлялися». І через деякий час повертається тренувати хмельницьке «Динамо». У 1971 р. Євген Лемешко очолює рідний для нього миколаївський «Суднобудівник».

Із інтерв'ю Євгена Лемешко:

«Або візьміть Вітю Турпака. Я його помітив 18-річним у складі київського «Арсеналу». Забрав у Хмельницький і підготував голкіпера, якого у Львові не було і не скоро з'явиться. Та й взагалі, Турпак, на мій погляд, був одним із найсильніших воротарів 60-х років в Україні. Просто визнання, як правило, отримували лише ті, хто виступав за київське «Динамо».

У 1977 р. Лемешка запрошують у харківський «Металіст», який виступав у другій всесоюзній лізі. Через сезон Лемешко вивів команду у першу лігу. А вже у 1982 р. «Металіст» під керівництвом Лемешка виступає у вищій лізі. Вінцем 12-річної роботи Євгена Лемешка у «Металісті» стало завоювання харківськими футболістами 28 травня 1988 р. Кубка СРСР. У 1989 р. Лемешко покинув «Металіст» і очолив запорізьке «Торпедо».

Євген Лемешко виховав велику кількість футболістів. Це Юрій Сивуха, Юрій Тарасов, Ігор Кутепов і багато інших знаменитих футболістів. Дочка Євгена Лемешка заміжня за одним з найрезультативніших форвардів радянського футболу Олегом Протасовим.

ЛЕОНЕНКО ВІКТОР ЄВГЕНОВИЧ
(народився 5 жовтня 1969 р.)

Радянський та український футболіст. У минулому — нападник низки російських та українських клубів, а також національної збірної України.

Вихованець спортивної школи команди «Геолог» з рідної Тюмені. У цій же команді 1988 р. розпочав виступи у чемпіонаті СРСР.

Леоненко: «За перемогу над «Спартаком» безплатно наливали бензин, а ДАИ возила з ескортом»

У 1991 р. перейшов до московського «Динамо», а вже за рік — до «Динамо» (Київ). У київському «Динамо» грав протягом 6 сезонів, відзначився 79 голами (62 з них — у чемпіонатах України), входить до десятки найкращих бомбардирів в історії клубу.

«Прославився» також свавільним характером, неодноразовими порушеннями спортивного режиму та напруженими стосунками з Йожефом Сабо.

«Гол, котрий я не забив?»

З появою в основній команді «Динамо» молодого Андрія Шевченка почав втрачати місце в основі і у 1998 р. перейшов до іншого київського клубу — ЦСКА, в якому постійно виходив на поле лише протягом першої половини сезону 1998-1999 рр. Кар'єру гравця завершив в ужгородському «Закарпатті», за яке відіграв другу половину сезону 2000–2001 рр. та першу половину сезону 2001–2002 рр.

ГРОМАДЯНСЬКА ПОЗИЦІЯ: У вересні 2015 р. в одному з інтерв'ю на фразу журналіста про те, що він не підтримав акцію Романа Зозулі, Леоненко заявив, що бере участь у ветеранських матчах, збори з яких йдуть на підтримку української армії.

Після переїзду з Москви до Києва у 1992 р. прийняв українське громадянство і вже того самого року дебютував у складі національної збірної України (26 серпня у товариській зустрічі проти збірної Угорщини, поразка 1:2).

Загалом протягом 1992–1996 рр. за головну команду України зіграв 14 матчів, відзначився 6 голами.

Віктор Леоненко: Сепаратист і скотина – є самим м'яким із того, як мене сьогодні кличуть

ДОСЯГНЕННЯ:

Чотириразовий чемпіон України: (1993–1996 рр.);

Дворазовий володар Кубка України: (1993 р., 1996 р.);

Триразовий володар звання «Футболіст року» за версією газети «Український футбол»: (1992–1994 рр.).

Член Клубу бомбардирів Олега Блохіна — 108 голів

Під час проведення фінальної частини європейського чемпіонату, залучався експертом на портал інформаційного агентства «Спорт України» для коментарів щодо проведених матчів за участю збірних-учасниць ЄВРО-2012.

ЛИСЕНКО ТЕТЯНА ФЕЛІКСІВНА
(народилася 23 червня 1975 р.)

Українська гімнастка, дворазова олімпійська чемпіонка.

Тетяна Лисенко тренувалася у спортивному товаристві «Динамо» у Херсоні.

Золоті олімпійські медалі та звання олімпійської чемпіонки вона здобула на Олімпіаді у Барселоні, виступаючи у складі Об'єднаної команди.

Ця медаль могла б бути золотою, якби спортсменка не виступила за килим у вільних вправах.

Вона була першою у вправах на колоді та разом із командою в командному заліку. В опорному стрибку вона стала третьою.

Тетяна славилася надзвичайним рівнем складності й горделивим стилем. Вона виграла багато медалей на важливих змаганнях, але нестабільність не дозволила їй добитися більшого — вона була серйозним претендентом на перемогу в абсолютному заліку на барселонській Олімпіаді й на чемпіонатах світу 1991 та 1993 рр., але припустилася помилок.

Лисенко входила до збірної СРСР з гімнастики на початку 90-х, коли в країні не бракувало гімнастичних талантів. Навіть пробитися до головної команди вважалося неабияким досягненням — жіноча збірна Радянського Союзу ніколи не програвала командних змагань на Олімпійській іграх.

Тетяна Лисенко дебютувала на змаганнях серед дорослих у 1990 р., вигравши у абсолютній першості кубок світу.

Наступного року вона відібралася до збірної на чемпіонат світу в Індіанapolisі, де перемогла разом з подругами в командному заліку. В абсолютному заліку вона відібралася до фіналу, але впала з колоди і не здобула жодної особистої медалі.

Найвидатніші перемоги прийшли до Лисенко на Олімпіаді в Барселоні, де вона перемогла разом із командою. В абсолютному заліку вона закінчила виступи сьомою, знову зробивши помилку, але компенсувала це у змаганнях на окремих приладах — бронзу в опорному стрибку і золото на колоді, де її виконання складної програми було майже бездоганим і здобуло оцінку 9,975.

На відміну від багатьох інших радянських гімнасток, Лисенко не емігрувала, а продовжила виступати за Україну. На чемпіонаті світу в Бірмінгемі у 1993 р. вона була третьою в абсолютній першості. Ця медаль могла б бути золотою, якби вона не виступила за килим у вільних вправах. На цих змаганнях Лисенко була єдиною із гімнасток колишнього СРСР на п'єдесталі.

Після завершення спортивної кар'єри Тетяна Лисенко поїхала до США і зараз живе в Каліфорнії.

ЛИТВИНЕНКО ЛЕОНІД ДМИТРОВИЧ
(народився 28 січня 1949 р.)

Український спортсмен, заслужений майстер спорту, срібний призер XX Олімпійських ігор у Мюнхені, кандидат педагогічних наук, полковник, заступник спортивного комітету Міністерства оборони України.

Срібний призер з десятиборства Олімпіади — 1972 р., на другу сходинку його вивів чудовий вибір в останньому номері програми — бігу на 1500 метрів.

Народився у місті Сміла Черкаської області. У вересні 1975 р. у польському Бидгощі переміг на змаганнях Кубка Європи з десятиборства.

У 1980 р. на церемонії зустрічі олімпійського вогню на Хрещатику приймав естафету у олімпійського чемпіона-гребця Юрія Стеценка та біг з факелом від площі Жовтневої революції до стадіону «Динамо». Він же запалював вогонь на Республіканському стадіоні, де відбулося відкриття Олімпійського турніру у Києві. У 2000-х рр. працював замісником начальника управління спорту Міністерства оборони України.

ЛИТОВЧЕНКО ГЕННА́ДІЙ ВОЛОДИ́МИРОВИЧ
(народився 11 вересня 1963 р.)

Радянський та український футболіст і тренер. Заслужений майстер спорту СРСР (з 1988 р.). Гравець збірної СРСР і збірної України. Після завершення футбольної кар'єри працює тренером. З 2006 р. є старшим тренером другої команди «Динамо-2» Київ, з 2008 р. — тренер національної збірної України.

Народився у Дніпродзержинську. Разом з Олегом Протасовим був лідером дніпропетровського «Дніпра» середини 1980-х рр.

- ТИТУЛИ ТА ДОСЯГНЕННЯ:** Чемпіон СРСР (2): 1983, 1990;
- Срібний призер чемпіонату СРСР (2): 1987, 1988;
  - Бронзовий призер чемпіонату СРСР (3): 1984, 1985, 1989;
  - Володар Кубка СРСР: 1990;
  - Володар Кубка Греції: 1992;
  - Срібний призер чемпіонату Європи: 1988;
  - Учасник чемпіонатів світу: 1986, 1990;
  - Найкращий футболіст СРСР: 1984;
  - У списках 33-х найкращих футболістів СРСР (7): № 1 — 1984, 1988, 1989; № 2 — 1985, 1987, 1990; № 3 — 1983;
  - Член Клубу бомбардирів Олега Блохіна — 112 голів.

За всю кар'єру у першостях СРСР, Кубку країни, єврокубках та збірній у сумі забив понад 100 голів, увійшовши до символічного клубу бомбардирів СРСР ім. Г. Федотова (Клуб Григорія Федотова).

ЛІЩИНСЬКА ІРИНА АНАТОЛІІВНА

(народилася 15 січня 1976 р.)

Українська легкоатлетка, срібний призер Олімпійських ігор у Пекіні у 2008 р. Заслужений майстер спорту.

Багатократна чемпіонка України, срібний призер чемпіонату світу 2007 р. Ірина Ліщинська закінчила Донецьку державну академію управління.

У 2011 р. очолювала Агенцію з підготовки та проведення у м. Донецьк чемпіонату світу-2013 р. з легкої атлетики серед юнаків, є президентом легкоатлетичного клубу «Королева спорту», веде активну діяльність з популяризації легкої атлетики у Донецьку та Україні.

Олімпійську медаль вона виборола на пекінській Олімпіаді у бігу на 1500 метрів. Тренер — її чоловік Ліщинський Ігор Іванович (заслужений тренер України). Виховує двох доньок.

ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ: Орден княгині Ольги III ст. (4 вересня 2008)

Українки виграли дві олімпійські медалі в бігу на 1500 метрів,
Ірина Ліщинська, Наталія Тобіас

ЛОБАНОВСЬКИЙ ВАЛЕРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ
(6 січня 1939 — 13 травня 2002 рр.)

Видатний радянський та український футболіст і тренер. Багаторічний наставник «Динамо» (Київ), на чолі якого двічі вигравав Кубок володарів кубків.

Тричі був наставником збірної СРСР, з якою став віце-чемпіоном Європи 1988 р. Тренер збірної України у 2000–2001 рр. Майстер спорту СРСР.

Нагороджений радянськими орденами «Знак Пошани» і Трудового Червоного Прапора. Заслужений тренер СРСР та України. Герой України.

Народився 6 січня 1939 р. у Києві у сім'ї робітника. Рідний дядько Лобановського по матері — український письменник Олександр Бойченко.

Навчався у київській школі № 319 (нині проспект Валерія Лобановського, 146). Зараз там встановлено меморіальну дошку, а сам навчальний заклад названо іменем Лобановського. Закінчив школу зі срібною медаллю.

У 1956 р. вступив до Київського політехнічного інституту, де з частими перервами, академвідпустками і поновленнями вчився до 1964 р., коли сам написав прохання про відрахування з ВНЗ. Потім таки отримав вищу освіту — в Одеському політехнічному інституті. Незвичним залишається факт, що такий видатний тренер не мав вищої фізкультурної освіти.

Вихованець футбольної школи № 1 (від 1952 р.) та футбольної школи молоді (ФШМ) у Києві (від 1955 р.). Перший тренер — Микола Чайка.

У 1957 р. 18-річного нападника запросили до дублю «Динамо» (Київ). Після певного періоду гри за дублерів дебютував у чемпіонаті Радянського Союзу 29 травня 1959 р. у матчі з ЦСК МО.

Лобановський прославився вмінням надзвичайно точно подавати підкручені м'ячі з кутових та штрафних ударів (т. зв. «сухий лист») — часто після різаних передач Лобановського м'яч влітав у ворота безпосередньо з кутового. На тренуваннях відпрацьовував удари такого типу, використовуючи фізичний ефект Маґнуса і власні математичні підрахунки.

Завдяки цьому вмінню, футболіст прославився на весь Радянський Союз. Його порівнювали з таким видатним тогочасним майстром виконання цього технічного елемента, як бразилець Діді — чемпіон світу 1958 р., що саме на цьому турнірі зразково виконував підкручені і «різані» паси та удари. Партнери відзначали нестандартне мислення Валерія на футбольному полі, вміння застосовувати дриблінг, що було незвично для таких високих (187 см) гравців. Часто його стрімкі проходи лівим краєм поля завершувалися точною передачею товаришу у середню частину поля. Володів цілою низкою фінтів та обманних рухів. Добре грав головою у повітрі. Якщо воротар відкривав ближній кут, Лобановський підкручував м'яч прямо у ворота.

Якщо воротар зміщувався надто близько до передньої штанги, Лобановський підрізав м'яч на дальню, де гол забивав Олег Базилевич.

Із сезону 1960 р. став повноцінним футболістом основного складу — переважно він діяв на лівому фланзі нападу, де прекрасно зігрався з Валентином Трояновським. Того року Лобановський став найкращим бомбардиром клубу, забивши 13 голів.

У сезоні 1961 р. «Динамо» (Київ) увійшло до історії, ставши першою немосковською командою-чемпіоном, а нападник провів 10 голів у чемпіонаті.

Валерія Лобановського запрошували і до збірної СРСР, але тоді у Радянському Союзі було дуже багато лівих нападників найвищого рівня (Михайло Месхі, Анатолій Ільїн, Галімзян Хусаїнов), тому киянин зіграв тільки 2 матчі (проти Австрії та Польщі). Провів дві гри за олімпійську команду СРСР, де був капітаном і діяв на місці центрального нападника.

Завершував ігрову кар'єру в одеському «Чорноморці» (1965–1966 рр.) та донецькому «Шахтарі» (1967–1968 рр., у 1968 р. був капітаном команди).

Всього як гравець Валерій Лобановський провів 253 матчі у чемпіонаті СРСР у найвищій лізі і забив 71 гол (у київському «Динамо» — відповідно 144 матчі і 42 голи, в одеському «Чорноморці» — 59 і 15, у донецькому «Шахтарі» — 50 і 14). Був головним виконавцем відомого футбольного удару у стилі «сухий лист».

Валерій Лобановський досить швидко закінчив професіональні виступи як футболіст і перейшов на тренерську роботу.

Першою командою для 29-річного наставника став дніпропетровський «Дніпро», куди його запросили у другій половині 1968 р. Цього сезону клуб посів третю позицію у своїй підгрупі другої групи класу «А» (друга група класу «А» — тодішня назва першої ліги) і наступні два роки теж фінішував у першій трійці.

У 1971 р. команда виграла турнір своєї підгрупи. У фінальній групі з чотирьох переможців своїх підгруп дніпряни зайняли друге місце (проходило дві перші команди) і вийшли до вищої ліги. Команда не була «зірковою», але мала у складі класних виконавців (воротар Леонід Колтун, півзахисники Роман Шнейдерман, Анатолій Пилипчук, Станіслав Євсеєнко та нападники Віктор Романюк і колишній гравець «Динамо» й «Чорноморця» Валерій Поркуян).

У рік дебюту серед найсильніших «Дніпро» під керівництвом Валерія Лобановського зайняло високе, як на новачка, шосте місце, випередивши багато сильних колективів, наприклад, московські «Динамо» та «Спартак».

Після такої вдалої роботи у Дніпропетровську його запросили очолити київське «Динамо». Валерій Лобановський у жовтні 1973 р. замінив на посаді головного тренера Олександра Севідова.

20 жовтня 1973 р. у львівській грі проти «Карпат» Лобановський вперше вивів команду «Динамо» на поле у ранзі головного тренера. Основний час закінчився «сухою» нічиєю (0:0), а серію пенальті, яка у цьому сезоні була обов'язковою у випадку нічиєї, виграли кияни. Той сезон «Динамо» завершило на 2-му місці.

У січні 1974 р. до Лобановського приєднався колишній партнер з «Динамо» Олег Базилевич, який після закінчення кар'єри тренував «Шахтар» (Донецьк). Цей тандем пропрацював до кінця 1976 р. Обидва наставники мали рівні права, хоча Базилевич був, насамперед, видатним теоретиком, а Лобановський організував тренувальний процес.

У 1974 р. до штабу також увійшов Анатолій Пузач. Після сезону 1974 р. преса характеризувала стиль динамівців під керівництвом нових тренерів не дуже позитивно і критикувала за раціоналізм, небажання грати у атакуючий футбол на виїзді (т. зв. «виїзна модель» — гра від оборони з метою здобуття нічиєї) та за дії на посередніх швидкостях. Але хороших результатів було

досягнуто — у 1974 р. кияни виграли чемпіонат і здобули Кубок СРСР.

Сформувався колектив, який міг змагатися з найсильнішими командами Європи. На воротах стояв Євген Рудаков, в обороні грали Стефан Решко, Михайло Фоменко, Володимир Трошкін. У середній лінії діяли, зокрема, Володимир Мунтян, молодий Леонід Буряк, який швидко прогресував, та Володимир Веремєєв. Разом з Олегом Блохіном на вістрі діяв Володимир Онищенко. У традиційному «списку 33 найкращих» футболістів СРСР 1974 р. було 8 «динамівців», з них аж 7 — під № 1.

Тандем Лобановський—Базилевич розумів, що у сучасному футболі неможливо обійтися без точного розрахунку навантажень на футболістів.

«Динамо» почало співпрацювати з Анатолієм Михайловичем Зеленцовим — науковцем з кафедри теорії фізвиховання Київського інституту фізкультури.

Зеленцов розробив точну систему розрахунку тренувального процесу, математичне моделювання фізичних навантажень на гравців і згодом очолив наукову лабораторію київського «Динамо», яку у народі назвали «центром Зеленцова».

У 1975 р. київське «Динамо» здобуло радянському клубному футболу перші в його історії європейські призи — Кубок кубків і Суперкубок УЄФА.

У перших трьох раундах Кубка володарів кубків кияни здолали болгарський ЦСКА, «Айнтрахт» (Франкфурт), де виступав відомий Юрген Грабовскі і турецький «Бурсаспор».

Півфінальним суперником «Динамо» став ПСВ (Ейндговен) — чемпіон Голландії-1975 р., у складі якого виступало кілька відомих гравців збірної. Київська гра завершилася розгромом гостей 3:0. Повторну гру з мінімальною перевагою динамівці програли — 1:2. У фіналі, що відбувся 14 травня 1975 р. у Базелі, команда Лобановського перемогла угорський «Ференцварош» — 3:0. Дубль зробив Володимир Онищенко, один гол забив Олег Блохін. Угорський футбол на той час вже давно пережив свої найкращі роки.

Восени того ж 1975 р. двоматч (протистояння із двох матчів) з володарем Кубка європейських чемпіонів німецькою «Баварією» приніс українським футболістам упевнені «сухі» перемоги 1:0 у Мюнхені та 2:0 у Києві.

Динамівці зуміли переграти клуб, який був базовим для чемпіона світу 1974 р. — збірної Західної Німеччини та мав у

своєму складі зірок європейського футболу Зеппа Майєра, Франца Бекенбауєра, Георг'а Шварценбека і Герда Мюллера.

Усі 3 голи у цих іграх провів результативний нападник Олег Блохін, якого у кінці року «Франс Футбол» визнав найкращим футболістом Європи і вручив «Золотий м'яч» (ще один динамівець — Леонід Буряк поділив у класифікації 23-26 місця).

У 1975 р. клуб Валерія Лобановського встановив рекорд радянського «списку 33 найкращих»: у переліку опинилося аж 12 киян і 8 з них були під №1. Футболісти-переможці Кубка володарів кубків отримали найвище спортивне звання — «заслужений майстер спорту СРСР».

За підсумками 1975 р. британська Асоціація спортивних журналістів визнала «Динамо» (Київ) найсильнішою спортивною командою світу, а Лобановського та Базилевича — найкращими спортивними тренерами світу.

Валерія Васильовича призначили наставником збірної СРСР, яка у попередньому, 1974 р. дуже невдало розпочала відбіркові ігри чемпіонат Європи 1976 р., програвши Ірландії 3:0. Київське «Динамо», чия висока ігрова форма була безсумнівною, стало базовим клубом збірної.

Лобановським був прихильником введення системи «осінь-весна», яка більше підходила для клубу, який виступає у єврокубках. «Динамо» мусили входити у тренувальний період рано навесні, щоб підготуватися до вирішальних стадій міжнародних клубних турнірів, що закінчувалися саме весною, а радянський чемпіонат стартував лише у квітні. Коли ж радянські команди набирали оптимальну форму (літо-осінь), то єврокубки лише починалися. Замість нової системи футбольні чиновники сезон вирішили поділити 1976 р. на 2 окремі чемпіонати. Весь календар було підкориговано заради інтересів «Динамо» (Київ) та збірної. Лідерам киян дали можливість цілеспрямовано готуватися до завершальних матчів Кубка європейських чемпіонів, чемпіонату Європи і Олімпіади 1976 р. у Монреалі. «Динамо» більшість ігор весняної першості 1976 р. провело напівзапасним складом — кияни були основою збірної СРСР та готувалися до важливих єврокубкових поєдинків з «Сент-Етьєнном». 2:0 на власному полі, 0:2 після основного часу в гостях і пропущений м'яч на 22-й хв. додаткового часу. Французів пройти не вдалося. Київський клуб у 1970-х та 1980-х рр. мав можливість використовувати потужний «адмінресурс» — палким уболівальником «Динамо» був перший секретар ЦК КПУ Володимир Щербицький. Одною вказівкою чи телефонним

дзвінком Щербицький міг викликати до Києва будь-якого гравця з команд усієї УРСР. У всьому Радянському Союзі подібними впливами міг похвалитися хіба ЦСКА (Москва), який вербував талановитих футболістів повістками з військового для «проходження» військової служби у клубі.

Турнір у відбірковій групі до чемпіонату Європи радянські футболісти виграли, але у плей-оф відбірному раунді поступилися майбутнім чемпіонам — Чехословаччині.

Єдиним пріоритетом став олімпійський турнір. У групі 'збірна' грала зі збірними КНДР і Канади. В обох матчах радянські футболісти легко виграли — з Канадою 2:1, з КНДР 3:0. У чвертьфіналі збірна зустріла іранців. Усе було ясно після голу Звягінцева, який подвоїв рахунок, і, хоч збірна Ірану в кінці матчу скоротила відставання, на цьому рахунок 2:1 на користь радянських футболістів не змінилася. У півфіналі з тим самим рахунком збірна СРСР прогала майбутнім чемпіонам — збірній НДР. У матчі за «бронзу» збірна перемогла бразильських олімпійців з рахунком 2:0, що означало перший успіх Лобановського на посаді головного тренера збірної Радянського Союзу. Після цього Лобановський покинув збірну, оскільки тренування двох команд водночас негативно впливало на результати київського «Динамо».

Улітку 1976 р. у виснаженій команді почалися конфлікти певних футболістів (Мунтяна, Трошкіна і Матвієнка) з тренерами. Після закінчення першості пішов асистент Лобановського Олег Базилевич.

У 1979 р. Лобановський був головним тренером збірної УРСР на футбольному турнірі Спартакіади народів СРСР. Українці посіли 3-тє місце, у матчі за бронзу обігравши росіян з рахунком 2:1 (Степан Юрчишин забив двічі).

У сезоні 1978 р. «динаміки» були другими, у 1979 р. — третіми. Завершив виступи воротар Євген Рудаков. Гравців «бунтівників» віддали до інших команд (Матвієнка та Трошкіна до «Дніпра», Мунтян догравав у київському СКА).

До команди прийшов талановитий швидкий лівий оборонець Анатолій Дем'яненко, в основному складі закріпився універсал Володимир Безсонов, у середній лінії діяли Володимир Веремєєв та Леонід Буряк, а у нападі грали Вадим Євтушенко та Олег Блохін, якого ще з 1972 р. щороку визнають найкращим лівим нападником країни.

«Динамо» стає чемпіоном у 1980 та 1981 рр., а керівництво радянського футболу повертає Лобановського на пост наставника

збірної у 1982 р. (після невиразної гри Радянського Союзу на ЧС 1982 р.).

Найближчою метою збірної став вихід до фінального турніру чемпіонату Європи 1984 р. Перед останнім туром СРСР випереджав Португалію на 1 очко і остання гра відбувалася між цими командами у Лісабоні. Команду Лобановського задовольняла навіть нічия, але її не було досягнуто. Долю матчу вирішив пенальті, реалізований португальцем Жордау наприкінці 1 тайму. Валерія Васильовича знову відсторонили від роботи зі збірною.

Тим часом «динамівців» у сезоні 1983 р. тренував ленінградський фахівець Юрій Морозов. Командній грі бракувало колективної зіграності, частіше траплялися порушення спортивного режиму серед футболістів. 7 місце стало найнижчим від весни 1976 р., коли у чемпіонаті грав напів-«дубль».

У 1984 р. Валерія Лобановського повернули до «Динамо». Команда переживала явний спад — було багато травмованих, тренери у останніх іграх випускали молодь. 10 позиція та поразка у Кубку СРСР вперше за останні 14 років залишила киян без єврокубків.

Валерій Васильович бачив помилки і знав, як можна їх виправити. Колектив підтримав наставника і почав готуватися до нового сезону. З «Динамо» пішов Леонід Буряк, на вістря атаки запросили нападника «Чорноморця» Ігоря Беланова. Команда дуже сильно почала сезон. «Тільки диво може завадити київським динамівцям не стати чемпіонами», — сказав вже восени 1985 р. відомий у минулому футболіст Едуард Стрельцов. Київська команда здобула «дубль» — виграла і чемпіонат, і Кубок СРСР.

Навесні 1986 р. кияни виграють ще один Кубок кубків — у фіналі турніру підопічні Лобановського розгромили мадридський «Атлетико» 3:0. Перед чемпіонатом світу 1986 р. у Мексиці головним тренером втретє призначили Валерія Васильовича Лобановського.

Із 11 гравців стартового складу на чемпіонаті світу 8 були представниками «Динамо». Команда у першій ж грі не залишила каменя на камені від оборони Угорщини — 6:0, потім зіграла унічию 1:1 з чемпіонами Європи французами.

Третій матч збірна провела напівзапасним складом виграла в аутсайдера Канади — 2:0. Журналісти називали радянський колектив одним з відкриттів чемпіонату — гостра комбінаційна гра на оптимальних швидкостях і лише 1 пропущений гол за 3 матчі.

1/8 фіналу проти Бельгії ввійшла до історії суддівськими помилками та видовищним додатковим часом. Остаточний рахунок — 3:4 (хет-трик Беланова) і виліт з турніру. Після Кубка світу британський журнал «Ворлд Соккер» назвав «Динамо» другою найкращою командою світу, зовсім трохи поступившись переможцю — збірній Аргентини (Аргентина — 14,59% ,«Динамо» (Київ) — 14,55%, Данія — 8,6%), а Валерія Лобановського класифікували на 2 позиції серед тренерів, зовсім трохи поступившись Гі Тісу (Гі Тіс — 15,4%, Лобановський — 14,7%, Кенні Далгліш — 14,14%).

«Динамо» виграло чемпіонат країни 1986 р., найкращим футболістом СРСР назвали Олександра Заварова, найкращим футболістом Європи — Ігоря Беланова.

Гра вихованців Лобановського у єврокубках, чемпіонаті СРСР та Кубку світу підтвердила жартівливий вислів, який був популярний у народі тоді: «Збірна СРСР — це київське «Динамо», ослаблене гравцями інших клубів».

Проте вже наступний сезон 1987 р., динамівці провели посередньо і закінчили виступи в першості СРСР на 6 місці. Критики ганили наставника киян за недовіру до молодих хлопців, які виступають у молодіжних командах «Динамо» та спробі знов покласти увесь тягар сезону на кільканадцятьох основних досвідчених гравців. У відбірковому циклі до ЧЄ 1988 р. Радянський Союз у Парижі на диво впевнено переміг команду одного з лідерів європейського футболу Францію — 2:0. У підсумку радянська команда виграє змагання у відбірковій групі, випередивши французів.

«Срібло» на чемпіонаті Європи 1988 р. стало найвищим досягненням радянського футболу на рівні збірних з 1972 р. Як і два роки до того (на чемпіонаті світу 1986 р.) Валерій Васильович зробив ставку на перевірених власних гравців. У першій грі радянська команда переграла Голландію — 1:0, потім зіграла внічию з ірландцями і впевнено виграла в Англії — 3:1. Півфінальним суперником команди Лобановського була сильна збірна Італії, але її було обіграно в суху, з рахунком 2:0.

Фінал став повторенням першої гри, бо суперником знов були голландці. Це був зірковий колектив, найсильніший з часів «тотального футболу», показаного раніше на Кубку світу-1974 р. Найвідомішими з команди були брати Кумани та тріо Франк Райкаард—Марко ван Бастен—Рууд Гулліт. Після 30 хвилин переваги радянських футболістів гра вирівнялась і рахунок відкрив Гулліт. Другий гол журналісти назвали «фантастичним» і

«неповторним» — майже з нульового кута з правого боку воріт ван Бастен перекинув Ріната Дасаєва.

З 11 умовно «основних» (тих, що зіграли більшість ігор) футболістів лише троє не представляли «Динамо» Київ. Решта 8 були гравцями команди зі столиці УРСР. Оборонці Олег Кузнецов та Анатолій Дем'яненко, універсал Василь Рац, футболісти середини поля — Геннадій Литовченко, Олександр Заваров та Олексій Михайличенко і нападники Беланов з Олегом Протасовим.

Після здобуття Кубка Радянського Союзу і перемоги у першості 1990 р. Валерій Лобановський став найтитлованишим тренером часів СРСР: 8 чемпіонських титулів (Борис Аркадьєв та Михайло Якушин виграли по 6) та 6 Кубків СРСР (стільки ж здобув Віктор Маслов).

Лобановський працював у «збірній» до 1990 р. Ще напередодні італійського чемпіонату світу багаторічний наставник «Динамо» та збірної заявив, що незалежно від результатів команди на турнірі, він відмовиться від подальшої роботи з національною командою та «Динамо» і покине СРСР. Власне, чемпіонат світу 1990 р. вийшов для амбіційної команди СРСР невдалим — виліт вже після групового етапу. Тренер отримав досить цікаві запрошення з найкращих клубів Європи, з них найвідоміша — від мадридського «Реалу» та збірної Англії. Однак Лобановський, відправився на Близький Схід — до ОАЕ та Кувейту, де тренував збірні цих країн. Порадившись з родиною, Валерій Васильович вирішив покинути Радянський Союз і поїхав на Арабський півострів. Разом з ним поїхав асистент Володимир Веремєєв.

Арабський вояж

Там погодився тренувати збірну ОАЕ. Контракт було підписано на 2 роки. Робота зі збірною Еміратів зробила його легендою серед арабів. Завдання, яке було поставлено перед Лобановським — вийти на Кубок Азії у 1992 р. — тренер виконав, а на турнірі посів зі збірною 4 місце — найкращий результат «збірники» показали лише у наступному розіграші. Однак Лобановський називав цей період «чорним» — голова ФФ ОАЕ, арабський шейх, досить часто втручався до тренерської роботи Метра, у результаті через конфлікт шейх розірвав контракт, навіть не заплативши суму відступних. Через декілька років шейх послав Лобановському до Києва лист, в якому попросив вибачення та визнав правоту тренера.

Дуже швидко надійшла пропозиція з табору сильнішої збірної Кувейту. Лобановському поставили завдання повернути кувейтців до еліти азійського футболу. Виходило це у нього вдало, на Азійських іграх-1994 р. збірна здобула бронзові медалі (вперше в історії), однак у країні почалась війна, і негайно по закінченні контракту тренер покинув збірну й повернувся до Києва.

Восени 1996 р. Валерій Васильович Лобановський дав згоду на повернення до «Динамо». Виконувати свої обов'язки тренер почав з 1 січня 1997 р. Тоді у клубі зібралися гравці, які були основою збірної України: Сергій Ребров, Олександр Головко, Владислав Ващук, Дмитро Михайленко, Віталій Косовський і Андрій Шевченко. У 1997 р. команда перемагає у чемпіонаті України. У 1998 р. кияни роблять «дубль» — чемпіонат + Кубок, а Сергій Ребров поставив рекорд чемпіонатів України — 22 голи за сезон. У Європі команду особливо запам'ятали завдяки розгромним перемогам у груповому турнірі Ліги чемпіонів УЄФА над легендарною «Барселеною» (3:0 удома і 4:0 на виїзді).

Матч на «Камп Ноу» був у 1997 р. названий найкращим матчем у «новітній» історії українського клубного футболу за версією «Спорт-Експресу». Київський клуб уперше за багато років дійшов так далеко у єврокубках, до ¼ ліги чемпіонів, де поступився італійському «Ювентусу» — 1:1 у Італії та 1:4 в Києві (єдиний розгром київського «Динамо» під орудою Лобановського).

На Кубку Співдружності київське «Динамо» показало найкращий результат в історії турніру — 6 перемог з 6, різниця м'ячів 19-0 та здобуття престижного трофею.

Сезон 1998 - 1999 рр. став ще успішнішим, бо кияни не тільки повторили перемоги у першості та Кубку України, а й були за крок до фіналу найпрестижнішого євротурніру.

У груповому етапі українці грали з «Арсеналом» (Лондон), французьким «Лансом» і грецьким «Панатінаїкосом», в останньому турі забезпечивши перше місце.

Чвертьфінальним суперником став іспанський «Реал Мадрид», чинний володар трофею. В нелегкому матчі у Мадриді кияни добилися вигідної нічиєї 1:1 завдяки комбінації Шовковський—Ребров—Шевченко, чим порушили серію королівського клубу, яка складала 15 переможних матчів в єврокубках. Другу гру «Динамо» впевнено виграло — 2:0 (А. Шевченко — двічі). У півфіналі «динамівці» зустрічалися з мюнхенською «Баварією». Знову перша гра мала пройти у Києві. 80 000 глядачів на НСК «Олімпійському» вже почали сподіватися на хороший результат (рахунок 3:1 після 50 хв. зустрічі), кияни грали впевнено, але Штефан Еффенберг робить рахунок 2:3. На останній, 90-й хвилині основного часу Карстен Янкер зумів таки зрівняти рахунок. «За всю мою кар'єру було дві невдачі, які невідомо чому трапились, два абсолютно неймовірних матчі — 3:4 в Мексиці і 3:3 з «Баварією»...

22-річного Андрія Шевченка визнали найкращим нападником Ліги чемпіонів 1998 -1999 рр.

**Андрій Шевченко із «Золотим м'ячем»
біля пам'ятника Лобановському**

Разом з Олександром Шовковським вони були номіновані на «Золотий мяч» (3-тє та 32-ге місце відповідно). У номінації на «Діамантовий мяч» (Найкращий футболіст світу) Андрій посів

сьоме місце. Також Шевченко став найкращим клубним форвардом сезону за версією УЄФА. Півфінальний матч киян в Лізі чемпіонів з «Баварією» потрапив до списку 50 найкращих матчів в історії турніру.

Ані в наступному сезоні дорога «Динамо» по Лізі Чемпіонів не мусила скінчитись в другому груповому етапі. Перший груповий етап кияни почали з шокуючої домашньої поразки від словенського «Марибору» і виїзної поразки від римського «Лацио», проте потім прийшов двоматч з леверкузенським «Басром». В Німеччині «Динамо» зіграло внічию 1:1, а в Києві виграло 4:2.

Далі прийшла перемога в Словенії над «Марибором» (1:2) і домашня поразка від «Лацио» (1:0). Київський клуб набрав 7 очок, але і цього вистачило на друге місце у групі і прохід далі.

У другому груповому етапі команда заграла впевненіше. «Динамо» почало однаковими поразками 2:1 вдома з «Реалом» і на виїзді з «Баварією», проте більше київський клуб в групі не програвав. Двоматч з норвежським «Русенборгом» команда виграла в обох матчах з рахунком 2:1. Після цього прийшла нічия у Мадриді з «Реалом» (2:2) і домашня перемога над «Баварією» — 2:0. «Динамо» хоч і набрало 10 очок у групі, але мюнхенці набрали на 1 очко більше, а «Реал» обігнав киян завдяки кращому показнику в особистих матчах. Саме мадридці із «Баварією» вийшли до чвертьфіналу.

Того сезону в Україні київський клуб втретє підряд здобув золотий «дубль», чим поставив рекорд у пострадянському просторі. Особливо вдало «Динамо» зіграло у чемпіонаті — жодної поразки і лише три нічії у виїзних матчах з «Кривбасом», «Шахтарем» і «Чорноморцем».

Продаж найкращих гравців у найкращі клуби Європи (Андрій Шевченко та Кахабер Каладзе в італійський «Мілан», Олег Лужний та Сергій Ребров у лондонські «Арсенал» та «Тоттенхем Хотспур»), травми провідних гравців Косовського, Гусіна, Кардаша та інших за останні два роки не дозволили «динамівцям» втриматись між топ-командами — два наступні роки «Динамо» зупинилося на стадії першого групового етапу Ліги чемпіонів. Цікавим став матч 2-го туру 2000 – 2001 рр., коли перед домашнім матчем з «Манчестер Юнайтед» футболісти київського клубу вирішили постригтися. Той матч «Динамо» зіграло внічию з рахунком 0:0.

Після провального виступу у 2000 р., Лобановський почав заново будувати команду, запросивши до клубу талановитого

Олександра Мелашенка, серба Горана Гавранчича, болгарина Георгі Пеєва, румунів Флоріна Черната та Тіберіу Гіоане. У чемпіонаті у «Динамо» з'явився серйозний та амбіційний конкурент — донецький «Шахтар», керований мільярдером Рінатом Ахметовим та підсилений легіонерами з ближнього та далекого зарубіжжя. Вигравши на останніх хвиликах заключний матч чемпіонату з дніпропетровським «Дніпром» (2:1), кияни в дев'яте підряд стали чемпіонами України, лише на 1 очко випередивши «гірників» (64 проти 63).

Зуміщення посад головного тренера збірної України та київської команди погано позначилося на результатах «біло-синіх» у Лізі чемпіонів — знову 4 очки та останнє місце у групі. Свій останній матч на турнірі Лобановський виграв у Києві проти португальської «Боавішти» — 1:0 (Мелашенко).

Ця перемога дозволила київському «Динамо» вийти на 30 місце у рейтингу клубів УЄФА 1997–2002 рр. (саме у цей період Метр тренував київську команду), що стало найкращим показником серед команд колишнього Радянського Союзу за цей відрізок часу.

Пішовши з посади головного тренера збірної України, тренер нарешті міг спокійно будувати нову команду «Динамо». І вже взимку «динамівці» здобули Кубок Співдружності, який в останній раз зібрав по-справжньому найсильніших гравців команд СНД. У фіналі в дуже цікавому матчі кияни обіграли московський «Спартак» — 4:3. Віталій Рева став найкращим воротарем турніру.

Навесні під орудою Лобановського кияни зіграли 10 матчів у чемпіонаті та Кубку України, вигравши 8 з них, 2 звівши унічию та жодного разу не програвши, а різниця забитих м'ячів виглядала оптимістично — 24 забиті голи та лише 3 пропущені.

Ще на зорі створення збірної, у 1992 р., керівники ФФУ відіслали до ОАЕ листа, в якому запрошували «Лобана» тренувати збірну. Тренер дав згоду, однак вже за кілька годин до відльоту арабські керівники запропонували йому новий дворічний контракт — 24 тисячі доларів в місяць та нову віллу у Дубаях, від якого ВВЛ не міг відмовитися.

Вдруге керівництво українського футболу вирішило спробувати Лобановського у ранзі наставника національної збірної у 2000 р. До цього він обіймав посаду тренера-консультанта збірної (з 1996 р.) у Йожефа Сабо, який зайняв у відборі до Євро 2000 р. 2-е місце, але через поразку від Словенії у плей-оф подав у відставку. Пізніше Йожеф Йожефович про це

пошкодував: «Я підвів Лобановського. Через мою відставку Валерій мав тренувати дві команди, і це у нього взяло залишок здоров'я».

Новому наставникові було важче, адже він не залишив роботи у київському клубі, тому мусив тренувати дві команди одночасно, хоч такий досвід Валерій Васильович вже мав у 1975–1976 рр. та 1986–1990 рр. зі збірною СРСР. Суперники у групі були не грандами: Польща, Норвегія, Білорусь, Уельс та Вірменія.

Перед початком ігор фаворитом розглядали норвежців — учасників останніх чемпіонатів світу та Європи, найкращу команду континенту 1999 р. згідно з класифікацією «Франс футболу» та найперспективнішою командою Європи за версією УЄФА.

У першій половині 2000 р. ВВЛ зіграв перші два матчі зі збірною України, обидва виїзні і товариські: у березні українці виграли у Болгарії 1:0, а у травні програли англійцям на Вемблі 2:0. Однак сам тренер під час матчів був відсутній, діями команди керував його асистент Володимир Веремєєв.

При Лобановському у команді почали регулярно грати такі новачки, як Дмитро Парфьонов, Анатолій Тимошук, Сергій Шищенко та Андрій Воробей, а також дебютували Максим Левицький, Сергій Перхун, Олександр Спєвак, Артем Яшкін, Сергій Задорожний та інші, повернувся Геннадій Зубов. Натомість, закінчили кар'єру у формі «жовто-синіх» Дмитро Михайленко та Сергій Ковальов. Проблему у півзахисті, яка була у команді від часу її заснування, Лобановський вирішив, поставивши Андрія Шевченка на позицію лівого півзахисника — разом з Сергієм Ребровим у нападі грали Олександр Мєлащенко або Андрій Воробей. Дмитро Парфьонов, який у своїх клубах грав, зазвичай, в обороні, був переміщений на позицію опорного хавбека, замість нього інколи на поле виходив Сергій Попов. Насправді, Мєтр відчував серйозний кадровий голод у збірній: травми провідних гравців (особливо голкіперів) — Косовського, Шовковського, Гусіна, Вірта, Левицького, Максимова, Скрипника, Кардаша, Дмитруліна чи Мороза, трагічна загибель перспективного воротаря Сергія Перхуна, різке зниження форми і невідповідність вимогам сучасного футболу зі сторони Коновалова та Михайленка, відсутність ігрової практики Сергія Реброва поставило «Лобана» не лише перед вимушеною ротацією складу «жовто-синіх», але й перед необхідністю зміни складу «Динамо». Однак в українському футболі не знайшлося жодного молодого гравця, який би відповідав рівню киян, єдиним винятком став Олександр Мєлащенко.

«Збірна творилася не на основі Динамо», як завжди. У ній виступали футболісти з Києва, Донецька, Лондона, Мілана та Москви.

З'являлися вони на передматчевий збір у неоднорідному психофізичному стані. Тренерам доводилося виконувати роль механіків, які готують старенький автомобіль до міжнародного ралі».

Наступною проблемою стала відсутність плеймейкера — після завершення кар'єри Юрієм Калитвинцевим не знайшлося нікого, хто зміг би замінити його на цій ключовій позиції — ні Сергій Кандауров, ні Геннадій Мороз, ні Артем Яшкін і близько не підійшли до необхідного рівня. І зрештою, зміна поколінь — після цього відбірного циклу цілий ряд футболістів завершили ігрову кар'єру у збірній. Поєднуючи роботу у збірній України та «Динамо», тренер «розривався» між інтересами обох сторін — поставивши до основи киян, наприклад, угорського захисника Ласло Боднара, російського воротаря Олександра Філімонова чи серба Горана Гавранчича, ВВЛ нехтував інтересами «жовто-синьої» дружини.

Однак, включаючи в основу недосвідчених Віталія Реву, Юрія Дмитруліна або недолікованого Андрія Гусіна, Васильович ризикував інтересами київського клубу. У результаті Валерій Васильович не міг викладатися на обидві сторони стовідсотково, а лише наполовину, що негативно позначалося на результатах обох команд.

Сама група виявилась досить рівною — відразу п'ять команд мали амбіції вийти на мундіаль — Польща, Україна, Білорусь, Норвегія та Уельс. Перший матч вдома проти поляків українці грали непогано, виглядали кращими та активнішими, навіть за статистику тактично-технічних дій (ТТД), однак програли 1:3 через грубі помилки в обороні та «допомоги» суддів, — другий гол у ворота «жовто-синіх» забив Еммануель Олісадебе після порушення правил на воротарі В'ячеславі Кернозенку.

Однак, українці мусили визнати що поляки переграли їх за рахунок самовіддачі — щонайменше двічі захисники вибивали м'яч з лінії воріт, боролись за будь-яку точку поля. Тому не дивно, що після поразки на Валерія Лобановського та його асистентів обвалився шквал критики. Також однією з причин критики була тактика команди — журналісти не розуміли, чому на полі за Україну грали одночасно три нападники (окрім Шевченка та Реброва також Яшкін).

Після двох перемог у Вірменії (3:2) та Норвегії (1:0) критика дещо стихла, а українці пішли на зимову паузу у гарному настрої, посідаючи друге місце слідом за збірною Польщі.

Однак наступні чотири матчі в групі закінчилися нічийними результатами. Після нічиїх в Києві з білорусами (0:0) та валлійцями (1:1) хвиля критики піднялася з новою силою.

Різно зменшилася відвідуваність матчів збірної країни — на 83-тисячному «Олімпійському» 30-40 тисяч глядачів не були дуже помітними. Тренера критикували за консерватизм, за те, що він покладався на перевірені гравців, не залучаючи молодь, хоча серед таких голосно про себе заговорив лише Олександр Мелашенко.

Затихли критики після блискучої перемоги в Мінську (0:2) та впевненої перемоги над вірменами (3:0) у Львові — саме тут і знадобився досвід підопічних Валерія Лобановського. Ситуація перед останнім туром була такою: Польща мала в активі 20 очок та дострокову перемогу в групі, Україна — 16 очок, Білорусь — 15, Норвегія — 7, Уельс — 6, Вірменія — 5. На останній матч групового етапу українці їхали до Польщі. «Жовто-сині» в досить цікавому матчі зіграли внічию 1:1 (голи в активі Олісадебе та Шевченка), а підопічні Едуарда Малофєєва програли в Кардіффі з рахунком 1:0, що дозволило збірній України спробувати отримати путівку на чемпіонат світу через раунд плей-оф. Норвежці, яких вважали беззаперечним фаворитом, не змогли вибратися з нижньої частини групи та посіли несподіване для них четверте місце. Жереб звів нашу команду в плей-оф з найважчим суперником, збірною Німеччини.

Перший матч у Києві зібрав справжній аншлаг у вигляді 90 тисяч вболівальників та шаленого скандування «Україна! Україна!». Вже у стартові 10 хвилин український нападник Андрій Воробей мав два виходи тет-а-тет з воротарем Олівером Каном — першого разу м'яч потрапив у штангу, а вдруге команду врятував голкіпер, блискавично зігравши ногою. На 15 хвилині матчу Геннадій Зубов відкрив рахунок після подачі зі штрафного Андрія Шевченка. Однак вже на 31 хвилині, майже в такому самому стилі, забив Міхаель Баллак. В подальшому як «жовто-сині», так і «бундесмашина», мали достатньо голевих нагод, однак рахунок 1:1 не змінився.

На жаль, в матчі-відповіді, футболісти тренера не підтримали — вже в стартові 15 хвилин німці забезпечили вихід на чемпіонат світу, забивши три голи. Остаточний рахунок — 4:1, змусив «Лобана» піти зі збірної та зосередитися на роботі в клубі.

Водночас, це була лише третя поразка українців під орудою Лобановського — жоден з тренерів, які тренували збірну бодай 10 матчів, не добився такого результату. Програвши в груповому етапі лише один раз, українці показали найкращий результат нового десятиліття (повторити, але не перевершити, цей результат змогли вихованці Метра — Олег Блохін та Олексій Михайличенко). Андрій Шевченко з 9 голами став найкращим бомбардиром кваліфікаційного раунду на ЧС-2002, зона УЄФА.

Через 5 років збірна України з футболу, керована вихованцем Лобановського Олегом Блохіним, дійшла до чвертьфіналу чемпіонату світу, а кістяк команди був, по суті, зібраний саме Метром: воротар Олександр Шовковський, захисники Владислав Ващук та Андрій Несмачний, півзахисники Сергій Ребров, Анатолій Тимощук та Андрій Гусін, нападники Андрій Шевченко та Андрій Воробей.

У списку 10 найкращих тренерів в історії збірної Лобановський посів 2 місце, поступившись лише своєму колишньому гравцю, Олегу Блохіну. Його роботу описують так: «Прагматичний Мэтр провёл сборную по отборочному турниру чемпионата мира практически без пробоев: одно поражение за групповой турнир — лучший результат всех времён (потом его повторит Блохин). Но даже Лобановскому не под силу было снять проклятие плей-офф. Позорное поражение от Германии (4:1) положило конец национальной карьере великого тренера».

Перший раз серйозні проблеми з серцем виникли у тренера у 1988 р. — відтоді під час усіх поїздок Лобановського намагалась супроводжувати дружина Аделаїда. Після повернення із закордону було видно, що фігура Лобановського вже не є такою підтягнутою, як раніше, поза як тренер мусив полегшити свої заняття фізкультурою через особливості близькосхідного клімату і солідний вік. Другий інфаркт трапився восени 2001 р. — внаслідок цього наставник переніс операцію. У кінці 2001 р. Лобановський пропустив усі виїзні ігри «Динамо» у Лізі чемпіонів через гіпертонію і заборону лікарів подорожувати літаками.

Надгробок Валерія Лобановського на Байковому цвинтарі у Києві

7 травня 2002 р. Лобановському стало погано під час календарної гри чемпіонату з «Металургом» у Запоріжжі. Тренера госпіталізовано з діагнозом «інсульт» та прооперовано, стан здоров'я був оцінений як критичний. Преса, яка регулярно слідувала за станом здоров'я Лобановського, писала, що надія на поправку ще є, але Валерій Васильович вже не прийшов до тями. Його серце зупинилося 13 травня 2002 р. о 20:35. Фінал європейської Ліги чемпіонів, який відбувся через 2 дні, розпочали з хвилини мовчання.

Після такої важкої втрати «Динамо» влітку 2002 р. вперше з 1992 р. не виграло чемпіонат України, поступившись «Шахтарю» одним пунктом.

На церемонію прощання з видатним тренером, що відбулася 14 травня 2002 р., прибуло чимало важливих персон: були присутні вихованці та колишні підопічні Лобановського Андрій Шевченко, Сергій Ребров, Володимир Мунтян, Олег Блохін, Олександр Заваров, Ігор Беланов та інші. Загалом, попрощатися з геніальним наставником прийшло, за різними оцінками, від 60 до 150 тисяч осіб.

Похований на Байковому кладовищі (ділянка № 52 а) у Києві. Його надгробок прикрашає колонада, де нанесено напис російською мовою «Ми живі доти, доки про нас пам'ятають» (в оригіналі: «Мы живы до тех пор, пока нас помнят»).

Остання команда Валерія Лобановського

Автор книги «Бесконечный матч» (Москва, 1989).

Від професіонала Лобановського розмови про сім'ю можна було почути дуже рідко: вдова — Аделаїда Панкратіївна, 1940 р. народження, юрист за освітою (закінчила Київський університет ім. Т. Г. Шевченка) — була домогосподаркою, єдина дитина — донька Світлана, російський філолог (викладач російської мови для іноземців), закінчила Київський університет. Світлана Лобановська з чоловіком Валерієм Горбиком мають ресторан. Їх діти Богдан і Ксенія носять прізвище діда. Батько — Василь Михайлович Лобановський (01.01.1905-1960 рр.) походив з роду польських графів Лобко-Лобановських, на відміну від старших братів — фізика і професора педіатрії, працював простим робітником (магазинером) на Київському млинзаводі № 2. Мати — Бойченко Олександра Максимівна (06.03.1907-1990 рр.) — з родини робітників. Її рідний брат — відомий український письменник Бойченко Олександр Максимович. Брат — Євген Васильович Лобановський (15.08.1927-09.06.1994 рр.) був директором інституту Укрдіпроцукор.

Хоча сім'ю він дуже любив, все ж футболу віддавався у першу чергу, чого вимагав і від своїх підопічних. Відомим став випадок, коли очолюючи збірну України, він напередодні гри з Німеччиною у кінці 2001 р. не відпустив з бази «збірника» Андрія Гусіна, коли дружина футболіста мала народжувати.

Валерій Васильович перший і останній раз висунув свою кандидатуру у державні органи у 1989 р. — на позачергових

виборах до Київського міського національно-територіального округу № 33. Але спортивна популярність Лобановського дозволила йому стати лише третім у підсумку. За час своєї діяльності у «Динамо» був членом КПРС, однак серйозно у політику не вплутувався. Вже в Україні, «Динамо» було, по суті, керованим фракцією СДПУ(о). Незважаючи на те, що більшість штабу «Динамо» входила у цю фракцію, Лобановський твердо зосереджувався на футболі та залишався до політики байдужим. Це допомагало, наприклад, розв'язати політичну акцію навколо матчів «Динамо» та московського «Спартака» на Кубку Співдружності.

ЛОБАНОВСЬКИЙ ПРО ЕВОЛЮЦІЮ ФУТБОЛУ

Футбол не стоїть на місці, і тренувальний процес вибудовується виходячи з того як розвивається гра. Тренувальний процес треба моделювати, а на заняттях програвати фрагменти майбутніх дій на полі.

За Лобановським, у наш час зіграність — застаріле поняття. Кожен гравець виходить і робить те, що потрібно у цей час. Як він це зробить — залежить від його майстерності, підготовки і вміння проявити себе. Але структура гри, тактика не повинні страждати від того, хто виступає в конкретний момент у ролі виконавця.

Лобановський вважав, що у 1958 р., на чемпіонаті світу бразильці зробили революцію у футболі почавши грати за системою 4-2-4. На наступному чемпіонаті світу вони ж запропонували схему 4-3-3. Потім у Англії на ЧС-66 з'явилась система 4-4-2.

І раптом у 1974 р. на ЧС у Німеччині знову революція — тотальний або колективний футбол, який продемонструвала збірна Нідерландів. На думку тренера, тотальний футбол можна порівняти з «золотою жилою», яка себе ще далеко не вичерпала.

Надалі революційний процес у футболі змінився еволюцією: вдосконалюється тактика, випробуються різноманітні співвідношення гравців, використовується різна кількість захисників. Проте у сучасному футболі, на думку Лобановського, всі футболісти повинні встигати грати і в атаці, і в обороні, і не просто грати, а діяти корисно і ефективно. «Зараз ми говоримо про так звану «розумну» універсалізацію. Що я маю на увазі? Ну, наприклад, ми не поставимо, нападника Шевченка на місце правого захисника. Але якщо він потрапить у цю зону, то повинен вміти зіграти і там. А майбутнє, я вважаю, взагалі за повною універсалізацією».

Як приклад універсалізації футболіста Лобановський наводив гру Матіаса Заммера на ЧЕ-96 р., коли німці стали

чемпіонами, а номінальний захисник Заммер встигав грати і в обороні, і в організувати атаки, і брати участь у їх завершенні. При цьому Лобановський критикував модель гри англійця Алана Ширера та бразильця Роналду, які грають виключно в атаці і практично не беруть участі в організації гри команди, а тим паче в обороні.

Лобановський вважав, що у майбутньому не буде власне форвардів і захисників, натомість підвищиться інтенсивність гри. На його думку, вже сьогодні гравці повинні блискавично приймати рішення, бути універсалами, спринтерами, а команда — володіти високою колективною швидкістю і вмінням застосовувати різні моделі гри, різні тактичні схеми. На думку Лобановського, всі елементи гри прораховуються. «Все є число», — цитував тренер Піфагора. Це можна віднести до будь чого від економіки до футболу.

За Лобановським — все число і все прораховується. Дистанція, яку треба пробігти за тренування, кількість передач, ударів. Найкращі модельні показники провідних команд світу відомі і футболісти повинні прагнути досягнути цих показників. Лобановський переконував, що випадковості у грі немає: «Випадковостей не буває. Випадковість теж вияв певної закономірності. Якої? Нехай тренери і журналісти спробують зрозуміти».

За Лобановським, єдине мірило класу гри команди — гра у європейських турнірах. При цьому Лобановський відзначав, що більш за все його цікавить процес вдосконалення гри команди, процес розвитку футболу, а своє завдання як тренера він бачить в створенні конкурентноздатної команди: «Мене перш за все цікавить процес, вдосконалення. Якщо воно йде, то будуть і пам'ятні матчі і улюблені гравці». Лобановський вважав, що еволюцію футболу визначають не стільки гравці-зірки, скільки команди-зірки. На його думку, зіркові гравці часто виїжджають на старому багажі і не прагнуть вдосконалювати свою гру. «А нове у сучасному футболі — значить швидше, інтенсивніше, важче. Людям, у котрих багато грошей, все це просто не потрібно», — говорив Лобановський.

Окрім того, на думку Лобановського, вивести гравця на рівень модельних показників футболіста-зірки набагато простіше у команді-зірці. За Лобановським важливим фактором у сучасному футболі є рівень організації роботи клубу, федерації і чемпіонату. За його словами, «не можна вимагати від футболістів

сучасної гри, а знаходитись на організаційному рівні позавчорашнього дня».

Лобановський відзначав, що навіть у радянські часи чи не головною перевагою Динамо (Київ) була краща організація роботи клубу, адже у плані матеріального забезпечення і тим паче грошей у Москві завжди було краще.

Натомість у Києві краще була поставлена організація справи. На серйознішому рівні була поставлена селекційна робота, створена сучасна система управління, працював інформаційний відділ. У клубі слідували за розвитком футболу у Європі. Спеціально виписувалися іноземні футбольні видання — Shoot, Kicker і France Football. Доводилося добиватися, щоб на них виділяли валюту. Окрім того у клубі уважно слідували за професійними дискусіями провідних футбольних фахівців у Європі.

Лобановський особливо відзначав, що «без журналістів не може йти розвиток футболу. Вони можуть або гальмувати процес, або рухати його вперед».

Важливим фактором в житті футболу залишаються матеріальні ресурси, гроші. Проте, за словами Лобановського: «все залежить від того, куди ці долари вкладаються. Можна їх розтринькати, а можна пустити на розвиток футболу на виховання своїх гравців, створення власної матеріально - технічної бази». «У грошах теж потрібна міра. Коли люди отримують надто багато, від них стає важче вимагати. Сьогодні проблема світового та європейського футболу в тому, що винагорода і ціна гравців випереджають їх реальну вартість», — говорив Лобановський. На його думку, «головне — мотивація. Як тільки у гравців закінчується мотивація, працювати неможливо».

ТИТУЛИ ТА ДОСЯГНЕННЯ:

ГРАВЕЦЬ:

- 🏆 Чемпіон СРСР: 1961 р.; 🏆 Кубок СРСР: 1964 р.;

індивідуальні призи.

- 🏆 Найкращий футболіст України: 1962 р., 1963 р.

У списку «33 найкращих» — 2 рази (двічі під № 2: 1960 р. та 1962 р.)

ТРЕНЕР (СРСР):

🏆 Чемпіон СРСР (8): 1974, 1977, 1980, 1981, 1985, 1986, 1990.

- 🏆 Кубок СРСР (6): 1974, 1978, 1982, 1985, 1987 і 1990.

🏆 бронзовий призер футбольного турніру Спартакіади народів СРСР: 1979

ТРЕНЕР (УКРАЇНА):

1 Чемпіон України (5): 1997, 1998, 1999, 2000 та 2001.

1 Кубок України (3): 1998, 1999, 2000

МІЖНАРОДНІ:

Учасник чемпіонату світу: 1986 та 1990;

3 бронзовий призер Олімпійського футбольного турніру 1976;

ЄВРОПА:

2 віце-чемпіон Європи 1988;

1 Кубок володарів кубків (2): 1975 та 1986;

1 Суперкубок Європи: 1975.

3 Півфіналіст Ліги чемпіонів: 1976/1977, 1986/1987, 1998/1999;

3 бронзовий призер Азійських ігор: 1994.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ПРИЗИ:

Найкращий футбольний тренер всіх часів -7 місце (WorldSoccer);

Спортивний тренер року 1975 — 1 місце (Міжнародна асоціація спортивних журналістів).

Тренер року у світі 1986 — 2 місце (WorldSoccer);

Тренер року у Європі 1999 — 5 місце (ElPaís).

клубний тренер року (версія iffhs): 1997 — 4 місце; 1998 — 6 місце; 1999 — 9 місце.

тренер сезону в Україні: 1996/1997—1999/2000, 2001/2002 (помертньо).

Нагороджений орденом «За заслуги» II ступеня.

Посмертно нагороджений найвищим державним званням «Герой України» і Рубіновим Орденом УЄФА за внесок у розвиток футболу.

У травні 2002 р. його ім'я присвоїли київському стадіону «Динамо».

У 2003 р. нагороджений орденом ФІФА «За заслуги» за значний вклад у розвиток світового футболу. У 2007 р. англійська «Таймс» назвала Лобановського серед 50 найвизначніших тренерів світу за останні 60 років (1945–2005 рр.). Він став єдиним спеціалістом з країн колишнього СРСР, який потрапив до цього списку. Наставника описано як «безсумнівного лідера...» та «...ключову фігуру радянського футболу у 1970-х і 1980-х роках».. У цьому списку тренер обійшов таких знаменитостей, як Рафаель Бенітес, Луї ван Гал та Карло Анчелотті.

У 2008 р. Валерій Лобановський посів 6 місце серед найвизначніших українців усіх часів у проекті «Великі українці». Тренер опинився попереду таких історичних постатей, як

В'ячеслав Чорновіл, Григорій Сковорода, Іван Франко та Михайло Грушевський.

**Валерій Лобановський на банері уболівальників
Динамо (Київ), 2 березня 2008**

У липні 2013 р. авторитетний журнал WorldSoccer на офіційному сайті опублікував свою версію символічної збірної всіх часів, частиною якої став і список найкращих тренерів в історії футболу. Список створювали згідно з вибором та голосами близько 70 експертів з усього світу, кожен із них також мав право назвати свою символічну збірну найкращих гравців (використовуючи формацію 4—4—2), а також п'ять, на його думку, найвеличніших футбольних наставників. У цьому списку український тренер посів сьоме місце, набравши 14 голосів.

Валерій Лобановський помер 13 травня, в «день народження» київського «Динамо» — рівно 75 років із дня заснування.

Поки «Динамо» програє «Шахтарю» та «Чорноморцю», невпевнено грає з «Актобе», а Олег Блохін продовжує «не коментувати» суддівство, блог «Край наш козацький» згадує Валерія Лобановського, останнього тренера, який добився успіху з «Динамо» у Лізі чемпіонів, і якому не соромно за свою команду.

Тут зібрані найкращі цитати про Лобановського. Скористайтесь нагодою: пройдіть увесь шлях великого Тренера очима гравців, тренерів, партійних діячів, журналістів і футбольних функціонерів — усіх, хто його знав, оточував, і слідкував за його роботою.

ПЕРШІ ТРЕНЕРСЬКІ КРОКИ

Після закінчення кар'єри гравця у 29 років Валерій Васильович почав свій тренерський шлях у дніпропетровському «Дніпрі», з яким добився непоганих результатів завдяки власній системі підготовки. Він вивів команду до Вищої ліги, де вона зайняла високе 6-е місце.

Анатолій Гринько, гравець «Дніпра» (після закінчення сезону-1971): «Успіхи «Дніпра» останніх трьох років пов'язують з роботою Валерія Васильовича Лобановського. Популярний в минулому футболіст став популярним тренером. Ми його поважаємо за наполегливість у досягненні мети, за працьовитість, за принциповість і чуйність. Валерій Васильович заражав нас своїми ідеями, ми вірили йому, намагалися втілити його ідеї в гру».

Віктор Асаул, кореспондент тижневика «Футбол-Хокей» (після першої гри «Дніпра» у Вищій лізі у 1972 р.): «Старший тренер «Дніпра» В. Лобановський всім своїм гравцям поставив за гру «п'ятірки». Пробачений був навіть Пилипчук, що не забив пенальті».

Успіхи молодого тренера не залишилися непоміченими. За три тури до закінчення чемпіонату 1973 р. Лобановський очолив київське «Динамо».

Григорій Пінаїчев, тренер (перед стартом чемпіонату СРСР-1974): «Заслугує певної розшифровки робота київського «Динамо» (старший тренер В. Лобановський).

Система підготовки команди відрізняється, якщо мати на увазі засоби і методи, від загальноприйнятої. Основний акцент робиться на створенні оптимальних співвідношень високого рівня фізичних якостей і ефективних тактико-технічних дій.

Тренери добиваються цього за допомогою різних моделей тренувальних занять».

Олег Блохін, гравець київського «Динамо» (про перший передсезонний збір Лобановського): «Все, набридло, йду – нехай Лобановський на інших свої експерименти ставить!»

Віктор Колотов, гравець київського «Динамо» (після фіналу Кубка СРСР-1974): «Найбільша наша вдячність – тренерам. Беззаперечна і їхня система підготовки, тренування і відновлення. Відчуваю, ми стали сильнішими, але, зізнаюся, коли нові керівники запропонували нам свою систему, незадоволених і буркотунів було чимало. Ми не звикли ні до таких навантажень, ні до такої щоденної праці. Зараз ми не те що змирилися. Ми прийняли цю систему беззаперечно, бо відчули себе впевненіше і сильніше».

Михайло Михайлов, оглядач тижневика «Футбол-Хокей» (про спільну роботу Лобановського і Базилевича): «Займала їх розум головна, провідна ідея – моделювання тренувань, мікроциклів і періодів в тренувальному процесі, спрямованих на розвиток потрібних футболістам якостей. Іншими словами, і Лобановський, і Базилевич давно прийшли до висновку, що працювати по-старому, на око в наші дні вже немає сенсу, що потрібні точні рекомендації науки».

Євген Рудаков, гравець київського «Динамо»: «Лобановський зробив ставку на командні дії, універсалізм, атлетичну підготовку найвищого рівня».

Володимир Трошкін, гравець київського «Динамо»: «З приходом Лобановського вихідні дні з нашого звичного розпорядку практично зникли. Навіть для травмованих гравців. «Хворих у мене в команді немає!» – любив повторювати Валерій Васильович».

Дітер Вайзе, тренер «Айнтрахта» Франкфурт (після поразки від «Динамо» Київ у Кубку Кубків 1974/75): «Це просто феноменально. У такий футбол грали голландці на чемпіонаті світу-1974. Але щоб і клуб продемонстрував найвищу якість футболу – неймовірно. Мені прізвище «Лобановський» раніше нічого не говорило. Але скоро про нього дізнається вся Європа. Передбачаю: київське «Динамо» виграє Кубок Кубків».

Журнал «Франс Футбол» (про перемогу «Динамо» Київ у Кубку Кубків та Суперкубку-1975): «Лобановський зробив вибух у «футбольному болоті» Радянського Союзу».

«Динамо́ський» старт

Стефан Решко, гравець київського «Динамо» (про підготовку до Олімпіади-1976): «Наукова бригада на чолі з Анатолієм Заленцовим розробила нову програму, націлену на здобуття першого місця на Олімпійських іграх у Монреалі. Оскільки олімпійська золота медаль розцінювалася для радянського спорту понад усе, заради перемоги на Олімпіаді на вітвар було кинуте все! Підходили до тренерів: «Васильович! Петрович! Немає свіжості. Не хочеться грати», – «Нічого, нічого, – заспокоювали Васильович і Петрович. – Все йде добре. Це зараз втому. А у Монреалі будете літати!».

Віктор Звягінцев, гравець київського «Динамо» (після провалу на чемпіонаті Європи та Олімпіаді-1976): «Будучи прекрасним фахівцем, Лобановський, як мені здається, став жертвою надмірної довірливості. Надто вже безоглядно повірив він у «науку», для якої ми, футболісти, перетворилися на піддослідних кроликів, які здавали тести на виживання».

В'ячеслав Колосков, спортивний функціонер (про роботу Лобановського, підбиваючи підсумки в чемпіонаті СРСР-1979): «Дивною виглядає позиція тренерів київського «Динамо», які з незбагненною завзятістю намагаються втиснути футбол у вузькі рамки різноманітних «моделей». Тим самим вони позбавляють гравців самостійності, можливості творити на полі, сповна розкрити свої високі індивідуальні можливості. А звідси – безкрила гра сильної команди».

Спорткомітет СРСР за підсумками виступу збірної СРСР у відбірковому турнірі до чемпіонату Європи-1984): «За допущені серйозні прорахунки В. Лобановському і М. Симоняну оголошено

догану. Визнано недоцільним використовувати їх у подальшому в якості тренерів збірних команд країни».

Олег Блохін, гравець київського «Динамо» (про повернення Валерія Лобановського в «Динамо» у 1984 р.): «Давно вже побачив і повірив, що немає для Лобановського життя поза футболом, поза «Динамо», якому він так відданий, і саме в ім'я цього він твердо, всупереч усьому, добивається безумовного виконання своїх планів».

Повернення у «Динамо»

Анатолій Дем'яненко, гравець київського «Динамо» (за підсумками чемпіонату СРСР-1984): «Лобановський правильно оцінив ситуацію і не став пропонувати «засмиканому механізму» команди граничні швидкості. Він поступово налагоджував зв'язки між ланками і виконавцями, підключав до гри дебютантів і, лише переконавшись у фізичній та психологічній готовності футболістів, став пропонувати той ритм і обсяг навантажень, які робили команду мобільною».

Володимир Безсонов, гравець київського «Динамо» (про підготовку до сезону-1985): «Лобановський нам говорить: «Цей сезон будемо грати на втомі». Уявляєте? Хтось заперечує, мовляв, хотілося б на легкості. Васильович відповідає: «Добре, хто пояснить нам, що таке легкість?» Все, питань більше не виникло».

Анатолій Дем'яненко, гравець київського «Динамо» (після фіналу Кубка СРСР-1985): «Наш старший тренер – людина вимоглива і жорстка, навіть сувора, але суворість ця, як кажуть,

по справі: коли він розпікає, можна засмучуватися, але ображатися не можна».

Микита Симонян, тренер (про виступ «Динамо» в сезоні-1985): «Одна з головних причин успіху команди – продумана, чітко спланована тренувальна робота. Важливо те, що тренер вимагає неухильного виконання тренувальних програм, а футболісти в них вірять. Якою б ідеальною не була тренувальна програма, якщо тренер не в змозі добитися її виконання, а гравці не проникаються усвідомленням необхідності її реалізації, толку не буде».

Володимир Маркович, тренер віденського «Рапіда» (після чвертьфіналу «Динамо» – «Рапід» 5:1 у Кубку Кубків 1985/86): «Зовні гра «Динамо» начебто проста, нехитра. Але йдуть дві-три передачі, і біля воріт суперників починається пожежа. У цій уявній простоті і криється вся складність футбольного мистецтва. Така «простота» під силу тільки гравцям, які володіють високою технікою гри і бездоганно підготовленим фізично. Кращий гравець «Динамо» – колектив, командна гра, хоча кожен у цій грі – індивідуальність. Динамівці грають у важкий для суперника футбол, тому що грають просто».

Костянтин Бєсков, тренер (про виступ «Динамо» в сезоні-1986): «Сьогодні проти киян грати складно. Набагато складніше, ніж раніше. Якщо вчора я знав, як будувати гру проти них, то сьогодні ця команда демонструє гострокомбінаційну гру на

високій швидкості, якісно функціонально підготовлена, і пристосуватися до неї важко».

Вікторія Бєскова, дружина Костянтина Бєскова (про відносини чоловіка та Валерія Лобановського): «Ніякої особистої ворожнечі між ними не було. Як і дружби. Тільки професійна конкуренція. Як про футбольного спеціаліста Бєсков завжди відгукувався про Лобановського з повагою. При цьому відкрито критикував Валерія Васильовича за пристрасть до договірних матчів. Очки звідти, очки звідси – і на п'єдестал. У цьому завжди була різниця між ними».

Олексій Водягін, оглядач тижневика «Футбол-Хокей»: «Авторитетна гра киян ґрунтується, по моєму розумінню, на п'яти китах: досвіді тренерів та досвіді гравців, їх фундаментальній підготовленості, колективній організації командних дій, сучасній тактико-стратегічній концепції ведення гри, врешті, на індивідуальній майстерності гравців. І все це в нерозривній єдності. Динамівці грають в якнайсучасніший футбол, демонструючи в кращих своїх матчах широку комбінаційну швидкісну гру, основу на вмінні кожного футболіста безмежно поширювати звичні зони своїх дій на будь-яку ділянку поля».

Лев Яшин, воротар (за підсумками виступу «Динамо» у сезоні-1988): «У виконанні динамівців ми побачили багато незабутніх матчів у чемпіонаті, не кажучи вже про те, як вони грали у складі збірної на першості континенту. Футболісти більшою частиною справлялися з навантаженнями. За рахунок, напевно, правильної організації тренувального процесу, за рахунок необхідного відношення до справи, за рахунок тренерської системи Лобановського, в яку він вірить і яка, судячи з досягненнями команди останніх років, виправдовує себе».

Віктор Понєдєльнік, футболіст, оглядач тижневика «Футбол-Хокей» (за підсумками виступу «Динамо» в сезоні-1988): «Достойно провели сезон динамівці Києва. На мій погляд, хто б не ставав чемпіоном країни в останні 10-12 років, він завжди відчував на собі вплив того передового рівня методики роботи з футболістами, який проповідує Лобановський».

Повідомлення ТАРС, програма «Час»: «Президіум федерації футболу СРСР розглянув питання про підготовку збірної країни до фінальних матчів чемпіонату світу 1986 р. Враховуючи особисте прохання Едуарда Малофєєва, а також те, що до складу збірної входить 11 спортсменів команди «Динамо» (Київ), президія федерації футболу СРСР звільнила його від

обов'язків старшого тренера і рекомендувала призначити тренером збірної СРСР Валерія Лобановського».

Дьордь Мезеї, тренер збірної Угорщини (після матчу СРСР – Угорщина 6:0 на чемпіонаті світу-1986): «Матч зі збірною СРСР ми програли вже у першому таймі, пропустивши в перші чотири хвилини два м'ячі. Такий поворот подій може шокувати будь-яку команду. Знайти ж у собі сили для організації атак наші футболісти не зуміли».

Енцо Беарзот, тренер збірної Італії, чемпіона світу-1982 (після півфіналу СРСР – Італія 2:0 на чемпіонаті Європи-1988): «Я ще раз переконався в тому, що СРСР – велика команда. Ви граєте в сучасний футбол на швидкості 100 кілометрів на годину. Пресинг, який я сьогодні побачив, – прояв вищої майстерності. Фізична форма радянських гравців – це плід винятково відмінної роботи».

Анатолій Бишовець, тренер (на прес-конференції у Держкомспорті СРСР, присвяченій виступу збірної СРСР на чемпіонаті світу-1990): «Лобановський відкинув радянський футбол на кілька десятиліть назад!»

Карл-Хайнц Хайманн, видавник журналу «Кіккер» (Німеччина): «Я вважаю, що стиль Лобановського аж ніяк не зжив себе. Просто в Італії найважливіші гравці його команди опинились не у кращій формі, яка повинна була бути у них, щоб оптимально використовувати систему, що базується на темпі і виграші простору».

Олександр Вайнштейн, журналіст газети «Московські новини»: «Я не прихильник Лобановського, але закликаю не кидати йому в спину камені: про свій відхід він заявив ще вісім місяців тому. Ризикну попросити своїх колег по пресі знайти відповідні слова, які не зачіпають гідності видного тренера, і публічно подякувати йому за багаторічну роботу зі збірною. Це потрібно не стільки Лобановському, скільки всім нам. Для того щоб, нарешті, закласти традиції нормальних людських відносин хоча б у футболі».

Леонід Кравчук, перший президент України (про співпрацю з В. Лобановським): «Гідна захоплення філософія футболу Лобановського. Не тільки його тренерські ідеї, але і спосіб життя цієї людини. Він живе футболом. Це жорстка, але, наскільки я зміг помітити, у взаєминах з футболістами справедлива людина. Вимогливий до всіх без винятку. Ніколи не боявся сказати правду, якою б вона не була. Я працював безпосередньо з ним і неодноразово був свідком того, як він доносив свої думки до

керівників ЦК на різних нарадах. Наполегливо, незважаючи на те, подобається це комусь чи ні. Вимагав рішення будь-якого питання, пов'язаного з командою».

Аркадій Галинський, журналіст газети «Радянський спорт» (стаття «За лаштунками футболу», 1991): «А що стосується самого Лобановського, то ніякий він, звичайно, не «тренер-титан» і не «тренер сторіччя», а звичайний спеціаліст, можна сказати, середньої руки. У футболі здавна існують вирази: «команда краще гравців» або «команда гірше гравців». Стосовно ж Лобановського – тренера київського «Динамо» – можна сказати: він був набагато гіршим за футболістів, які були під його егідою. При тому сузір'ї гравців, яких він щосезону мав у своєму розпорядженні, виграш восьми чемпіонатів країни – це мізер. Протягом шістнадцяти років київська команда повинна була виграти щонайменше три четверті чемпіонатів. Підкреслюю: як мінімум. А вона звалилася одного разу на десяте місце».

Аркадій Галинський, журналіст газети «Радянський спорт» (стаття в журналі «Московський Спартак», № 5, 1993): «Взагалі мене засмучує ставлення преси до Лобановського. Я дуже любив футболіста Лобановського. Я знав його особисто і його сім'ю. Але Лобановський-гравець і Лобановський-тренер – це не одне і те саме. Чому ж всі, знаючи, що київське «Динамо» здобуває багато перемог нечесно, називали Лобановського чудовим тренером? До того ж усе, що робилося у київському «Динамо» в області тренування, знижувало індивідуальну майстерність гравців. Ця дика фізична сублімація перетворювала «породистих рисаків» у «ломових коней». Мені страшенно шкода цих хлопців, вони могли дати футболу набагато більше, ніж в кінцевому рахунку дали».

Представник федерації футболу ОАЕ (підводячи підсумок роботи Валерія Лобановського старшим тренером збірної ОАЕ у 1990-1992 рр.): «Лобановський відкрив нам очі на футбол».

Лев Філатов, головний редактор тижневика «Футбол-Хокей» (стаття «Валерій Лобановський. За і проти», 1994):

«...він володів душами... Рідкісна, старообрядницька, гугенотська цілеспрямованість підкорювала. Не один рік із завзятістю дятла Лобановський твердив одне слово – «професіоналізм». Його не те щоб не розуміли, його не бажали слухати. Якби він усього лише повторював це слово, і то був би толк, все-таки людина очолювала чемпіона країни і збірну.

А він потихеньку, прутик за прутиком звив у себе в Києві гніздо, яке хоч якоюсь мірою нагадувало б, передбачало маєток, споруджений за професійним кресленням».

Провівши чотири роки в екзотичних з футбольного погляду країнах, Лобановський у чергове повернувся у київське «Динамо» і ледь не вивів команду у фінал Ліги чемпіонів. Незабаром Валерій Васильович став поєднувати роботу в клубі з роботою у збірній України, яку не зміг вивести на чемпіонат світу-2002.

Григорій Суркіс, президент київського «Динамо» (про мотиви повернення Валерія Лобановського у «Динамо» у 1996 р.): «Мені Лобановський сказав: «Я вже всім все давно довів!»

Юрій Калитвинцев, гравець київського «Динамо»: «Коли ми побачили його в житті, притихли – ось це міць, людина-скеля!»

Олександр Головко, гравець київського «Динамо» (про повернення Валерія Лобановського у «Динамо» у 1996 р.): «Ми прийняли всі його навантаження, ми три роки ловили кожне слово, кожен жест Лобановського, пропускаючи їх через себе і старанно працюючи на тренуваннях. Ми хотіли довести, що можемо чогось досягти не тільки на внутрішній арені, а й у Європі».

Максим Шацьких, гравець київського «Динамо»: «Коли я зайшов до нього в кабінет на базі, крім нього, там ще були Григорій та Ігор Суркіси. Валерій Васильович сидів спиною до дверей, відповідно і до мене теж. І коли я побачив цю білу голову, мене кинуло в холодний піт».

Стефан Решко, гравець київського «Динамо»: «Спілкування з Лобановським – велика школа. Те, що ми якісь інститути закінчували, – це, якщо чесно, ніщо. Практичну науку підносив нам Васильович. Я переконаний, що тренери, які пройшли його школу, – найсильніші у своїй справі. У сенсі вміння організовувати тренувальний процес, підбирати вправи і так далі. Кожне тренування у нього цілеспрямоване. Ти завжди знаєш, над чим працюєш. Над швидкістю. Над витривалістю. Ще над чимось. Бєсков – великий тренер. Але він міг три години спокійно ходити по полю, не знаючи, чим футболісти займаються, над якими якостями працюють».

Дмитро Михайленко, гравець київського «Динамо» (про те, як йому вдалося розсмішити Валерія Васильовича): «Лобановський взагалі емоцій не виявляв, і сміх у нього був характерний, глухий такий. Ситуація на зборах сталася, де атмосфера напружена, важка. Все серйозно: зважування, тиск – як на Байконур готуєшся. І після двусторонки, в кінці якої Федоров гол забив, Лобановський каже: «Все нормально, хороша самовіддача, єдине, хто грав з Федоровим? Останні ж хвилини, потрібно більш відповідально ставитися». А всі втомилися

моторошно, ніхто не відповідає. Васильович повторює: «Я запитую, хто грав з Федоровим?» Ну а я сиджу і думаю, мовляв, гаразд, чого вже там, може, він дійсно не знає. І сказав – Могильний і Буре».

Луї ван Гал, тренер «Барселони» (про поразку своєї команди від «Динамо» у 1997 р.): «Кияни показали прогресивний, колективний футбол, на відміну від розрізнених дій моєї команди. Відверто кажучи, я не очікував, що Лобановському за настільки короткий термін вдасться створити сильний ансамбль. Мені сподобалася гра «Динамо» в обороні, але ще більше – в атаці».

Марчелло Ліппі, тренер «Ювентуса» (перед чвертьфіналом Ліги чемпіонів 1997/98): «Щоб обіграти Лобановського, треба самому стати трішки Лобановським».

Арсен Венгер, тренер «Арсенала» (після гри «Арсенал» – «Динамо» 1:1 у 1998 р.): «Як ми і припускали, динамівці постали добре організованою командою, у грі якої майже немає слабких місць. Що не дивно, адже на чолі стоїть Валерій Лобановський. І цим все сказано».

Оттмар Хітцфельд, тренер «Баварії» (перед півфіналом Ліги чемпіонів 1998/99): «Я дуже поважаю Лобановського і знаю, що у цього тренера поганих команд не буває. Нам доведеться показати все, на що ми здатні, щоб виграти».

Крістоф Даум, тренер леверкузенського «Баєра»: «Лобановський – найкращий тренер світу. Я багато чому у нього навчився. Пам'ятаю, під час європейського чемпіонату 1988 р.

проривався на тренування керованої ним збірної СРСР і записував у блокнот все, що робив радянський тренер».

Газета «Спорт Більд» (Німеччина) (перед матчем Україна – Німеччина у 2001 р.): «Типовий Лобановський – втомлений погляд і втомлені очі, які бачать все. Свіжість духу і гострота мислення. У світі практично немає тренерів з подібним Лобановському ореолом таємничості. Посмішка? Ніхто її не бачив. Крик? Теж відсутній».

Сергій Андрєєв, тренер: «Бєскова – люблю. Лобановського – люблю і боюся».

Андрій Шевченко, гравець київського «Динамо» (на похоронах Валерія Васильовича): «Учитель. Батько. Прощай!».

Навколо особистості Лобановського досі не вщухають суперечки. Деякі доводять, що Лобановський «калічив» гравців, які потрапляли в його розпорядження, надмірними навантаженнями, але переважна більшість тих, з ким йому доводилося працювати, переконані: Лобановський випередив час...

Павло Яковенко, тренер: «Вимогливість Лобановського була безперечною. Якщо, скажімо, тренування призначено на 11 годину, значить, рівно в 11.00 всі футболісти знаходяться на полі. Будь-який гравець, який запізнився хоча б на хвилину, знав, що вже оштрафований. Підкреслюю – будь-який, хоч би які футбольні подвиги за ним ні числилися».

Олексій Михайличенко, помічник головного тренера «Динамо»: «Футболу мене навчив Бишовець, великого футболу – Лобановський».

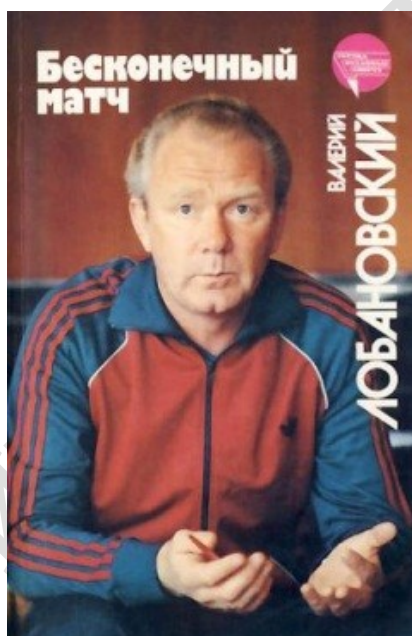
Сергій Ковалець, тренер молодіжної збірної України: «Валерій Лобановський ніколи не кричав, не лаявся матом, не бив кулаком по столу. Якщо людина йому не підходила, Васильович спокійно і тихо казав: Дякую, до побачення».

Карл-Хайнц Хайманн, видавник журналу «Кіккер» (Німеччина): «Ми були близько знайомі більше чверті століття. На моє глибоке переконання, Лобановський – один з кращих тренерів світу, він завжди випереджав час. Але з ним було цікаво говорити не тільки про футбол. Кожне спілкування з Валерієм Васильовичем було для мене подією, завжди після розмови ловив себе на думці, що дізнався щось нове».

Юрій Калитвинцев, тренер «Волги» Нижній Новгород: «Допомога Лобановського на перших порах була колосальною. Пам'ятаю, коли з вуст Валерія Васильовича прозвучало «колега», стало якось не по собі. Який я був колега тренеру зі світовим

ім'ям? Але я не бачив конспектів Лобановського, а вів свої власні. Записував на перспективу. На одній з останніх зустрічей з Васильовичем я почув: «Юра, не роби ні в якому разі того, що роблю я. На сьогоднішній день вимоги сучасного футболу змінилися. Поки не встигаю перебудуватися. Але у мене буде ще час, можливо...»

Сергій Ребров, помічник головного тренера «Динамо»: «У Лобановського грали футболісти, які розуміли його, більшість з яких представляли Україну. А зараз кожен сезон у «Динамо» йде плинність кадрів: приходять і йдуть по три-чотири гравці, того зіграного кістяка, який притирався по кілька років, ми поки що не бачимо».

Андрій Шевченко, найкращий футболіст Європи-2004: «Я був дуже молодий, коли вперше зустрівся з ним. Він справив на мене величезне враження. Чим довше з ним працював, тим менше розумів, чому преса створює йому імідж залізної людини. Лобановський, або Васильович, як його звали ми, був дуже освіченою людиною. Він був досить різкий під час тренувань, але за межами поля демонстрував прекрасне почуття гумору.

Він завжди був на 100 відсотків упевнений в тому, що робив, і вмів донести свої ідеї до гравців. Це головна річ, якої я в нього навчився: досягти результату можна тільки тоді, коли ти віриш у себе. Вплив Лобановського на мене був настільки сильним, що я досі часто бачу його у снах».

Лобановський був приголомшливим психологом. Яскравий тому приклад: на загальних зборах ніколи нікого не виділяв. У той же час умів знайти підхід до будь-якого футболіста, знав, що сказати тому, а що – цьому. Знав про нас багато, практично все, але ключову фразу міг сказати тільки під час індивідуальних бесід».

Каха Каладзе, колишній футболіст: «Київське «Динамо» стало трампліном у моїй футбольній кар'єрі. Величезна заслуга в моїх успіхах належить Валерію Лобановському. Він зіграв велику роль у моєму формуванні не тільки як футболіста, але і як особистості. Мені було всього 18, коли я потрапив до Києва. І та дисципліна, з якою зіткнувся там, допомагала мені все життя. Ви ж знаєте, що у грузинів з дисципліною часом виникають проблеми, але у Лобановського все було організовано так, що думати ні про що, крім футболу, не доводилося».

Ральф Рангнік, тренер: «Ми брали приклад з «Мілана» Арріго Саккі та київського «Динамо» Валерія Лобановського. Ігри цих команди ми аналізували, а методи роботи цих тренерів я взяв на озброєння. Вони були моїми зразками для наслідування».

Ігор Суркіс, президент «Динамо»: «Васильович здавався мені вічним. Напевно, ті ж почуття відчували київські вболівальники, які в день похорону повісили на трибуні лаконічний банер «Лобановський назавжди».

Костянтин Бєсков, тренер: Лобановський випередив свій час. Я знімаю перед ним капелюха. Його футбол – це футбол сьогоднішній».

Валерій Лобановський та Франц Бекенбауер (праворуч)

після прощального матчу Олега Блохіна

Минуло багато років з тих пір, як цю фразу вимовив Костянтин Бєсков, але вона досі не втратила своєї актуальності.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

- Авдєєнко Геннадій Валентінович (нар. 1963 р., лег. атлет.)
Авілов Мико́ла Ві́кторович (нар. 1948 р., лег. атлет.)
Адаменко Катерина Захарівна (1918 — 2012 рр., лег. атлет.)
Алієв Олекса́ндр Олекса́ндрович (нар. 1985 р., футбол)
Андрієвський Ва́дим Олексі́йович (1912 — 1994 рр., шабліст)
Андрійцев Валерій Олександрович (нар. 1987 р., борець)
Аржанов Євген Олександрович (нар. 1948 р., легка атл.)
Аста́хова Полі́на Григо́рівна (1936 — 2005 рр., гімнастика)
- Бабакóва Інга Альвїдóсівна (нар. 1967 р., лег. атлет.)
- Бабчук Антон Анатолійович (нар. 1984 р., хокей)
- Багіянц Алла Миколаївна (нар. 1938 р., велогонки)
- Базилéвич Олег Петрович (нар. 1938 р., футбол)
- Балакін Мико́ла Мико́лайович (1911 — 1992 рр., футбол)
- Балтача Сергій Павлович (нар. 1958 р., футбол)
- Баль Андрій Михайлович (1958 — 2014 рр., футбол)
- Банніков Ві́ктор Макси́мович (1938 — 2001 рр., футбол)
- Бара́нов Мико́ла Мико́лайович (нар. 1960 р., весляр)
- Барка́лов Олексі́й Степа́нович (1946 — 2004 р., ватерпол)
- Бартенєв Леонід Володимирович (нар. 1923 р., лег. атлет.)
- Басова Лю́бов Вале́рїївна (нар. 1988 р., велогонки)
- Баю́л Окса́на Серге́ївна (нар. 1977 р., танці на льоду)
- Бєбешко Сергій Васильович (нар. 1968 р., гандбол)

Безсо́нов Володи́мир Васи́льович (нар. 1958 р., футбол)
Безсонова Ганна Володимирівна (нар. 1984 р., худ. гімнаст.)
Бельке́вич Валенти́н Микола́йович (1973 — 2014 рр., футбол)
Берінчик Денис Юрійович (нар. 1988 р., бокс)
Бе́ршов Серге́й Ігорович (нар. 1947 р., альпініст)

Беца Йожеф Йожефович (1929 — 2011 рр., футбол)

Белáнов Ігор Іва́нович (нар. 1960 р., футбол)

Беля́єва Тетя́на Іллі́вна (нар. 1971 р., дзюдо)

Бишове́ць Анато́лій Фе́дорович (нар. 1946 р., футбол)

Біба Андрій Андрійович (нар. 1937 р., футбол)

Білоног Юрій Григорович (нар. 1974 р., лег. атлет.)

Білостинний Олександр Михайлович (1959 — 2010 рр., баскет.)

Блохі́н Оле́г Володи́мирович (нар. 1952 р., футбол)

Бобрусь Людмила Костянтинівна (нар. 1946 р., гандбол)

Богдан Іван Гаврилович (нар. 1928 р., боротьба)

Бойченко Семен Петрович (1912 — 1987 рр., плавання)

Бондарчук Анато́лій Павлович (нар. 1940 р., молот)

Борзо́в Вале́рій Пили́пович (нар. 1949 р., лег. атлет.)

Бочарова Ні́на Анто́нівна (нар. 1924 р., гімнастика.)

Браславець Євген Анато́лійович (нар. 1972 р., яхтсмен)

Брізгі́на О́льга Арка́діївна (нар. 1963 р., лег. атлет.)

Брізгі́н Ві́ктор Арка́дійович (нар. 1962 р., лег. атлет.)

Брова́рський Лев Рудо́льфович (1948 — 2009 рр., футбол)

Бу́бка Серге́й Наза́рович (нар. 1963 р., жердина)

Булáнчик Євген Микитович (1922 – 1995 рр., лег. атлет)
Бураков Віктор Володимирович (нар. 1955 р., лег.атлет)
Буряк Леонід Йосипович (нар. 1953 р., футбол)
Буслóвич Євгéн Леонідович (1972 — 2007 рр., борець)
Бяков Іван Іванович (нар. 1944 р., біатлон)
Ващук Владислав Вікторович (нар. 1975 р., футбол)
Венгерóвський Юрій Наумович (1938 –1998 рр., волейбол)
Венглі́нський Олéг Миколáйович (нар. 1978 р., футбол)
Веремєєв Володимир Григорович (нар. 1948 р., футбол)
Весловуцький Цезар Васильович (1925 — 2000 рр., штанга)
Віньковáтов Павлó Івáнович (1921 — 1987 рр., футбол)
Вірастióк Васіль Ярослáвович (нар. 1974 р., атлет)
Вóйнов Юрій Миколáйович (1931 — 2003 рр., футбол)
Вóлков Олексáндр Анатóлійович (нар. 1964 р., баскет.)
Волокітін Андрій Олександрович (нар. 1986 р., шахи)
Воробéй Андрій Олексійович (нар. 1978 р., футбол)
Воробйов Олексáндр Сергі́йович (нар. 1984 р., гімнаст)
Гамáрник Григорій Олексáндрович (нар. 1929 р., борець)
Гассій Валерій Дмитрович (1949 — 2004 рр., бокс)
Гвóздик Олексáндр Сергі́йович (нар. 1987 р., бокс)
Гнатов Адам Казимирович (нар. 1944 р., штанга)
Головкó Олексáндр Борі́сович (нар. 1972 р., футбол)

Го́лубев Віта́лій Миха́йлович (1926 — 1991 рр., футбол)

Голубнічий Володі́мир Степа́нович (нар. 1936 р., лег. атлет.)

Гончаренко Макар Михайлович (1912 — 1997 рр., футбол)

Гончаренко Олег Гео́ргійович (1931 — 1986 рр., ковзаняр)

Гончаров Вале́рій Володи́мирович (нар. 1977 р., гімнаст)

Горбенко Мстислав Мстисла́вович (нар. 1947 р., альпініст)

Гороховська Ма́рія Кіндрати́вна (1921 — 2001 рр., гімнас.)

Гулю́ткін Володи́мир Якови́ч (нар. 1942 р., боротьба)

Гуре́вич Бори́с Миха́йлович (нар. 1937 р., боротьба)

Гурковський Па́вло Микола́йович (нар. 1960 р., весляр)

Гу́сєв Оле́г Анато́лійович (нар. 1983 р., футбол)

Гусі́н Андрі́й Леоні́дович (1972 — 2014 рр., футбол)

Гу́тцайт Вади́м Ма́ркович (нар. 1971 р., шабліст)

Гу́цу Тетя́на Костянти́нівна (нар. 1976 р., гімнаст.)

Данько́ Тара́с Григо́рович (нар., 1980 р., борець)

Да́мін Олекса́ндр Микола́йович (нар. 1952 р., футбол)

Дем'я́ненко Анато́лій Васи́льович (нар. 1959 р., футбол)

Дерю́гіна Альбі́на Микола́ївна (нар. 1932 р., худ. гімнаст.)

Дерю́гіна Іри́на Іва́нівна (нар. 1958 р., худ. гімнаст.)

Джигáлова Лю́дмила Стані́славівна (нар. 1962 р., лег. атлет.)

Джі́ма Юлі́я Валенти́нівна (нар. 1990 р., біатлон)

Дзинзи́рук Серге́й Олекса́ндрович (нар. 1976 р., бокс)

Дзюба Василь Миколайович (1899 – 1945 рр., силач)

Добринська Наталя Володимирівна (нар. 1982 р., худ. гімнаст.)

Дубинський Едуард Ісаакович (1935 — 1969 рр., футбол)

Думанський Ярослав Мирославович (нар. 1959 р., футбол)

Євтушенко Вадим Анатолійович (нар. 1958 р., футбол)

Єлісєєв Юрій Костянтинович (нар. 1949 р., футбол)

Єрoхін Володимир Микітович (1930 — 1996 рр., футбол)

Жаботинський Леонід Іванович (1938 — 2016 рр., штанга)

Железняк Яків Ілліч (нар. 1941 р., стрілець)

Житник Олексій Миколайович (нар. 1972 р., хокей)

Жóвнір Ольга Богдánівна (нар. 1989 р., шабля)

Жох Олег Сергійович (нар. 1992 р., амреслінг)

Жукова Натáля Олексáндрівна (нар. 1979 р., шахи)

Завáров Олександр Анатолійович (нар. 1961 р., футбол)

Заковорот Петро Антонович (1871 — 1951 рр., сабліст)

Закорецька Валентина Миколаївна (1947—2010 рр., параш. сп)

Засіпко Владислав Петрoвич (нар. 1953 р., бокс)

Зауличний Ростислав Мирославович (нар. 1968 р., бокс)

Захáрова Стéлла Геóргіївна (нар. 1963 р., гімнаст.)

Злочéвський Олександр Петрович (1895 — 1955 рр., футбол)

Зубарева Ольга Валентінівна (нар. 1958 р., гандбол)

Зубрицький Анатолій Фeдорович (1920 — 2005 рр., футбол)

Іванов Артем Володимирович (нар. 1987 р., штанга)
Іванов Володимир Тимофійович (нар. 1940 р., волейбол)
Ідзківський Антон Леонардович (1907 — 1995 рр., футбол)
Калитвинцев Юрій Миколайович (нар. 1968 р., футбол)
Калітовська Леся Михайлівна (нар. 1988 р., велоспорт)
Калмикова Ольга Миколаївна (1913 — 1961 рр., теніс)
Канєвський Віктор Ізраїльович (нар. 1936 р., футбол)
Каплічний Володимир Олександрович (1944—2004 рр., футбол)
Карлова Ларіса Олександрівна (нар. 1958 р., гандбол)
Карякін Сергій Олександрович (нар. 1990 р., шахи)
Касьяник Мойсей Давидович (1911 – 1988 рр., футбол)
Кириченко Ірина Іванівна (нар. 1937 р., велоспорт)
Кириченко Олександр Олександрович (нар. 1967 р., велоспорт)
Кисельов Володимир Вікторович (нар. 1957 р., ядро)
Кіфоренко Віктор Петрович (нар. 1988 р., акробат)
Кличко Віталій Володимирович (нар. 1971 р., бокс)
Кличко Володимир Володимирович (нар. 1976 р., бокс)
Клочкова Яна Олександрівна (нар. 1982 р., плавання)
Колотов Віктор Михайлович (1949 — 2000 рр., футбол)
Кольцов Микола Михайлович (1936 — 2011 рр., футбол)
Колчинський Олександр Леонідович (1955 — 2002 рр., боротьба)
Коман Михайло Михайлович (1928 — 2015 рр., футбол)

Комаров Микола Анатолійович (нар. 1961 р., весляр)
Кондратов Віктор Іванович (нар. 1952 р., футбол)
Коньков Анатолій Дмитрович (нар. 1949 р., футбол)
Коняєва Надія Юхимівна (нар. 1931 р., спис)
Коробчінський Ігор Олексійович (нар. 1969 р., гімнаст)
Король Петро Кіндратович (1941 — 2015 рр., штанга)
Коршунов Сергій Олександрович (1928 — 1982 рр., футбол)
Косівський Віталій Владиславович (нар. 1973 р., футбол)
Костевич Олена Дмитрівна (нар. 1985 р., стрільба)
Котельник Андрій Миколайович (нар. 1977 р., бокс)
Кочергіна (Макарець) Тетяна Іванівна (нар. 1956 р., гандбол)
Кравець (Шуляк) Інеса Миколаївна (нар. 1966 р., лег. атлет.)
Крепкіна Віра Самуїлівна (нар. 1933 р., лег. атлет.)
Кривов Валерій Михайлович (1951 – 1994 рр., волейбол)
Крикун Олександр Володимирович (нар. 1968 р., молот)
Кримаренко Юрій Олександрович (нар. 1983 р., лег. атлет.)
Крісс Григорій Якович (нар. 1940 р., шпага)
Кротов Микола Федорович (1898 — 1978 рр., футбол)
Кузьменко Іван Семенович (1912 — 1943 рр., футбол)
Куперман Ісер Йосипович (1922 — 2006 рр., шашки)
Куришко Катерина Сергіївна (нар. 1949 р., весляр)
Куц Володимир Петрович (1927 — 1975 рр., лег. атлет.)

Куценко Яків Григорович (1915 — 1988 рр., штанга)
Кучеренко Олег Миколайович (нар. 1968 р., борець)
Кушнірук Сергій Георгійович (нар. 1956 р., гандбол)
Лагно Катеріна Олександрівна (нар. 1989 р., шахи)
Лагутін Юрій Васільович (1949 — 1978 рр., гандбол)
Лайко Петро Гаврілович (1910 — 1988 рр., футбол)
Латиніна (Дирій) Лариса Семенівна (нар. 1934 р., гімнаст.)
Ледньов Павло Серафимович (1943 — 2010 рр., лег. атлет.)
Лемешко Євген Пилипович (нар. 1930 р., бокс)
Леоненко Віктор Євгенович (нар. 1969 р., футбол)
Лисенко Тетяна Феліксівна (нар. 1975 р., гімнаст.)
Литвиненко Леонід Дмитрович (нар. 1949 р., десятиборець)
Литовченко Геннадій Володимирович (нар. 1963 р., футбол)
Ліщинська Ірина Анатоліївна (нар. 1976 р., лег. атлет.)
Лобановський Валерій Васільович (1939 — 2002 рр., футбол)

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабешко Олексій., Бабешко Андрій.: «Шахтар» (Донецьк). Історія команди 1936–2006». - Донецьк, -2006.
2. Барский Ю. П., Куперман И. И. Пригоди на кліткових полях. — Київ: Веселка, 1964. — 61 с.
3. Бєлих М. О., Богачик П. Т., Синицький З. П. Легкоатлети України / 2-е вид., доп. і переробл. – Київ: Здоров'я, 1979. – 278 с.
4. Біг з бар'єрами. К., 1952; Барьерный бег на 110 м. Москва, 1955.
5. Блохин О. Футбол на всю жизнь : докум. повесть / О. Блохин, Д. Аркадьев — изд. 2-е, дополн. — К. : Вэсэлка, 1989. — 391 с.

6. Бондар Юрій, Шпак Віктор: «У боротьбі за футбольний трон». К., 2009.
7. Бочелюк В. Й. Психологія спорту : Навч. посіб. / В. Й. Бочелюк, О. А. Черепехіна. – Київ : ЦУЛ, 2007. – 222 с.
8. Бояренко Олександр : Енциклопедичний довідник. «Український футбол. II частина». - Маріуполь., 2011 р.
9. Бубка С. История развития, современное состояние и место олимпийского спорта в обществе / С. Бубка. - К.: Олімпійська література, 2013. – 238 с.
10. Бубка С. Н. Олімпійське сузір'я України. Тренери / С. Н. Бубка, М. М. Булатова. – Київ: Олімпійська література, 2011.– 128 с.
11. Бубка С. Н. Олімпійське сузір'я України: Атлети / С. Н. Бубка, М. М. Булатова – Київ: Олімпійська література, 2010.– 166 с.
12. Булатова М. Громадська діяльність і педагогічна спадщина О. Д. Бутовського // Фізичне виховання в школі. - Київ, 2009. - № 03. - С. 32-36.
13. Булатова М. Культурное наследие Древней Греции / М. М. Булатова, С. Н. Бубка. – К.: Олимпийская литература, 2012. – 408 с.
14. Булатова М. М. XXI зимові Олімпійські ігри. Ванкувер 2010: навчальний посібник / М. Булатова, В. Єрмолова, Д. Белокуров. – Київ: Національний олімпійський комітет України, Олімпійська академія України, 2009.– 60 с.
15. Булатова М. М. Енциклопедія олімпійського спорту в запитаннях і відповідях / М. Булатова. – Київ: Олімпійська література, 2009.– 400 с.
16. Булатова М. М. I зимові юнацькі Олімпійські ігри. Інсбрук 2012: навчальний посібник / М. Булатова, В. Єрмолова, Л. Радченко, Я. Щербашин – Київ: Національний олімпійський комітет України, Олімпійська академія України, 2011.– 64 с.
17. Булатова М. М. Ігри XXIX Олімпіади у Пекіні 2008 / М. Булатова, В. Єрмолова, В. Томашевський, Л. Радченко, Я. Щербашин. — К.: Олімпійська література, 2008. — 48 с.
18. Булатова М. М. Ігри XXX Олімпіади. Лондон, 2012: навчальний посібник / М. Булатова, В. Єрмолова, Л. Радченко, Д. Белокуров. – К.: Олімпійська література, 2011. 68 с.
19. Булатова М. М. Юнацькі Олімпійські ігри. Сінгапур 2010: навчальний посібник. / М. Булатова, В. Єрмолова, Д. Белокуров, О. Касьяненко. – К.: Національний олімпійський комітет України, 2010.– 68 с.

20. Буряк Л. Горячие точки поля : повесть о футболе / Л. Буряк; лит. запись М. Михайлова. — К. : Молодь, 1985. — 168 с.
21. Бутовский А. Д. Собрание сочинений: в 4 т. Т. 1.— Киев: Олимпийская литература, 2009.— 336 с.
22. Бутовский А. Д. Собрание сочинений: в 4 т. Т. 2.— Киев: Олимпийская литература, 2009.— 424 с.
23. Бутовский А. Д. Собрание сочинений: в 4 т. Т. 3.— Киев: Олимпийская литература, 2009.— 360 с.
24. Бутовский А. Д. Собрание сочинений: в 4 т. Т. 4.— Киев: Олимпийская литература, 2009.— 450 с.
25. Бутовський О. Д. Вибрані твори / упорядники В. В. Драга, М. Д. Зубалій. — К.: ВАТ «Поліграфкнига», 2007. — 288 с.
26. Вацеба О. Батько українського тіловиховання / Оксана Вацеба // Науковий світ. — 2002. - №10. — С. 8-9.
27. Вацеба О. Нариси з історії західно-українського спортивного руху / Оксана Вацеба. — Л. : 1996. — 284 с.
28. Вейнберг Р. С. Психологія спорту / Р. С. Вейнберг, Д. Гоулд. — Київ: Олімпійська література, 2001. — 335 с.
29. Визитей Н. Н. Социология спорта: Курс лекций / Н. Н. Визитей. — Киев: Олимпийская литература, 2005. — 248 с.
30. Винничук О. Історико-педагогічні аспекти розвитку фізичної культури / О. Винничук. — Тернопіль.: АСТОН, 2001. — 404 с.
31. Винокуров А., Кучеренко О. ЦСКА. — Москва, 1973. — С. 110.
32. Вілмор Дж. Х. Фізіологія спорту / Дж. Х. Вілмор, Д. Л. Костілл. — Київ: Олімпійська література, 2003. — 655 с.
33. Волошин А. На олімпійській хвилі / А. П. Волошин. — К.: «МП Леся», 2008. — 448 с.
34. Гаврош О. Неймовірні пригоди Івана Сили, найдужчої людини світу / О. Гаврош ; ілюстр. І. Ключковської. — Л. : Вид-во Старого Лева, 2007. — 191 с.
35. Гайл В. В. Краткая история физической культуры и спорта: Учебно-методическое пособие. — Екатеринбург: Уральский государственный технический университет — УПИ, 2006.
36. Георгіадіс К. Теоретические основы олимпийского образования / К. Георгіадіс // Наука в олимпийском спорте. — 2007. — №2. — С. 13–16.
37. Гнатюк Василь: «Футбольні зірки України». Кривий Ріг. 2007.
38. Голощапов Б. Р. История физической культуры и спорта / Б. Р. Голощапов. — М.: Академия, 2011. — 320 с.
39. Гонжа М. Т. Спортивний рух на Північній Буковині (1918–1940). — Чернівці: Рута, 2000. — 20 с.

40. Григоревич В. В. Всеобщая история физической культуры и спорта: учеб. пособие для образовательных учреждений высшего профессионального образования, осуществляющих образовательную деятельность по направлению 032100 – Физ.культура / В. В. Григоревич. – Москва: Советский спорт, 2008. – 288 с.
41. Григорьев А. Е. Физическое воспитание и Олимпийские игры: Краткий исторический очерк / А. Е. Григорьев. – Спб.: Изд-во С.-Петербур. ун-та, 2000. – 140 с.
42. Деделюк Н. А. Традиції фізичного виховання в Київській Русі: Монографія / Н. А. Деделюк, А. В. Цьось. – Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2004. – 192 с.
43. Деметер Г. С. 70 лет советского спорта: люди, события, факты / Г. С. Деметер, В. В. Горбунов. – М. : Фізкультура и спорт, 1984. – 237 с.
44. Демьяненко А. Гармония игры: худож.-докум. повесть / А. Демьяненко; лит. запись А. Семеновко ; фото П. Лейко. — К.: Молодь, 1989. — 151 с.
45. «Динамо» Київ. 60 років. Видавництво «Мистецтво». - К., 1988 р.
46. «Динамо» Київ. 80 років». Медіа-центр «Динамо». - Київ. 2007 р.
47. Доложевський О. Його великий футбол: Зустрічі для вас // Прапор Жовтня. — 1986. — 22 березня. — С. 4.
48. Драга В. В., Кравцов П. Н. Тяжелоатлеты Украины. – Киев: Здоров'я, 1985. – 176 с.
49. Дутчак М. В. Спорт для всіх в Україні: теорія та практика / М. В. Дутчак. – Київ: Олімпійська література, 2009. – 279 с.
50. Энциклопедия олимпийского спорта. В 5-ти т. – Т.1. – Киев: Олимпийская литература, 2002. – 495 с.
51. Енциклопедія олімпійського спорту України. – К. : Олімпійська л-ра, 2005. – 464 с.
52. Єрмолова В. М. Олімпійська освіта: теорія і практика. Посібник / В. М. Єрмолова. – К.: 2011. – 330 с.
53. Єсюнін С. Хмельницький футбол: Історія, події, статистика. — Хмельницький, 2000. — 80 с.
54. Золоті зірки українського спорту: Довідково-статистичний збірник. / Укл. В. І. Гавриляка, А. І. Чорноіван, О. В. Василенко – К.: ДКМПСТУ, 2000. – 86 с.
55. Золоті сторінки олімпійського спорту України / авт. кол.: В. М. Платонов, М. М. Бака, М. М. Булатова [та ін.]; ред. І. Федоренко.– Київ: Олімпійська література, 2000.– 192 с.

56. Ільницький В. Гартуємо юних: Спорт // Прапор Жовтня. — 1983. — 16 листопада. — С. 4.
57. История физической культуры и спорта: антология / Н. Ю. Мельникова, А. В. Трескин, Г. М. Поликарпова [и др.]. — М.: Русь-Олимп, 2010. — 256 с.
58. Кассиль Л. Воратар Республіки: роман / Л. Кассиль ; з рос. переклав С. Новохацький ; худож. В. А. Євдокименко. — К.: Молодь, 1990. — 270 с.
59. Киевский инфизкульт: годы и люди / И. Ф. Емчук, В. С. Зинченко, А. Е. Ивахин и др.; под ред. В. Н. Платонова. — К.: Здоровья, 1990.
60. Киевский футбол на рубежах времен: люди, события, факты / Киев. гор. гос. администрация, Федерация футбола г. Киева. Т. 4: Судейство матчей (1913–2013) / Коллегия футбол. арбитров и инспекторов г. Киева; [авт.-сост.]: А. Ф. Коломиец, А. Н. Шамич. — Киев, 2013. — С. 605.
61. Козацькі забави: Навчальний посібник / Завацький В. І., Цьось А. В., Бичук О. І., Пономаренко Л. І. — Луцьк: Надстир'я, 1994. — 112 с.
62. Круг с барьерами. Москва, 1975; Барьеры известности. Москва, 1976.
63. Кулик В. В. Олімпійський у серцях вогонь. Історія виникнення та становлення НОК України — Київ: МП Леся, 2007. — 308 с.
64. Кулинка Н. Ф. Історія фізичної культури і спорт. Оренбург, 1997.
65. «Культурное наследие Древней Греции и Олимпийские игры» (2012, М. М. Булатова, С. Н. Бубка).
66. Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта / Л. Кун. — М.: Радуга, 1982. — 400 с.
67. Куперман И. И. Стратегия в столеточных шашках. — М.: ФиС, 1964. — 247 с.
68. Куперман И. И., Барский Ю. П. Король та його прем'єр-міністр. — Київ: Веселка, 1966. — 148 с.
69. Куперман И. И. Шашки на столеточной доске. — Київ: Здоров'я, 1967. — 203 с.
70. Лабский В. М. Физическая культура и спорт в цивилизациях и эпохах: учебное пособие / В. М. Лабский и др. / Под общ. ред. В. М. Лабского. — Харьков: НТУ «ХПИ», 2005. — 180 с.
71. Лозовой М. Сергій Чухрай: «Країна вимагає медалей, не допомагаючи при цьому фінансово» - Маркет плюс. Херсон. — 2011. — № 2. — С. 17.

72. Лях-Породько О. Українські спортсмени на іграх Олімпіад 1896 – 1912 років / Олексій Лях-Породько. Матеріали XIV Міжн. наук. конгрес «Олімпійський спорт і спорт для всіх», Київ, 2010. - С. 18.
73. Лях-Породько О. О. Сокільський гімнастичний рух в Російській імперії наприкінці XIX - початку XX століття (на матеріалі території сучасної України) дис. канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.01; НУФВСУ. – Київ, 2010.
74. Малов В. И. 100 великих футбольных тренеров. – М.: Вече, 2010. – 432 с.
75. Малов В. И. 100 великих футбольных матчей. – М.: Вече, 2010. – 432 с.
76. Малов В. И. 100 великих футбольных клубов. – М.: Вече, 2012. – 432 с.
77. Малов В. И. 100 великих футболистов. – М.: Вече, 2004. – 432 с.
78. Малов В. И. 100 великих олимпийских чемпионов. – М.: Вече, 2006. – 480 с.
79. Малов В. И. 100 великих спортивных достижений. – М.: Вече, 2007. – 432 с.
80. Матвеев С. Олимпийское образование от Древней Греции до современности / С. Матвеев, Л. Радченко, Я. Щербашин // Наука в олимпийском спорте. – 2007. – № 2. – С. 46–53.
81. Москаленко Роман. Биатлон. Изд.: «Эксмо». - 2014. – 56 с.
82. Національний олімпійський комітет України. Національний олімпійський комітет України про легку атлетику та Володимира Куца, Юрія Сєдих, Валерія Борзова, Сергія Бубку, Наталю Добринську: оповідання / Національний олімпійський комітет України. — К.: Грані-Т, 2011. — 102 с.
83. Національний олімпійський комітет України. Національний олімпійський комітет України про баскетбол та Анатолія Поливоду, Сергія Коваленка, Олександра Сальникова, Олександра Білостінного, Олександра Волкова: оповідання / Національний олімпійський комітет України. — 2-ге вид., доповн. — К. : Грані-Т, 2011. — 86 с.
84. Національний олімпійський комітет України. Національний олімпійський комітет України про художню гімнастику та Ірину Дерюгіну, Олександру Тимошенко, Олену Вітриченко, Катерину Серебрянську, Анну Безсонову: оповідання / Національний олімпійський комітет України. — 2-ге вид., доповн. — К. : Грані-Т, 2011. — 94 с.

85. Новоселов Н. П., Сеницын С. Д., Харабуга Г. Д. История физической культуры народов СССР: Ч.1. / Общ. ред. С. Д. Сеницына. – Москва: Физкультура и спорт, 1953. – 160 с.
86. Олімпійська академія України / за заг. ред. М. М. Булатової. К.: Олімпійська література, 2011. 106 с.
87. Олимпийские игры (1896-1972) / М. М. Булатова, С. Н. Бубка, В. Н. Платонов. – К. : Олимпийская литература, 2012. – Т.1. – 496 с.
88. Олимпийские игры (1976-2012) / М. М. Булатова, С. Н. Бубка, В. Н. Платонов. – К. : Олимпийская литература, 2012. – Т.2. – 512 с.
89. Олимпийский спорт . Учебник: в 2 т. Т.1. / В. Н. Платонов, М. М. Булатова, С. Н. Бубка [и др.] ; ред. В. Н. Платонов. – Киев : Олимпийская литература, 2009. – 736 с.
90. Олимпийский спорт . Учебник: в 2 т. Т. 2 / В. Н. Платонов, С. Н. Бубка, М. М. Булатова [и др.] ; ред. В. Н. Платонов. – Киев : Олимпийская литература, 2009. – 696 с.
91. «Олімпійське сузір'я України. Атлети (С. Н. Бубка, М. М. Булатова. - К.: Олімп. л-ра, 2010. – 166 с.
92. «Олімпійське сузір'я України.Тренери. (С. Н. Бубка, М. М. Булатова, К.: Олімп. л-ра, 2011. – 264 с.
93. Пам'яті Володимира Капличного // Край Кам'янецький. — 2004. — 23 квітня. — С. 2.
94. Пангелова Н. Є. Історія фізичної культури: навчальний посібник / Н. Є. Пангелова. – 2-ге вид. – К.: Освіта України, 2010. – 239 с.
95. Пасевич А. М. Футбол : Навч.-метод. посіб. / А. М. Пасевич, О. С. Григорович, Ю. Ф. Кособуцький. – Рівне : НУВГП, 2011. – 106 с.
96. Пилат Володимир. «Бойовий Гопак». — Львів, 1994.
97. Платонов В. Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте: Общая теория и ее практические приложения: Учебник / В. Н. Платонов. – Киев : Олимпийская литература, 2004. – 808 с.
98. Попеску І. К. Малий античний олімпійський словник. – К.: Олімпійська література, 1999. – 144 с.
99. Поплавський Л. Ю. Баскетбол: Підручник / Л. Ю. Поплавський. – Київ: Олімпійська література, 2004. – 447 с.
100. Посібник для спортсменів (Комісія атлетів МОК) // Олімпійська арена. – К.: Бліц-Принт, 2006. – № 3–4. – С. 22–38.
101. Президенти МОК / за заг. ред. М. М. Булатової. К.: Олімпійська література, 2001. 214 с.

102. Присяжнюк С. І. Фізичне виховання: Теоретичний розділ з фізичного виховання: Навч. посіб. / С. І. Присяжнюк, В. П. Краснов, М. О. Третьяков, Р. Т. Раєвський, В. Й. Кійко. – Київ : ЦУЛ, 2007. – 192 с.
103. Приступа Євген, Володимир Пилат. «Традиції української національної фізичної культури». — Львів, 1991.
104. Профессиональный спорт: Учебник / Под общ. ред. С. И. Гуськова, В. Н. Платонова. – Киев: Олимпийская литература, 2000. – 392 с.
105. Соскин О., Єсенін К.: «Довідник-календар. Футбол 1968». - Москва. - 1968 р.
106. Соскин А. Всё о футболе. Страны. Клубы. Турниры. Футболисты. Тренеры. Судьи. — Москва : Физкультура и спорт, 1972. — С. 341.
107. Спортивная слава Одесщины / Отв. ред. Богатыренко А. Г., Богатыренко С. Г. — Одесса, 2006. — С. 30.
108. Столбов В. В. История физической культуры: Ученик для студ. пед. инстит. / Виталий Васильевич Столбов. – М.: Просвещение, 1989. – 288 с.
109. Стріха Віктор: «Футбольно-хокейний альманах. Україна та сусідні держави 1863-1954». - Черкаси., 2013. С. 190.
110. Твій перший олімпійський путівник / М. М. Булатова, В. М. Єрмолова, Д. В. Белокуров; ред. М. М. Булатова.– 3-тє вид., доп.– Київ: Олімпійська література, 2010.– 108 с.
111. Теория и методика физического воспитания. В 2-х т. – Т.1. : Общие основы и методики физического воспитания: Учебник / Под ред. Т. Ю. Круцевич. – Киев : Олимпийская литература, 2003. – 423 с.
112. Теория и методика физического воспитания. В 2-х т. – Т.2. : Методика физического воспитания различных групп населения : Учебник / Под ред. Т. Ю. Круцевич. – Киев: Олимпийская литература, 2003. – 391 с.
113. Тимошенко Ю. О. Історичні умови та специфіка розвитку спорту й фізичного виховання в радянській Україні в 20-40 роки ХХ ст. — К., 2014. — С.130, 218–219, 333.
114. Травкін Микола: «Збірна СРСР». - Харків., 1991р.
115. Традиції фізичної культури в Україні: збірник наукових статей. – К. : [б. в.], 1997.
116. Трофим'як Б. Є. Фізичне виховання і спортивний рух у Західній Україні (з початку 30-х років ХІХ ст. до 1939 р.): Навчальний посібник. – Київ: ІЗІМН, 1997. – 419 с.

117. Філь С. М. Історія фізичної культури: навчальний посібник / С. М. Філь, О. М. Худолій. – Х.: ОВС, 2011. – 160 с.
118. Фролова М. М'яч у піднебесі: повість / М. Фролова. — Черкаси : вид. Чабаненко Ю. А., 2011. — 64 с.
119. Футбол. — 1994. — № 36. — С. 15.
120. Хохлюк В., Бомбардири України. — Ровеньки, 2011. — С. 65., Хохлюк В., Голеадори. — Луганськ, 2012. — С. 108.
121. Хохлюк Віктор: Історико-статистична книга. «Бомбардири України». - Ровеньки., - 2011.
122. Цьось А. В. Витоки фізичного виховання в Україні / Анатолій Васильович Цьось // Фізичне виховання в школі. – 1997. – № 3. – С. 52-54.
123. Цьось А. В. Українські народні ігри та забави: навчальний посібник / А В. Цьось. – Луцьк: Надстир'я, 1994. – 96 с.
124. Цьось А. В. Фізичне виховання в календарній обрядовості українців: Монографія – Луцьк: Надстир'я, 2000. – 376 с.
125. Чопп І. Л. Ведущие к вершинам. — Одесса, 2004. — С. 75.
126. Шанин Ю. В. Олимпия. История античного атлетизма / О. В. Шанин. – СПб. : Алатайя, 2001. – 192 с.
127. Школа О. М. Історія фізичної культури: навч. посіб. для студ. I курсу / О. М. Школа, В. В. Золочевський. – Х.: Бровін В. А., 2012. – 217 с.
128. Штейнбах Валерий, Трескин Алексей. История Олимпийских игр. Медали. Значки. Плакаты. Изд.: АСТ. – 2008. - 208 с.
129. Шугар Берт Рэндольф. Сто великих спортсменов. – М.: Вече, 2003. – 432 с.
130. Щитов В. Бокс для начинающих. – М. : Гранд, 2003. – 448 с.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
.....	
Авдєєнко Геннадій Валентінович.....	10
Авілов Мико́ла Ві́кторович.....	11
.....	
Адаменко Катерина Захарівна.....	12
.....	

Алієв Олексáндр Олексáндрович.....	14
.....	
Андрієвський Вадим Олексійович.....	21
.....	
Андрійцев Валерій Олександрович.....	23
Аржанов Євген Олександрович.....	23
.....	
Аста́хова Полі́на Григо́рівна.....	25
.....	
Бабакóва Інґа Альвідóсівна.....	29
Бабчук Антон Анатолійович.....	30
.....	
Багія́нц Алла Миколаї́вна.....	31
.....	
Базилéвич Олег Петрович.....	32
Балакін Микола Миколайович.....	35
Балтача Сергій Павлович.....	36
Баль Андрій Михайлович.....	40
.....	
Банніков Ві́ктор Макси́мович.....	47
.....	
Барáнов Микола Миколайович.....	50
Барка́лов Олексій Степа́нович.....	51
.....	
Барте́нєв Леоні́д Володимирович.....	52
Басова Лю́бов Валері́ївна.....	54
Баю́л Окса́на Серге́ївна.....	57
.....	
Бешешко Сергій Васильович.....	59
Безсо́нов Володи́мир Васи́льович.....	60

.....	
Безсонова Ганна Володимирівна.....	62
Белькєвич Валентін Миколáйович.....	66
.....	
Берінчик Денис Юрійович.....	74
Бєршов Сергій Ігорович.....	77
.....	
Беца Йозеф Йозефович.....	81
.....	
Бєлáнов Ігор Івáнович.....	82
Бєл'яєва Тетяна Іллівна.....	83
.....	
Бишовєць Анатолій Фєдорович.....	84
.....	
Біба Андрій Андрійович.....	87
.....	
Білоног Юрій Григорович.....	90
.....	
Білостінний Олександр Михайлович.....	91
.....	
Блохін Олєг Володїмирович.....	92
Бобрусь Людмила Костянтинівна.....	102
Богдан Іван Гаврилович.....	105
Бойченко Семен Петрович.....	107
.....	
Бондарчук Анатолій Павлович.....	109
Борзів Валєрій Пиліпович.....	110
.....	
Бочарова Ніна Антонівна.....	115
.....	
Браславець Євген Анатолійович.....	118

Брізгіна Ольга Аркадіївна.....	119
Брізгін Віктор Аркадійович.....	120
Броварський Лев Рудольфович.....	121
Бубка Сергій Назарович.....	123
Буланчик Євген Микитович.....	128
Бураков Віктор Володимирович.....	129
Буряк Леонід Йосипович.....	129
Буслович Євген Леонідович.....	136
Бяков Іван Іванович.....	137
Ващук Владислав Вікторович.....	138
Венгерівський Юрій Наумович.....	141
Венглінський Олég Миколойович.....	142
Веремєєв Володимир Григорович.....	143
Весловуцький Цезар Васильович.....	144
Вінковатов Павло Іванович.....	145
Вірастюк Василь Ярославович.....	147
Войнов Юрій Миколойович.....	149
Волков Олександр Анатолійович.....	152
Волокітін Андрій Олександрович.....	153
Воробей Андрій Олексійович.....	155

.....	
Воробйов Олексáндр Сергійович.....	158
Гамáрник Григóрй Олексáндрович.....	159
Гассй Валерйй Дмитрович.....	160
.....	160
Гвóздик Олексáндр Сергійович.....	161
.....	161
Гнатов Адам Казимирович.....	164
.....	164
Головкó Олексáндр Борйсович.....	165
.....	165
Гóлубев Вйталйй Михáйлович.....	167
.....	167
Голубнйчий Володймир Степáнович.....	170
Гончаренко Макар Михáйлович.....	172
Гончаренко Олег Георгййович.....	174
Гончаров Валерйй Володимирович.....	176
.....	176
Горбенко Мстислав Мстиславович.....	177
Гороховськa Марйя Кйндратйвна.....	179
.....	179
Гульюткйн Володимир Якович.....	180
Гурéвич Борйс Михáйлович.....	181
.....	181
Гурковськйй Павло Миколайович.....	183
.....	183
Гусев Олег Анатолййович.....	184
.....	184
Гусйн Андрйй Леонйдович.....	186
.....	186
Гутцайт Вадйм Мáркович.....	190
.....	190

Гуцу Тетяна Костянтинівна.....	190
.....	
Данько Тарас Григорович.....	191
.....	
Дамін Олександр Миколайович.....	193
.....	
Дем'яненко Анатолій Васильович.....	195
.....	
Дерюгіна Альбіна Миколаївна.....	200
Дерюгіна Ірина Іванівна.....	202
.....	
Джигалова Людмила Станіславівна.....	205
.....	
Джіма Юлія Валентинівна.....	206
Дзинзирук Сергій Олександрович.....	208
.....	
Дзюба Василь Миколайович.....	211
.....	
Добринська Наталя Володимирівна.....	215
Дубинський Едуард Ісаакович.....	216
.....	
Думанський Ярослав Мирославович.....	217
.....	
Євтушенко Вадим Анатолійович.....	219
.....	
Єлісеєв Юрій Костянтинович.....	220
Єрочин Володимир Микитович.....	221
Жаботинський Леонід Іванович.....	223
.....	
Железняк Яків Ілліч.....	226
Житник Олексій Миколайович.....	228
.....	
Жовнір Ольга Богданівна.....	231

.....	
Жох Олег Сергійович.....	232
.....	
Жукова Наталія Олександрівна.....	233
.....	
Заваров Олександр Анатолійович.....	236
.....	
Заковорот Петро Антонович.....	241
.....	
Закорецька Валентина Миколаївна.....	244
Засіпко Владислав Петрович.....	245
.....	
Зауличний Ростислав Мирославович.....	247
Захарова Стелла Георгіївна.....	248
Злочевський Олександр Петрович.....	249
.....	
Зубарева Ольга Валентинівна.....	251
Зубрицький Анатолій Федорович.....	252
.....	
Іванов Артем Володимирович.....	263
Іванов Володимир Тимофійович.....	267
Ідзківський Антон Леонардович.....	268
.....	
Калитвинцев Юрій Миколайович.....	271
.....	
Калітовська Леся Михайлівна.....	274
Калмикова Ольга Миколаївна.....	276
Каневський Віктор Ізраїльович.....	277
Капличний Володимир Олександрович.....	283
.....	

Кáрлова Ларíса Олекса́ндрівна.....	285
.....	
Каря́кін Серге́й Олекса́ндрович.....	286
.....	
Касья́ник Мойсе́й Давидович.....	287
.....	
Кири́ченко Ірина Іва́нівна.....	288
Кири́ченко Олекса́ндр Олекса́ндрович.....	290
Кисельо́в Володи́мир Ві́кторович.....	291
.....	
Кіфо́ренко Ві́ктор Петро́вич.....	293
.....	
Кличко́ Віта́лій Володи́мирович.....	295
Кличко́ Володи́мир Володи́мирович.....	305
.....	
Клочко́ва Яна Олекса́ндрівна.....	311
Колото́в Ві́ктор Миха́йлович.....	313
.....	
Кольцо́в Микола Миха́йлович.....	315
Колчи́нський Олекса́ндр Леони́дович.....	316
.....	
Кома́н Миха́йло Миха́йлович.....	317
.....	
Кома́ров Микола Анато́лійович.....	324
Кондра́тов Ві́ктор Іва́нович.....	325
Конько́в Анато́лій Дми́трович.....	327
.....	
Коня́єва На́дія Юхи́мівна.....	328
.....	
Коробчи́нський Іго́р Олекси́йович.....	329
Коро́ль Петро	330

Кіндратович.....	
Коршунов Сергій Олександрович.....	331
.....	
Косівський Віталій Владиславович.....	333
Костевич Олена Дмитрівна.....	335
.....	
Котельник Андрій Миколайович.....	337
.....	
Кочергіна (Макарець) Тетяна Іванівна.....	341
Кравець (Шуляк) Інеса Миколаївна.....	343
.....	
Крепкіна Віра Самуїлівна.....	344
.....	
Кривов Валерій Михайлович.....	346
.....	
Крикун Олександр Володимирович.....	347
Кримаренко Юрій Олександрович.....	349
Крісс Григорій Якович.....	350
Кротов Микола Федорович.....	351
.....	
Кузьменко Іван Семенович.....	353
.....	
Куперман Ісер Йосипович.....	355
.....	
Куришко Катерина Сергіївна.....	356
.....	
Куц Володимир Петрович.....	359
Куценко Яків Григорович.....	361
Кучеренко Олег Миколайович.....	364
.....	
Кушнірук Сергій Георгійович.....	365
.....	

Лагно Катеріна Олексáндрівна.....	367
Лагутін Юрій Васільович.....	369
.....	369
Лайко́ Петро́ Гаврі́лович.....	370
.....	370
Латині́на (Дирі́й) Лариса Семенівна.....	372
.....	372
Ледньо́в Павло́ Серафі́мович.....	380
.....	380
Лемешко Євген Пилипович.....	381
.....	381
Ле́оненко Ві́ктор Євге́нович.....	385
.....	385
Лисенко Тетя́на Фе́ліксівна.....	388
.....	388
Литвиненко Леоні́д Дмитрович.....	390
.....	390
Лито́вченко Генна́дій Володи́мирович.....	391
.....	391
Ліщинська Ірина Анатолі́вна.....	392
.....	392
Лобано́вський Вале́рій Васі́льович.....	394
.....	394
Іменний покажчик.....	431
Лі́тература.....	435
.....	435

Карасевич Сергій Анатолійович

Карасевич Марина Петрівна

ЛЕГЕНДИ УКРАЇНСЬКОГО СПОРТУ

Книга перша

Навчальний посібник для студентів факультетів фізичного
виховання

Видається в авторській редакції

Підписано до друку 05.04.2017. Формат 60x84/8.
Папір офсетний. Ум. друк. арк. 43,25
Тираж 100 прим. Замовлення № 771

Видавничо-поліграфічний центр «Візаві»
20300, м. Умань, вул. Тищика, 18/19
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2521 від 08.06.2006.
тел. (04744) 4-64-88, 4-6777, (067) 104-64-88
vizavi-print.jimbo.com
e-mail: vizavi08@mail.ru